D. LUD. GOTTFRED. KLEINII

CONSIL. MED. AC. PHYS. ERBACENS.

INTERPRES CLINICUS

SIVE

de morborum indole, exitu in sanitatem,
metaschematismo, successionibus,
eventu funesto
DIJUDICATIONES, PRÆSAGITIONES MEDICÆ.

PAGELLÆ
in memoriæ subsidium medicis junioribus,
ad infirmos ingressuris,
fideliter communicatæ.

OPUSCULUM TYPIS ITERUM MANDATUM
CURANTE
J. AMBRI.

PARMÆ
E TYPOGRAPHIA
JOSEPHI PAGANINI
1810.

HIPP. 6. epid.

Natura invenit sibi ipsi vias, non ex cogitatione, et inerudita existens, facit quæ expediunt.

BAGL.

Sæpius natura novum opus exorditur, ubi conatus nostri desiere.

SPON.

Vias Medicis invias reperit *αυτοδιδακτος* natura.

MEDICÆ ARTIS CANDIDATIS

AUDITORIBUS SUIS

S. P. D.

JOSEPH AMBRI.

En majus, quod vobis, lectissimi vere juvenes, exhibere possum meæ erga vos admodum propensæ voluntatis pignus, meique in patriam amoris argumentum. Præclarissimorum virorum exemplis (*) *identidem excitatus KLEINIANUM OPUS immortalitate dignum typis iterum mandandum curavi, illudque in lucem editum vestri juris lubens ac volens facio. Ejus dignitatem, præstantiam, simulque utilitatem adeo medicæ artis cultores notam habent compertamque, ut a multis modo laudibus congerendis, præconiis literis mandandis consulto abstineam. Nequeo tamen mihi temperare, quin unum tantummodo Halleri gravissimum illud quidem testimonium huic tanto viro impertitum lætanti animo commemorem.*

„ Usus est Cl. KLEINIUS et antiquis et „ novis Scriptoribus ab ipso retro Galeno et „ Hippocrate ad novissimos nostros Medicos, „ Werlhofium Archiatrum, Collegasque no- „ stros. Decerpsit de ea varietate auctorum „ ea brevia effata, quæ historiam signaque „ morborum et præsagia tradunt, monentur- „ que clinici, quibus cum phænomenis aut in

---

(*) *Halleri* 1753, *et Parisiensis Double* 1809.

,, *tuto res ægri sint, aut maligno loco positæ.*
,, *Ipsa mediocritas molis facit, ut ad ma-*
,, *nus esse curantis Medici, atque ab eo, etiam*
,, *in re ipsa versante consuli queat. Multa e-*
,, *nim in plenioribus operibus, ad historiam,*
,, *eruditionem, litigiosa placita, hypotheses*
,, *ornandas singulares casus pertinent, quibus*
,, *facile caret operosus in curando Medicus.*
,, *Noster autem Auctor ea fere selegit, quæ*
,, *ad modum aphorismorum HIPPOCRATI-*
,, *CORUM corollaria ex numerosis eventibus*
,, *concorditer deducta continent, in eo ad opus*
,, *suum aptior, quod ipse in ægris sanandis oc-*
,, *cupatus seria a doctis discernere didicit.*

,, *Lætus ergo atque confidens libellum com-*
,, *mendo, tironibus quidem clinicis imprimis*
,, *scriptum, non tamen inutilem etiam prove-*
,, *ctioribus, et qui totus absque cortice nu-*
,, *cleus est.* ,,

Hoc itaque vere aureum opus multis, quæ antea typographorum incuria contraxerat, mendis diligentissime expurgatum, quotidiana manu versandum vobis offero eo quidem consilio, ut, quæ mea Semejotices præcepta in academia auribus excepistis, in xenodochio apud ægros, mecum denuo eoque duce, oculis propemodum subjecta fidelibus magis magisque corroboretis; utque medicinam facturi animo certo, magisque ipsius disciplinis confirmato munusculo hoc meo perfruamini. Ipsum ergo excipite, optimi juvenes, vobis etiam atque etiam commendatum exopto; et si quidem in posterum utile vobis esse intelligam, suscepti consilii, impensique laboris haudquaquam pœnitebit.

Dabam Parmæ men. Decem. MDCCCX.

Lecturo S. P. Auctor.

Excellentiam, auctoritatem, existimationem: admirationem divinæ vix aliud quidquam magis splendidam, illustrem atque momentosam fœnerat Medicinæ Prognostica. Ισοθεοι enim tanquam, hancce doctrinam noviter callentes medici prognoscunt, prævident, prædicunt futura in ægrimoniis. Quanti honoris laudisque deportavit ferme mirabilis Galenus, quum Eudemo Philosopho, Sexto idem Romano Senatori, aggressuræ febris genium, criseos specialis diem, et huic quoque insuper tempus exactum, quod certe admirabilitatem fecit magnam, recursus, tandem plenariæ antediceret diem destinatam valetudinis? Θεια!

Scholæ apud Coos, quæ floruit Medicæ, et ex qua inspiratus quasi Vates fuit Hippocrates, codices curatius si revolvimus, tanquam e tripode pronuntiatas legimus de salute morteve ægrotantium prædictiones, deque longitudine, brevitate, indole, reditu morborum divinationes. Negligitur ast proh dolor! aut vilihabetur præcellens hæc pars a multis nostra hacce memoria, vel incuriæ, vel ignorantiæ vitio occæcatis. Ab ægrotantis ubi recedit Medicus lecto, assistentes curiosi mox de morbi exitu præsagia, perinde ac certissima exposcunt, expectant oracula. Acutus sagaxque si est Clinicus, famæ fortunæque suæ felicissime hinc consulit; secus. existimationis suæ incurrit periculum atque discrimen; hic enim tanquam judex secundum acta et probata de morbo sententiam dicat, ferat, desi-

deratur. Perbene itaque diligentissimus Observator, PROSPER ALPINUS *in de præs. vit. et mort. ægrot. p. m.* 3. effatur: Juvat quin etiam maxime Medicos: in morbis acutis exitialibusque, qui præcognitam futuram ægrotantium mortem ubi assidentibus prædixerint, mortis culpa plane vacare solent, ægrotosque audito prognostico non Medicorum culpa, sed morborum vi interemptos assidentes judicant. Quodsi antea exitium non prædixerint, ipsorum aut ignorantiæ aut negligentiæ mortem omnes adscribunt, interiisseque Medicorum causa pro certo habent. Hactenus ille. Ast haud opinandum semper et ubique sic vere perfecteque incidere, quæ divinata sunt. Considerentur individui idiosyncrasia, temperamentum, consuetudo, tempestas, regio, medicatio, regimen, aliaque

momenta. Ex multitudine casuum et observationum, vel a potiori, ut ajunt, aut ut plurimum eveniente nascitur, desumitur prædictio. Et conjecturæ manet circumspectæ, probabilitati, suum spatium; quod cum Theologis atque JCtis commune habent Medici. Εκ μερους γαρ γινοσκομεν, και εκ μερους προφητευομεν. Neque id evitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum potest; conjecturæque ratio talis est, ut cum sæpius aliquando responderit, interdum tamen fallat, nec, si quid vix millesimo in corpore decipiat, id fidem non habeat, quum per innumerabiles homines verum constiterit.

Nata sunt ex lectione studiosa, ex observatione aspera, indefessa fidelique atque rei facto prodiere, quæ habeo, dico, publico. Quatenus enim nobis denegetur diu

vivere, relinquam aliquid, quo me vixisse nec απρακτον fuisse, tester. Ordinem servo alphabeticum uti exprimunt, quo indice caream. Morbos conjungo germanos, propinquos. Primoribus in locis adpono sparsim Auctores, ipsissima eorumdem plerumque dicens verba, mea intermiscens; sicque, qui volui, compendiosus fio atque apertus. Paucula præpono generalia. Scribo fide medica probaque pietate, qui meliora habet, eodem det animo.

. . . Si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti, si non, his utere mecum.

Liberam profiteor Medicinam, nec ab antiquis sum nec a novis, utrosque, ubi veritatem colunt, sequor, magnifacio sæpius repetitam experientiam.

B. L. ubi hæ placuerint pagellæ uni alterive, valde mihi gaudeo, gratulor, masculeque laborabo, quo Numine Propitio Duce, olim succedant Codicilli Practici eorumque rationali, quotidianæ Praxi superstructam veritatem firmantia, non trivialia Observata, per Decades evulganda. Breve enim et efficax per exempla iter est. Ceterum vale B. L. me cupe, me utere atque voluntatis TUÆ inclinatione in me propende fautor. Scr. Erbaci in museo Nonis April. 1753.

Præcipua Auctorum, atque Scriptorum in hocce opusculo vocatorum nomina.

Acad. Nat. Curios. Imperial.
Acad. Reg. Sc. Londinensis.
Acad. Reg. Sc. Parisina.
Alpini. (Prosp.) de præsag. vita et morte ægrot.
Aretæi. Libri VII.
Aurelian. de morb. acut. et chron.

Baglivi. (Geor.) opera omnia.
Ballonii. opera omnia.
Barbett. Prax. c. not. Decker.
Bartholin. Scripta.
Benivenii de abdit. et mirand. morb. et curat. causis.
a Bergen. Diss. Acad.
de Berger. (Christ. Guil.) de præsag. ex algore in acut. Comm. med.
Bœrh. aph. de cognoscendis et curandis morbis; atque Prax. med.
Brendel. (Jo. Gothofr.) Diss. acad.
Brunner. (Jo. Conr.) Scripta.
Buchner. (Andr. El.) Diss. acad.
Burggraw. de aere, aquis et locis urbis Francof.

Camerarius. Disp. Acad. (Eliæ) Systema cautel. med.
Carl. historia Medicinæ.
Celsi libri de Medicina.
Comm. lit. Norimb.
Crato a Crafftheim. Consilia et epistolæ medicinales.

Dethardingior. Diss. academ.
Dodonæus. Med. obser et adnot. in Beniv.
Drawiz *Bericht. vom. Scharbock.*
Duretus in Hipp.

Eller. Med. und. Chir. Ammerck.
Ettmuller. opera medica omnia.

Fernellii opera.
Foresti observ. et curation. medicinalium.

Galeni opera.

de Haller. Scripta.
Harris de morb. infant. et de lue venerea.
Hamilt. de febre miliari.
Heister. Inst. chir., Compend. med. pract., Diss. academ.
Heurnius in aph. Hipp.
Hildanus. Obs. et curat.
Hippocrat. opera.
Hoffmann. (Frid.) opera.
Hollerius (Jac.) De morbis internis.

Juncker. Consp. Therap. Spec. et Diss. acad.
Jungken. Praxis medica.

Kramer. Medicina castrensis.

Lentil. scripta.
Lommii observationum medic. lib. III.
Lusitan. (Zacut. et Amat.) obser.

Mauchart. Diss. acad.
Meibom. (Henr.). De abscessu int. nat. et const.
Morton (Rich). De feb. et phthisiologia.
Musgrave. De arthritide.

Nebelior. Diss. acad.

Pechlin. obs. phys. med.
Piso. De morb. a serosa colluvie.
Plater. Prax. et obs.
Platner. Inst. chir. rat., Diss. et Progr. acad.

Rega (Henr. Ios.) de Sympathia seu consensu partium Corp. hum.
Rhodii Observationum medic. Cent. III.

Riverii Opera medica universa.
Ruysch. Scripta.

Salzmann (Joh.). Diss. acad.
Schelhammer, ογκολογια parva.
Schulze (Jo. Henr.). Scripta.
Segner (Jo. Andr.) Diss. Gœtt. de morb. ex interc. hæmorrh. potiss rariorib.
Sennerti (Dan.) Praxis med.
Stahl. (Ernest.) Scripta.
Sydenham. (Thom.) Opera omnia.

Tulpii obs. med.

Vater. Disp. et Progr. acad.

Waldschmid. Praxis med. rational.
Wedelior Scripta.
Werlhofii Scripta.
Willis (Thom.). Opera.
Wratislaviæ hist. morb.

Zwinger. Pædojatria med.

0000000000000 0000

GENERALIA QUÆDAM.

1) Pauci morbi chronici fiunt per consensum. 2) Liberalior transpiratio debilem facit corporis constitutionem, sed salubritate compensat. Difficilior contra, robustiorem naturam, sed ad morbos procliviorem. 3) Si color corporis alius ex alio sequatur, longitudinem morbi significat. 4) Ex hypochondriis, respiratione, lingua, gingivis, oculis, unguibus etc. fere primaria simul sumatur prædictio. 5) Is habetur optimus ægroti decubitus, qui bene valentium similis est. 6) Symptomata junctim sumta demum morbum declarant. 7) Dandum aliquid regioni, ætati, tempori et consuetudini. 8) Sunt quædam proprietates hominum, sine quarum notitia non facile quidquam in futurum præsagiri potest. 9) Si plenior aliquis et speciosior et coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet. Pejus tamen signum est, ubi alius contra consuetudinem emacuit, et colorem decoremque amisit. 10) Nullum paucorum criticum est. 11) Morbi habituales sunt refractarii, diuturni et facile recrudescentes. 12) Morbi hæreditarii, nisi præscindantur, jam propagati, omnem respuunt curam, et imperitius excepti, vel longe ferocius insurgunt, vel graviores subeunt anomalias. 13) Quot dies principium morbi acuti duravit, totidem et augmentum ac status durant. Et quale principium ratione vehementiæ vel levitatis, talia quoque reliqua tempora. 14) Quæ paribus vel imparibus diebus exacerbantur febres, iisdem quoque judicantur, vel ad salutem vel interitum. 15) Crises humoris meri et sinceri pessimæ. 16) In chronicis morbis si facies naturalis sit et boni coloris, nunquam crede adesse obstructiones in visceribus. 17) Rigores inanes, i. e. sine evacuatione critica, translationem afferre solent symptomaticam. Et si fractis jam viribus, inanes, lethale. 18) Genius cujusvis morbi acuti non semper unus idemque est. 19) Certior de sanguinis statu indago aliunde non hauritur quam ex lingua. 20) In ægris morituris nonnullis ante mortem diebus exhalat ab eorum corpore fœdus quidam et quasi cadaverosus odor. 21) Membranarum morbi magna ex parte periodici sunt. 22) Morbi periodici facilius præcaventur quam curantur. 23) Insignes Lunæ mutationes ut plurimum criseos decursum alterant atque perturbant, maxime in malignis. 24) Periodos assumunt tusses, asthmata, morbi erisipelatodes, phlegmonodes, rheumatici, hemicranici, ophtalmiæ, odontalgiæ, arthritici, hæreditarii. 25) Morbi corrupti novos sæpe et incognitos morbos mentiuntur. 26) Luna-

res phases vim exerunt in vitiis visus et auditus, paralysi, deliriis, mania, melancholia, convulsione, epilepsia etc. 27) Et in foro Medico locum habet illud JCtorum: Accessorium sequitur suum principale. 28) Optima facies est in ægris; quæ sibi ipsi similis est. 29) Indicatoriæ non judicantes pessimæ. 30) Si quis ea faciat, quorum sit insolens, gravissimum habet malum. 31) Omnis excretio critica quæ inchoatur tantum, non perficitur, maxime damnanda. 32) Verpa in-et post morbos reviviscens, caputque laudabiliter rursus extollens, prosperum cum aliis bonis signis præbet reconvalescentiæ criterium. 33) Morbus morbo sæpenumero tollitur. 34) Unum ex multis signis pravum, multis bonis in necando plus virium habet, quam plura simul bona in liberando. 35) Morbi congeneres facile in se invicem commutantur. 36) Quibus crisis fit, his nox antecedens gravis est, subsequens vero levior plerumque. Insuper ægrotantis animus anxius admodum atque dubius est, æstus fit intensior, vigiliæ acutæ instant, accedit horror. Hæcque post notas concoctionis salutem promittunt, substante cruditate perniciem minantur. 37) Nil est, quod tutius perfectæ crisis argumentum præstet, quam si somnus subsequatur. 38) Effusæ in principio excretiones malæ sunt; nullæ in statu, pari passu ambulant. 39) Perfectæ criseos defectum subinde supplet abscessus. 40) Omnis recidiva est sontica et periculosa. Recursus repetiti in morbis haud adeo periculosis valde fiunt periculosi, maxime si labes subsit visceris nobilioris.

ERRATA.			CORRIGE.
pag.	*lin.*		
2	14	Exve in	In, exve
28	20	navitate	nativitate
93	8	sudoræ	sudore
118	9	contigunt	contingunt
132	36	Quicunque	Cuicunque
159	9	veneræ	venereæ
160	26	si cnovi	sic novi

Abortus

Abortus. Hæmorrhagia uterina gravidarum.

Ad abortum proclives sunt hystericæ, mensibus largis, anomalis obnoxiæ, otiosæ, succulentæ, pinguiores, laute viventes, natura imbecilles ac sensibiles, matribus ad abortum pronis procreatæ, nephriticæ; et contra, robustæ, plebejæ, minus pingues, laboriosæ, animi affectibus non indulgentes, quibus per priores prægnationis menses sanguis ex uteri vagina profluxit, quæ odontalgiis, defluxionibus tussiculosis, nariumque hæmorrhagiis subinde expositæ sunt. Reliquiæ placentæ et hinc natæ molæ disponunt ad abortum. Alvi obstipatio multum facit ad abortiendi conamina, hæreditaria item dispositio, puerperium antecedens malum, fluor albus inveteratus, consuetudo, tempestas vitiosa.

Propensio illa ad frequentes abortus, molas, et paucis sæpe mensibus sese excipientes, inde pendet, quod prius concipiant rursus, quam ita per temporis rationem purgamenta prioris abortionis penitus evacuata sint. *Werlh.* Plus negotii abortus quam maturus partus exhibet. Si insolita animi dejectio hæmorrhagiam præcedit ingentem, si sponte mammæ marcescunt, aut lac aquosum emittunt, si febre rapiuntur acuta, si latera superque venter arctantur, lumbi coxæque

gravitatem insolitam habent et pigre moventur, si ventrem, pubem ac dorsum tormina, torsiones, labores cruciant, si rigor aut horror per vices recurrit, si embryonis motus, qui fuit, desit, si aquæ profluunt variæ, sanguineæ, grumi cruoris, sanguis ipse, abortum instantem tuto prædixeris. Abortus omnis est periculosus, eo magis, si fœtus jam est adultior, mortuus, male positus, si ex parte computruit, si mola simul, si febri acutæ supervenit, si mulier primipara et inassueta, si animi deliquia, convulsiones præsto, si femina sensibilior, affectibus animi patens, hysterica. Exve in abortu convulsæ raro evadunt. *Aret.* Recidivæ sunt faciles, unde resultant cachexia, sterilitas, ad dies vitæ tumor ventris ingens, malum hystericum, varia molarum generatio, uteri exulcerationes, excrescentiæ fungosæ, carcinomata, mensium ataxiæ, decoloratio, uteri prolapsus, fluor albus, hydrops uteri, scirrhus, urinæ incontinentia, leucophlegmatia, hæmorrhagia uteri, mania, melancholia. *Zac. Lusitan.*

Tenerioris compagis mulier magis periclitatur quam obesa ex abortu, et tantisper abortit, donec facta sit habitior. *Hipp.* Fœtuum adultiorum abortus præsagit successuram sterilitatem. *Carl.* Mulieri uterum gerenti, ubi tenesmus ex morbo gravi vel diarrhœa multa supervenit, eamdem plurimum abortire facit. *Hipp.* Abortientes, si fœtus parum fuerit maturus, et illæ mox iterum concipiant, plerumque circa idem tempus, sive eamdem gestationis hebdomadem, denuo abortu tentari solent. Abortus

nunquam facilius succedit ac a violentia externa, atque in terminis menstrui fluxus alias suetis. Si australis hyems et pluviosa et tepens fuerit, ver siccum et aquilonium, mulieres quibus partus in ver incidit, facili occasione abortiunt; unde abortus illi epidemici. *Hipp.* Abortum plerumque major sequitur cruoris fluxio, quam partum absolutum terminis suis. Abortiva non dantur, nisi respectiva. Interdum per aliquot septimanas, aut per mensem fit *aquarum* ex *utero* effluxus immaturus, quod periculosum est, metus enim est, ne fœtus moriatur; Hoc vero aliquando etiam evenit citra ullam noxam. Si placenta avulsa et os uteri apertum, fit hæmorrhagia. Si sanguinis vero tantum adest stillicidium, fit ex vaginæ vasis tantummodo. Si grandior intus vena rupta vel patefacta, cruor profuse effluit; si minor, paulatim nec multus fertur, si ex erosa, paulatim et cum dolore manat. Si in gravidis solvitur placenta, fœtus tamen non exit, hemorrhagia exoritur sæpius numero insuperabilis, ni manus auxilium ferat eumdem educendo. Hæmorrhagia ex utero si statim primo mense, tempore alias catameniis destinato, instat, et placide quidem, nil habes metuendum; si vero 2. 3. 4. demum, tunc vigila. Et contra, si confertim fluat et cum impetu purpura. Quo immaturior abortus a tertio mense existit, eo gravior hæmorrhagia exclusionem illius ordinarie comitatur. Ubi sanguis copiose jam profluxit, ibi abortus nulla ratione impediri potest. *Junck.* Hæmorrhagiæ, quæ posterioribus graviditatis

mensibus excitantur, facilius revertunt, quam si prioribus evenere. Dantur fluxus sanguinis periodici, modici, ex muliebribus, qui legitimum fœtus incrementum ac partum maturum nil impediunt, et ad ultimum protracti mensem; idque plerumque stato alias tempore mensium; et contra *nimii.* Ubi semel sub graviditate hæmorrhagia uteri evenit, ex levissima ratione sub eadem recrudescit. Ni ex fluxione succedat abortus, inter uterum et placentam remanet grumatus cruor, facillime recidivam invitans, instar cunei enim se interponit. *Rigores,* ex quibus hæmorrhagiæ ex abortu mox cessant, damnabiles. Præsagiunt ut plurimum acutam inflammatoriam, facile quoque purpuram perniciosam.

Alvus obstructa.

A frigore pedum alvus obstinatior solvitur. *Gal.* Alvus dura solet esse iis, qui nimium facie rubent. Alvus adstricta sanguinem humoresque ad superiora pellit, hinc semper exacerbat capitis morbos; contra alvus lubrica. Alvo obstipata capitis pruriginem, intolerabilem fere, notavi, illa fluxa vero cessantem semper iterum, idque longinquos per annos. Senes alvus stricta juvat, juvenes fluida. *Hipp.* Quibus in juventute alvus est humecta, iis in senectute siccatur, et contra. In vehementibus articulorum doloribus alvus supprimitur. Si alvi obstructio cum torpore artuum, de paralytode metue intestinorum. Ubi post dysenteriam gravem pertinacissima

inhæret, cogita de coalitu vel excrescentia quadam præcludente. Ex alvi suppressione elata hypochondria, malum denunciant, maxume in febribus. Quantum a perspiratione solita adimitur, tantum ad alvum lubricandam adjicitur. Qui alvum habent sicciorem, nunquam se mane studiis adplicare debent, sed foras procedere, vult enim moveri alvus segnior. Obstructo inferiore ventre in universum corpus flatus discurrunt. Induratæ fœces maxime in coli augustiore parte, in sinistro hypochondrio sito, graves creant molestias, quin lienem affectum falso mentiuntur. Alvus pertinax morborum chronicorum mater. Pertinacissima inveterata cum excrementis induratis et albicantibus, defectuque nutritionis, obstructionem glandularum mesenterii, intestinalium atque biliferorum ductuum significat, ni visceris labes subsit, adhuc medicabilem. Quæ ex solidorum vitio inemendabili, sarcomate intestinorum grandi, angustia p. n., coalitu, v. g. post dysenteriam, arti eludit.

Anchylosis. Fungus articulorum.

Anchylosis incurabile malum est, si a callo, exostosi, articulis diffractis, tendinibus musculorum articulo accretis, si a podagra, arthritide, ischiade, hemiplegia, maxime post topicorum imprudentem usum. Difficillimæ curationis est, si a fungo articulorum recenti, si a liquore glandularum Haveri inspissato et vitiato, si a ligamentis, tendinibus rigidis, contractis, et si inveterata. *Buchn.*

Major restat spes, si per metastasin inducta, maximeque in junioribus; si recens, et ex axungia diuturniore quiete aliquatenus inspissata tantum; sed protractiorem vult curam. Excitantur aliquando in parte pustulæ cum salute humorem fundentes. Si invalescit noxa, tandem moriuntur macie, lenta, hectica, tussi sicca, quandoque convulsionibus. Malum frequens est metallicis, qui, genibus, quibus saxum frigidum contingunt, nixi, opus faciunt. *Platner.*

Fungus articulorum recens adhuc parumque grandis ac durus qui existit, haud raro resolvitur, et contra, a solo ferro salus petenda, sed tamen et hæc incerta, tumor enim pluries redit. Suppuratio difficilis et plurimum periculosa est, siquidem caries facile aut fistulæ insanabiles per illam excitantur, quæ manus auxilium poscunt.

Aneurysma.

Aneurysma internum incurabile est, ruptum subito interficit. Interni suspicionem movere potest pulsus valde inæqualis, atque si in pectore, spirandi difficultas cum anxietate insueta. Aneurysma verum frequentius in interioribus sedibus est, spurium crebrius in artubus. Verum non tam celeriter adolescit. Externum verum ubi manui locus non est concessus, tolli non potest, sed increscit donec rumpatur cum hæmorrhagia emortuali; accessum, recens, curabile est; difficillimum, ubi obcalluit, diffusum et vastum

est. Si ad collum, strangulare solet. Intolerabili dolore aliquando perimit. Non raro gangræna et sphacelo necat. Interna frequenter in iis occurrunt præ cæteris, qui inunctione mercuriali imprudenter protracta nimis vel repetita pluries usi sunt. Spurium celerius finitur, in quo proxumus gangrænæ metus est, solumque protinus auxilium in manu. Spuria longe periculosiora sunt veris. Hæc enim diu, et quandoque ad vitæ finem tolerantur, si non adeo magna, sine graviori molestia et periculo, præsertim si congrua utantur fascia. *Heister.* Evenit, ut ruptum, sponte desinente sanguinis fluxu, evanescat aneurysma, sed rarissimum plane est observatum. *Moinichen observat.*

Angina. Faucium morbi alii. Hydrophobia.

Cynanche i. e. sine ullo signo conspicuo existens, gravissima est, haud raro intra 24. horas, vel die tertia necat, pulmone suppurato vel gangrænoso. Succedit hæc morbis chronicis vel ingentibus evacuationibus, vel subito oritur ex malignitate. Angina symptomatica præceps est, ac intra d. 4. primos satis periculosa utique existit; sed periculosior, ac vix non funesta circa dies criticos contingens, idque tanto certius, quo majore infarctu et linguæ tumore sese exserit. Angina inflammatoria præceps discussionis spem admittit, lenta communiter tendit ad suppurationem. Significatur suppuratio in angina, si inflammatio jam per aliquot

dies duravit, resolutione non facta, si sympcomata non graviora fiant, sed pertinacia tantum, si in faucibus videatur tumor subalbus, mollis, leviter calens, et dolens. Abscessus ad extra ruptus suffocationis periculum declinat. Si materies purulenta ad pectus defluit, peripneumoniam, φϑισιν, creare valet.

Exitii notæ sunt: si ex aliis inflammatoriis morbis επιγενεσει nata; si erysipelas per anginam in pectore exortum subito rursus intro revertit; si neque in collo neque in faucibus quidquam apparet; si malo æque violento manente absque ulla significatione, dolores ad caput prorepunt; si collum repente pervertitur febricitanti, ut vix deglutire queat, nullo in faucibus existente tumore; si sputa viscida, exalbida, subarida, vi educta, cum lateris dolore; si tumores, dolores anginosi, linguæ itidem præsentes qui fuere, absque ratione ulla evanescunt; si post evacuationes ingentes accidit; si ex angina peripneumonia, unde insolita pectori gravitas et vehemens tussis, intraque 7. dies interitus obvenit, vel minimum suppuratio aut tubercula pulmonum sequuntur, nisi pituitosa sursum educantur; si spiritus una sublimis excruciat.

Bona signa sunt: copiosa sputa, libera, flava, crassa cum strigmentis sanguineis; talis alvus, urina, criticis diebus, hæmorrhagia, fluxus hæmorrhoidalis; si dolor auribus superveniat; si cum faucibus pectus, cervix, collum rubeat, tumeat, et inflammetur, licet diuturnius esse malum sueverit; si saltim deglutire bene nequeunt. Ex angina citra

crisin hypochondrii dolor cum torpore insidiose occidit, etiamsi valde modeste habere videantur.

Solvitur angina sudoribus, urinis, hæmorrhagia, hæmorrhoidibus, menstruo fluxu, purpuracea efflorescentia, et illa remanente vel regressa sæpe fit; solvitur diarrhœa mucida, purulenta, cruenta. Mucida, catarrhosa finitur exscreatione pituitæ, viridis, tenacis, pluries; ptyalismo hæc porro.

Si ex angina ad pulmones versa suborta est dementia, ex his nonnulli suppurati plerumque evadunt.

Mortis signa sunto: spuma ante os, lingua tumida, purpurea, extremorum frigus, orthopnœa, stertor, hiatus oris, linguæ emissio, viror vel nigredo in facie cum oculorum diminutione, vox catullina, præcordiorum anxietas cum pulsu duro et convulsivo. *Bœrh.*

Angina ulceribus per corporis corticem sparsis comitata in ætate provectioribus tabem plerumque post se trahit. Semel anginosus sæpius eodem facile corripitur morbo.

Migratio arthritidis in anginam nota est, et contra; maxime in ætate vigente.

Tumores internarum oris partium serosi optime solvuntur plurima continuaque salivatione. Vehementer dolentes fauces absque tumore cum labore et molestia, præceps exitium minatur.

In angina crebro revertente inquire etiam an cartilaginis scutiformis processuum subsit dimotio. *A. N. C.*

Fauces exulceratæ cum febre, grave aliquid portendunt.

Tonsillarum ac uvulæ tumori quandoque accedit ptyalismus criticus. Uvulæ laxitas a scorbuto raucitatem perennem excitat, ac tandem vox sensim perit. Uvulæ tumor turgescens periodicus obvenit et in hystericis. *Kramer.* Arcanus est consensus faucium cum verendis; testatur lues fœda. Tonsillarum tumor et inflammatio cum deglutiendi difficultate, raucedine, oculis cavis, et Hippocratica facie, post febres diuturnas, et in quibus evenere largæ evacuationes, mortem certo imminentem præmonstrant.

Hydrophobia aliquando jungitur inflammato stomacho. Sine contagio animalis rabiosi, sponte in acutis aliquando suboritur rabies hæc. *Lentil.* Non omnes demorsi fiunt hydrophobi. Quo circa specificorum laudibus quid detrahendum.

Nullum venenum tam atrox ac rabiosi animalis. Pejus inficit biliosos, mitius pituitosos et hydropicos. *Boerh.* Virus ab animalis morsu vel 30. annos, quasi in corpore compressum, latere potest, antequam se manifestet. Tandem ex improviso atrociter advenit, ut ægrum intra paucos rapiat dies. *Hild.* Signa hydrophobiam post morsum prædicentia sunt: anxietas, tristitia, iracundia, somnus suspensus et turbatus, stomachi gravitas, oscitatio, pandiculatio, insueta querela de aere quamvis sereno, pauca bibendi voluntas. Quo plus sanguinis e vulnere effluxit, eo melius.

Ubi hydrophobus *aquæ* immersus vel eadem obrutus, animo linquit, postquam ad se rediit, aquam sine horrore posthac tolerare potest.

Hoc morbo oppressis spes in angusto est: certa vero desperatio, si is præsens invaluit. Obeunt hydrophobi sub multa convulsione, spiritu frigido, strangulati. quarto circiter die. Venenosa rabies morsu irati hominis æque infertur aliquando.

Hydrophobiam sine præcedente animalis morsu ortam, in famem caninam tandem solutam funestam; item, omnimode delirii expertem notat *A. N. C.*

Evenit subinde hydrophobia ex morsu bestiæ non rabidæ lethalis, tantum iratissimæ; item, ex gravi animi affectu ac imaginatione, v. g. in hystericis, subnascitur. Refertur juvenis, qui post vehementem indignationem proprium sibi momordit digitum et inde hydrophobus factus est. *A. N. C.*

Aphonia.

Aphonia et vox rauca haud raro prodromus convulsionum epilepticarum esse solet in colica. *Bagl.* Aphoniæ et voces raucæ in acutis indicant biliosam causam. Aphonia in acutis critica est, a qua optuma fit evacuatio, nec diu durat, et contra, lethalis est. *Hippocr.* Febri continuæ accedens, hæmorrhagia et vomitu aliquando tollitur. Cum virium exsolutione in acuta febre, sine sudore, sunt quidem lethales, cum sudore vero minus, ac diuturnitas significatur. Periculum in his hæmorrhagia, et alvus fluxa. Aphonia et voces vitiatæ, ut tremula, stridula, clangosa etc. in acutis malæ, maxime in phrenesi et ardentibus. Aphoniæ cum exsolutione virium, cum

stupore, rigore, convulsione totius corporis, cum delirio, aliisque symptomatis gravioribus; omnes pessimæ, perniciosæ ac mortiferæ. Quibus in febribus voces post judicationem deficiunt, ii tremore ac sopore correpti, intereunt.

Aphonia in gravidis post partum cessat. *Comm. lit. Norib.* Aphoni nonnunquam redduntur ventriculo ab aliquo humore vel vermibus obsesso ac læso, quibus aut sponte aut arte exclusis, liberantur. *Alpin.* Aphonia ex hæmorrhagia narium non succedente, eadem instante solvitur.

Curabilis est quæ ex vermibus, in passione hysterica, ex eruptione mensium difficili, defluxionibus catarrhosis, exanthematum regressu, sub salivatione mercuriali, in variolosis. Quæ ex apoplexia, raro curam recipit, vel si etiam admittat, facile recidivat. Quæ ex linguæ paralysi, immedicabilis fere est, sanata facile redit, indicitque apoplexiam. Tremores solvunt aphonias ex rigore concitatas. Quæ ex vulnere vel lapsu, non perpetuo sunt perniciales. In melancholicis et maniacis hæmorrhagia aliquando aufertur. Aphoniam quadriennem somno terrifico solutam narrant *Transactiones Anglicanae.* Si ebrius repente obmutuerit, convulsus moritur, ni febris juvet. *Hipp.* Lethales sunt, quæ cum vehementi delirio, aut in delirium vehemens desinunt, aut a vehementi delirio sequuntur. Æque, quæ cum spiritu sublimi, vel brevi etiam. Porro, quæ ex convulsionibus ab inanitione ortis, pariterque quæ cum singultu contingunt, tandem, quæ cum angina: quæ denique cum catoche et exsolutione virium, eæque

aliquando tabem denunciant; ultimo, quæ ex capitis dolore. *Alpin.* Aphonia in convulsionibus multum perseverans, mala est. Solvi potest urinis copiosis, confertim ac derepente prodeuntibus. Quæ ex copia humorum perpetuo lethales non sunt, si virium robur adsit, et contra. Hæc aliquando evenit in principiis febrium. Aphonia ex arthritide retrogressa difficilis est. Quas sequuntur urinæ copiosæ non ita malæ censeri debent.

Aphthæ.

Aphthas futuras in morbo cognoscimus ex sopore et singultu; si toto morbi decursu non dormivere, in soporem labuntur, et tunc *αφθαι* prodeunt. Singultus accedit, si sunt ex ventriculo, et tunc plerumque sunt deteriores. Pessimæ enim sunt, quæ ex stomacho ascendunt. Quæ cum magna vexant inflammatione, spirandi et deglutiendi difficultate, et hæ in morbis malignis funestum prænunciant eventum. Pessimæ præterea, quæ assiduo refectæ, erodentes, flavæ, fuscæ, nigræ, opacæ, crustosæ, lardosæ quasi, fœtidi odoris; hæ quidem gangrænæ nuntii. Bonæ sunt, quæ tenues, molles, facile cadentes, sine constantia, superficiariæ, indolentes, sparsæ, solitariæ; optimæ, quibus color albus, pellucidus instar margaritarum. *Boerh.* Si ab externa potius causa, quam interna, minus alunt periculi. Quæ febribus acutis symptomatice junguntur, pericolosæ sunt. Quæque tunc magis flavescentes esse solent. Ventriculo inflammato facile sociæ sunt, omine

malo, maxime si in elatiorem crustam degenerant. Tabidos ac phthisicos multoties excruciant, augurio fatali. Si ulcera profundiora, aut putredinosa succedunt, difficilis est curatio, et in pueris periculum, ob carnis mollitiem, depascunt enim eo magis.

Apoplexia. Hæmorrhagia Cerebri.

De doloribus in cervice serius aut citius ante insultum apoplecticum conqueruntur omnes, *Kramer.* Apoplexia velocissime viget, et brevissimum, imo imperceptibile habet principium et augmentum, ita ut tota status esse videatur. Apoplexiæ maxime obveniunt ab anno ætatis 40. ad 60. *Hipp.* Futuram prædicunt vacillatio, tremor, vertigo, scotomia, stupor, torpor, sopor, oblivio, memoria vacillans, tinnitus aurium, incubus, inflatus faciei, respiratio profundior cum naribus compressis, dentium stridor in somno, subita linguæ impotentia, eaque sæpius recurrens, subitus et peracutus in capite dolor, difficilis incessus etc. *Boerh.*

Obesi et pingues difficilius laborant,

Asthmatici, cachectici, polypos gerentes cordis, ad apoplexiam proni sunt.

Apoplectici plerumque duplo plus, quam sani solebant, comedunt ac digerunt. *Brunner.* Apoplexiæ vel paralysi obnoxii aut correpti, inflationibus ventris, borborygmis, vehementer vexantur. *Bagl.* Qui ab apoplexia liberati, postea levi de causa et sine occasione lacrymantur, ac mœrent, malum

hoc est, et recidivam vocat. Idem timendum, si prius correpti, denuo vertiginosi fiant. *Bagl.* Semel sanata intra triennium fere lethaliter recurrit. Raro apoplectici evadunt sine partis alicujus resolutione. Semel apoplectici rarissime alio desciscunt e vita morbo, quam hujus recursu vehementiore. Omnes qui apoplexia moriuntur, suffocati intereunt. In exquisita raro 7. diem transeunt. *Boerh.* Migrat in paralysin, epilepsiam, melancholiam. Oblivio post apoplexiam pessima. Si superveniat apoplexiæ gutta serena, plerumque signum mortis est vel vehementiæ morbi. Quo fortior pulsus in apoplectico, eo pejor, idque maxime in jugularibus. *Rhodius.* Pulsus ex parvo sensim in magnitudine crescens, malum, brevique moriuntur. Quo magis offenditur respiratio, eo pejus. Refrigerationes et torpores in apoplecticis malum denunciant statum. Apoplexia repente oborta solubilis; adveniente lenta febre mortifera est. *Duret.* Symptomatica, v.g. ex arthitride retrograda, ventriculo, pluries et facilius curatur, contra idiopathica. Vehementior plane non, debilior difficulter curatur. Febris superveniens, acuta ephemera, ab initio apoplexiæ serosæ eandem solvit; morbo progresso, pessima. Tertius dies longissimus est moriendi terminus in apoplecticis acutissimis. *Aurelian.* Apoplexia levis et sanguinea curatu quidem facilior est, ast sæpius revertitur, tandemque in ipsam cerebri hæmorrhagiam, quæ omnium fluxionum cruentarum est periculosissima, terminari solet. Apoplexia verminosa medicabilis est. Lenior apoplexia solvitur superveniente sudore multo, æquabili,

rorido, calido, levante; urina multa crassa; hæmorrhoidibus largis, diu fluentibus; fluxu menstruo restituto; alvi fluxu; febre magna. Paulo gravior, superata causa, solet degenerare in paralysin alicujus partis musculosæ, totius lateris unius vel omnium cervici suppositarum; quæ raro curatur, semperque memoriæ, judicii, motuum læsiones, relinquit; unde soporosi, hebetes, tremuli, vertiginosi, pusillanimes, remanere solent. *Boerh.* Spes est salutis, ubi post V. S. et congrua auxilia intra 24. horas sequitur levamen, et symptomata remittunt, facies nempe adparet magis naturalis, respiratio fit liberior, non valde inordinata, non admodum violenta est, ac pulsus bene se habet; ubi lotio injecta intra horæ spatium redditur; si lacrymæ ex oculis bene coloratæ; si salivatio multa instat; ubi mucus e naribus fluit; si æger sternutat; ubi morbus in paralysin degenerare incipit; si sumta pocula non per nares aut os refunduntur, sed penitus descendunt; si acriter vellicatus palpebras movet, et labia quodammodo comprimit; si partes quædam errante subsultu agitantur. *Hoffmann.* Pessima hæc signa: stridor dentium, spuma circa et ante os, sudor tenuis, frigidus, respiratio stertorosa, valida cum pulsu inæquali, duro, forti; si parapoplexia prægressa; si excitati denuo torpidi et somnolenti fiunt; si epilepsiæ succedit; si, ubi paulisper ad se redit attonitus, aliena tamen mens est: si spiritus frigidus: si convulsivi motus unius lateris, ipsiusque pectoris, accedunt; si urina et stercora sponte elabuntur, (sub his mors instat) ubi clyster injectus prorsus retinetur: si ne-

bula infecti oculi. *Boerh.* Apoplexia demortui ante triduum non sunt sepeliendi. *Barbette.* Ex apoplexia delirium, non semper lethale. *A. N. C.*

Appetitus cibi vitia.

Paulo pejor sed suavior cibus ac potus, meliori quidem, at ingrato præferendus. *Hipp.*

Dejecta omnino in morbis appetentia valde periculosa et contra. Pica et malacia in chronicis morbis mala. Inappetentia post morbum remanens, plerumque recidivam prædicit. Morbo diuturno inappetentia et alvi meraca dejectio si superveniat, malum. *Hipp.* In omni morbo aliquantulum adhuc comedere posse ægrum, bonum est signum. Si post magnam inappetentiam in acutis et chronicis subito, sine crisi, in summa et extrema debilitate, ingens excitetur appetitus, mors in propinquo est. *Bagl.* Cibi appetitus, labefactatur, quavis spirituum perturbatione; videmus in dentientibus, navigantibus, mœrore afflictis, hypochondriacis. *Brunner.* Appetitus quandoque auctior est ante invasionem motuum spasmodicorum. Inappetentia in quartana plenaria corruptum quoddam notificat viscus. A morbo revalescenti si cibus non proficiat corpori largiaturque vires, hinc onerari indicatur, et malum est. Qui sub adversa valetudine abunde initio comedunt nec proficiunt, ii fere tandem, omnes in cibi fastidium incidunt: contra, qui initio forti inedia usi ci-

bum postea petere incipiunt, invaletudine facilius liberantur. In stomachi morbis pulsus est parvus. Fames canina a vermibus, nullius periculi. Si cum vomitu et alvi dejectione, degenerat in cachexiam, hydropem, lienteriam, *ατροφιαν*, tabem. Si sine vomitu, quandoque obesi fiunt. Si morbos jam profligatos insequitur, labem viscerum infimi ventris adhuc superesse innuit, et morborum facilem recidivam portendit. *Decker*. Inappetentia ex abusu spirituum ardentium, si leucophlegmaticus jam accesserit habitus, difficulter cedit. Ab immodicis evacuationibus nata, difficulter superatur. Quæ a non deglutita saliva, lætam spem habet; gravior, quæ ex ventriculi stupore largis anodynis contracto. Gravissima et vix superabilis, quæ a visceribus læsis aut presso ventriculo, aut ipsa ejus substantia vitiata.

Qui nimium replentur cibis, si postea bene dormiant beneque per somnum transpirent, non ita facile ob nimiam repletionem ægrotabunt, sicuti ægrotarent, si non dormierint ac non transpirarint. Κακοςτομαχοι provecta ætate aliquando tandem arthritide vexantur. In morbis ab animi pathemate, ira, mœrore, venere inflammata, imprimis, plurimum patitur stomachus. Qui diu jejunant, iis saliva fit fœtida, putrida, halitus fœtens, sordes in faucibus, lingua scabra, et anorexia sæpe sequitur. *Boerh*. Αδδηφαγια morbo exhaustis periculosior est quam sanis, his enim vomitus cum juvamine communiter accedit, vel diarrhœa. Extrema fame exhaustis ad satietatem edere, certissima mors est. Fames intensa et bulimia in morbis mala;

in chronicis magnam cacochymiam, in acutis delirium significat. Quæ puellæ ante pubertatem pica laborant, illæ succedente mensium fluxu sæpius ab illa liberantur. Quæ vero jam menstruatæ, vel inordinate experiuntur fluxum, in iis difficilis sanationis.

Arthritis. Rheumatismus.

Affectus arthritici, rheumatici, acuti, chronici, sanguinei, serosi varie solvuntur: sudoribus, urinis, febre, colica, diarrhœa, hæmorrhoidibus, vesica hæmorrhousa, hæmorrhagia, dysenteria, ptyalismo, furunculis, ulceribus, scabie, purpura varia, efflorescentiis cutis variis, varicibus, vomitu atræ bilis, per suppurationem etc.

Materies arthritica sæpe per tussim educitur humidam, ejecta pituita viridescente, puris instar, incautis phthisin imponente. Solvitur excretione materiei sabulosæ, albæ, rubræ, calciformis, in doloris loco pluries obhærentis, expulsæ. Deponitur sæpe ad pedes, enato eorundem tumore multo, seroso, rarius et minus dolente salutari, cum, vel sine pruritu scorbutico. *Musgr.* Atque si rite tractentur, periculo sunt vacui, licet pertinaces. Opulenti, sapientes frequentius, fatui, egeni, rarius fiunt podagrici. Ex hæreditate accepti, gravius adfligunt. Nullus fere morbus est, qui magis a parentibus trahitur, quam articularis.

Arthritici, nephritici affectus, hæmorrhoides, morbi sunt propinqui et inter se alternantes. Æque colica, diarrhœa, dysenteria, pur-

pura cardialgia, scorbutus, suas cum arthriticis morbis habent vicissitudines rheumaticisque. Transeunt et in peripneumoniam. Lubricus est rheumatismi in arthritin transitus. Ubi nephritis sabulosa podagræ complicatur, ibi raro simul observantur hæmorrhoides. Arthriticis cum passionibus sæpe alternant vari et gutta rosacea. Quæ ad interiora, maxime stomachum et spiritales versa partes, brevi aliquando funesta sunt. Characteristicum quasi signum accedentis jamjam et redituri invasus sunt: quædam venarum protuberantia loco circumdatarum; tussis; capitis dolor; colica; dolores tensivi inter scapulas, circa nucham ac dorsi spinam, lumbos, os sacrum, coxas; spasmus surarum vel digitorum pedis; apepsia porro; quandoque pridie appetitus voracior, ventriculi cruditas; gravitas corporis, et ejusdem intumescentia quasi ventosa; quæ omnia quotidie sensimque augentur, donec tandem erumpat paroxysmus. Remanens, retrograda, repulsa, acutissimos ac gravissimos parit morbos, melancholiam, paralysin, φθισιν, asthma, cardialgiam, colicam, dysenteriam, convulsiones, cæcitatem, apoplexiam, lethargum, catarrhum suffocativum, febres varias, inflammationes viscerum, icterum, hydropem, tandem agmen claudit singultus. *Waldsch.* Arthritis succedere vel supervenire suevit colicæ, melancholiæ, scorbuto, gonorrhœæ, lui venereæ, asthmati, febri, morbis cutaneis, rheumatismo, chlorosi, mensibus suppressis, hydropi. Arthritis hydropi recenti superveniens, quandoque tollit illum. *Bagl.* Arthritis venerea sæpe transit in apoplexiam et motus convulsivos fatales. Ve-

teres, enervati arthritici sedis morbis, v. g. abscessu, fistula, inflammatione gangrænodea, nonnunquam misere cruciantur. Quibus sublatis recurrit arthritis. Arthritis vaga scorbutica quo crudelior et diuturnior, eo facilius ad varias hæmorrhagias tendit, ubi, quamdiu fluit sanguis, dolor cessat, simul atque fluxus sistit, dolor recrudescit. Paralysis hic sæpe succedit. Si subito evanescunt dolores arthritici sine causa, pessimum est. Arthritis ad nucham pessima est. Urina subjugalis bona est in articulorum doloribus, rheumatismo. Uteri cum artubus nota est sympathia.

Arthritis interdum repente in omnes irruit articulos, sæpius paulatim accedit, atque insidiose, nec ulla fere ossium connexio hujus expers cruciatus est. Arthritis quo diutius et gravius afflixit, eo corpus magis disponit, ut quavis data occasione paroxysmus facilius recurrat. Quo magis a paroxysmo podagrico notabilis tumor, torpor, rigor, nodosa durities remanent, eo promtior est recidiva. *Carl.* Arthritis nodosa nunquam e toto sanatur. Occurrit in statu inveterato, post dolores atrociores, post usum topicorum inconsultorum. Juveni semper facilius succurritur, si amans laboris est, accurate victitat et facilem alvum habet.

Juniores podagrici raro diu vivunt, contra, seniores. Hi marasmode vel hydropicohecticis vel paralytico-apoplecticis malis tandem extinguntur. Arthritici tandem fiunt hydropici. Arthriticus dolor in humerum incumbens nullum evidentem calorem, tumorem vel ruborem facit; in genu ac cubito

vero multum dolorem, tumorem, ruborem, calorem perexiguum exhibet. Qui humeri dolor ad manus et scapulas in seniore migrat homine cum torpore ac dolore, neque accedens bilis vomitus juvat, difficile est.

Hystericæ facile fiunt podagricæ. In vehementibus articulorum doloribus alvus supprimitur. Incipiens podagra medicabilis est, contra inveterata. Podagricus fomes varios producit vesicæ morbos, dysuriam, ischuriam, mictum cruentum, scroti pruritum. Podagra si jam senio confectos adoritur, nunquam posthæc vel tam statas habet periodos, vel tam sæva est, quam si juniorem afflixerit. Quo vehementior dolor, eo citius præterlabitur paroxysmus longiorque erit intermissio, et magis perfecta, ac vice versa. Feminæ perraro infestantur podagra, eæque non nisi vetulæ jam et viragines masculo dotatæ habitu; atque quibus menstrua defecerint. Podagra, quo magis dolet, eo magis vergit ad contracturas; in senibus solet degenerare in paralysin. In podagra inveterata sub singulis accessibus dolor sensim minuitur, tandemque ægritudine magis quam dolore afficitur homo.

Dolor pulsatorius, si percipiatur in parte a podagra tentata, ut plurimum brevi finietur morbus. *Boerh.* Puer podagra vix laborat ante veneris usum, nisi hæreditas subsit. *Hip.* Quilibet paroxysmus podagricus generalis aliis absolvitur quotidianis paroxysmis, media nocte ortis ac versus meridiem mitescentibus. *Sydenh.* Spontaneus paroxysmus (2. 3. 4. septimanas, ni turbetur, durans) invadit ordinarie media nocte; ira vero vel terrore accitus, in momento irruit. Dolor il-

le, quem patiens primo expergefactus sentit, refert eum, qui ossium talium luxationem sequitur, cum sensu quasi aquæ frigidæ dolenti loco affusæ.

Pavores qui in somno podagricis nonnunquam accidunt, ubi remittunt, et paroxysmum remissurum indicant. Dolor podagricus post 2. 3. 4. hebd. abire suevit in hebetem ac torpidum sensum, quandoque rigorem, stuporem. Tumor circa initia podagræ statim accedens morbum reddit breviorem, qui circa finem evenit, longinquam magis promittit immunitatem.

A tumoribus podagricis immunes fere sunt cholerico-sanguinei, potius strictura quædam partium et aridura supervenit. Sanguinei habent tumores duros, rubicundos; phlegmatici molles, œdematosos, utrinque cum doloris sensu. *Carl.* Qui multum urinæ emittunt et sudant frequenter, minus a podagra tentantur. *Crat. consil.* Sudor sæviente dolore anxius exprimitur reliquo corpore, nil juvans, parte adflicta pertinacissime sicca; dolore contra mitescente, ex ipsa etiam parte obsessa prodit. Circa æquinoctia et solstitia generalem paroxysmum ordinario renovat podagra. Ischias quoniam loco excretionis sanguineæ propius est, longe promtius aliquando mitigatur, quam podagra et gonagra. Ischias raro evidentem habet tumorem, minus sæpe calorem aut ruborem, magis graviorem dolorem, fereque ex metastasi gignitur.

Si in ischiade ingens torpor subest, cum partium frigiditate, alvo obstipata, pene pendulo, atque annus 40.[mus] jam præteriit, longissimus erit morbus.

Si ischias ad inferiora vergit, bonum, contra, si ad superiora. Si sine torpore est, si leviter friget, quamvis magni sint dolores, tamen et facile et mature sanatur. Quibus diuturno dolore ischiatico laxatis femoris caput coxa excidit, iis femur contabescit. Incongrua ex medicatione arthritidis, ischiadis, rheumatismi, plus sæpe fiunt crepitatio, anchylosis, claudicatio, contractura, abscessus cariosi, paralytodes, spontanea luxatio, œdema, tumor durus, scorbuticus partis. Ischias hypochondriacis, hæmorrhoidariis et scorbuticis familiaris est. Uteri ulcus ischiaticum quandoque mentitur malum. claudicant enim interdum altero crure eodem laborantes. Ischiatici, quibus ulcera crurum manantia superveniunt, liberantur. Abscessuum ischiaticorum successio familiaris esse solet in febribus tertianis remittentibus, tritæophyeis.

Ischias, rheumatismus, arthritis si nimis sit contumax, et dolores nocturni magis, de gallico cogita contagio. Dolor ischiaticus et surditas mutuas habent vicissitudines. Ex ischiade chronica sæpe fiunt abscessus musculorum abdominis. In cholerico-sanguineis ischias contumax in extenuationem et coxendicis ariduram pluries abit. Si juncturam femoris obsidet, suevit longinquior esse, quam si sacrum os. Malum ischiaticum, nephritis et hæmorrhoides consentiunt. Ischias insolentior facile in podagram migrat, quæ non rite excepta hecticam infert. *Junck.* Coxæ dolor in senibus, quandoque ad annum perseverat, in junioribus diebus 40 plerumque finitur. Dolor lumbaris pluries mesentericus est ex repletione putris cacochyliæ.

Hypochondria non mollia et facies bene habita non nisi liberali hæmorrhagia aut convulsione, aut coxendicum dolore solutionem accipiunt. Lumbago totius abdominis subitaneo tumore, veluti tympanitico, soluta legitur. *Smet.* Dolores lumborum in ischiadem et hæmorrhoides facile transeunt.

Lumborum dolor sine causa veniens, hæmorrhoidum vel mensium signum est. *Hipp.*

Rheumatismi dextrum latus frequentius occupant quam sinistrum. Miasma rheumaticum quandoque cerebrum, pulmones et viscera infimi ventris obsidet, cum dolore et gravi ægritudine excrucians.

Asthma. Dyspnœa.

Asthma morbus anceps est et pertinax. Juvenes difficulter eodem liberantur, senes nunquam, sed eos ad mortem fere comitatur. Infantes suffocat, ni matura fiat medicatio.

Omne asthma non est *απυρετον. Piso.* Asthma cum tumore pedum plerumque hydropis prodromus est, maxime in ætate provectiori. Asthma in corpore stricto peripneumoniam, in laxo et humido facile cachexiam et hydropem inducit. Juniores asthmatici a causa exanthematica certe tandem in φθισιν delabuntur. *Junck.* Asthmatis humoralis radix est in primis viis. *Helm.* Asthmatici ad apoplexiam faciles sunt, maxime ubi concretiones junctæ polyposæ. Dyspnœa nocturna in chronico morbo hydropem minatur. *Plater.* Si asthmaticis animi deliquium frequen-

ter supervenit, lethale augurium facit. *Forest.* Magna est consensio atque arcana inter pectus, tibias atque pudenda. *Bagl.* Crebræ sanguinis missiones in quovis asthmate facile inducunt hydropem universalem. Ventis ex austro et zephyro flantibus, difficilius spirant asthmatici; bene se habent Euro regnante. Asthma siccum ex abusu purgantium et diureticorum transit in pectoris hydropem.

Asthma pluries viam sternit phthisi atque hydropi. Si asthmati accedat manus œdema, dein brachii, impedimentum aliquod, veluti polypus, erit vel circa cordis ventriculum vel circa illius auriculam; morbo ad interitum ægri properante. *Bagl.*

Vix unquam curatur hæreditarium; quod in senibus; inveteratum. Quod a pulmonum steatomate, corde extra ordinem magno, a situ ventriculi p. n., a carunculis in aspera arteria, aortæ aneurysmate, tuberculis scirrhosis pulmonum, gibbo, incurabile est.

Asthma senes, viros, pueros magis gravat, atque premit, quam mulieres ac juvenes. Hyeme porro magis atque noctu, quam in die atque æstate.

Solvunt asthma tussis superveniens; morbi ad pudenda et crura; arthritis; œdemata; ulcera manantia; hæmorrhoidum fluxio; menstrua redeuntia, (maxime si ab his subnatum interceptis) calculi rejecti sive tophi, vesiculæ itidem pure, pituita, serositate fartæ; febris, humidum, pituitosum puta; polypi pituitosi per tussim ejecti; dysuria. *Tulp. Blancard. Trans. Angl.* Tument pedes asthmate cessante. Cessante dysuria denuo evadunt asthmatici. Minuitur asthma, qua proportione au-

getur arthritis. Asthma, dysuria, arthritis sæpius se invicem excipiunt. In asthmaticis salubrior est pedum tumefactio quam siccitas. Alternant asthma et *δυσηκοια* sæpius, maxume humidum, spasticum, flatulentum.

Asthma si febri acutæ accedit: si pleuritis vel peripneumonia supervenit, summe periculosum est, fere plerumque moriuntur.

Asthma puerperarum, si acutus valde sit morbus, lethale solet esse. Asthmatico si eveniat nova ad pulmones defluxio obruens, ut in catarrho suffocativo, lethale. Asthmatici maxime periclitantur ii, qui viribus sunt infirmi, cito enim suffocantur et in syncopem labuntur.

Quibus gibbi, ex asthmate vel tussi fiunt, ante pubertatem moriuntur. *Hipp.*

Asthma spasticum affectus est summe suspectus, maxime si pluries, atrocius et prorsus pluribus diebus infestet. Facile huic supervenit peripneumonia. In corpulentis facile relinquit hydropem pectoris, in juvenibus hæmoptoen, in senioribus catarrhum suffocativum, apoplexiam. Omne asthma convulsivum vel præceps intra triduum dat exitium, maxime in senibus, ubi cordis subest polypus; vel diutius inhæret, atque hydrope extinguit. *Hoffm.* Asthma humidum diuturnum plerumque est sine insigni remissione, ægrumque per multos sæpe annos contumaciter comitatur, et hoc tanto magis in annosioribus, ubi irreparabilem aliquando pertinaciam induit. Magis id adhuc, ubi hæreditaria dispositio.

Asthmati sicco, humorali, pituitoso; crebro succrescit arthritis, podagra, maxime æ-

tatis anno 45 50. raro maturius; et contra, arthritis in asthma desinit. Asthma arthriticum, humidum, expectoratione commoda, larga levatur, optime tollitur arthritide recta; siccum non raro strangulat, facta ad articulos metastasi cedit, cito nonnunquam.

Asthma inveteratum vel male tractatum transit in hydropem pectoris, obstructiones viscerum infimi ventris, pedum œdema, cachexiam, hydropem universalem. In his mortem ante fores dicit pulsus intermittens, et inæqualis, œdema, stupor vel paralysis brachiorum, continua cordis palpitatio, dysuria, syncope.

Aurium Morbi.

Omnes aurium affectus non facile curantur, imprimis inveterati. Hypochondriacis, hystericis, catarrhosis auditus vitia sunt frequentia.

Surditas ab utero et paralysi, incurabilis. Qui a navitate surdi sunt ac muti, aliquando membranam illam, quam recens in lucem editi secum in hunc orbem afferunt, meatui auditorio obductam et epidermidi continuam, postea exarescentem pro naturali statu et dissilientem, habent crassissimam, robustissimam, et quodammodo cutaceam. *Aquapend.* Si permanet surdos reddit. Obnascitur quandoque et exulceratis auribus. Surditas a nativitate, item a longo tempore contracta, integra et absoluta incurabilis est Quæ diuturna, licet non absoluta, difficillimæ, quin nullius curationis est. Mem-

brana tympani rupta vel cicatrice obsessa, incurabilem surditatem gignit. Surditas per intervalla crescens et decrescens, curabilis est. Surditas, quæ a vitio cerebri facilius curatur, quam quæ a proprio auris affectu. Surditatem metastaticam, salutarem, in febribus, tinnitus aurium sæpe præcedit. Surditas post 7. d. in febribus eveniens, certissimum est sub pepasmo reconvalescentiæ signum. Surditas biliosis egestionibus contingentibus, cessat. In febribus acutis, ardentibus, malignis, petechizantibus, circa dies criticos, imprimis 14., urina existente cocta, salutaris est; secus, delirium vel convulsionem portendit. In phrenitide aut febre hungarica si evenit, non sequente critica hæmorrhagia vel alvi fluxu, delirium nunciat. Hæmorrhagia non critica delirium portendit in hisce. Surditati succedens delirium, malum, sequuntur convulsiones et mors. Post delirium surditas, mali solutionem indicat. Dolor ischiaticus et surditas mutuas habet vicissitudines. *Hipp.* Enata in febribus surditas, alvum remoratur et sistit. In præcipiti atque turbulento morbo obveniens surditas, pernicialis. Ex surditate abscessus ad aures plus sæpe laudabiliter contingunt, imprimis in soporosis. Post modicam sanguinis eruptionem nigramque dejectionem in acutis morbis surditas, malum est. Et contra, surditatem solvunt hæmorrhagia et alvi fluxio. *Hipp.* Echo et bombilus aurium in acutis sine coctionis signis in urina lethiferus. Quandoque indicit crisin. *Hipp.* Aurium tinnitus et sonitus citra febrim cum capitis dolore, tenebricosa vertigine, vocis

tarditate, manuumque stupore crebro incidentes, apoplexiam, aut epilepsiam, aut oblivionem minantur. Tinnitus œdemate pedum ac asthmate levatur. Chronicus raro curatur, sæpe recidivat, interdum in omnimoda terminatur surditate. *Ettm.* Sonitus aurium recens facile curatur; contra chronicus, et qui a lue venerea; qui a sanguine, bileve facilius cedit, quam qui a pituita, hicque pluries in surditatem degenerat. Otalgia a vermibus, curabilis est, gravis tamen. Otalgia sæpe prænunciat parotidem. Solvitur discussione; sudoribus; urinis; effluxu materiæ purulentæ, serosæ, acris, subcruentæ. Fit per metastasin in febribus acutis, hungarica, cum δυσηκοια. Si in declinatione, convalescit. Si in febre hungarica metastasis cum otalgia ad exteriora auris, ex doloris atrocia sæpe mors sequitur. Si ex lapsu cum puris effluxu, moriuntur. *River.* Otalgia a sero, pituita, flatu, non est quidem periculosa, sed chronica ut plurimum. Quæ ab inflammatione multum habet periculi, sæpeque delirium, convulsionem, inducit, hacque magis periclitantur juvenes quam senes, multique intra 7. d. intereunt. Otalgia aliquando mutatur in hemiplegiam, quæ si recens, superabilis est.

Otalgia crebrius ad suppurationem tendit, præcipue cum tumore parotidum; raro tum discutitur. Dolor aurium acutus in acuto morbo perpetuo difficilem gravemque morbum, maxime in junioribus, ostendit, sed ex suppuratione vel hæmorrhagia salus esse potest. Dolores aurium inflammationes-

que internæ crudeles, horrendæ sunt, et quandoque dici spatio sub convulsionibus lethales. Si otalgia neque discutitur neque suppuratur, facile febres inflammatoriæ cum phrenesi quasi exoriuntur. Abscessus ex otalgia communiter *δυσηκοιαν*, majorem modo, modo minorem, relinquit. Abscessu aurium capitis sævi, convulsivi, dolores critice quandoque solvuntur. In gravi capitis affectu, si pus ex auribus effluat, solutio fit. Ulcera aurium difficilis sunt curationis, imprimis quæ sine otalgico abscessu prævio. Pus laudabile ex abscessu otalgiam excipiente facilem promittit medelam; et contra, ubi sanies virulenta, fœtida, manat, quocirca fistulæ et cariei metus non iniquus subnascitur. Otalgia et ulcera aurium colludunt quandoque cum affectibus arthriticis. Aurium cum artubus, oculis, dentibus, hypocondriis, faucibus, magna est consensio. Aures manantes ab excretionibus criticis retrogradis earum tolluntur reditu felici. Quibus in pueritia aures manarunt, ii in ætate adultiori sæpe otalgia cum surditate crucientur, quibus abscessus ruptio atque effluxio puris saluti. Exulceratio si post pubertatem non recedat, ad vitæ dies durare solet, multoties cum levamine naturæ et capitis gravitatis solutione. Rheumatismus aurium et coryza plus sæpe alternant. Hæmorrhagia auris a violentia externa non adeo pertimescenda, et contra ab interna. Sæpe criticus tamen est sanguinis per aures fluxus, aliis evacuationibus naturalibus sanguineis interceptis. Si tota auris abscissa fuerit, homo gravius audit. Δυσηκοια quæ

ex catarrhis, in hypochondriacis, a cerumine indurato, a siccitate membranarum obstructa tuba Eustachiana, medicinis cedit. Δυσηκοια vel tinnitus qui capitis dolorem gravativum et vertiginem in plethoricis atque infirmis sequitur, apoplexiæ habet præsagium. Δυσηκοια pluries solvitur abscessu aurium, ulcere vario, otalgia, efflorescentia purpuracea chronica. Diuturnam periodicam ex spasmis infimi ventris, fragore quodam in aure, eminus percipiendo, semper solutam notavi. Periodicam aliam ex mensibus laboriosis, succedente eorum fluxu, semper iterum depulsam. Δυσηκοια catarrhosa tollitur asthmate, ulcere, tumore pedum vel abdominis hydropico; et contra, ex ulcere antiquo consolidato δυσηκοια. Δυσηκοια et asthma pluries alternant. In malo hoc chronico de inquinamento venereo sciscitare. Aurium sordes, quæ natura sua flavæ ac amaræ, dulcescere aut colorem mutare, pravum in morbis.

Bubo.

Pestilens et venereus suo loco legantur.

Ex bubone febres omnes malæ, præter ephemeras. Interdum in febribus malignis circa genitalia, alas bubones apparent, quibus die undecimo erumpentibus, morbus solvitur. Bubones benigni si diu protrahantur, et tardius maturentur, periculo non vacant, quum in fistulas periculosas facile abeant, maxime si ex uno foramine fieri incipiant plura. *Hildan.* Difficillime paroti-

des, promtius bubones inguinales, promtissime subaxillares in suppurationem plerumque vergere solent. *Heister.* Bubo ab erroribus hæmorrhoidum; alias circa pubertatis annos ex lymphæ bonique succi redundantia; alias a contusione, curabiles sunt, bene discernendi, habentque prædictiones suas in principe valetudine.

Cachexia. Chlorosis.

Cachexiam pluries præcedunt tremores, maxime in bibonibus. Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est aut capitis aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo male affectam esse. Magna autem ex parte non unum aliquod horum adest, sed interdum multa, aut etiam omnia. Larga est differentia inter dispositionem cachecticam et cachexiam plenariam. Cachexia proximus est ad hydropem, imprimis λευκοφλεγματιαν, atrophiam, hecticam gradus. *Aret.* Facilis est transitus atrophiæ in cachexiam. Cachexia sæpe per multos annos contumaciter persistit, et licet œdemata etiam passim in tibias et pedes se extendant, non tamen verus inde hydrops extenditur. Cachectici raro perfectam adipiscuntur sanitatem, multo minus hydropici. *Barbette.* Senes mortem non evadunt; pueri liberantur facilius; ætate florentes, non valde cachexiæ patent, non tamen penitus facile sanantur. *Aret.* Quo pejor color, v. g. viridescens, nigricans, eo pejor morbus, et contra.

Viscerum integritas multum relinquit spei, et contra. Facilius tollitur quæ subito ex intemperantia et prava digestione suboritur, quam quæ paulatim ex visceris labe subnascitur. Quæ ex nimio potu, refrigeratione, post febres, in junioribus, sub viscerum integritate curari potest. Si ex hæmorrohoidum fluxu vel prægresso vel sæpius recurrente, curatu difficilis est. Si ulcera in cachectico exsurgant, difficulters anantur. Si totum corpus fit tumidum, inflatum, pallidum, si ciborum adest fastidium, hypocondriorum tensio ac durities, crebior, male olens, vomitus urget, virium lapsus, syncope intercurrens, pauca per alvum feruntur, urina cruda et pauca, respiratio difficilis, mortem aliquot mensibus prænuntiare licet. *Hoffm.* Cachectici ad epilepsiam pronissimi sunt.

Chlorosis est malum χρονικοτατον, quod sponte raro, ni vitæ mutatio vel matrimonium juvent, cedit. Consensus est inter chlorosin et icterum. Ex chlorosi, ni tollatur, fiunt lentæ, asthma, hectica, febres, φθισιν, hydrops, arthritis, rheuma. Solvitur maturis catameniis, conjugio. Scabie humida totali multum levatam vidi, catameniis tandem erumpentibus. Pluries chlorosi supervenit chronicæ sterilitas, aut fœtus edunt infirmos.

Calculus renum et vesicæ urinariæ.

Vix ulla corporis pars est, in qua non calculus fuerit inventus. Calculus non nisi e sede sua dimotus, atrociter affligit. Calculus

renum verus omnia funesta prædicit, nisi vegeta admodum ætas et virium energia summe præsto sit. Vesicæ consummatus respuit pharmacorum opem, et quos semel tenet, ad mortem usque ipsam pertinacissime discruciat. Sæpenumero uno excluso, extracto, novi subnascuntur. Calculus vesicæ modo libere inhabitat, modo adhærescit immobilis. Multi sine dolore calculum vesicæ diutissime intus foveut. Præ feminis frequentius laborant calculo viri, et quidem ægrius. Vix unquam renum calculi effugit tormentum, quisquis parentum occasione expositus calculo a naturæ ortu fuit. Sinistrum renem præ dextro infestat. Laxam habentes urethram, calculum aliquando inscii dimittunt. Excernitur quandoque ex scroto, (Beniven) perinæo, formato abscessu, vel sub hoc casu per anum aut muliebria quoque. *Comm. Lit. Nor.* Repentino renum dolore cum mictionis defectu, calculorum aut urinarum crassarum excretio portenditur.

Quibus novum aut certe rarum calculi renalis vitium, ii minimo etiam crucientur calculo. Quibus vero vetustum jam, hi tantum grandioribus torquentur, mediocribus non item, et qui non angulosi. Quo magis diutiusque urina fertur aquosa, eo duriores magisque rebelles renum adsunt calculi. Renum calculus plerumque fere subruber est, vesicæ magis albicat; grandior ac durior isto. Arenas multi mingunt et tamen non sunt calculosi, quoniam illæ non coguntur in lapidem, nisi viscido aliquo et crudo interveniente, ad quod itidem tempore opus est. *Holler.* Mentiuntur ad amussim vesicæ

calculum fungus, excrescentia, scirrhus vesicæ, pituita, pus in illa indurata. *Bagl. Heurn.* Solum purulenta materies ad calculi genesin sufficit. A vesicæ calculo ad tenesmi vel recti prolapsus initia haud raro fiunt. Omnes calculosi facile fiunt icterici, et contra. *Bagl.* Dolores ex calculo cum ulcere et in senibus obvenientes difficillimæ sunt curationis. Calculosi sub plenilunio gravius habent reliquo tempore. Vesica in calculosis ad pollicis crassitiem quandoque callescit. Ureter intestinuli in modum ex calculo incarcerato aliquando distenditur. Ubi calculus per eundem descensum tentat, dolor ad regionem ossis ilii excurrit. Et tunc urinæ et fæcum excretiones sistuntur. Diu ureteri obhærens inducit inappetentiam, vomitum, anxietatem. hecticam, quin mortem. Signa magis certa calculi sunt; urina crassa, sedimentosa, albicans, viscida, matulisque adhærens, maxime simul sanguine excreto; dolor fixus et vomitus etiam in procedente affectu junctus; in colis extremo et glande ingens pruritus, doloris ac irritationis continuus sensus; contactus cathetere, nisi membrana sit inclusus, digitis ano, uteri vaginæ, immissis; testiculi retractio, femoris dolor, spasmus, stupor. Hæc quidem ultima e directo plurimum. Lapis lævis et politus exclusus vel exemtus socii delitescentis metum incutit. Convalescentiæ et paroxysmi cedentis signum: si urina ab initio tenuis, alba, postea crassa fit, sabulum et frustula lapidosa deponit. Nonnulli calculosi cum quotidie materiam ulceroso-ichorosam emiserint, a calculis postea immunes vixerunt. Mictus cruentus in dis-

positis calculum aliquando præcavet. *Junck.* Mortem prædicunt dolores diu noctuque pergentes, atrocissimi, nullis cedentes remediis, omnimoda urinæ suppressio cum extremorum refrigeratione, sudore frigido, lypothymia et tendinum convulsione. Porro: si vomitum et dolorem acutissimum febris sequitur, cum magna anxietate ac siti vehementi, ac postea singultus atque delirium cum extremorum frigore accedunt, non diu superstes erit amplius æger. Quidam ob totalem urinæ suppressionem in hydropem pectoris, lethargum vel convulsionem incidunt. Moriuntur alii lente hectica cum appetitu præcedente dejecto, nausea, vomitu firmiter persistente; alii tabe renali, et hi paucissimos ut plurimum in vita percepere dolores, renibus totis in pus conversis. *Holler.* Cito exstinguuntur accedente inflammatione ad ventriculum et intestina extensa, et in gangrænam, sphacelum versa.

Calculus in urethra plures annos levi cum incommodo hæret; ultra 28. annos accidisse dicit *A. N. C.*

Cancer.

Omnis glandula est locus cancri. Cancro laborantes melancholici sunt. Mammæ, labia, uterus, nasus imprimis patent cancro. Periculosum et propter longam durationem tædii plenum vitium est το καρκινον. Cancer ubi increvit, omnium maxime est molestus, periculosus, lethalis. Non solum ægri misere eo intereunt, sed miserius quoque donec

mors necet, vivunt. Facilis est progressio sive communicatio ad vicinas glandulas, v. g. a mammis ad subaxillares. Quo durior cancer, eo pejor. Quandoque uti os durus evadit. Quo recentior cancer eo melior. Recens occultus curationis aliquam viam præbet, et contra inveteratus et cum ulcere. Ubi exiguo tuberculo malum circumscribitur curari aliquando potest, aliquando etiam relinqui, etsi non negligi se patiatur. Illi non fidendum, qui venis circum lividis aut pallentibus tumet, nec tentandus medicamentis. Occultus quiescens in euchymis diu tolerari potest: modo caveantur motum circulatorium nimis augentia, et contra: in atrabilario, sicco duro, rigido, sene, cacochymico. *Boerh.* Scirrhus cordi quo est propior, et quo majora habet vasa arteriosa, eo plus est periculi, ne in cancrum abeat. Scirrhus qui colore albus est, si fit rubicundus, inflammatorius, livescens, cum dolore primum pruriente, dein lacerante ac summo urente, ac si ferrum candefactum per partem duceretur, cancrum oborturum edicas. Si tumoris sub cute proximioris apici verrucosa inæqualitas insideat obscuri coloris atque compagis compactæ vel compressæ, vel altius sub cute latenti obhæreat duritas alba, granosa quasi, cum fibrillis albicantibus, callosis, hinc illincque sese expandentibus, metum habe carcinomatosæ indolis. *Eller.* Quibus cancri occulti fiunt, eos non curare melius est. In cancro occulto, qui scirrhus est malignus in glandula, retinente suum volucrum commune sive proprium, sæpe in medio tumore reperitur cavum acerrimo et

fœtido humore plenum. Cancer solitarius melior est multiplici, vel si scirrhi in aliis partibus simul adsunt, hi enim serpentis cancri sunt prodromi. Pejor et incurabilis est qui a causa interna, quam qui ab externa. Excrescentiæ fungosæ glandulosarum et membranacearum partium fere sæpe in cancrum desciscunt. Cancer occultus ubi in apice vel circumferentia rubet, dolet, ac inflammatur in apertum transibit. Summis tum doloribus adfligit, ferocit, serpit, depascit, donec hominem plane confectum, trucidet. Cancer contagiosus est in dispositis, in genere non æque. Cancri teterrimus odor adstantes atque curam habentes etiam quandoque interficit, φθισι sæpius. Cancer exulceratus fœtorem spargit acetosum et putredinosum carnis in muria salina, vel aceto computrescentis æmulum. Si in cancro aperto insignior est fœtor, putrefactio prævalet, sin minus, acris corrosivitas. Quo hæc sævior, eo cuncta sæviora. Si corrosivitatem externis inhibeas, putrefactio increscit, si hanc, illa effrenior fit. Ergo curationis spes prope nulla in topicis. *Carl.* In cancro aperto nullum arte quavis pus laudabile progignitur. Moriuntur tabo cancrosa, febre hectica summa, lipothymiis, convulsionibus, hæmorrhagiis, (maxime in uteri cancro) agrypniis, ex immanitate dolorum. Femina quamdiu ubera præbet vix mammarum subjacet cancro. Ex decem muliebribus, quæ mammarum cancro laborant, vix una est, quæ non habeat a contusione, compressione, compunctione. Feminæ, quæ scirrhos gerunt, maxime in infernis partibus, vel

mammis, facile, menstruo tributo cessante, cancros accipiunt, cælibes imprimis et steriles. Feminæ quæ scirrho vel cancro mammarum laborant, si iis catamenia non rite fluunt, vel si purulenta e vulva cum menstruis feruntur, sæpe et uteri scirrho vel cancro infestantur, maxime si dolor in hac regione junctus sit. Si jam glandula sub ala intumuit, ubi cancer mammam tenet, malum, nec sectio proficit. Glandulæ mammarum et uteri magnum habent nexum, et cancer in alterutra habitans. Æque valet de sympathia glandularum faucium ac pudendorum. Si in ullo exscindatur vel tollatur, facile in alium migrat locum. Malignitas cancri patet ex pruritu continuo lancinante, a vasis varicosis, scirrhosis, duris, magnis et multis, dolore intolerabili, fœtore et acrimonia aquæ stygiæ instar, febre hectica urgente, lipothymiis. Periculum petitur ex loci vel partis, cui insidet, dignitate, nec non individui consideratione. Aneurysma spurium sæpe fit a cancro exulcerato introrsum; unde pluries hæmorrhagiæ emortuales. Cancer nisi integre auferri queat, relinquendus est. Uteri, linguæ, faucium, palati, axillarum, inguinum, insanabilis; labiorum, palpebrarum, mammarum, nasi, balani curatu difficillimus. Cancer extirpatus ferro facile recrudescit, vel minimo nodulo remanente, vel ex sanguine infecto, fermento cancroso, vel in priore vel alia parte resurgente malo; quin in exostosin vel spinam desciscit ventosam. Ex scirrhis viscerum accedente motu humorum solidorumque auctiori, facile nascuntur cancri, ex quo viscera tota con-

sumuntur, hinc aliquando suborta dysenteria miserrima.

Capitis dolor.

Quicunque sani dolore capitis repente corripiuntur, et statim obmutescunt, et stertunt, intra 7. d. moriuntur, ni febris eos apprehenderit. Si capitis dolores noctu incidant, calore lecti, mane bene habeant ægri, sub noctem semper iterum recrudescat dolor, et artuum osteocopi dolores juncti, citra febrim notabilem, de siphylitico cogita miasmate. Dolores capitis a ventriculo oborti, magis communiter anteriorem occupant partem, ab utero nati verticem ac occiput cum sensu frigoris in vertice. Caput cum ventre et venter cum capite singulariter consentiunt. Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est, aut capitis aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo male affectam esse. Magna autem ex parte non unum aliquod horum adest, sed interdum multa, aut etiam omnia. Quæ diuturna circa radicem, nasi cephalalgia, fit vel ex pituita, vel ossis vitio. Si dolor rosivus ac mordax, de vermibus cogita inhabitantibus. Alvus fere semper stringitur in morbis capitis. Fluxa semper solatio et contra obstructa.

Dolor capitis et tussis sæpe signum sunt arthritidis prænuncium; et ex eadem remanente pluries cephalæa exoritur, ad delirium usque sæva. Solvitur cephalalgia successiva remissione maxime in juvenibus, nondum

assuetis, et cum excretione sanguinea, eruptione catarrhosa e naribus, oculis, in malo graviore eruptione puris ex naribus vel auribus. Capite dolenti si pus aut aqua, aut sanguis fluit per nares vel os solvit morbum. *Hipp.* Solvitur porro aliquando dolore genum, vel alius articuli; sputis crassis, inodoris, quin etiam ulcusculorum ubertate, nonnunquam et somno, et alvi profluvio; *Wepfer. Hipp.* polypo narium membranaceo-pituitoso, inodoro, fœtido, periodice excluso, quod bis observavi; puris effluxu ex cantho oculi majore, quod semel annotavi; hæmorrhoidibus, menstruo fluxu; tremore brachii, manus protracto; vomitu, maxime hoc quidem biliosus et hypochondriacus capitis dolor. Inveteratam refert abactam vulnere gravi ad suturas capitis. *Hildan.*

Cephalalgia cum sopore in sensibus apoplexiam vel paralysin; in acutis cum vigiliis periculum delirii prænunciat. Urina subjugalis semper mala capitis præmonet. Hæmorrhoides cruentæ, nimiæ vel anomalæ cum cephalæa sæpe alternant. Item cephalalgia et miliaris efflorescentia sæpius sese invicem excipiunt; æque cardialgia.

Cephalalgia firmiter fixa, quæ lippitudinem vel anteivit vel consecuta est, periculum cæcitatis adfert. Cephalalgia continua et contumax sæpe transit in lethargum, epilepsiam, apoplexiam, cæcitatem, surditatem, phrenitidem, melancholiam, paralysin. In capitis dolore ubi distensiones nervorum subsequuntur, summum adest periculum. Dolores capitis post sudores criticos evenientes, mortem ut plurimum præsagiunt. Ca-

pitis dolor cum sopore et gravitatis sensu quandoque convulsionem accersit malo omine, facilius id quidem in gravidis. Longinquus capitis dolor sine causa vexans, si in cervices atque scapulas transit, rursusque in caput revertit, perniciosus est, nisi sputis vel sanguinis profluvio vel capitis porrigine, vel pustulis in toto juvetur.

Torpor et prurigo, ubi modo per totum vagantur caput, modo in parte, aut sensus aliquis frigoris ibi est, eaque ad summam etiam pertingunt linguam, malum judicato grave. Ex abscessibus auxilium sperare licet, qui vero raro subsequuntur. Cephalæa ex cranii carie pessima est, pertinacissima. Sub cephalæa atrocissima caries cranii aliquando inducitur. Hemicrania et clavus pluries sunt ex vitio primarum viarum vel arthritica materie. Hemicrania libenter in arthritidem plenariam abit. Quo magis dolor ad illius lateris brachium usque se extendit et æger de obdormitione istius queritur, eo magis hemiplexia vel paralysis illius lateris metuenda. In feminis non amplius menstruantibus vix unquam amplius tollitur, maxime periodica et typica. *Junck.* Solvitur hæmorrhoidibus et menstrua purgatione. Hemicrania juniores activos maxime cruciat in latere dextro, adultiores arthriticos in lævo. Quandoque accedunt convulsiones epilepticæ. Hemicraniæ serosæ cessanti aliquando succedunt abdominis dolores acerbi. *Piso.* Enormi ex dolore cephalico suturas laxari et a se dehiscere, notum est. *Pechl.* Omnes morbi capitis, qui ab inflammatione intestinorum, pessimi.

Cardialgia. Soda.

Quibus cum cardialgia crebrius accedente icterus ingruit, calculo facile laborant felleo. Quibus ulcera crurum manantia accedunt, liberantur. Cardialgia et soda cum hemicrania, arthritide, nephritide sæpius numero alternant. Solvitur sæpius hæmorrhoidum, mensium fluxu, et his interceptis pluries nascitur, Solvitur purpura varia; vomitu cruento, ast non æque secundo successu. Dolor oris ventriculi seniori crebro adveniens, repentinam mortem denunciat. Vidi cardialgiam chronicam rubefaciente; per errorem loco stomachalis cataplasmatis ventriculo superdato, vesicis zonæ instar excitatis cum inflammatione erysipelatode multis sublatam feliciter in bibone. Terrorem, mœrorem diuturnum facile insequitur cardialgia. A spasmo cardialgico vidimus cartilaginem xyphoidem introrsum tractam. Cardialgia spasmodica sæpe in epilepsiam transit. Periculosa est, ubi convulsiones, syncope, lipothymia, frigus etc. superveniunt. Pessima, si a bile æruginosa, atra, porracea, ex lacte coagulato, in febribus acutis, petechiis, purpuratis, malignis, (quod maxime in statu fit) a vermibus, venenis, inflammatione, ulcere, si doloribus arthriticis retrogradis supervenit, æque fœdis externis exulcerationibus, dysenteriæ incaute suppressæ, parotidibus repulsis etc.

Salutis spes est si per intervalla adfligit; si per consensum accidit; si a pituita visci-

da, licet hæc paulo contumacior sit, minus periculosa; si a flatu pariter. Si dolor indesinens, diuturnus, socii vomitus, tormina, cum absumtione corporis, solidorum subest vitium, v. g. scirrhus, ulcus, cancer.

Soda frequens est symptoma hypochondriacorum, arthriticorum, nephriticorum. Soda et transpirationis negotium, hinc cutis volumen, magna invicem habent consensionem.

Catalepsis.

Est morbus rarissimus, ac sub frigore intensissimo maxime invasiones obveniunt. Aliquando hic morbus non animadvertitur in febribus validis sanguineorum. Sæpe jacent cataleptici jam. Intelligitur tandem si adspiciunt oculis immotis et ad interrogata non respondent. *Boerh.* Respiratio et pulsus supersunt, at plerumque leves. Curabilis est, quæ a vermibus; quæ ab animi passionibus, profundis meditationibus non adeo grave minatur periculum; gravissimum metum incutit, quæ a sanguine crasso, impuro, v. g. venereo. Tollitur aliquando per hæmorrhagiam largam (*Ætius*) hæmorrhoidum, mensium, fluxionem. *Dol.* Desinit aliquando, sed raro, in melancholiam, epilepsiam, convulsionem, cachexiam, hydropem, dementiam, *ατροφιαν*, apoplexiam. In mortem plerumque finitur. Qui hoc morbo rapiuntur, nisi mature curantur, stupidi, ac velut frigore quodam enecti moriuntur. Novimus catalepsi in pleuritide critice critico die incidentem in femina.

Cholera.

In cholera, ut in acutis, incerta est prædictio. Nullus nisi forte pestem et pestilentiales febres exceperis, exitus est brevioris, tamque cito homines jugulat, morbus, quam cholera; maxime infantes, senes, enervatos. Periodum fere observat tertianariam, ita nempe ut de tertio in tertium moveatur diem, seu plus, minus, exasperetur. *Jungk.* Aliquando est epidemica, valde maligna et lethalis. Quo magis excrementa a statu naturali recedunt, eo periculosior morbus, v. g. si livida, nigra, aut loturæ carnis similia. Vehemens sitis malum indicium. Malum, si compressis excretionibus cetera remaneant symptomata. Periculosus morbus est, si acuti dolores et torsiones incidunt, et supra infraque magno impetu humores, præsertim virides, atri, caustici, prorumpunt, ac ingens afficit bibendi cupiditas, facies flavescit, pallida fit, pulsus parvus et concisus est. Mortem indicunt animi deliquia, singultus, pulsus intermittens, convulsio, sudores gelidi; si fœtida rejiciantur, intra 4. d. necantur. Inflammatione pereunt gangrænodea. Inflammationem in sphacelum abiisse, non leve est indicium, si pulsus totus concidit, crura contrahuntur, frigidæ sudationes fiunt, anima deficit. Spes affulget, si morbus ultra d. 7. protrahitur, si conquiescunt vomitus cum insequente somno et levamine; flatuum per inferiora eruptiones. Cholerici facti dysuriosi judicantur omnes.

Cholera ab abscessu stomachi vel mesenterii vel hepatis vel intestinorum rupto non protinus pertimescenda ut fatalis. Cholera facile degenerat in iliacam passionem.

Ex corporis impuritate facile evenire potest, ut humores in tantum corrumpantur, ut ex ipsis sic corruptis generetur in corpore vivente venenum aliquod afferens omnia symptomata veneni assumti et externi. Hæc habemus in cholera. *Zach. Camer.*

Cœliaca. Lienteria.

Cœliaca ex dysenteria est calamitosa. Passio cœliaca mitiorem constituit gradum, lienteria majorem. A cœliaca summa corporis debilitas sequitur, hydrops, tabes. Quæ a scirrhescentia glandularum mesenterii, intestinalium, pancreatis vel etiam ulceratione, pessima. Subsequitur abdominis tensio, *ατροφια*, cachexia, anasarca. Corpus non amplius nutritionis capax est.

Fluxus cœliacus et lienteria in infantibus magis quam adultioribus frequens est. In corporibus cacochymicis sæpe in dysenteriam transmigrant, in mulieribus prægnantibus perniciosus est affectus.

Potus glaciati multum tribuunt ad lienteriam. Popularis quandoque notatur lienteria. Lienteria quandoque ægros trahit, quandoque præcipitat. Lienteria ex dysenteria est calamitosa. Qui splenetici dysenteria corripiuntur, eaque si longior fuerit, his hydrops lienteria supervenit, et moriuntur. Lienteria facilius a teneris depellitur ætatibus, utique,

si ferri urina et cibo corpus ali incipit, provectioribus difficillimus est. Bonum signum si urina larga; si corpus sine febre, nutriturque, si flatus κατω exeunt cum dejectione, ructus acidi revertentes, maxime in diuturna. *Hipp.* Lienteria in scorbuticis difficulter admodum curatur; facile abit in cachexiam scorbuticam, atrophiam, mortem. Lienteriæ cum spiritus difficultate et lateris dolore, pectoris morsu, ad tabem tenduct. Longe detenti lienteria cum sævissimis ulceribus, intestinorum cruciatu, iis solutis, intumescunt. Quibus accedens rigor malo est. Malum valde si lienteria cum ictero, hydrope, tertianis, lentis febribus complicatur. Pessimum in lienteria, maxime, si longinquus est morbus et in corpore senili, ubi æger pro modo potionis sumtæ non meit, si os ipsi exulceratur, rubetque facies, et quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur, si appetitus perit, urget sitis, si excreta levia, fœtida, nigra, et diu noctuque frequens dejectio.

Colica.

In colica pertinaci si sudor copiosus et universalis superveniat, labefactatis et resolutis viribus, brevi paresin expectato *Bagl.* Cessante paralysi redit dolor consuetus, maxime si febris socia fuerit antehac, jam quoque recurrens. Arcanus est consensus ab intestinis ad ambitum corporis. Magna est sympathia ab intestinis ad urinam. *Rega.* In colica semper de hernia inquirendum, bilisque defectu, turgescentia, qualitate. In diris ventris cruciatibus urina sistitur.

Urina colicorum toto morbi progressu pauca, eaque flava admodum redditur, atque si cum febre, prius turbata quæ fuit, sub exacerbatione ejusdem recurrente, clara iterum fit. Quæ a nephritico dolore distinguit. *Piso*. Frequentissime alioquin est cum sedimento lateritio, quale in febribus intermittentibus, remittentibus, atque scorbuto habemus. Colica, diarrhœa et dysenteria mutantur in arthritidem, et contra. Multis ante invasionem paroxysmi podagrici superveniunt dolores colici, qui evanescunt, modo manifestata podagra. Multum subest periculi, si cum actuali horrore invadit, atrociusque adfligit, sive convulsiva, sive spasmodica, sive biliosa, sive inflammatoria sit. Solvitur colica sudore largo, fluxionibus sanguineis, erysipelate, purpura, maculis scorbuticis, podagra, ictero, arthritide, diarrhœa, furunculis musculorum abdominis, ulceribus crurum manantibus, scabie etc.

Colicis sæpe superveniunt et paroxysmum solvunt icteri, maxime in hypochondriacis et hystericis. Biliosam quandoque solvit aurigo et diarrhœa biliosa. Aliquando transit colica in abscessum (si dolor fixus et febris adest) quandoque in hydropem; interdum in volvulum migrat, idque intra 7. diem. Colica cum alvo adstricta pertinacius semper ac vehementius adfligit. A diuturno partium ad ventrem attinentium dolore, suppuratio. Colica quo violentior, eo brevioris periodi et temporis plerumque est. Periodica et epidemica notatur. Singultus ubi colicæ præter consuetudinem supervenit, diri ominis habendus est. Ex doloris

5

tyrannide aliquando infert colica, epilepsiam, convulsiones, affectus soporosos, apoplexiam, mortem. Si dolor repente sine causa cessat, pessimum. Si conformationis vitium subest, raro aufugiunt mortem. Colica ex abscessibus viscerum ventris pessima. *Benieen.* Colica accidere solet in virginibus ac mulieribus ob ovula tumentia matura. *Santorin.* Colica ex molis, polypis, calculis intestinorum, non est immedicabilis.

Excrementa non nimium retineri; doloris locum sedemque mutare; post exclusos flatus, stercora, levari ægrum, licet redeat affectus; durante morbo semper facile spirare; tormentum intermittere, salutem brevi promittunt.

Mortis criterium habe, si vigiliæ, sudores frigidi, singultus creber, delirium, convulsio, extremorum refrigeratio, syncope, a morbi vehementia superveniant, præprimis in senibus, gravidis, puerperis, valetudine fractis. Aphonia et vox rauca esse solet non raro prodromus convulsionum in colica. *Bagl.* Convulsiva si in epilepsiam, paresin, iliacam degenerat, fere lethalis est.

Colicam spasmodicam vertiginosi affectus frequenter præcedunt aut sequuntur. Familiaris est scorbuticis, venereis, et pertinaciori a febre non rite liberatis. Ingravescens dolores in artubus accersit, ac demum in paralysin terminatur. *Hist. Urat.* In colica scorbutica abdomen quandoque ita retrotrahitur, ut spinæ dorsi sibi obversæ pene contiguum fiat; sæpius etiam abdomen hoc in morbo tractim, vermicularem in modum, extuberat, strepentibus interea flatibus.

Magis est in lumbis, mesenterio, musculis abdominis, quam intestinis. Dolores ventris scorbutici omnes superant reliquos, ad peritonæi enim rupturam usque sæviunt. *Eugal.* Non raro in epilepsiam vel paralysin desinit. *Ægineta.* Colica arthritica semper est periculosa, sæpe lethalis. Si pectoris gravitas, si intestinorum dolor, præcipue pungens, alvi tarditas, diu persistiterint, malum. Nisi arthritide in extremis firmiter hærente, firma nunquam spes est incolumitatis, et contra. Colica hæmorrhoidalis est valde contumax et vehemens, facileque inflammationes, indurationes viscerum, icterum, ascitem relinquit. Cedit optume varicibus, fluxui hæmorrhoidali recti, diarrhϾ mucoso-subcruentæ. Notavi solutam excretione cruoris grumosi per os naresque. In colica biliosa succedit frequenter aphonia et vox rauca, ac per totum fere cursum ægritudinis durat. Inflammatoria triduo finitur varie, vel in salutem vel mortem, inflammationum more. Facile in volvulum transit. Si coli dolor uno in loco, absque febri, alte stabilis, eumque nec flatus nec ructus lenit, cum tormento terebelli quasi pertundentis ac pene spiritum elidente, socio vomitu vario, æruginoso, pituitoso, porraceo, pituita subest tenax, crassa, vitrea, quod prædicito tum. Contumax est et diuturna, facileque fit habitualis.

Convulsio. Spasmus varius.

Prognosis affectuum spasmodicorum et convulsivorum dubia est temporique relinquen-

da. Convulsio horrendum malum est, sed non adeo fatale. Brevi et facile cedit si recens adhuc, si in junioribus, ευσπλαγχνοις. Quæ ab evacuationibus sanguineis suppressis, his reductis mitigatur, abigitur. Si hæreditarium, chronicum vitium, item in impuris corporibus, malum. Transit in epilepsiam, melancholiam hypocondriacam, paralisin. Necat apoplexia. Convulsio in febre oboriens et eodem die desinens, bona est, aut 3. d. febrem sedat; si vero 3. vel 4. d. transgreditur, malum. Hysterica vel hypocondriaca passio si juncta, noxa pejor est. Convulsiones minantur acuta vox et lugubris et oculorum obscuratio ac respiratio intercisa, titillationes vel tensiones in vola manus, tendinum subsultus, manus tremula, cervicis et dorsi perfrictiones, spumantes mictiones cum animi deliquio, lumborum et capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti exscreatione; urina prius tincta, simul et semel subito prorsus aquea reddita, tenuis et alba; subjugalis junctis vigiliis; dolor artuum ostocopus; si œgri non possunt discernere colores. Singulares obveniunt motus convulsivi cum sensibus maximam partem integris, et contra sensuum motusque privatio accidit sine ullis partium externarum spasmis, sexu quidem in utroque, maxime autem sequiori. *H. Urat.* Si ebrius repente obmutuerit, convulsus moritur, nisi febre corripiatur. *Hipp.* Febrem convulsioni spasmoque supervenire, melius est, quam febri convulsionem spasmumve. Hoc vero vere minus in pueris periculosum. *Hipp.* Convulsiones, spasmi, a repletione non ita

sunt timendi, uti illi ab inanitione, qui fere lethales, maxime si cum inflammatione interna. Quibus in convulsionibus oculi intente splendent, his mens non constat, et diutius morbum trahunt. Convulsio paraplegiæ superveniens quandoque solvit eam. Solvunt convulsionem febris, urina, alvi fluxio, somnus, menstrua, hœmorrhoides. Convulsiones in febris principiis morbi magnitudinem testantur; sed minus sunt periculosæ, quam quæ in statu contingunt citra signa coctionis in urina.

Urina crassa et turbida in morbis spasmodicis, ac convulsivis, bona; tenuis et alba, mala. Convulsio in febribus puerorum non ita lethalis est, ut in illis adultorum. In febribus subito, sine signis præviis nata ex ore ventriculi, non timenda; protinus tollitur vomitu.

In febribus acutis convulsiones, spasmi, et circa viscera dolores fortes, malum. Malæ sunt quæ comatosis succedunt, et in febribus, una cum pavoribus maxime, a somno accidunt. Pessimæ quæ in mente capitis, ac phreneticis: quæ a doloribus maxime capitis, et assiduis vigiliis; quæ a nervis, vel tendinibus læsis, idque magis vel minus pro partis dignitate. Ex tremoribus lethalissimæ. Si post insignissimam virium luctam particularis obvenit convulsio, spasmus, v. g. labiorum, oculorum, narium, mors in propinquo est. Ubi sanguis multus fluxerit, nimia inciderit purgatio, singultus aut spasmus, aut convulsio, malum. Obvenientes junioribus frequentius spasmi, annis adauctis arthritidem, senibus minus assuetis

apoplexiam, asthmata convulsiva, paralyses, minantur. *Stahl.* Quos tetani vis magna exercet, intra 4. d. intereunt, quodsi hos effugerint, levantur, et liberi evadunt; ubi moritur aliquis, potionem et sorbitionem et pituitam per nares extrudit. *Hipp.*

Ὀπισθοτόνῳ detentis resolutæ maxillæ mortem afferunt, quin etiam lethale est sudare ac corpus dissolvi, et per nares revomi, ab initio vox defecta, clamor, nugatio; postridie fere moriuntur. Febres cum *ὀπισθοτόνῳ* urinæ solvunt genitale semen referentes. *Hippocr.* Spasmus dolorificus quandoque remedio est.

Spasmus maxillæ inferioris adultorum morbis spasmodicis quandoque accedit et medicabilis est. Aliquando per metastasin incidit ex rheumate nuchæ, capitis, sanabilis. Vidi chronicum, biennem, ex dente carioso, sævissimum, odontalgicum, simul et hunc maxillæ, inducente. Spasmus penis obvenit in podagricis et hæmorrhoidariis irregulariter laborantibus, dolorosissimus plurimum aliquando cum chorda, non immedicabilis si recens. in firmo corpore.

Priapismus, ubi coles quasi tetano distentus est, metum habet, si pergat, inflammationis, et abscessus penis; quandoque excipit rigiditas. Si a seminis copia in nonnuptis, paralysis, mania, furor sequitur sæpissime. Cervicem distorqueri et caput obstipum vitio musculorum cutisque fieri animadversum est.

Pertinax malum ac rebelle sunt motus spasmodici vagi. Quandoque 7. 9. 14. d. solvuntur si a causa externa, assumtis.

Chronicum sæpissime mutantur in morbum, œdema, ulcera, stuporem artuum, soporosos affectus, epilepsiam, apoplexiam, fatuitatem, diarrhœam, nictalopiam, cæcitatem, surditatem. Qui a causa externa et assumtis in ætate vigente, sine dispositione congenita, recentes sæpenumero feliciter dispelluntur; item, qui a dyscrasia scorbutica, venerea, saburra primarum viarum varia, vermibus, acrimonia lymphæ et seri, ex podagra retropulsa. *Hoffm.*

Cordis palpitatio. Polypus.

Palpitatio arteriarum abdominis in gravidis bene est distinguenda a cordis palpitatione; æque illa in hypocondriacis atque hystericis a spasmo et flatulentia eveniens. Qui in juventute aut magis consistente ætate, palpitationes cordis sæpius experiuntur, haud facile consenescunt, sed ut plurimum frequenter animi deliquia incidunt, tandem necantia. Sed tamen [illegible] dantur per omnem vitam vexari palpitatione. A quacunque exoriatur causa, non est negligenda. Si palpitatio a polypo, aneurysmate non per intervalla sed continuo ægrum molestat, ex levissimo exasperatur motu, facies pallido aut alio morboso suffusa est colore cum symptomatibus hydropi affinibus. Si vero ab acri irritante, spasmo, per intervalla tantum adfligit, præsertim post animi pathemata, et facies naturalis manet. *Bagl.* Maxime timenda est palpitatio frequens, magna, fortis, contumax, cum anhelitu, animi deli-

quiis et pulsus inæqualitate. Funesta est, si syncope, catarrhus suffocativus, et convulsiones superveniant. Medicabilis est quæ a scorbuto, affectione hypochondriaca, hysterica, ab interceptis mensibus, hæmorrhoidibus, cachexia. Hypochondriacorum levior est, quam scorbuticorum, ubi lipothymiæ facile junguntur, et aliquando subito catarrhus suffocativus necat. Incurabilis quæ a polypo, inusitata cordis magnitudine, a vermibus, pilis, calculo, aneurysmate, abscessu in corde, ab hydrope pericardii, a pericardii vitio proprio; sic aliquando alte verrucosum vidimus totum instar raduiæ, elatioribus grandioribusque prominentiis, sive asperitudinibus fabricatæ. Meminimus cordis palpitationis insignis, chronicæ, summe anxiferæ cum vertigine, tandem serpigine pectoris notabili ablatæ in vetula bibone. Facilis est migratio a palpitatione cordis in asthma convulsivum, hæmoptoen periculosam, φθισιν, cachexiam, hydropem pectoris, anasarcam, paralyticos affectus, morbos convulsivos, tandem mortem repentinam. Quibus accedit œdema manus, posthæc brachii, signum est impedimenti polyposi circa cordis ventriculum vel auriculam, aderitque spirandi difficultas, morbo ad interitum properante ægri. *Bagl.* Polypi in regionibus septentrionalibus magis quam calidioribus frequentes sunt. Polypus cordis disponit ad pectoris, capitis et uteri morbos. Qui ex polypo cordis moriuntur, hi paulo ante mortem tumore pedum œdematoso vexari incipiunt, mox cachexia, hydrope tandem, vel alterutrius manus, brachii quoque, maxime lævi.

Polypus præcavetur satius quam curatur. Recens non omnem autem eludit artis potentiam. Diuturnior cordis palpitatio, eaque ex levi causa recurrens; pulsuum inæqualitas, et cum lipothymiis intercurrentibus sæpe juncta intermissio; frequentius spirationis sine causa manifesta impedimentum cum anxietate, vel compressione circa cor; titillationis in-et exspirationis tempore circa cor contingentis sensus; manus, brachii unius, vel alterius, lævi maxime, œdema accedens præcipue polypum cordis significant. *Hoffm. Bagl.* Inveniuntur polypi plurimum in arteriis, rarius in venis. *Boerh.* Raro polyposi sine præcedente aut regulari, aut irregulari febre moriuntur. Eventum polyposis quidem bonum nequaquam polliceri possumus, sed non semper, ubi polypum cordis suspicamur, mors annuncianda est, dum per multos annos ad senium intus gestatur sub bona diæta. *A. N. C.*

Diabetes

Diabetes verus affectus est rarissimus. *Galen.* Affectus anginodei plurimum antecedunt diabeticos. In senioribus periculosior est quam in junioribus. Acutus diabetes verus esse consuevit, et absque mora ad marcorem totius abit mortemque adfert, quam proxume instare, convulsiones aliaque gravia denotant. *A. Wedel.* Diabetici sæpe peripneumonia extinguuntur. Quo diutius duravit symptomaticus, eo paucior restat spes. Quan-

doque ad annum protrahitur, donec æger confectus, ac visceribus induratis emoriatur. Ad salutem terminatur, si fluxus nimius et æstus sedetur. Symptomaticus frequens est hystericis, hypocondriacis, isque periodicus. Incurabilis est plerunque, si post immodicum laborem, nimiam venerem, chronicas febres, a prava et diuturna consuetudine liquorum spirituosorum ingurgitationis. *Etmull.* Curabilis est si a saburra coli renem comprimente sinistrum. *Hoff.* Qui in hecticis stomachicis, et intestinalibus, in dentitione difficili, verminatione, in senibus chronicis intermittentibus pressis, ex diutina obstructione ureteris per calculum (*Hoffm. A. N. C. Sydenh.*) præsagii rationem in principe quærit noxa. Est diabetis species quæ cœliaca urinalis dici potest, quando chylus cum lotio exit.

Diarrhœa.

Fluxus sæpe fluxus remedium; sic v. g. diarrhœæ urina copiosa, vomitus. *Hipp.* Vix fit diarrhœa, nisi simul compatiatur ventriculus. *W. Wedel.* Chronica sæpe accidit ex vitio solidorum. *Brunn.* Tertianæ typum quandoque servat, cui eadem facit medicatio. *Comm. Lit. N.* Diarrhœa, et colica mutantur in arthritidem, et contra. *Hipp.* Narium rubores alvi liquidæ et diffluentis sunt indicia. *Hipp.* Vices sæpe supplet cum euphoria lochiorum; fluoris albi; hæmorrhoidum, febrium intermittentium, recidivarum, mensium suppressorum. Una die fluere alvum,

quin et pluribus, sæpe pro valetudine est, modo absit febris, et intra 7 dies conquiescat. *Cels.* Diarrhœæ periodicæ, præcipue circa æquinoctia, per plures dies immo aliquot septimanas plus sæpe, serosæ plurimum, eveniunt perdurantes, sine febre, sine virium prostratione, salutares sane, maxime in hypochondriacis, hystericis, nisi turbentur. *Stahl.* Quos longa exercent alvi profluvia, his pedes intumescunt. Alvi profluvio una cum tussi longo tempore, qui detinentur, non liberantur, nisi in pedes inciderint dolores vehementes. *Hipp.* Diarrhœa quandoque tollitur purpura, maxime torminosa, diuturna, æque sudore, vomitu, urina copiosa, quasi diabete spurio, stranguria. Inveterata alvi profluvia per venerem exsiccantur. *Aëtius.* Bonum sunt signum flatuum per inferiora eruptiones, et ubi contrectato manu ventre nullus subeat motus, cessaturum fluxum denunciabis. *Hipp.* Alvi excrementa liquida, quæ in progressu morbi sensim crassescunt, bona. Diarrhœæ biliosæ, serosæ, non excedentes, in principio febrium utiles sunt, dum materiam morbificam imminuunt, excipio tamen eas, quæ cum phlegmone viscerum sunt. Fluxus sanguinis atri, alii nigri, fœtidi, æruginosi, per alvum critici quandoque esse solent in ventris morbis, maxime diuturnis lumborum doloribus, dummodo hypochondria mollia sint, febrisque absit. Sub notis pepasmi alvum aterrimam ne metuas, maxime si medicamentis talia exigantur.

Si balbi alvi profluvio corripiuntur, longum potissimum est idem. *Gal.* Diarrhœa arthritica, quæ per se accidit, si modum

non transeat, sæpe salutaris est in εὐσπλάγχνοις; contra si ab assumto cathartico, vel cruditatibus incerti eventus erit. In acutis, malignis, quæ fit die critica, cum facili tolerantia, apparentibus signis coctionis, est bona nec turbanda. Æque in declinatione febrium contingentes, salutares haberi debent. *Sennert.* Diarrhœam in acutis futuram significant dolores circa umbilicum cum palpitatione; si venter murmure quodam fluctuat, rugitque et pungitur; mox gravitas et dolor intus oritur, primum circa lumbos, hinc ad imam ventris partem delapsus etc. cum sudore deficiente, urina parca, cruda, æstu intenso sociis. Liquidissima excrementorum consistentia, morbo ad judicationem eunte, denunciat non adesse criticam morbi solutionem. Ea crassior sit oportet, subfulva, non graveolens; utile quoque si præsentes lumbrici simul exeunt. Alvum cruentam in acutis prædicit carotidum insolita cum subsultu micatio. Deprehendimus diarrhœam biliosam male exceptam in chronicam cruentam versam. Observavi diarrhœam fœtidissimam cum pedum fœtidissimo largissimoque sudore alternantem in juvene robusto, nullius diætæ. Diarrhœam sæpe excipit dysenteria, et hanc diarrhœa vel lienteria. Diarrhœa si succedit, licet vires dejiciat, firmiorem in posterum sanitatem pollicetur. Diarrhœæ symptomaticæ ni necent abeunt in hydropes vel lienterias. Ex alvo liquida cum sudore algor in acutis et chronicis, malum. Malæ sunt in acutis paucæ, vel quæ mox ubi cœperunt, desinunt; malæ, biliosæ, vitellinæ, mordentes; in ardentibus, morbo adhuc cru-

do. Mala cum inappetentia, ἀγρυπνία, acerbis torminibus, virium dejectione, quæve cum hemitritæa. Mala omnis copiosior dejectio in quolibet morbo; et si cum ventre subtumido et crescente efferatur pessima. Dejici nimium, nimis dolorose, insensibiliter valde aquosum aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut spumans, exiguum, sincerum, glutinosum, candidum, læve, ubivis mala sunt, maxume in acutis omnia. Lethalia magis, nigra, pinguia, livida, æruginosa, fœtida, varia, inequalia etc. *Lomm.* Fluxus alvi porracei ac virides vel mortem vel diuturnum morbum significant, potissimum in acutis, ac in morbi maxime principio, cum primisque si cum nimio fœtore fuerint. Periculosæ admodum sunt in pectoris morbis; puerperis et infantibus febre maligna correptis. *Waldschm.* Si febris accedit, inflammatio, sitis immodica, diuturnitas, tormentum doloris, varietas excretorum. *Cels.* Perniciosæ cum elatis hypochondriis, maxime in iis, qui ex longo intervallo contabescunt. Perniciem intentat alvus fluxa cum voce tremula perseverans. Diarrhœæ ex mœrore, persistente eodem; incurabiles fiunt, ac superveniente febre lethales erratica et ἀτροφία. *Waldschm.*

Dysenteria.

Medicus sit cautissimus, nec promittat certo convalescentiam neque in principio neque declinatione. *Hoffm.* Præcedit dysenteriam fere semper diarrhœa, interdum autem tumor aliquis sive distensio abdominis.

Quandoque in principio simulat diarrhœam benignam, pedetentim vero malitiose emergit dysenteria, quocirca consideretur epidemia specialis. Singultus in principio morbi non ita funestus est, ac in progressu. In hystericis ceteroquin gravia symptomata benignius sunt interpretanda. Plus periclitantur senes ac pueri, quam in media constituti ætate. Viris magis funesta est quam feminis. Lactentes securius laborant. Gravidæ frequenter per partum subsequum citra omnem fœtus noxam exsolvuntur. Qui quondam hydrargyrosin sustinuere, facile in dysenteriam labuntur. Hanc ægrimoniam rarius experiuntur melancholici. Dysenteria et arthritis se mutuo pluries excipiunt. Mutatur in ulcera pedum et manuum fœda volvulum. Transit, haud raro funeste, in hydropem, lienteriam, tabem, cœliacam, hecticam. In puerperis, sensibilioribus feminis, facile jungitur hysterica passio. Dysenteria atrocior primo, mitior secundo septenario, terminatur. Aliquando ultra d. 40. extenditur, prouti febris juncta est. Dies 7. 11. et 14. sunt magis fatales, maxime in febrili maligna. Hypocondriacis dysenteria superveniens, salutaris, si ab interceptis hæmorrhoidibus, non ex intemperantia, si non longa sit; alias enim vel in lienteriam vertitur vel hydropem, funesto eventu. Quæ a fructibus, horæis magis benigna, quæ a tempestatum injuriis magis maligna esse suevit. Si ex alio morbo jam infirmum adgreditur, v. g. phthisicos, cachecticos, raro homo servatur. Paralysis unius brachii et pedis alterius lateris dysenterica, maxime

in epidemica, maligna, occurrens, ut plurimum stipata abolitio omni sensu, vel doloribus arthriticis nonnunquam, si rite tractetur, sanabilis est, ut omnes nothæ paralyses. Manet vel in iisdem membris vel ad opposita transmigrat. Corripit facile, plethorico-cacochymicos, biliosos, antea arthriticos, ulceribus antiquis vexatos; in quibus omnis perit sensatio difficilius curantur. In senibus, valetudinariis, debilibus transit sæpe in marasmum, hecticam, apoplexiam. *Fabric. Helmstad. Diss. pecul.* Crassa intestina facilius morbum ferunt quam tenuia. Si dolor circa umbilicum altior, valde vehemens, fulminis instar transiens intestina, plus intervalli inter dolorem, ac dejectionem, excreta exactius mixta; major febris p. r. n., indicium est affligi tenuia, si his opposita, crassa; si utraque affecta, primo dolor erit acutissimus, deinde obtusior, excrementa cum sanguine, pureve erunt permixta, et simul illis cruor et materia purulenta supernatabit. Crassis intestinis affectis ut plurimum febris nulla est; tenuibus vero contra, magisque humorosæ ac dolorosæ sunt dejectiones; ventriculo correpto præter febrem et dejectiones adest vomitus. Exanthemata sociata non semper funesta sunt. Dysenteria ex arthritide anomala sive interna mediocris, optima, et si cum virium constantia, critica; insultus sæpe repetens nunc in abscessum, nunc ulcus degenerat intestinorum, morbos ærumnosissimos. *Musgrav.* Urina pauca, rara, immo per aliquot dies nulla, incommoda creat insignia, poculentis licet copiose assumtis, mox per intestina

prolabentibus. Venus difficultati intestinorum medetur. *Hipp. Amat. Lusit.* Malum, si dysenteria a sincera dejectione; si ab atra bile incipiat; si in corpora impura, enervata incidat. *Hipp.* Si a contagio; si cum febre (quo exquisitior hæc, eo plus periculi, utpote quum inflammatoria sit) si alba, idque magis, si cruenta rejectio cum reliquorum symptomatum incremento desinat. Plerumque fatalis est diuturnis animi perturbationibus maceratis. Exitii notæ sunt animi deliquium, singultus, vomitus protracto morbo, cardialgia, anxietas præcordialis, excrementa viridia, nigra, cinericea, livida, fœtida, ichorosa, lumbrici cum stercoribus ejecti, (nisi sumta medicamina eosdem expellant) anus arcte clausus, enemata mox relapsa, vigiliæ immodicæ, sitis insatiabilis, extremorum frigus cum debili pulsu, internorum ardor, sudor frigidus, aphthæ, angina, deglutitio difficilis, deliria, subitanea doloris remissio sineque causa, indolentia in toto morbo, sanguis sincerus largiter singulo conamine egestus ne muco quidem intermisto, assumta cum murmure delabentia, excretæ carunculæ, convulsio, fœcum sine sensu demissio, etc.

Citam mortem annunciant tubercula et maculæ nigræ post unam vel alteram aurem, manus œdematosus tumor. *River.* Mors præ foribus est, si labia livent, genæ p. n. rubent, oculi concavi, extrema frigent, nasus aquilinus fit. Necat sphacelo. Gangrænæ testis est magna sitis, linguæ siccitas arida, remissio subita acerrimi doloris sine ratione. Salutem promittunt flatus pedendo emis-

si, qui prius non aderant, febris dolorisque remissio, simul eveniens. *Bagl. Sennert.*

Salutaris est quæ ob crus amputatum exoritur; æque gravidis aliquando ante partum, et post eum plerumque liberantur. Minoris est periculi, quæ citra febrile initium accedit. Dysenteriæ abortientium et puerperarum sunt periculosæ, maxime febriles, sed non semper, dum lochiorum vices supplent, vel materiam lochiorum per vicina loca optime minuunt. *Bagl.* Appetitus salvus salvum a labe ventriculum indicat, bonumque præbet signum, et contra nausea augescens.

Vomitus spontaneus mox in primo principio, bonus, et præoccupat malum, si ex assumtis fuerit, contra, si serotinus.

Convulsio vix in morientibus accedit, si multum fuere enervati; facilis est post adstringentibus compressam, ubi diebus criticis ordinarie hisce extinguuntur.

Mictus cruentus frequenter in junioribus sanguineis cum dysuria vel potius stranguria jungi solitus, morbo decrescente, ubi tenesmus urget, medicinis cedit. *Kramer.* Adstringentium, opiatorum intempestivus usus invitat infausto et periculoso omine febrem magnam, inflammationem, icterum, œdema, cardialgiam, singultum, colicos dolores cum alvo obstipatissima, exulcerationes, tympanitem, aphthas, dolores articulorum, paralysin, hecticam, intestinorum angustiam p. n., sphacelum eorumdem, vomitum cruentum etc. Vomitus cardialgiam ex cohibentibus ortam solvunt. Vomitum cruentum ex adstringentibus ortum, dysenteria revocata, fe-

liciter iterum sublatum, memini. Cruenta dysenteria suppressa alienis temporibus, facit abscessus ad viscera, biliosa ad articulos. Si in dysenteria adhibueris opiata, et altero mane oculorum ægri color est mutatus, vel frigus in ambitu corporis observatur, certe non superabit morbum, et contra revalescere potest. *Waldsch.* Tenesmus magis benignus est infantibus quam adultis, maxime grandævis. Illi ad menses aliquot quandoque ferunt, his haud raro est exitialis.

Ulcus dysentericum profundum difficillime curatur, imprimis in tenuibus: et contra simplex erosio. Dysenteria feliciter superata relinquit plerumque intestina firmiora, quocirca post hæc nec huic nec diarrhœis facile obnoxii sunt convalescentes. Vomitus cruento-purulentus ex rupta vomica ventriculi juncta, non semper terreat. *Mead, monit.*

Dysuria. Ischuria. Stranguria.

Quibus futura est crisis, iis urinæ supprimuntur. In diris ventris cruciatibus urina sistitur. Urinæ retentio diuturna magno nisu facta sæpe creat testium retractionem. Magna est consensio ab intestinis ad urinam, a cute ad vesicam. *Rega.* Stranguria et dysuria leniora esse sueverunt, ischuria gravissimum, ac, si diutius immoratur, mortiferum est vitium. Ischuria renalis periculosior est vesicali; eadem illa si absque dolore magis perniciosa est, quam si cum dolore. In strictis corporibus brevius necat quam in laxis. Ischuria nisi ante septimum diem tollatur,

febris facile inflammatoria, sphacelus, imo mors, superveniunt.

Nullus iscuria laborans diem supervixit propemodum 17.mum; sed si lotium iter inveniat per umbilicum, sudores, (*Piso*) insuaves et olidos sane, alvum, (*Beniv.*) vomitum, ad 20 dies protractam legimus. *A. N. C.*

Qui gonorrhœa virulenta laborarunt in juventute, solent in senecta diro urinæ vexari ardore atque mingendi laboribus. Urinæ cum rigore suppressæ, stranguriæ in acutis, malæ et convulsoriæ, tum alias, tum si cui antea sopor fuerit; spes autem his abscessus pone aures. Ubi lapillus hæret in pelvis fine exortuque ureteris, aliquo corporis motu modo ascendit modo descendit, sicque urinæ mox supressum, mox iterum liberum erit iter. Interdum sibi urina in cervice vesicæ viam parat, et per ulcus ex suppuratione vel gangræna obortum erumpit. In superioribus hærere ductibus causam docent dolor ac gravitas in lumbis, vesica inanis, doloris ac tumoris expers, absentia mictionis urgentis. *Lomm.* In dysuria quo diutius dolores insistunt eo facilius febris vel convulsio accedit. Ischuria quandoque ad hydropem disponit, et hydropici sæpius hac anguntur. Stranguria absque dolore ischuriæ finitima est, sin minus, dysuriæ. Senibus malum diuturnum est stranguria, juvenibus brevius, per se neutris fatale. Stranguria quæ est ab urinæ vitio facilius curatur, quam quæ est a vesicæ morbo, imprimis in senibus. Senes si urinæ suppressione corripiuntur, vel cum alio graviore morbo, vel sine tali, plerumque

lethali est cum eventu, calculo nempe absente. Dysuriam solvit tantisper subsequens rigor, antesignanus supervenientis febris novæ. Stranguriæ vel suppressæ urinæ si tenesmus vel volvulus accesserit, intra 7 diem occidit, ni febris intervenerit lotii iter expediens. *Hipp.* Asthmaticis dysuria superveniens bonum est; hac cessante denuo tales fiunt. *Bagliv.* Ischuriam sequitur coma somnolentum, restituto urinæ fluxu, hoc protinus cessat. Fere semper quoque in senecta succedit incontinentia ischuriæ. Urinæ suppressio a tuberculo, pepasmi capace, ad vesicam enato, per puris eruptionem solvitur. Ubi valde intenta est vesica, inflammatio cum metu gangrænæ excitatur, et æger inter miseros cruciatus, cibum quoque et bilem per os reddit; hinc pariter aliquando nascitur vesicæ hernia. Quando in urinæ retentione lotium concussum bullas emittit et retinet, tunc ægri sunt in periculo mortis, et contra. *Boerh.*

Quidam ob totalem urinæ suppressionem incidunt in hydropem pectoris, lethargum vel convulsionem. *Bagl.* Tolli potest, quæ ex *ατονια* simplici si æger obsequatur; quæ ab hernia vesicæ urinariæ recenti, ubi perita manus admovetur; ubi aditus est ad tubercula, et excrescentias; quæ ab urinariæ vesicæ ventositate (quæ dolorosissima cæteroquin); ubi a pituita, sabulo, alvo obstipata, hæmorrhoidum motu in junioribus. Periculosum malum si singultus superveniat; si noxa a lapsu, vertebræ luxatione, ex concreto sanguine. Quo ultimo casu gravissima quandoque fluunt symptomata, quæ de mi-

ctu cruentoradituri dicemus. Vix emendabilis ancepsque est, quæ ex callo, scirrho vesicæ, a calculo majore in pelvi; quæ a vitio malæ conformationis; quæ a vesicæ paralysi.

Mortiferum, si certis persistentibus malis signis, sponte largissimum uno impetu eveniat aliis profluvium; ubi sudores urinosi, fætidi, cum aliis malis signis; si a calculo incuneato. Quæ a musculis abdominis læsis rationem prædictionis in vulneris natura habet. Qui incidunt in lethalem urinæ suppressionem, corripiuntur stupore mentis, tremore, ac rigore universali, febre demum, paralysi aliisque nervorum morbis, delirio, apoplexia, veterno profundissimo, hydrope pectoris. *Bagl. Boerh.*

Senes ex vesica laborantes excernunt aliquando tam lentam pituitam, ut quis merito dicat vesicam ipsam emingi; acerbi adsunt dolores, hique moriuntur.

Emphysema.

Emphysemata non solum fiunt sub cute in membrana cellulosa, sed etiam quandoque sub periosteis, aut etiam iis membranis, quæ musculos ambiunt, viscusque aliquod. *Galen.* Emphysema quod fit ex vulnere, maxime curvo, capitis, vel ad thoracis cavum aut fistulam spiritalem penetrante, per se nullius est periculi, nec adeo molestum; pleuram percussam hoc probabile reddit. Si ab exulceratione pulmonum, pleuræ, minus lætam dat præsagitionem. Quod variolis sup-

purantibus supervenit, vel perfunctis hoc morbo enascitur, variam habet prognosin; prius magnum vitæ minatur periculum; posterius vinci potest. Si a relaxatione cuticulæ ob vapidum et humidum ambientem aerem, medelæ locus est in corpore ceterum sano, contra in cacochymico. *Schulze. Hild. Boerh. Palf.* Tredecim numero notavi ab una femina, destinato tempore, successoriis annis, nullo interposito sano, enixos emphysematicos fœtus, vel mortuos jam, vel brevi post extinctos; sub graviditate inflatum habebat ut plurimum mulier habitum cutaneum, post partum sponte vanescentem. Mendiculi malitiosi infantibus sæpe arte inducunt emphysemata quasi hydrocephalum, hydropem scroti. *Hild. Dionis.*

Empyema.

Empyema valde periculosum est malum. Quod a vulneribus thoracis mitius est, secus, quod post φθισιν, pneumonicas, vomicam; ob fractas jamdum vires quin immedicabile. Si in uno tantum pectoris latere, diutius supersunt. Si 40 diebus a ruptione vomicæ pus totum sputis non expurgatur, fiunt phthisici. Empyicus impetu docetur circumfluentis humoris, in quo sit latere vomica rupta, eique, in quo pus hæret, jucundius incumbat. Si pus multum, quod coiit in empyemate, simul omne effunditur, æque mortiferum est, ac si quis sani corporis vulnere factus exsanguis est. Si pus paracentesi eductum, album, læve, æquale et purum; si

æger sine febre, siti, diarrhœa, bene digerit, evadit; contra, si subcruentum, fæculentum, fœtidum, fuscum, ichorosum, uno impetu effluit, febris cum suis symptomatis præsens, necatur. Pus quandoque sibi ipsi viam parat, potissimum in dorso; in asperam arteriam eructatum, quandoque screatu ejicitur; si idem facile, album, inodorum, læve nec fervidum, bonum; aliquando absorptum diarrhœa exit, vel ad vias urinarias defertur feliciter. *Boerh.* Talis autem evacuatio copiosa sit, oportet, ad salutem si vergere debet. Si pus in sanguine remanet absortum, gignit φθισιν, febrem putridam cum sudore putrido, purulento, dein dulcescentis, nauseosi odoris; nec ullus servatur. In morbo ad antiquitatem verso, totum corpus sudoribus diffluit, in pedibus tumores fiunt, aut toto corpore oriuntur pustulæ. Si sub alio morbo, v. g. febre, eveniat et accedat, pejus est quam solitarium. *Vater.* Ex paraphrenitide quandoque fit empyema, rupto diaphragmatis abscessu, ex angina, inflammatione mediastini, pericardii, hepatis ea superficie, qua septo medio contiguum. Prædictio et hic valet citime proposita.

Epilepsia.

In adultis licet vehemens et aspectu tristis non tamen perinde luctuosus hic est morbus. Mirum, feminas epilepticas, ac quotidie cum paroxysmis conflictantes, attamen liberos parere integros et sine ulla istius

mali nota, et contra, firmis et bene valentibus prognatos, affligi dira affectione et misere haberi. *Pechl.* Prodromus epilepsiæ persæpe est universalis, jam instantis, convulsio membri alicujus particularis æque oblivio; et si hæc post eam, pessima est. Epilepsiæ verminosæ, et hystericæ accessionem pluries antegreditur gulæ fistulæque spiritalis constrictio. Hæreditaria, congenita nunquam sanabilis, idiopathica, chronica, raro, sympathica recens sæpe curabilis. Si a mala conformatione solidi, nullus medicinæ locus est. *Boerh.* Nocturna vero curatu difficilior est quam diurna. *Crato.* Epileptici melancholia facile solent corripi, et vice versa. Chronicæ epilepsiæ subjecti, licet aliis morbis simul laborent, haud adeo periculosum. Senes si epilepsia corripi cœperunt, plerumque celerrime pereunt. Vehementior oculorum distorsio aliquoties strabismum relinquit durabilem. Epilepsia circa mensium eruptionem in puellis eveniens, in feminis tempore gestationis, et præcipue partus revertit facile. Quartanæ si epilepsia superveniat, tamdiu epilepsia conticet, quamdiu febris durat. Quartanæ epilepsia superveniens, eam solvit. *Hipp.* Solvitur sæpe circa annos pubertatis; si hoc non fiat, malum. Solvitur mutatione aeris, locorum, vitæ generis; intermittentibus febribus, scabie, erysipelate, exulcerationibus; hæmorrhoidibus; febre acuta; hæmorrhagia; matrimonio inito. Pregnanti feminæ si morbus accessit comitialis, facto partu solvitur. Spes est, si non sit hæreditaria, congenita, idiopathica, habitualis; si ex vitio primarum

viarum, a vermibus; lactis nutricum culpa; efflorescentiis retropulsis regressisve; si paroxysmi rariores, mitiores, et noctu ubi invadit sine pollicum incurvatione; si æger accessum tantum præsentit auræ frigidæ quasi afflatu, non doloris cujusdam capitis, lateris, artuum, prævia perceptione. Pessima signa, si ex improviso concidit miser; si a capite accessionis venientis sensus inchoat, non ab artubus; si paroxysmi magis frequentant quam solebant, diuque ubi invasit passio, immoratur; si adest multa vertigo, respiratio difficillima et vehemens, longa corporis agitatio, post hanc catoche, stertor, factorum nulla memoria et pudor; si mens læsa aut facta paralysis; si post annum 25 demum accedit, maxime, si miser comitialibus procreatus parentibus, aut conceptus fluentibus menstruis fuit. Epileptici motus in statu acutarum febrium, maxime exanthematicarum, parum relinquunt spei bonæ. *Hoffm.* Desinit epilepsia in apoplexiam, paralysin, hemiplexiam, maniam, fatuitatem, hecticam, omine fatali. Epileptici, qui moriuntur, apoplexia extinguuntur. *Boerh.* Epilepsiæ si superveniat gutta serena, plerumque signum mortis est vel vehementiæ morbi. Quæ in hominibus ex infima plebe, egenis, misere victitantibus, crudis aquis utentibus, duris lāboribus et fatigatis occurrit, idiopathica est singularis ex sanguine crudo, crasso, fæculento, atrabilario, ad cerebrum delato et impacto. *Boerh. Burggr.* Epileptici panis secalini *αδδηφαγια* communiter laborant. *Carl.*

Erysipelas. Zona. Macula lata.

Quo magis nobilem, nervosam, tendinosam erysipelas occupat partem, quo gravior inflammatio, eo magis considerandum, imprimis in corpore impuro. Febre, inflammatione, cute minus asperata, decursus celeritate, nosces erysipelas ab herpete. *Platn.* In senibus, cachecticis difficulter discutitur, frequens autem iisdem obvenit. Capitis, faciei, palpebrarum erysipelas pejus est reliquo; frequens est in arthriticis anomaliis; salutariter solvitur hæmorrhagia larga. Erysipelas locum mutat, serpit cum rubore ac calore, sanescente eo, quod prius vitiatum erat, ex quo a phlegmone diversum intelliges. Exoritur quoque μεταςτασει febris, vel alius morbi, quod diligentem necessariam habet animadversionem in medendo, ne reprimas. Convulsionem solvunt inflammatio, erysipelas, abscessus. Periculosum esse potest, quod cum multa febre oritur et in phlegmonem transit. Pravum esse solet, quod propter confractum, vel nudatum os venit. Si intro sponte vergit, lethale; rubor evanescit, pectus gravatur, et spiritum ægerrime ducit æger. Bonum, si ab internis ad extra migrat; si sine inflammatione, minus periculum habet. Solvit asthma, epilepsiam, colicam, maxime convulsivam. Erysipelas neglectum, vel imprudenter tractatum, aut in ardentem febrem, aut exulcerationem pessimam, aut gangrænam, ac sphacelum convertitur. Si

suppuratur, ulcera exedentia, mali moris, insanabilia, enascuntur. Dicitur tum proprie Ignis sacer. Erysipelatis corruptio pejor est quam quæ in aliis inflammationibus contingit. Sphacelus ex erysipelate natus per aliquot dies in cute delitescere solet. *Junck.* Si tumoris erysipelacei rubor livescere incipit, ac dolor profunde infixus est, suppurationem expectato. Erysipelas scorbuticum valde periculosum est, facillime enim in malignum degenerat ulcus. Erysipelas remanens, retropulsum, est perniciale quin funestum, capitis imprimis, ex quo præcipue vertigo, phrenitis, affectus soporosi, linguæ paralysis, maxime in senibus et scorbuticis. Cetera invehunt inflammationes viscerum, stomachi imprimis, hepatitidem, asthma, cardialgiam, singultum. Qui erysipelate pereunt, febre moriuntur cum dyspnœa, delirio, sopore, intra 7 diem quidem plerumque. *Hoffm.*

Zoster sive Zona, erysipelatis genus perniciosum est, ac interdum necat. Si pectus obsidet, pertinacior est et dolorosior, quam si ventrem inferiorem. Notatur acutis Zoster cum febre acuta maligna; alius chronicus in scorbuticis, hypochondriacis, arthriticis. *Joh. Lang. in ep. Hoffm.* Zonam acutam malignam, et maculam latam quidam ad carbunculos referunt. A retenta purpura sæpe exoritur Zona. Vidi cardialgiam in bibone chronicam Zona ventrali fato quodam solutam.

Macula lata malignissimum genus erysipelatis est in febribus malignis circa cordis scrobiculum vel in manibus, livida mox, demum atra, mortis nuncia.

Febris acuta in genere.

De symptomatis, hæmorrhagia, surditate, siti, convulsione, delirio, *αφωνια*, vomitu, diarrhœa, sudoribus, singultu, præsagitiones suis evolvantur locis. In acutis morbis fallaces magis notæ sunt et salutis et mortis, maxime, in principio ac in viscerum labe, humorumque miasmate notatis sontico. Aliquando cum pessimis signis evadunt et contra. Corpora rigida difficilius laborant. Acutæ ordinariæ cum algore horroreve invadunt, non rigore; malignæ cum vario horrore. *De Berger*. Ad febrientem si ingrediaris, imprimis etiam respice hypochondria, respirationem, linguam, gingivas, oculos, faciem. *Hipp*. Raucæ voces et *αφωνιαι* in acutis indicunt causam proxumam a bile. *Bagl*. Urinæ nigræ, vel sedimentum tale, in mensibus suppressis simul laborantibus vel melancholicis, non sunt ita timendæ, ac extra hunc casum. *Alpin*. In malignis urina fere semper est instar cerevisiæ albæ et sic ab aliis febribus distinguit. *Kramer*. Omnis febris, quo magis est calida eo magis est putrida. *Boerh*. Si in acutis circa dies criticos insueta incidant symptomata, de vermibus inter alia quoque cogita; æque reliquo tempore. Quæ ex dolore dorsi principia febrium ducuntur, difficilia sunt. Livores pejores sunt in acutis quam nigredines. Pedum frigus exacerbationis imminentis criterium est. Si magna muscarum copia plus solito in æstate videatur, semper in sequenti autumno febres crassantur ma-

lignæ. Plus alunt periculi febres continuæ circa solstitium. *Waldsch.* Acuta mensem excedens non unius, sed plurium, mutuo sese excipientium, consecutio est, ex algore repetito cognoscendarum. Omnes febrientes quamdiu sputant, extra periculum ut plurimum sunt. Illi, qui sine sudore est, salivas fluere, dum febrit, boni moris est. Acuti morbi imparibus diebus salutariter desinunt, nam paribus fere sunt lethales; chronici paribus diebus ac mensibus. *Hipp.* Anxietas febrilis cum fastidio et vomitu ventriculum læsum significat, nec timenda, si vomitu sedatur; si autem eodem augetur, malignitas latet. Antecedit sæpius crisin futuram, optumamque. *Alpin.* Præsentibus licet aliis melioribus signis, urina existente cruda et perspicua, licet rufa, lubricus est status. Nausea in malignarum initio robur naturæ indicat, in peste vero maxime perniciosa existit. *Ettm.* Nausea pro signo susceptæ malignitatis habenda. Ex nimia venere debilitati si prehendantur acuto morbo, non eluctantur, nisi difficillime aliquando; et qui febre modo soluta feminam ineunt, plus sæpe cito extinguuntur. Febres benignæ in enervatis, potissimum ex venere immodica, malignas imitantur, ob rationem malignitatis formalem. Si virium sine manifesta causa notabilis urget defectus, ac symptomata nec temporibus morbi respondentia neque signis reliquis adsunt in acuta, malignitatem dices. Malignitas non competit febri sed stagnanti humori. Fere revertitur febris, quæ subito sine ratione, sine bonis signis, finita est; si diebus imparibus ægrum non reliquerit; quæ

neque diebus criticis, neque post adparentes solutionis notas dimittit. Crises imperfectæ et extra dies decretorios contingentes recidivas relinquunt, tumores hypochondriorum, splenis, hæmorrhagias, quibus succurrunt tumor ad articulos, urinæ turbidæ cum sedimento multo. Si algor aliquis inciderit post vigorem, mitescente sine luculenta crisi febre, recidivæ indicium habes, et non infrequenter purpura incidet junctim, si cum horrore revertat. *De Berger.* Ex dorso crebris et parvis horroribus insudantes leviter in difficili versantur, ischuriamque dolorosam facile hinc prædicas. Acute febrientibus si alius temporis rigor superveniat, affuturam symptomatico modo febrem quamdam inflammatoriam v. g. pneumonicam, phreneticam, testari potest. Algores, horrores sub, in et post vigorem acutæ, sine critica subsequa evacuatione, pessimi; ferunt secum vel diuturnitatem morbi vel recursionem vel præceps exitium. *Alpin.* Rigores multi cum torpore, malignum quiddam denunciant. Crebri ac incostantes ex dorso horrores dysuriam vel ischuriam minantur. Epidemicæ malignæ facile in lentas hecticas degenerant. Respondent communiter typis illi anni tempori, in quod incidunt, convenientibus, scilicet vere tertianario, autumno humidiore catarrhali tussiculoso, æstate dysenterico. *Carl.* Acutis post crisin minus perfectam succedunt aliquando intermittentes, æstate tertianæ, autumno quartanæ. A gravi quidem et diuturno paroxysmo tertianam probabiliter conjicere licet. Febris acuta crisi imperfecta declinans, eminusque abscessum

minitans, ubi intermiserit ac erratica facta fuerit, facile in quartanam migrat, autumnali maxime tempestate. Cum convulsionibus et sudore febrienti, defluentia sputa minime mala sunt; satius, si accedunt fluxa alvus aut abscessus ad articulos. Capitis dolores vehementes ac continentes cum febre, in junioribus sanguinis eruptionem e naribus, in senioribus suppurationem indicant. Quæ cum malignis signis allevamentum adferunt, et quæ cum bonis non remittunt, molesta sunt et difficilia. Quibus cum alvi perturbatione sub judicationem morbus ingravescit, iis nigra per alvum prodeunt. In febribus ex glandularum tumoribus dolores, morbi diuturnitatem prænuntiant. Quibus per febres obsurduerint aures, iis sanguis e naribus critice profluens aut perturbata alvus solvit morbum, et contra hæmorrhagia symptomatica phrenitidem prædicit. Post modicam sanguinis eruptionem nigramque dejectionem in acutis surditas, malum. Si febrientes, non dormientes, quieti tamen, nil querentes, non loquentes ni ad quæsita, pulsum tangenti manus retrahant tremulas, non evadunt. Pulsus intermittens in juvenibus, maligne febrientibus, non semper fatale præbet signum. *River.* In febribus semper bene sperandum, licet prava systematis nervosi appareant symptomata, si modo pulsus robustus et æqualis, et contra, si valde celer, inæqualis, debilis et vacillans, licet reliqua symptomata salutem promittant. *Morton.* Vires in acutis quo magis firmæ perstant, respiratio quo magis bona et facilis, quo plus mens sibi constat, non omnino dejecta

cibi cupedia est, pulsus magnus et æqualis, somnus decens, eneorema per aliquot dies laudabile in lotio apparens, sedimentum excipit tenue, in dies sensim crassescens, eo plus manet spei firmæ. Ructus acidi in putridis et acutis salutares; cadaverosi sunt gangrænæ et affuturæ mortis nuncii. *Hipp.* In declinatione febrium malignarum bene judicatarum, cum allevatione magna quandoque erumpunt sudores frigidi in corpore calido, perque horas durant plures, ad 24 usque. *Rayger.* Quibus in febribus aut aliis morbis voluntarie illacrymant oculi, absurdum non est; quibus autem præter voluntatem, absurdius. Illacrymationes involuntariæ hypochondriacis obvenientes acute febrientibus, non ita sunt timendæ, ut in aliis, si alias, iisdem istæ familiares sint. In acutis tumidas partes spectari, criticis diebus maxime, die 7. 9. etc. vel in declinatione, perpetuo malum non est; sæpius natura humores decretorie ad crura pedesque demittere solet. Aliquando etiam facies, totum corpus, tumet, vapore febrili calore concitato neque discusso, quo postea dissipato. cito liberantur; ergo aliis signis simul consideratis, prædicendum. Lumborum dolores ad os ventriculi recursantes cum febri, horrore, si tenuia et aquosa vomitione rejecerint, delirarint, voce defecti sint, ii post nigrorum vomitionem moriuntur. Pulsus antea durus nunc mollis et æqualis crisin instare nunciat. Criseos tempora sunt incerta. Si febris in principio sit vehemens, plerumque intra dies 4. fit crisis, ubi nempe exitii notæ absunt; quod si tardior in initio,

circa d. 7.; si remissius incipiat, ad d. 11. 14. aut ultra protrahi solet. Quibus 6. die rigores contingunt, difficilis est crisis, metusque novæ febris primam excipientis. Quandoque diebus criticis mutatio fit critica sine commotione et evacuatione critica. *Stahl.* Si crisis inciderit acutæ febris in menstruæ purgationis periodum; rigorque superveniat cum tussicula aut affatim effundendorum judex erit catameniorum, aut si pauca saltim adpareant, et mox supprimantur, pedissequam acutam ordietur novam. Crises minus perfectas crebro comitantur et consequuntur abscessus, febres lentæ hecticæ. Longæ febres abscessus et articulorum dolores præmonent, eæ nempe quæ securæ neque vitam adimunt, maximeque id in junioribus. Cutis densitas, frequens micturitio vel urinæ copiosiores die indice apparentes, ardor vel pruritus in extremo pudendi, gravitas in hypochondrio, futuræ crisis per urinam signa sunt. Reliquarum notæ suis traduntur pagellis. Hypochondria per febrium exordia tumida, dura et dolentia, mortem prope affore denunciant, ni crisis conducat, v. g. per hæmorrhagiam; aut si febris intra 20. dies non quiescat, neque hypochondria qui tenet tumor durus dolensque subsideat, ad suppurationem res vertitur; si ista vero mollia et sine dolore, ad 60. dies extenditur. *Hippocr.* Tutissimus est abscessus, qui inferiorem corporis partem occupat, quam longissime a morbo, qui amplo inclusus loco morbi materiem continet omnem, quique maxime foras emergens non ægre erumpit.

Crisis fit per urinam, liberalem sudorem, (optime fere) hæmorrhagiam largam, alvi fluxum varium, icterum, ptyalismum, sputa, liberali seri mucosi e naribus stillicidium, gangrænam partis cujusdam, (*de Haller.*) bubones, anthraces, fluxum hœmorrhoidalem, e gingivis liberale sanguinis profluvium, menstrua, scabiem, tumores, abscessus (quin in ipsa lingua) parotides, exanthemata, rheumatismos dolorosos, spasticos, maxime in suris, οφθαλμιων ροωδην vermes copiose exclusos, somnum protractum, cuticulæ universi corporis secessum, fluxum hepaticum etc.

Pernicialia signa: oculi semiaperti, pulverulenti sive arescentes, perversi, subsidentes, caligantes, immobiles, rubri, dolor bulbi nulla præsente οφθαλμια; unus altero minor, livor, nigredo venularum oculi; atrabilis per initia supra infraque prodiens; sensus ustionis circa cor et hypochondria; sub magno morbo ultima corporis infirmitas, maxime delirio vel rigore stipata; lingua tremula, scissa, livida, nigra, crassa, frigida; deglutitio læsa cum strangulatus metu, nullo præsente tumore in faucibus; spiratio frigida, intercisa, magna, crebra, difficilis, rara, anxia; sitis abolita sub gravi febre cum lingua nigra et squalida; vomitus illico assumta cuncta excipiens, cruentus multorum colorum, fœtens; floccorum collectio; manus, artuum tremor et tendinum circa carpos subsultus, si pulsum tangimus, livor unguium, non æque nigredo sub validis viribus; alvus valde aquosa, alba, ex viridi pallida, valde rubra, spumans, exigua,

glutinosa, candida, levis, nigra, pinguis, livida, æruginosa, fœtida, varia, inæqualis, cum singultu compressa; stranguria, urina intercepta, maxime ex rigore, morbo ipsi debita, privato corporis vitio non producta; urina sanorum simillima, nigra crassa simul et fœtens, bona quæ fuit repente mala facta, admodum copiosa, colliquativa, ignea perseverans sine sedimento, nunquam turbata, oleaginosa, cruenta, sine contentis, subjugalis permanens, frequens simulque pauca, ubi sedimenta iterum evanescunt; vesica dura et dolorosa; ischuria aut alvi suppressio cum magno in perinæo tumore; extrema non recalescentia, internis calore extostis cum facie flammea et sudore; febrilis ardor sine causa manifesta subito conquiescens; fœtor intensus ab ægrotantis corpore exhalans; lipothymia, syncope; sputa livida, cruenta, biliosa; sudores sub infirmis viribus, frigidi, fœtidi, particulares, in facie maxime; pudoris neglectus; insolitus ægri et indecens decubitus; ulcera, et in febre nata, sicca, livida; parotis non suppurans, nec aliter judicata; rigor inanis, fugitivus, sæpe recurrens, maxime diebus judicialibus; inquietudines cum malis sudoribus, præsertim criticis diebus, nulla optuma subsecuta evacuatione; præcordiorum magna anxietas inflammatoria; dentium stridor, ariditas vehemens, nigredo, livor; lumborum dolor cum comate anxio; si venter intumescit ac persistit cum aliis pravis signis, v. g. convulsione, (ex ore tunc virulenta et putrida prodeunt;) erectum sedere velle ægrum; dolores circa

viscera vehementes; convulsio in statu accedens; spiritus stertorosus, suspiriosus, et qui maxime naribus editur, cum alvo præprimis sicca; horror sudori superveniens, novæ acutæ quandoque initium, quin purpuræ; effusæ excretiones ab initio statim et extra dies criticos; singultus inflammatorius; si color subinde mutatur corporis; dolores ad jugulum et humerum affixi; venarum jugularium palpitatio vehemens cum cervicis duritie dolorosa et tendinum distensione; coma; vigiliæ perpetuæ; somnus cum labore et pavore; aphonia; oblivio; sensus hebetes et stupidi; alimentorum cum strepitu in ventriculum descensus; caloris in frigus mutatio et v. v. hypochondria tensa, dura et inflammata; pulsus valde parvus, contractus, sanorum similis, myurus, inæqualis, celer et durus simul; fœcum et urinæ involuntaria excretio, si extra se non sit æger; facies Hippocratica, etc. Periculi notæ: siccitas oris, linguæ, palati cum voce clangosa; lacrymæ involuntariæ; singultus a saburra; ferox responsum a leni olim homine, garrulum a taciturno, taciturnum a garrulo; aphthæ; angina externa; parotides suppurantes; bubones; testium, scroti tumores; corporis calor inæqualis; delirium; odorum non consuetorum et rerum non præsentium perceptiones; corpus durum, asperum, non molle; sedimentum in urina divulsum inæquale, farinæ aut squamularum instar; anxietas spasmodica; lentores circa dentes; si venter intumescit ac persistit sine aliis pravis signis; rigor, horror, alieno tempore superveniens; dolores partium igno-

bilium sine ratione vanescentes vel ad nobiliores migrantes etc. Plurimum necant acutæ nobilis cujusdam visceris gangræna. Venerei, melancholici non facile febre maligni moris corripiuntur.

Febris ardens et biliosa

Rarior apud nos est simplex et vera febris ardens; frequens magis ardens sanguinea sive synocha biliosa, cholericaque febris. *Hoffm.* Gravitas desumitur a statu ægrotantis, naturali magis minusve adverso; sic in sene atque hyeme adveniens, lethalis plerumque. Senibus ut infrequens, sic apprime perniciosa est; tutius et sæpius eadem laborant juvenes. Lingua arida, nigra, labia nigra, calor ad tactum fere urens, febrem significant ardentem. Lingua optime testatur de sanguinis statu in ardente. Ardens perfecta diem 7. raro transit. Si signa habet bona protinus ab initio, plerisque 4. die solvitur. Solutio accidit ardentis febris hæmorrhagia, e gingivis cruoris fluxu, vomitu, diarrhœa, sudore, urinis, sputo crasso, fluxu hepatico, hemorrhoidibus, idque diebus decretoriis. Ei, qui ardente febri laborat, si rigor, sub urinæ pepasmo, diebus imparibus, dimidio septimi 7. 11. 14. supervenerit, morbi fit solutio; ubi præsertim post ipsum vel sanguinis eruptio vel sudor vel biliosorum humorum, sequitur felix excretio. *Hippocr. Hoffm.* Bonum, si ægri bene sitiunt, et large commodum hauriunt potum, et contra, si nil sitiunt. Ma-

lum, si deglutitio læsa; si rigor prioribus diebus repetit, materie utpote adhuc incocta febris. Accessio nova die pari pessima, si id ante diem sextum. *Boerh. Hippoc.* Exitii notæ: hæmorrhagia 3. vel 4. die parca; angustiæ circa præcordia urgentes; parotis ad suppurationem non veniens; urina nigra, pauca, tenuis, suppressa, mordax, cruenta: alvus nimis fluxa; sanguinis sputum; tremor ex quo delirium; peripneumonia, maxime, si cum delirio; si tumores cum somnolentia et torpore obveniunt, dein lateris dolor cum levi partis paralysi; si accedit morbus regius et singultus; (hique 5. diem vix superant) ubi supervenit spasmus vel tetanus; si per initia sopor et levis sudor jungitur. Qui in ardentibus non nihil perfrigescunt cum egestionibus aquoso - biliosis crebrisque, his oculorum jactatio cum nictatione, malum signum, tum alias, tum si altus stupor prehenderit. *Hippocr.* Quibus in febribus ardentibus aures tinniunt, obsurdescunt cum visus hebetudine, et ad nares gravitate, his non soluta febre, necessum est delirare; solvitur autem inter alia sanguinis e naribus eruptione, aut alvo biliosa. Diarrhœa critica in ardente cohibita inducit facile phrenitidem, vel intestinorum inflammationem. Alvus sicca, præcipue in statu, periculosior semper est, quam nimia illius solutio in febre ardente itemque biliosa. Quum scorbutici in febrem incidunt ardentem, horrendis ac insuetis exagitantur symptomatis, delirio, convulsione, anxietate præcordiorum, *ἀφωνια*, asthmate, animi deliquio, cardialgia; cessant vero

symptomata postquam purpura scorbutica in cute adparuit. Cum recidiva est febris ardens, plerumque sudore finitur. Vox rauca, et *αφωνια* est in febribus biliosis familiaris. Cholericæ male exceptæ facile demigrant in lentam, hecticam, ascitem. Suppressæ leipyriam accersunt. Dejectiones, et vomitus nigricantes obitum præcurrunt. Crisis fit per icterum die 7. vel post, non ante, modo mollia sint hypochondria; vomitum multæ bilis, non male coloratæ; diarrhœam. In tertianam sæpe migrant sed suspectam. Cholericæ minus acutæ formant, et constituunt continuas quotidianas, tertianas, quartanas. Deliria et convulsiones in biliosis febribus præsagit urina prius tincta, simul et semel subito prorsus aquea facta, dein plerumque quoque lethifera. Quo magis delirium in febribus biliosis adest et continuat, eo periculosior morbus.

Febris catarrhalis. Catarrhus.

Febris, catarrhalis benigna periculi per se expers est. Gravior, ubi cum aphthis et prunella. Admodum sæpius diuturna, et ante 40 dies non finitur. Perniciosa signa: urina aquosa, pauca in principio cum deliriis viriumque prostratione; dispnœa; paucus sudor; paroxysmus longus; somnus profundus etc. Ubi paroxysmo incipiente stupor, somnolentia, oscitatio, faciei tumiditas et livor, carum expectato. Ubi oculi concavi, cutis arida, tensa, facies citrina, hectices metus subest. Solvitur febris catarrhalis sudore,

screatu, hæmorrhagia, coryza, alvi fluxu; urina ponderosa cum sedimento multo, *οφθαλμια*, pustulis intra palpebram, ac oculi canthum majorem. Pluries desinit in morbos cuticulares chronicos, serpiginem, impetiginem etc., aliquando et asthma mucidum. Non semel vidi febrem catarrhalem ex retento, represso, fluore albo, huncque eadem denuo iterum cum *ευφορια* revocatum. Algor febribus catarrhalibus superveniens non est contemnendus, quum febris inflammatoriæ pneumonicæ index esse queat, quas enim pedissequas crebro habent vel comites. *De Berger*. Nunne catarrhales malignæ cum semitertiana vera veterum congruunt? Catarrhales malignæ contagiosæ sunt, et a calidiore regimine facile petechizant, quod per se non æque fecissent. *Carl*. Natura robusti et plebeji sine medicamentis, expectando, felicius evadunt, quam imbecilles altioris sortis. Effusæ excretiones ab initio statim et extra dies criticos mali sunt ominis. Petechiæ prodeunt die 4. 7. circa statum; quo tardius erumpunt (d. 7.) eo meliores plerumque. Declinante morbo, si cum malis signis sociatur adhuc purpura, ut plurimum lethale est. Salutem promittit circa vel in diebus criticis, 7. 11. 14. erumpens sudor tepidus, liberalis, vel alvus per aliquot dies fluxa, vel urina turbida cum sedimento, quandoque et auditu difficili; pulsus mollior magisque æqualis; animus erectior. *Hoffm.* Tendinum subsultus; sitis defectus; singultus; *αφθαι*; syncope; convulsiones cum extremorum refrigeratione, et sudore largissimo;

delirium cum sudore magno certa sunt mortis indicia. Pereunt inflammatione sphacelosa meningum vel stomachi.

Catarrhus suffocativus plenus periculi ac terroris affectus est, qui sæpe intra 12. horas, aut diem naturalem, hominem jugulat, raro autem ultra diem 3. extenditur. Adoritur homines succulentiores et humoribus refertos. Adultis magis est fatalis. Ubi superatur, facile recidivat et quidem acerbius. Abit aliquando in febrem, vel in chronicam asthmaticam tussim, humida copiose excernentem, vel in cachecticam corporis flacciditatem. Lethale, si spuma circa os. Spes et periculum ex respiratione intelliguntur, mensurantur.

Catarrhi circa æquinoctia plethoricis sunt familiares. Catarrhi, maxime inveterati, cum vertigine, proximum in pertinacia locum occupant. Invehunt facile δυσηκοιαν, otalgiam cum aut sine parotidibus.

Defluxio catarrhalis ad pulmones sæpius recurrens, a causa pendens interna, ad φθισιν tandem deducit. Catarrhosæ defluxiones in valde senibus, coctionem non admittunt. In pectus ruentes cum febri, morbo ad 20. dies protracto, ad suppurationem tendunt. Coryzæ frequentissimæ, consuetudinales factæ ac pertinaces metum incutiunt apoplexiæ, φθισεοσ catarrhi suffocativi. Coryzas et sternutamenta in morbis pulmonum cum febre acuta præcessisse, vel subsequi, malum. Coryza bene succedente capitis, faucium, oculorum auriumque affectiones, dolores acerbissimi, tumores, vertigines, surdities, aliaque mala avertuntur.

Febris Intermittens.

Breves et securæ esse solent febres intermittentes in ευσπλαγχνοις, et contra. Si febris die impari non intermittat, redit. Horror importunior fit illis, qui evomunt; illis, quibus diarrhæa accedit, rigor tantum major, non frigus tremebundum. Qui graviores intermittentium sunt rigores, eo vehementius affligunt vomitus juncti. Quo plus frigescunt ægri, eo diutius durat febris, et eo periculosior. Frigus extremorum cum æstu interno, malum. Qui febribus intermittentibus moriuntur, sub spasmo, et frigore discedunt e vita, ergo in principio paroxysmi. Quo brevior apyrexia, eo citius terminatur febris. Omnes febrientes, quamdiu sputant, extra periculum ut plurimum sunt. *Waldsch.* Quartanarius sputator facile curatur, ubi viscera illæsa. Urina quo crassior et magis turbida, eo brevior erit febris, et contra, si clara, tenuis, intense rubra, flammea. Intermittentes epidemicæ semper periculosiores sunt atque pertinaciores ceteris. Nulla in parte evidentius futuræ febris nosces signum, quam in lingua, tum quoad saporem tum colorem. Intermittentes autumnales primum ut continuæ adoriuntur pluries, paulatim in perfectam abeunt intermissionem; facile morbos chronicos post se relinquunt eædem. Autumnales facile excipiunt continuæ ex neglectu purgationis in prioris morbi fine. *Sydenh.* Tertianæ et quartanæ autumnales sæpenumero vices permutant, vernales nun-

quam. Vernales et æstivæ intermittentes meliores autumnalibus ac hyemalibus. Si in febribus infantum diuturnis intermittentibus abdominis regio, circa lineam præcipue albam, indurari, ac tumefieri occipiat, morbum hunc brevi abiturum dixeris. Febres et intermittentes et acutæ pluries post se relinquunt arthritidem. Si in intermittentibus secundus paroxysmus vehementior sit, tertius admodum mitis, tum in quarto febris cessabit; si quartus vero valde vehemens, quintus remissior, tum in septimo febris intermissio expectanda. Comatosæ sub 3. vel 4. accessione apoplecticæ fiunt. Phrenitidem aliquando sequitur tertiana intermittens soporosa. In obesis intermittentes sunt pejores, quam in macilentis. Placentæ febriles recentes superabiles sunt et contra; pessimæ hæ, quæ cum fœdæ luis notis. Lingua sordescens ubique suspecta in intermittentibus. Venerei, melancholici non facile febre maligni moris corripiuntur. Si post primas doses refractas chinæ febris evadit vehemens et intenditur, ut plurimum brevi post sedatur. *Werlhof.* Ubi urina aquosa nil sedimenti ponit, abstine a china, ni necessitas urgens, v. g. in soporosis urgeat. Urina intense rubra cum sedimento lateritio, febres vere indicit intermittentes, vel et aliis morbis immixtas. Maxima damna sibi adferre solent febricitantes, dum largiter potant ineunte paroxysmo. Qui uncti sunt mercurio, per longum tempus non corripiuntur febre. *Poter.* Oedema febribus intermittentibus alias superventurum averruncat ptyalismus sponte subortus. Sponte

febres intermittentes solvi tumoribus œdematosis, salubre est admodum; ast adstringentium usu oppressa febre intumescere pedes, quantum interest? ut, nisi prior morbus revertatur, salus sperari sæpe nequeat. Longæ febres abscessus et articulorum dolores indicant. Longa præsumitur intermittens, ubi æger circa caput et cervicem tantum sudores habet, frigidos quidem; ubi pro spatio valetudinis parum emacrescit: ubi largam habet cibi cupediam; ubi hypochondria dura et dolentia; si dolores ad inguina et labores in articulos incidunt; ubi sudor calidus forsan erumpens non levat. *Lomm.* Omnes intermittentes compositæ pronæ sunt in acutas aut instabiles typos, hecticas, œdemata, hydropes, *φθισιν*. Malignitatis vel nequitiæ in intermittente certissimum habe signum, pulsum debilem et parvum, anxietatem præcordiorum, pallorem sub æstu, inquietationem ingentem etc. Intermittentes anomalæ mali moris contagiosæ observantur; genium quovis fere anno habent alium atque alium, ut qua methodo currente anno liberaveris, eadem ipsos anno jam vertente e medio forsan tollas. Perpauci his decedunt, nisi ex medentis vel ægri culpa. Finiuntur diebus 14. ad 40. diarrhœa, sudore, urinis, purpura. *Hoffm.*

Omnis quotidiana ægerrime cedit. Minus periculosa, quæ plenariam habet intermissionem, et contra quæ continuæ propinquatior et brevior, quæ incipiente accessione vomitus ac secessus habet biliosos, pituitosos in declinatione sudores laudabiles, urinam copiosam cum sedimento, et contra ubi nul-

la concoctio, nullæ excretiones. Quotidiana si in tertianam mutatur salutem promittit. Quotidiana si fit ex quartana, magno exitii metu accidit. *Lomm.* Quotidianæ paroxysmus raro 6. horas transcendit. Rarior est aliis intermittentibus. Exquisita longior erratica sive vaga est. Quotidiana solvitur vomitu, alvino fluxu, bilioso, pituitoso, urinis, sudoræ. Tertianæ nostrates plurimum nothæ sunt, non exquisitæ. Tertiana in medicinam quoque cedit, si impurum corpus, succis repletum ac chronicis passionibus afflictum prehendit, nempe obstructionibus, infarctibus. *Stahl.* Quæcunque tertianæ sponte curantur, vomitoriæ sub frigoris finem et sudatoriæ sub æstus remissionem sunt. *Carl.* In tertianis tertius paroxysmus plerumque est gravissimus; qui si mitis, indicium habes brevis ac mitis febris. *Werlhof.* Brevis tertianæ signum sunt pustulæ, ulcuscula circa labia, nares, simul lotium cum ardore redditum post 3. 4. paroxysmum; est enim veluti critica depositio ad istas partes. Tertiana celerius corpus emaciat quam alia intermittens; exhaurit et sistit catarrhum; adolescentes facit incrementis augescere.

Exquisita non irritata, 7. ad summum 9. circuitibus absolvitur; contra notha. *Hipp.* Tertianarii facile fiunt hectici. Solvitur, materia jam cocta, urinis, alvi fluxu, sudore, ulcusculis, scabie; biliosam tertianam d. 7. icterus cum rigore solvit. Si tertianarius paroxysmus ultra 12. horas perdurat ad continuam accedit, maxime vehemens æstus si paucum sequatur frigus. Tertiana anticipans prona est in continuam, postponens in

quartanam vel lentam. *Carl.* Tertiana præmaturius suppressa vel revertit salutariter, vel abit in plethoricis in continuas, vel in pituitosis, segnibus in hecticas, phtisicas, quartanas, icterum, hydropem. affectus hypochondriacos, scirrhos viscerum, tympanitem etc. Impetuosiores tertianæ vertente anno facile recidivant. Tertiana duplex in continuam proclivis est, quæ si fit, pejor est alia. Tardius recidivans in simplicem degenerat. Tertianæ, quæ maturius dimittunt, alternis diebus adhuc languorem, gravitatem, refrigerationem relinquunt.

Senes ægerrime laborant quartana. Si quartanarii de interna congelatione quasi queruntur, et externa adhuc parum caleant, pessima est febris. Quartana per se secura est, licet contumax, sed visceribus læsis, enecat plurimos; nonnunquam a magnis morbis tum tutatur, tum liberat, ut a malo hypochondriaco, epilepsia, paralysi, hemiplegia, motibus convulsivis, asthmate convulsivo, podagra, calculo, mania etc. *Hipp.* Quartana inveterata et cum viscerum labe, hydropi corpus exponit, fereque æger his casibus oppressus perit. Qui 60. ætatis annum superant, si a quartana occupentur, raro evadunt, et magna ex parte hydropici moriuntur; juniores minus periclitantur, nisi natura sint ad φθισιν propensi, quibus quartana quandoque in hanc desinit. *Dodon. in Beniv.* Solvitur quartana abscessibus, urinis crassis, excretionibus cutaneis, scabie, variolis, purpura maxime scorbutica, dysenteria brevi, hæmorrhoidibus, hæmorragia larga: ex quibus interceptis, regressis, sæpe i-

terum quoque fit. Mutatur in rheumatismum, scabiem, fœda ulcera etc. Quartana quæ passim oritur circa æquinoctium autumnale, desinit plerumque inter initia veris. Hybernæ fere in morbos acutos transeunt. In pessimis est plenaria ciborum aversatio, viscerisque corruptio plurimum subest. Fastidium cibi ab initio quartanæ, protracto morbo in voracitatem mutari solet. Quartanarii pica simul detenti, non prius febre liberantur, quam post perversi illius appetitus expletionem. *Hildan.* Quartana laborantes magno morbo, v. g. convulsione, non capiuntur; si vero jam alio morbo gravi detineantur et superveniat quartana, tunc liberantur. Qui olim quartana laboravit et secunda vice posthæc iterum in vita corripitur eadem, non diu admodum fatigabitur morbo. *Sydenh.* Quartana si variat typum, salutis spes est; si constans, aut ad interitum vergit, aut graviores adducit morbos. *Werlh.* Urina quo magis crassa ac sedimento pari locuples, eo citius cessaturam indicit febrem. Quartana notha periculosior est exquisita, sed hæc longior spuria. Quartana febribus acutis juncta, plurimis funesta. Intermittens si fiat continua, æger morietur. Rarius juvenes et infantes infestat, nisi epidemica. Quartanæ quæ sub noctem multum diuque æstuant, faciles sunt in lentas, hecticas. Male cohibita inducit hydropem, icterum nigrum, hecticam, asthmata, catarrhum rebellem, melancholiam. Post annum citiusque facile recrudescit. In quartanis coctionis signa probe sunt attendenda; cum his et urinæ nigræ bonis ægri rebus adparent. Tertianæ, quartanæ succe-

duut quandoque infimi ventris dolores, colicorum æmuli, qui solvuntur vel sudore vel hæmorrhagia vel paralisi commutantur. Quartanarii multum sudant et meiunt. Quartana haud raro pedum œdemate terminatur, hocque male represso, repetit facile. Sunt quartanarii ad salivationem faciles, eaque quartanam sæpe solvit. Ubi desitura est, per octiduum quotidie perseverat, tandemque post longam diarrhœam vel hæmorrhoides vel sudores terminatur cum salute ægrotorum, idque maxime et felicius instante solstitio. *Verlh.* Quartana vulgo ultra annum non est durabilis; quandoque ad plures annos extenditur. Reciprocantur aliquando quartanæ cum ictero, dyspnœa, œdematibus, ascite, cachexia, tabe. Ad nullam excretionem inclinat ordinarie notabilem. Raro discedit quin sui relinquat memoriam per longum tempus vel multos annos.

Febris lenta et hectica. Atrophia.

Hectici ac hypocondriaci pessime pluries confunduntur. Lente accomoda medicina adhuc possunt abigi, hecticæ difficillime. Quarum nidus frequentissimus est in mesenterio. *Hoffm.* Hectica ab initio cognitu difficilis est curatu facilis, et contra in progressu. In senibus vix curatur, in adultis difficilius, in junioribus facilius. In μαρασμῳ vero nulla reliqua est curationis via. In hecticis, stomachicis et intestinalibus crebro accidit diabetes symptomaticus. Sapor quasi cinereus, continuus mane in ore, fœtidus spiritus, do-

lor summus in ventriculo a cibo salso, calido, frigido, inflatio, lienteria, de hectica testantur stomachica. *Ettm. Forest.* Icterus hisce febribus interveniens, hepar graviter obstructum significat. Morbi diuturnitas, status virium, viscerum læsionis ratio de salute decidunt. Juniores et activiores citius jugulantur a 18. ad 30. annum, quam seniores et temperatiores. Morbo putrido superato sæpe remanet lassitudo, motus febrilis sub lentæ genio. Febris lenta ex intermittente legitima recens nata si in intermittentem, simplicem maxume, iterum transit, minus periculosa est. *Junck.* Febris hectica siphyliticorum quamvis pro desperata videatur, facillime tamen tollitur tempestive ablato luis seminio per specifica opportuna. *Bagl.* Multi ex Luis fœdæ reliquiis spretis contabescunt, pulmonibus fere intactis. Hectica, quæ acutas febres, dysenteriam, sanguineas fluxiones nimias sequitur, mali est ominis. Anni climacterici, æquinoctia, solstitia periculosa sunt hecticis. Hæmorrhoides in malo radicato conclamatum dicunt statum; in primo principio quandoque juvant. Qui pertinaci raucedine laborant, hectici moriuntur anno vix elapso. *Bagl.* Quibuscunque per morbos acutos vel diuturnos, aut vulnera aut alium morbum extenuatis atrabilis aut veluti sanguis niger per inferiora feruntur, postridie moriuntur. *Hipp.* Larga et diuturna suppuratio abscessus externi facile lentam vel hecticam invehit. *Αδδηφαγια* post morbum acutum vel longum lentæ et hecticæ sæpius numero producuntur. Signa corruptionis internæ in hecticis sunt: ple-

naria appetitus cibi et virium dejectio. somnus nunquam refocillans, facies livida, plumbea, icteritia, carnium flacciditas, conatus vomendi, vomitus varius, fœtidus, acris, sitis, tussis, calor depascens, horror creber, sudor colliquativus, diarrhœa. Cuncta pro re nata. *Hoffm.* Mortis prodromi sunt: plenaria appetitus et virium prostratio, facies Hippocratica, pulsus continuo et mane celeres, urina pauca, oleaginosa, sine sibilo emissa, capillorum defluvium, lienteria, diarrhœa, maxime cum elatis hypochondriis, sudores colliquativi, pedum tumor, visus duplicatus. *Ατροφια* adultiorum est longe mitioris eventus et facilius curanda, quam hectica; quo magis vero hæc complicata, eo difficilior manet medicatio. Quæ a nimiis sanguinis profusionibus difficilior est quam quæ a diætæ vitiis. Quæ in juvenibus augmentationis tempore accidit, raro quid periculi habere solet; quæ ex lactationis labore in nutricibus vel matribus, per se secura est. Si a morbo quodam bene comedendi corpus tamen non proficiat, malum. *Ατροφια* non ita sensibilem actualem habet consumtionem uti hectica, atrophicique communiter perpetuo quasi orthostadii sunt et alacres, absente hectica. *Carl.* Interceptus alimentorum in ventriculum ingressus; denegatus in duodenum exitus; digestio omnino depravata, propter solidi in ventriculo vitium, *ατροφιαν* gignunt, quam nec curasset Æsculapius. *Ατροφια* particularis sive Aridura curatu sat est difficilis; omnibus irritis, metus est, ne tandem gangræna vel sphacelus insequatur.

Febres mesenterico-stomachico-intestinales.

Veterum febres phricodes, tritophyææ, typhodes, assodes, elodes, epiala, lipyria, species hujus generis febrium sunt. *Heister.* Lipyriæ superveniente cholera solvuntur. *Hipp.* Phricoden sudore largo atque aurium abscessu solutam notavi in δυσηχοω. Alvi fluxus, qua sanguinei, qua biliosi, purulenti, fœtidi, salutares atque critici incidere solent. *Sennert. Prævot. Lancis. Comm. lit. Nor.* Diarrhœa cruenta, quandoque nigra, in febre intestinorum inflammatoria salubris est; in morbo ast chronico facto, plerumque brevi post fatalis. Dies certi critici hic non dantur. *Sydenh.* Quandoque a violentia subnascuntur externa, facileque diarrhœa solvuntur sanguinolenta, purulenta. Potus glaciatus, opulentioribus et magnatibus solemnis, ad hunc morbum sæpe pandit januam. Quandoque in intermittentem migrant. Graviorem aut malignam indicunt: major præcordiorum anxietas, dolor ventriculi aut lateralis acutissimus, vires valde prostratæ, lypothymiæ, ardor internorum cum frigore extremorum, motus manuum tremulus, mens vacillans, singultus, floccorum collectio, sudor frigidus; quæ ultima summum vitæ periculum exprimunt. *Heister.* Sudores accedentes symptomatici in his febribus sunt, non critici. Mentiuntur hæ sæpius pneumonicas febres. Fomitem in tenuibus hærere intestinis dicunt dolor in medio ventre ad

stomachum vergens eumque distendens, precordiorum anxietas, vomitus, assidui ructus. In crassis vero nidulari, significat lumborum gravitas, dolor ad hypochondria magis, vomitus et ructus remissiora, rariora. *Hoffm.* Exanthemata, petechiæ, purpura, phreniti-des, parotides, convulsivi artuum motus accedunt ex præpostera medicatione, maxume coacta sudorifera, maleque malignitati imputantur. Horroris frequens intercursus sub febre continua, digitorum manus, modo dextræ modo sinistræ, reiterata sæpiusque recurrens constrictio spasmodica, pavores, alvus laxa et fœtida, fauces squalidæ, anima fœtens, capitis, si æger erigatur, nutatio et gravativus dolor, potissimum ad tempora, fereque iste continuus, monent Clinicum de hoc febrium cogitet genere. *Bagl. Riedel de feb. intestinal. comment.*

Febris pestilens. Pestis.

Genius hujus morbi non unus, idemque est, ergo de ut plurimum tali valet prædictio. Alii cum perniciosissimis signis evadunt, alii cum salutaribus e medio tolluntur. *River.* Adeo sæpe ferale venenum modicis levibusque specie signis occultatur, ut, ubi secura omnia et tuta dixeris, repentina mutatio Prognosticon deserat, Medicumque in infamia relinquat. *Pechlin.* Pestis per tumores solvitur, pestilens febris per sudores largos. Pulsus æqualitas in febribus pestilentibus optimam facit spem, licet illa maxima ceteroquin sit. Si ægri a febre immunes vi-

deantur, pessimum. Delirium non metuendum cum a somno compescitur, præcipue si cum copioso sudore evanescat. Quibus surditas in statu supervenit, aliis symptomatis quantumvis periculosis, evadunt; sternutationes æque bonæ sunt, contra, cardialgia, singultus, omnimoda cibi aversatio, sanguis vena missus plane purus ac naturalis; urina pinguis, nigra vel livescens, admodum itidem copiosa sine febris imminutione, perniciosa. Quandoque tumores prorumpentes febrem antegrediuntur, morbo excipiente benignissimo. *Diemerb. de Peste.* Critica solutio solum absolvitur per bubones et anthraces in peste; accidit etiam per gangrænam aliquando particularem. Melancholici, podagrici, calculosi, hectici sæpius a contagio liberi sunt; sic ulcera, scabies fœda quoque aliquando præservant. Unum subjectum bis a contagio mortis periculum nonnunquam subit. Rarissime pestes hominum ac brutorum inter se communicant. Pestis cum bubonibus solet esse mitissima et securior aliis: cum carbunculis medio modo incedit: cum petechiis omnium pessima. Maculæ purpureæ citra ullam febris præsensionem mox erumpentes, præsentaneum indicunt interitum. Alvus suppressa melior fluxa. Mictus cruentus, hæmorrhoidum fluxio, mensium persolutio, anxietates citra insignem febrem, pernicialia. Salutaris speratur eventus, si sudor universalis in ipso principio ex alexiterico cum notabili manat levamine; si carbunculi vel bubones subito prorumpunt et cum febris remissione, ad maturitatem festinant;

si æger assumta retinet. Ubi 7. vel 9. d. superat, remittentibus symptomatis, de salute non est dubitandum. *River.* Necat syncope, sphacelo viscerum, ardore ac dolore intolerabili ex nimia tumorum copia. Bubones, quo citius erumpunt, eo melius. Si bubones in collo, gutturis dolores excitant, et deglutionem citra tamen insignem internam inflammationem, impediunt, æger vix horas 12. 15. supervivit. Si bubones et anthraces in loco erumpunt cordi vicino, collo vel retro aures, funestum dicunt exitum. Si buboues vel carbunculi retrocedunt vel non satis prodeunt, (quod sæpe sudoribus debetur coactis) horrore æger concutitur, summe anxius ac inquietus fit, æstus cum extremorum algore regionem ventriculi occupat, ad vomendum est cupiditas, vel singultus accedit; brevi exspirat miser sub turbatione mentis atque syncope. Parotides difficillime, promtius bubones ad inguina et sub axillis suppurantur. Quo plures bubones boni coloris, eo melius. Plures carbunculi, quamvis boni, ex nimio dolore ægrum conficiunt. Facillime carbunculo accedit sphacelus. Si dolor repente remittit in his, in pessimis est homo. Qui circa stomachum et fauces, subito spiritum elidunt. Nausea et vomitus orrendi pluries sunt a carbunculis ad stomachum, pylorum precipue. Tolerabiliòr est carbunculus qui non tardior, qui levatur, rubet, loca musculosa obsidet; contra, qui nigrum, lividum habet colorem, inferioribus quasi infixus est, qui nervosa loca, articulos, tendines occupat, mortis nunciat periculum. Carbunculi in locis buboni

alias suetis emergentes gravissimum indicant periculum. Si carbunculus apertus ad vicina progredi post horas 12. ad 24. non sinit, æger vix evadit. Anceps prorsus ergo vitium carbunculus est, maxime si prorumpens statim mali moris; pessimus qui vel in facie vel in collo vel in pectore vel sub axillis enascitur; fere semper enim hi necant. Si carbunculus salutarem habet exitum, vix unquam in laudabile pus transit, sed in medio putrescit. Zonam acutam et maculam latam ad carbunculi genus haud immerito quidam referunt. Aνθραξ sine peste qui suboritur maxime quoque terreat ob promtissimum sphacelum. Peste aliisque morbis acutis extincti non protinus inhumandi sunt. Plures metu quam peste intereunt. *Rivin. Diemerbr.*

Febris semitertiana.

Cognitu difficilis est et difficilior curatu. Ferus, longus periculosissimusque morbus est; rarus ast exquisitus. Frequentior est in viris quam feminis; crebrius evenit in ætate vigentibus, temporeque autumnali maxime accidere solet. Nocturna non admodum lethalis est, verum longa; diurna longior et ad tabem vergit. *Hipp.* Qui longis laborant morbis, semitertiana maxime pereunt, v. g. phthisici. Affectus lethargici facile accedunt, vigiliæ molestæ, lingua arida et sicca, deliria. *Bagl.* Finitur spatio dierum 9, ad 14. vel in salutem vel metastasin vel in mortem. Si longius protrahitur, migrat aut in suppura-

tionem, lentam, hecticam, aut in hydropem, aut, quod rarius, in intermittentem tertianam, quotidianam, simplices, quandoque duplices. In aliquibus succedit scabies totalis. Solvitur sudore; maxime ac salutariter diarrhæa biliosa, pituitosa, cruenta, purulenta; doloribus in ventre acerbioribus, typum servantibus, et hos excipiente excretione sanguinis nigri, vel diarrhæa saniosa et purulenta. Mala signa sunt: ardor circa præcordia, in ventriculo cum tensione, vomitus, singultus, inquietudo, jactatio, tremor manuum; indicant enim intestina inflammata et erysipelatosa, ex quo sphacelus necans sub accessu gravioris paroxysmi. *Spigel. Hoffm.*

Febris synochus.

Synochi nostri cæli communiter non sunt continentes, sed continue remittentes. Pruritus narium et lenis mador cutis est prope infallibile signum synochi simplicis. *Waldsch.* Periculosior noscitur ex urina livida vel fœtida, excrementis talibus, sputo amaro, pulsu inordinato, delirio, statu diuturniore ad dies 11. 14. etc. Homotonos salutaris; pessima anabatica; melior paracmastica. *Boerh.* In junioribus facile excitat phrenitidem, convulsiones, in adultioribus sopores. Peripneumoniæ in principio, anginæ in incremento, facile accedunt, omine malo. Raucedo in synocho putrida frequens est et mala. Quibus in synocho caput continuo dolet, nec quidquam remittit, malum atque mortiferum est, maxime in pueris. Solvitur die 4. 7. 11. largo

sudore, hæmorrhagia, rarius per alvi fluxum, ni quid maligni subsit. Protrahitur quoque ad dies 14. 17, mala medicatione vel neglecta plane. Calor siccus, cephalalgia in crisin usque increscens et continua, ad hæmorrhagiam tendit. Crisis hæmorrhagica excedens vel suppressa relinquit hecticas, cachexiam, hydropem, viscerum oppilationes. Alvi fluor sub initium copiosus a multa materia, morbum brevem reddit. In synocho somnolentia et delirium non æque, sed dejectio alvina subita, impetuosa, fœtens, atque purpura, imprimis alba, maxime extra dies criticas, sunt periculosa, utpote sphaceli testes; *Hoffm.* Contra die critico aliquando pustulæ hæ salutares sunt. In synocho nisi coctio in urina appareat, nulla est salutis firma spes. Urina quanto rubicondior ab initio, ceteris paribus, tanto securior et cito morbum solutum iri significat, si in ea signa concoctionis appareant; ast cum cruditatis signis mortis periculum minatur, præcipue si vires sunt debiles. Urina alba pessima, mortemque ut plurimum portendit. *River.* Facilis transitio est a non putrida in periculosam putridam (ubi febris magis augetur cum urina tincta sine concoctionis signis, male olente ac corporis fœtore) et ab hac aliquando rursus in continuam tertianam. Necat sphacelo meningum, ventriculi, intestinorum.

Fluor albus.

Circumferentia tumida, livida vel plumbea, continuans sub oculis, fluorem album indicit.

Bagl. Nobiles præ vilioribus crebrius adficiuntur. Probe distinguatur a mensibus sic dictis albis juniorum, qui cruentorum prodromus, et vetularum. Fluore albo laborantes ad purpuram pronæ sunt, maxime si supprimatur; pedes ut plurimum habent tumidulos alvumque duram. In feminis hæmorrhoidum anomaliis, suppressione, laborantibus, facile nascitur fluor albus, vel etiam mensium fluxione antegressa nimia. Morbum hunece plus sæpe indicunt secundæ violenter et improvide extractæ. Fluor albus benignus, recens, mitis, non continuus, non copiosus, haud mali coloris, odoris consistentiæ, medicationem recipit; benignus inveteratus, continuus, difficilius curatur quam malignus, quin cum vetulis commoritur. Quandoque criticus est, nilque in recessu habet, licet odiosus ac molestus sit, modo moderatus neque continuus existat; per hunc enim quasi universalem fonticulum excrementitii humores evacuantur. Facile recidivat, maxime ubi viscerum subest infarctus. Fluor albus qui a summa ventriculi imbecilitate ac cachexia, maciem cum lenta febre invehit. Benignus mucosus mensium vices quandoque supplet. Si cachecticæ et malum inveteratum facile *ατροφια*, tabes, sterilitas, scirrhus, cancer uteri, excrescentiæ in vagina, œdema, hydrops, prolapsus, abortus hinc fluunt. Benignus suppressus gignit affectus spastico-rheumaticos, hemicraniam, arthritidem, hystericum malum, cardialgiam, colicam, contracturam, dysuriam aliaque renum et vesicæ mala ulcera imprimis vesicæ, melancholiam, uteri inflammationem, gan-

grænam, abscessus, ulcera ejusdem, tabem, asthma, febres catarrhales etc. Novi fluorem album chronicum per sudores nocturnos, fœtidos largissimos in femina obesa perfecte curatum. Observavi pluries ex fluore albo benigno represso febrem catarrhalem, et ex hac revocatum iterum fluorem; alia vice scabiem universalem, humidam, pruriginosam. Horrores fluorem album cohibitum aliquandiu expellunt. *Carl.* Ex fluore albo benigno suppresso in uteri locis massa tenax, dura quandoque condensatur, in hypogastriis duritiem, spasmum, tabem, procreans. Uteri coryza quæ externa abs causa non multum habet in recessu. Gravidarum fluor albus, ut symptoma embryone edito cessat. Venereus suppressus infert decubitus ulcerosos, scabiosos, quin fædam Luem invehere valet. Fætum non inficiunt fluore albo venereo detentæ, si mali sedes circa urethram in mucosis folliculis, haud in ipso utero. *Boerh.* Catarrhus uteri ex hæmorrhoidibus interceptis sub catameniorum quoque fluxu perdurat, ergo continuatio fluoris catarrhosi albi sub catameniis non firmum, solum sumtum, venerei fluoris est indicium. *Brendel.* Fluor venereus habet humorem tenuem et serosum, non venereus viscidum. *Pitcarn.* Venereus requirit effluxum materiæ putridi odoris excoriantis, urentis, inflammantis, flavo-viridescentis, exulcerantis, squalidum faciei aspectum, doloris versus noctem exacerbationes, vaginæ immisso acido quodam, licet pauco, dolorem acutissimum. Sanguis menstruus cum materia virulenta facile commiscetur, ergo cessatio ejus sub lunari purgatione uteri ite-

rum nil dicit. Memini venereum chronicum fluorem sic largum, ut lectos penetrarit altius subter positos illuvies emanans.

Fluxus hepaticus.

Fluxus hepaticus nostris in terris rarus est, at sat molestus curatuque difficilis, si diuturnus; recens in junioribus et vegetis curatur interdum. Transit in cachexiam, tabem ac hydropem, maxime in senibus ac imbecillis. Proprie est ex hæmorrhoidalibus superioribus veniens fluxio. *Jo. Salzm.* Fit aliquando ex hæmorrhoidibus recti retentis, illisque hic iterum tolli potest. Finiri solet et catarrhali febre. *Comm. lit. Nor.* In statu ejus obfirmato irritus omnis labor est. In pueris verminosis aliquando obvius est. *Comm. lit. Nor.* Fluxu epatico solvuntur hepatitis febresque ardentes nonnunquam. Malus, pessimus, qui est ex putrefactione suppuratoria hepatis. *Boerh.* Dysenteriæ non raro solet succedere, et prostratis jam viribus, mortem plerumque infert. *River.* Hæmorrhoides cæcæ quandoque fluxum hepaticum mentiuntur, simile humidum instar loturæ carnis plorantes, stillantes.

Graviditatis notæ ac incommoda.

Prægnantia in quocunque tempore sit, nullatenus cognosci potest per signa quædam certa, infallibilia, demonstrativa, sed saltim per aliquot conjecturas et signa quædam

probabilia. *Zach. quæst. med. legal.* Si mulieri menstrua non prodeant, neque horrore neque febre superveniente, cibique fastidium accidat, prægnantem esse putato. Graviditatis tanquam criterium adferunt odontalgiam, ptyalismum; notavi aliquoties in juvencis eruptionem sapientiæ dentium et sub altera imprægnatione repetentem, vere fere eamdem indixisse. Sed hæc fallacia sunt. Feminæ, quibus si lac habent, menstrua simul fluunt, facilius quam alias concipiunt, et prægnantes fiunt. *de la Motte.* Gravidæ arctiorem thoracem gerentes gravia sibi embryonique inducunt mala. Vidimus fœtum mortuum exclusum instar metæ saccharinæ hinc acuminatum. Gravidatæ, quæ ad 4. 5. mensem vomitibus fatigantur, tarde iis venter intumescit, et non nisi ad deficientes vomitus. *Peckl.* Si gravida de ardore ac æstu queratur in interioribus abdominis, designat congestionem sanguinis atque infarctum, et post partum febris metuenda est. Mola, aqua, flatus, mucus, lenta viscidaque pituita, caloris vi indurata, graviditatem plus sæpe mentiuntur. *Dodon.* Prægnationem veram a mola, uteri hydrope, discernes, ubi mammæ grandescunt, latera lumbique exporriguntur, venter totus sine molesti ponderis sensu ullo intumescit. Certius autem ceteris longe sui præbet embryo indicium, ubi moveri incipit, quod plerisque omnibus media imprægnatione accidit. Graviditate cum hydrope juncta vix semper motus fœtus omnino supprimetur, fietque insensibilis. Graviditas infra medium tempus adhuc constituta sæpe hecticam,

φθισιν hydropem Medicis imponit. Tenesmus mulieri gravidæ sine alio morbo superveniens, cum reliquis signis infallibiliter mortuum significat fœtum. Tenesmus ex uteri pondere, fœtu enixo, abit. Nulla diarrhœa, maxume cum febre ac torminibus, in gravidis tuta est. Prægnantium nauseam si vomitus non sequitur, facile incidunt dispnœa, vertigo, anxietas, levis animi defectio. Si in jam gravidis subito ubera emarcescunt, aut si acuto morbo rapitur mulier, abortus periculum est. Duræ mammæ incolumem testantur embryonem. Molæ in gravidis pluries, et multo quidem cum cruore, sine fœtus noxa, excluduntur. Interdum per aliquot septimanas aut per mensem fit aquarum ex utero effluxus præmaturus, quod periculosum videtur, ne scilicet fœtus emoriatur; verum copiosa fluxio talis vel 6. ad 8. ante partum hebdomades pluries accidit, sine omni embryonis noxa. *Ettm.* Aquis sæpius forte intra amnium et chorium, vel hujus duplicaturam collectis, effusis. *Pechlin. Comm. lit. Nor.* Varices in ventre, pedibus gravidarum ruptæ, quandoque emortualem inducunt sanguinis profusionem. *Comm. lit. Nor.* Varices ecchymomata, excluso fœtu, abeunt. Varix umbilici in gravidis metum incutit hæmorrhagiæ umbilicalis, momentosæ sane; solvitur varicibus vel fluxu hæmorrhoidum. Si gravida sine causa manifesta emacrescit, magno periculo parit, vel certe abortiens in discrimine versatur. Quæ ceterum sanæ extenuantur sub gestatione, fœtus edunt saniores, et contra, quæ pinguescunt, graciliores. Urinæ difficultas si

urget, quære de prolapsis uterinis vel vesica urinaria. Prægnanti si accesserit convulsio vel epilepsia, solvitur partu edito. *Hipp.* Gravidæ quartanariæ nonnunquam partu liberantur. Mulieres valetudinariæ, hæmicraniæ, hæmoptysi, arthritidi obnoxiæ, ubi alvo gerunt, aliquando sanius valent, forsan in embryonem translato vitio. Sic novimus misellam arthriticam, quæ gravidata semper bene valebat, infirmos ast rhachiticos factos, edebat infantes, reliquo tempore articulorum tormentis, contracta tota membris, excarnificabatur semper. Tumor pedum, qui ultra genua vel ad ipsum abdomen non procedit, sponte semper recedit; qui abdomen invadit, quod posterioribus maxime mensibus evenit, immedicabilis est et potius abortum provocat. Ascitici tumores solvuntur nonnunquam per puerperii purgamenta, nisi φθισις vel hectica eadem foveat. *Carl.* Si a primis mensibus hi oriantur, abortus metus esto. Gravidæ inclinant præ aliis communiter ad epidemicos et contagiosos morbos, ubi abortus periculum semper adest. Epilepsia, vertigo, cæcitas, surditas, aurium tinnitus in gravidis facile recurrere solent; post partum ut plurimum remittunt. Superfœtatio rarius accidit nisi forte in utero duplici; extra hunc casum si evenit, utrique embryonum abortus imminet, recentius maxime concepto, certo, ubi prior excluditur partu maturo; rarissime nato primo junior ad suum gestatur diem justum. Nævi materni maxime fiunt a medio prægnationis ad partum usque; *Stahl.* quin paucis ante hunc diebus talem contingere deformationem, pernotum est. Protinus

post mortem nævos et figurata stigmata interire, observatum ab aliis omissum, adducit *Pechlinus*. Quæ a matre sæpe vel non advertuntur aut leviter percipiuntur, insignem sui notam in fœtu relinquere, et contra, quæ gravissima matri incumbunt, etiam imaginatio metu comitata, nullum tamen sui vestigium embrioni imprimere, idem corroborat *Pechlinus*. Febres intermittentes in gravidis male suppressæ et post partum recidivant. Embryo emortuus judicatur, si junctim hæc adsunt: motus cessans, pondus in ventre intumescente et frigido grave, anxietas, horror feminæ, syncope, tenesmus, funiculus umbilicalis propendens frigidus, membrum prolapsum sine pulsu ac lividum cum cute abscedente, meconii excretio. Arteriarum ictus in membro obvio non percepti, epidermidis secessus, et in vivo incidere possunt infante ab interno uteri ore valenter compresso membro; sola ideo emortui non securam dant notam embryonis. Nisi quantocyus ejiciatur embryo mortuus, vis ad exclusionem defectura est cum reliquis viribus, lipothymia et vitæ periculo. Ex putredine suboriente gravissima subnascuntur mala, inflammationes, deliria, convulsiones, et his forsan superatis, hectica, cachectica, chronica. Femina, quæ a proximo puerperio, antequam menses semel vel iterum redierint, mox denuo impprægnatur, incommodius utero gestat.

Hæmoptysis.

Qui ex faucibus et gurgulione sanguis fertur, is screatu pellitur: qui ex ipso ore, simplici sputatione: qui ex ventriculo, vomitu: qui ex aspera arteria vel gutture, tussicula: qui ex thorace et pulmone, valida tussi. *Lomm.* Si sanguis cum materia catarrhali ad fauces stillat, a capite manans, est dolor et gravitas capitis, faciei rubedo, respiratio facilis, catarrhi sueta frequentia, tussis non magna, screatio crebrior, sanguis excretus non adeo copiosus, non floridus. Quidam ob naturalem pulmonum mollitiem, ac laxitatem sanguinem spuunt. Prognosis sit cauta in gravi hæmoptysi; nisi intra triduum compescatur, malum. Sputum cruentum ac hæmorrhoides palati bene distinguantur ab hæmoptoe. Aliarum excretionum salutarium sanguinearum vices quandoque, et quidem statis temporibus, sine periculo innoxie gerit. *Rod. Hoffm. Barthol.* Facile recidivat, atque per se anceps et periculosa est ob metum non futuræ consolidationis, hinc ulceris, φϑισεως. Hæmoptoe arthriticum accessum prænuucians, terribilis quidem, sed non pessimi prorsus ominis, modo pulmones integri, ευσοοι sint, et curatio apta instituatur. *Musgr.* Quæ a causa externa, potius medelam admittit, quam quæ ab interna. Si cito post hæmoptoen ejiciantur phlegmata purulenta, inodora, non habent vomicam, sed talia sputa bona sunt. Bonum signum est, si facile sanguis egeritur, nec nimius, nec

rebellem tussim relinquit, nec revertit facile, nec sæpe. Sine febre esse hæmoptyicis conducit, ac tussi doloreque leviter molestari, sputumque ad d. 14. tenuari; et contra. Qui sanguinem spuit, is, si in latus infirmum incumbit, impensius id facit. Si sputum ab eroso pulmone, nullus medicinæ locus, si autem a rupta vena, ab initiis valetudinem recepisse, observatum est. Convulsio, singultus, epilepsia superveniens fere lethalis. A sanguinis sputo puris sputum malum. *Hipp.* Maximum est discrimen in senibus cachecticis, scorbuticis, quorumque pulmones labe notati magna; contra in antea robustis sanis. Nunquam ab adstringentibus medicamentis salutaris sequitur effectus, nec a balsamis, ea enim suppurationem promovent. *Boerh. Burggr.* Tussis si persistit, indicium præbet, sanguinis grumos adhuc hærere in pulmone. Ab ulceribus crurum antiquis arte consolidatis meminimus symptomaticas hæmorrhoides, hæmoptoeen, alia iterum vice uteri hæmorrhagiam; cuncta curata.

Hœmorrhagia in genere ac κατ' εξοχην.

Qui ex vulnere subinde rigentes sanguinem profundunt, ii maligne habent, ac inter loquendum derepente moriuntur. Ex hæmorrhagia nimia desipientia, singultus, convulsio, communiter lethale. Quæ ex dolore lumborum cientur hæmorrhagiæ, largæ esse sueverunt. *Hipp.* Hæmorrhagiæ salutares sunt illæ, quæ temperaturæ ægri et naturæ mor-

bi conveniunt, neque in quantitate excedente aut deficiente, nec in tempore, modo vel loco excretionis peccant. Quibus sanguinis eruptiones perseverant, in iis progressu temporis alvus male afficitur, nisi urina concocta prodierit, quam forsan diluta significat. Qui per sanitatem crebro inhorrescunt, ii ex sanguinis fluxu purulenti evadunt. Hæmorrhagiarum indices horrores magis sunt, sudorum potius rigores. Rigor post hæmorrhagias et criticis diebus perfrigeria valida post hæmorrhagias, pessima. Quibus acute febrientibus larga evenit hæmorrhagia, his a morbo refectis, alvus fit fluxa, maxime ante annum ætatis 40. donec successu dierum natura vires suas recuperarit. *Hip.* Hæmorrhagiæ pluries sese addere solent crisibus febrium per sudores. Si post 4. diem in acutis sanguinis fluxus fiat, diuturnitatem significat et alvus erumpet, et crurum tumores erunt. Caligo tenebricosa, rubor oculorum, faciei, cervicis dolor, temporum gravitas, pulsatio, lacrymæ involontariæ, horror, insomnia vexantia, pruritus nasi, palpitationes circa ventrem, hypochondria tumida, dura non dolorosa, stillæ die indice, prænuntiant hæmorragiam narium sive κατ' ἐξοχὴν dictam; idque potissimum in junioribus, plethoricis et huic fluxioni obnoxiis. Sanguinis eruptiones in naribus ex parte adversa creduntur malæ, velut in lienis tumore ex nare dextra, maxime si cum tenui circa frontem sudore. Hæmorrhagia præcavet quandoque parotides. Sæpe nascitur ex medicatione nimis calida in acutis. Larga a magnis morbis liberat. *Hip.* Succiplenis aliquando

salutaris est; testantur præposteræ suppressionis damna. Frequens nimis pueris præsagit in juventute hæmoptoen aliosque pectoris morbos; in adultis mala hæmorrhoidalia, arthritica, nephritica. *Stahl.* Frigidis illico capiti, nuchæ admotis, pluries apoplexia, spasmus, inducitur, vel sanguis ad pulmones infelici successu ruit. Enormis ac chronica tandem necat sub lypothymiis. Immodica semper non est vilipendenda. Solvit eandem aliquando hæmorrhoidum fluxio. Puerperis febre correptis acuta sanguinem naribus prodire, vel imminente morte, vel brevi post, non rarum est. Quisquis critice sudarit in horroribus, ast postridie denuo horreat, simul pervigil; ille cocta evacuabit cum hæmorrhagia. *Hip.* Quæ menstruis non purgatur, si sanguinem ex naribus fundit, bono est. *Cels.* Moderata hæmorrhagia in juvenibus, plethoricis, febricitantibus, phreneticis, maniacis, inflammatione viscerum, suppressione hæmorrhoidum, mensium, lochiorum affectis, et similibus, tutissima per et in se. Sanguis e naribus erumpens periculo est, si alvus arcte conclusa caprarum stercoribus similia excludit, maxime in acutis. *Hip.* Malæ, ubi sanguis nimis tenuis, fluidus, nimis crassus, fœculentus, cinereus, lividus pravique porro coloris excernitur. Largæ sanguinis e naribus eruptiones per vim suppressæ interdum convulsiones accersunt. In acutis, potissimum malignis, sanguis magis vel minus dissolutus, naribus erumpens, prognosin format morbi ipsius genii. Pauca sanguinis excretio die indice in acutis rarissime bona, plerumque pessima, nisi urina cocta die criti-

eo copiosam prænunciet. Quibus in principiis febrium largius sanguinis profluvium, rigor fluxionem sistet, etsi omine non secundo plurimum. Stillæ sanguinis inprimis circa 4. diem in acutis, præcipue pneumonicis et phreneticis, certissimam mortem præsagiunt. Pessimæ cum surditate, exiguis sudoribus, horroribus fugitivis, torpore, comate, vigiliis, delirio, nisi largiter vomant aut alvus fluat, contra, si secessus exigui, crebri, urinæ, vomitus parvi. *Hipp.* Sanguinis stillæ e naribus in febribus continuis nonnunquam vermium latentium signa sunt, maxime in infantibus. *Bagl.* Hæmorrhagiæ in intermittentibus, vermibus complicatis, haud infrequenter occurrunt. Quæ exanthematicis vel malignis cum summa virium prostratione accidere solet hæmorrhagia, ominis mali est. Quæ in chronicis morbis cum viscerum labe, cachexia, hydrope, ut plurimum funesta est, maxime si parva. *Hoffm.* Ex narium hæmorrhagiis in senibus, potissimum post suppressas hæmorrhoides, apoplexiæ metus est.

Hæmorrhoides.

Hæmorrhoidum et seminalis excretionis consensio arcana est. *Heurn. Werlof.* Hæmorrhoides in se morbosum involvunt statum. Prodromi sedis hæmorrhoidum sunt lumborum dolor sine causa veniens, pruriginosi ardores in orificio intestini recti, et sensus noduli alicujus inclusi in una alterave intestini parte. Hæmorrhoidariæ constitutionis homines in febres pectoris inflammatorias rheumatismos-

que proni sunt, et his sanguinis profluviis juvantur. Hæmorrhoidum molimina pectus versus facta sæpe φϑισιν imponunt. Hæmorrhoides varie mentiuntur lumbrici, ascarides motus hæmorrhoidales, qui Medicum eo facilius quandoque fallunt, quum quovis mense recurrere aliquando solent. *Junck*. Hæmorrhoides sedis cruentæ et neonatis contigunt, quod vero perrarum. Hæmorrhoides in pueris et infantibus circa pubertatis annos lethalem pluries sortiuntur eventum; ni prius necarint. Nec præmaturæ juniorum nec provectiori sub senio demum erumpentes, exoptatas ferunt prædictiones. Fluxus hæmorrhoidum facile adsuescit, et impeditus gravia post se trahit pericula. Hæmorrhoides, calculus, arthritici affectus affines sunt passiones atque inter se alternantes. Cruentæ nimiæ vel anomalæ cum cephalæa vel hemicrania plus sæpe variant. Fluxus hæmorrhoidum internarum multis infimi ventris morbis succurrit, æque arthriticis, atra bile vexatis, nephriticis. Fluxus hæmorrhoidalis in laboriosis plerumque est lethalis. *Junck*. Ex hæmorrhoidibus sedis fluentibus cruentis fotu stiptico in puero sexenni suppressis notavimus umbilici hæmorrhagiam chronicam, contumacem, per ætatem tandem silentem. Hæmorrohoides externæ ani raro periodum servant in fluxu, enata vero vesciculari protuberantia, promtiores ad recursum existunt; pluries magis perpetuo fluunt. Vices hæmorrhoidum quandoque supplent fonticuli, quos quis gerit in artubus, hæmorrhagia, vel quoque illa ex naso in juvenibus. Crisis in acutis per hæmorrhoides judicatur, si nulla

alius adsunt signa nuncia, et tractio, gravitas, tensio molesta, spasmodica per infimum dorsum ad os sacrum cum æstu eorundem supervenit circa diem criticam, 7. maxume, cum horripilatione extremorum moderata. Hæmorrhoides cruentæ nimiæ ducunt ad cachexiam, icterum, tabem, hydropem. Æque obstructæ. Ominantur visceris labem subesse. Interceptæ, suppressæ cruentæ creant inflammationes viscerum, asthma, tussim, icterum, hydropem, hernias, φθισιν, colicam, cardialgiam, apoplexiam, arthritidem, paralysin, eundi impotentiam, vomitum cruentum, hæmoptysin, hypochondriacum, hystericum malum, pudendorum quosvis morbos Paturssæ æmulos. *Segner. Brendel.* Ex ilibus (*Beniv. Holler.*) gingivis, malis, prævio tumore in his nodoso, itinere anomalo, sæpe largo rivulo, fluunt hæmorrhoides, æque ex faucibus ac palato, hæmoptoen mentiendo. Hæmorrhoides vesicæ urinariæ plerumque cruentæ sunt, raro mucosæ; porro non ita typicæ et juvantes, ut illæ sedis. In nephritide, arthritide, ischiade auxilio sunt. Si sphincteris vasa sanguinea turgent vel grumi eidem inhærent, urinæ sequitur suppressio; in feminis rite menstruatis sunt mitiores quam in viris et non menstruatis. Cruentas nosce ex sanguine coloris lateritii vel grumoso figura oblonga vermiculari prodeunte. Penis hæmorrhoides judica ex sanguine sincero, rubro, pauco, involuntarie citra mictionem, etiam in somno, stillante, dolore urethræ. Hæmorrhagia penis magnitudine differt fluxionis, facileque incidit ex alia fluxione suppressa, venere nimia, cantha-

ridum incauto usu. Hæmórrhoides cæcæ ani inflammatæ, discussione non impetrata, ad furunculorum modum suppurantur, et ex longa mora sæpenumero fiunt fistulæ; quæ vel ad narium musculos excurrunt, vel ad vesicam urinariam vel ad vaginam uteri protruduntur etc. Hæmorrhoides cæcæ uteri tantum vaginæ non semper in fistulosos abeunt affectus. Magis periculosæ sunt internæ cæcæ quam externæ; hæ ad pugni magnitudinem aliquando accretæ notantur. *Lindan. ad Hartm.* Ex dolore continuo cæcarum facile incidit æger in febrim, vel inflammatio ac suppuratio supervenit, unde abscessus et fistulæ ani, vel lethalis sphacelatio intestinum sub doloris tyrannide occupat, ubi excrementa fætidissima prodeunt cum pulsu debili ac frequenti, summa virium prostratione, animi defectione, excipiente morte; simul vicina, ut scrotum aggreditur sæpe sphacelus. Hæmorrhoides mucosæ sive albæ cruentarum vices sæpius supplent, suspecta tamen semper est illa evacuatio, nec certam salutem promittit; facile hepatis ingignunt infarctum, vel jam subest idem; sæpe typum intermittentis assumunt febris sedis albæ hæmorrhoides. Vesicæ urinariæ albæ et hujus spasmus plus sæpe sese invicem excipiunt. Rhagades et condylomata hæmorrhoidalia vix occurrunt, ni venerea lateant inquinamenta.

Hepatis Lienisque morbi alii.

In chronicis morbis si facies naturalis sit ac boni coloris, nunquam crede adesse ob-

structiones aliaque vitia in visceribus. *Bagl.* In veris viscerum obstructionibus urinæ paucæ sunt et albæ. Hepatis vitia, ni tollantur, transmigrant vel in tabem vel in hydropem. Induratio hepatis in cholericis vel siccis hecticam, in humidioribus hydropem inducit. Hepatitis vera morbus est periculosissimus, et difficilis cognitionis; *Hoffm.* Si in suppurationem abeat, vel induresca inflammatio, vel gangræna sequatur pessimum semper. Solvitur hæmorrhagia, sudore, diarrhœa, fluxu hepatico. Si supervenerit singultus, ut plurimum lethale, Facile ex ea fit paraphrenitis, omine ancipiti. Hepatis inflammatio quandoque ita parva est, ut respiratione magna tantum deprehendatur, talisque multis sæpe mensibus trahitur. Inflammatio in parte gibba periculosior est illa in sima; hæc sudoribus, cita alvo, aut vomitu conquiescit; illa sudationibus, fusis urinis aut manante e naribus sanguine tollitur. Si inflammatio sit in parte gibba, urgent symptomata pleuritica, si in ejus cava, stomachica. *Bagl.* Si inflammatio, abscessus in hepatis parte gibba, tumor in latere dextro tangitur, exasperatur hinc dolor, decubitus in hoc latus est difficilis, spiritus laboriosus multaque tussis. Si in sima tumor tangi nequit, decubitus in sinistrum latus difficilior est, sitis, singultus, nausea, dejectiones biliosæ urgent, stomachus patitur magis quam respiratio. Alvi profluvium in quavis jecinoris inflammatione, morbo adhuc existente crudo, malum est. Mala corporis liquatio accedente vel raucitate, vel multa tussi, *Hippocr.* Mortiferum in his est inflam-

mationibus spumantem sanguinem exscreari, vel sputum statim subputridum vel sincere biliosum esse. Hepatitis spuria ni discutiatur, tabem facile inducit, musculorum abdominis, quin hepatis sæpe infert abcessum. In obstructis hepate ac liene alvus plerumque obstipata est. Hepatis obstructio facile degenerat in quartanam, asthma pituitosum, cachexiam, hydropem. Tumor hepatis obsesso spleni superveniens, bonum, et contra splenis hepati. Quibus ad hypochondrium dolor est sine febre, iis eadem superveniens dolorem sedat. Tumente hepate vel liene si intumescunt pedes, hydrops in proxume est. *Hipp.* Increscit aliquando ex obstructione hepar, ut totum fere occupet abdomen. Hepar ex aurigine durum, perniciosissimum est, et v. v. aurigo ex hepate duro. *Hipp.* Jecore affecto dolores ad jugulum e directo fiunt, tusses inanes spirandique difficultates. Quibus jecur aut lien ex scirrho vel alia de causa obstructum est, ii difficulter sudant in morbis. Qui sanguinem nigrum, fœtidum, concretum evacuant per alvum, si dextrum hypochondrium fuerit durum, tumidum ac dolorosum, facies citrina, certo moriuntur. Si cibi adest fastidium, carnis maxume, frequens ac multa est sitis, febris, virium dejectio, singultus, vomitus seri vel flavæ bilis, corporis tabes, de hepatis meditare corruptione sphacelosa. Quibus hepar dolet cum oris ventriculi dolore, sopore, rigore ii alvo exturbata cum corporis extenuatione, fastidio ciborum, multis, tenuibus sudoribus diffluunt, et purulenta per alvum infausto

dimittunt omine. Hepatis apostematibus et ulceribus si accedit ascites mentiens tympanitidem, icterica tabes, fluor alvi colliquativus, animi deliquium, pulsus omni modo malus, perturbatio functionum omnium, brevi mors erit. Hepatis abscessus frequenter superveniunt capitis afflictionibus, læsionibus, præcipue succedente d. 3. febre, timendi. *Ballon*. Hepatis abscessus plerumque exitiales sunt, semper diuturni ac cancrosi facile. Hepatis et mesenterii abscessus fistulam umbilici aliquando gignere vidi. Abscessus hepatis latentes denunciant intolerabiles cruris aut suræ dolores, nullis cedentes medicinis. *Hipp.* Tabes hepatica non tam cita est ut pulmonalis. Jecinoris parenchyma, intacta et integra membrana, quandoque in pus merum abit. Si hepatis abscessus ad extra vergat, ac pus effluat album et coctum, spes est sanationis, sed in genere maxumum est periculum atque pauci evadunt; perniciale porro, si ex jecore pus cruentum, fœculentum, cœnosum, viscidum, fœtidum exeat. Sphacelatio in hepatis parte gibba lentius procedit ac ullæ aliæ. Verum hepatis ulcus nunquam potest sanescere; corpus non alitur, sed fere tabescit, putrida, saniosa et interdum cruenta est alvi dejectio, et sæpe quasi ex cadavere facta colliquatio. *Forest.* Ex scirrho jecinoris icterus perpetuus. Ex hepatis scirrho pereunt quam plurimi in tempore longo; quidam etiam brevi, qui ventris profluvio laborant. Scirrhus hepatis, lienis, qui incipiens ac doloris cujusdam particeps, curationem recipit adhuc.

Ex scirrho enati cancri notam dat dysenteria putridissima; ex ardente febre, hepatitide, male tractatis, hæc sequuntur sæpius. *Boerh.* Quamdiu calculi fellei quiete jacent, nullas creant molestias sensibiles, æque si non grandes nec asperi. In feminis crebrius reperiuntur quam in viris. Non datur certius criterium fellei calculi, quam ejusdem per alvum secessus. *Hoffm.* Spasmi dolorosi ex calculo felleo pluries sunt periodici. Ira cum tristitia et metu, nempe ubi vindicandi se occasio aut facultas deest, calculis felleis quin et nephriticis præbet occasionem aliquando. *Pechlin.* Tartareæ et calculosæ bilis concretiones affectionesque in suis organis tympaniticæ sunt. *Bagl.* Spasmi dolorifici ex calculo felleo non sunt inferiores illis ex renali vel vesicali urinario. Liene inflammato spiratio intercepta est, quæ pueris esse solet per iram ejulantibus. Rarissime obvenit, quæ non in scirrhum abeat. Interdum sequitur vomitum cruentum, nonnunquam in eumdem erumpit. Vomitus nigri circa diem criticum contingentes, æque aliquando fluentes hæmorrhoides, solvunt morbum splenis inflammatorium. Lienis palpitatio interdum satis vehemens est, ut ab adstantibus audiri queat. *Tulp.* Lienis tumor longior, ast securior est illo hepatis; per intervalla quandoque magnitudine variat, quod securius, quam si assidue magnus manet. Non pauci cum duro liene sibi relicto vitam omnem sine incommodo exigunt. Lienis tumidus aliquando per urinas expurgatur, nigricantes quandoque, atramento simillimas, summa cum euphoria, aliquando

multas, crassas, fœculentas, quasi sanguineas cum sedimento multo; aliquando finineas cum sedimento multo; aliquando fini-tur tumoribus ad articulos; (*Holler.*) alia vice hæmorrhoidum internarum fluxu salutariter detumescit; vomitu cruento pariter minuitur, sed ut plurimum funesto cum exitu; succurrunt itidem diarrhœæ serosæ. Succedunt spleni magno vel sanguinis vomitio vel scorbutus vel ascites. *Dodon.* Lienes tumidi, si illis non veniant sanguinis eruptiones et oris graveolentia, desinunt in ulcera prava tibiarum et nigras cicatrices. *Hipp.* Jejuno ventriculo lien tumefactus supra mesenterium, intestina, ventriculi partem, ac in mulieribus supra uterum imminens tangitur. Initio hi tumores non molesti sunt, dein vero gravativo et obtuso dolore somnum in latere dextro prohibent, accedit sudor nocturnus uberrimus. Ingravescente malo hæmorrhagia, oris fœtor, pedum ulcera superveniunt.

Hernia.

Herniæ immobiles periculi plenæ sunt. In omni hernia periculum augetur, si prolapsa cum continentibus inter se glutinantur. Herniæ quæ sensim fiunt, ex dilatatione sunt peritonæi, quæ ex ruptura, subito contingunt, atque cum doloribus magnis. Pleræque fiunt ex dilatatione, paucæ ex ruptione, nisi violentia accesserit externa. Ramex ex ruptione ortus per initia non difficillime tollitur, maximeque in pueris: ubi inveteravit, vix unquam curari, nisi manu, potest. Ramex

ex laxatione peritonæi ortus, vix unquam extra inguina procedit, ex ruptione autem prope semper in scrotum promovetur. Si post repositionem herniæ dolores, vomitus, non remittunt, putredinis signum habeto. Herniam ex terrore repente posse fieri, notavit *Ruyschius*. Ab hernia singultus, pessimum. Herniam incompletam formant nonnunquam lumbrici effractores, cum vel sine abscessu. *Schulz*. Herniæ incarceratæ die fere tertio vel citius inflammatio supervenit. Si maculæ rubræ et nigræ in tumore apparent, sphacelum significant, magis si sensus perit, vomitus, febris, continuo ægrum exercent, cum pulsu debili ac oculis quasi corneis. Si venter distenditur atque umbilicus sursum attollitur, criterium est ad interiora transmigrasse inflammationem, tumque nulla spes superest, etiam in cultro. Si omentum simul prolapsum, minus periculi, quam ubi sola intestina, plerumque subest. Si propter herniam incarceratam alvus aperta haud est, inclusa intestini portio, salutari sphacelo ex parte absumta, novam fœcibus viam pandit, reliqua feliciter iterum coadunata, vel ad extus semper manente itinere. *Heister. Mauchart*. E'ξομφαλος asciticis frequens est. *Platner*. Non sine periculo occurrit; facile enim stercus prolabitur, flatus retinetur; ex quo, maxime accedente fascia incauta, inflammatio, febris, vomitus, gangræna, sphacelus insuperabilis, idque magis in adultis. Υ'δρομφαλος periculum hydropis fovet, ac plerumque fatalis est. Σαρκομφαλος valde durus cum malo ulcere magnoque dolore, ne irritetur, carcinomatis enim genium habet.

Entereoscheocele per ἐπιγένεσιν alterius mali aliquando curatur, v. g. testiculi inflammatorium tumorem, colicam spasmodicam. *A. N. C.* Sarcocele insignis pharmacis non curatur; diutina facile in cancrum degenerat, ceteroquin etiam ob insignem molem et dolores molesta valde. Generationis negotium maxume si in utroque testiculo, lædit vehementer, immo tollit plane. Si tumor ad ventrem usque per inguen adscendit, etiam manus auxilium frustraneum est et mortem post se trahit. Hydrocele sine dolore et fere sine periculo per se est, sed non absque molestia. Ex mole increscente quandoque perrumpit. Fame, febricula, de die quoque utcunque extenuatur, maxume in pueris, at nunquam ex toto tollitur. Insidiatur iis præprimis, qui in hydropem inclinant. Si in mali habitus corpore humor putris adest, fluit, ulcerum, si fistulæque metum habeto; ubi diutius retenta intus aqua vehementer computruit, ipsum etiam subinde corrumpit testiculum, aut occalescit, atque vel scirrhum vel sarcocelen vel cancrum affert. Hydrocele a causa interna, latente, testem sinistrum occupat magis. *Dodon.* Κιρσοκήλη ex hæmorrhoidibus interceptis atque inflammata veneris concupiscentia curationem si recens recipit facilem, contra, ubi ex corporis habitu cachectico-scorbutico, inveterato et ubi venæ jam vetustate occalluerunt. Aliquando quid cancrosi occultum habet. Hernia inguinis in feminis periculosior est quam in viris. In utrisque gravis magis cruralis ramex sive μηροκήλη. Hernia dorsalis quasi

monstruosa raritas est. Ventrales herniæ reliquis curatu difficiliores sunt, maxume, quæ in interstitiis musculorum rectorum ab umbilico ad pubem usque. Cave, ne pro abscessu musculorum abdominis habeas. Si abs vulnere abdominis vix unquam curatur. Ceteris herniis communiter minus periculi alunt, quoniam locus procidentiæ plerumque amplior est; si vero graviter constringatur, ileus metuendus. In gravidis non ita timendæ sunt, immo sæpe vanescunt posthæc. Hernia vesicæ urinariæ si a vitio primæ conformationis, morbus est incurabilis; recens et incompleta in inguine facta reponi potest, et illa quæ paulo magis inveterata. Si vesica lotio multum intenta, oriri potest hæc hernia. Quæ cohæret cum vicinis, aut inflammatio adest et strangulatio, auxilium poscit Chirurgi, sed non certum est idem; completa malum est gravissimum in utroque sexu, et complicatum. Infantibus felicius succurrimus quam senibus, in quibus quoque periculosior; quæ ex uterino prolapsu vel calculo, his curatis, sponte vel facile quoque tollitur. *Salzmann.*

Hydrops.

Scorbutus est via ad hydropem. Asthma cum tumore pedum plerumque hydropis prodromus est, maxime in ætate provectiore. Dyspnœa nocturna in chronico morbo hydropem minatur. *Plater.*

Gravis per se est omnis hydrops, curatuque admodum difficilis; gravissimus, qui morbo alteri, potissimum quartanæ longinquæ, supervenit, atque qui ex acuto morbo cœpit; inveteratus plerumque incurabilis. Hydrops curatus, non observata diæta, modo redit. Hydrops, licet morbus sit gravissimus, ægrotantibus tamen tolerantiam et patientiam affert. *Aret.* Leucophlegmatia mitior est, difficilior anasarca, ascites certe periculosissima. Ascites tympanitidi juncta, mali est ominis. *Aret.* Leucophlegmatia ab exanthematis non debite expulsis sanabilis est. Feminæ magis sunt obnoxiæ quam viri, potissimum ubi parere desierint, aut in sterilitate vivant. Hydrops multoties sequitur hæmorrhagias nimias. Tussis inanis vehementissima jecur morbosum prædicit; quam et reliquæ species vix aut raro comitem habent. Hydropici ad sudores sunt difficiles. Tutius laborant hi, quibus magni modo fiunt tumores, modo rursus occuluntur, dein rursus assurgunt, præ deploratis; sed fere fiducia secundæ valetudinis opprimuntur. Hydropici de recuperanda pristina sanitate periclitantur. *Barbet.* Hydrops per se qui aggreditur periculosior est, quam qui febrim insequitur. Pessimus hydrops a ruptura vasorum lymphaticorum et ille pectoris; istam indigitat tumor brevi post eductionem aquarum recrudescens. Ubi seri extravasatio in hydropicis non præsto est, ibi etiam spes salutis nondum evanuit. Ubi aquæ nondum computruerunt, nec peritonæum erosum, spes superest, et contra; quod e vulnere promanantia significant. Hydrops febri inveteratæ

conjunctus aut illi superveniens, plerumque fatalis esse suevit. *Hipp.* Hydrops cum et ex quartana recenti in ευσπλαγχνοις curabilis est. Si cui multus sanguis supra infraque proruperit, prætereaque febris accesserit, et hydrops succedat, magnus metus est, brevissimi enim est temporis et insuperabilibus annumerandus. Gangræna hydropicis superveniens, in pedibus frequens, sæpeque per vesicatoria nata, pessima est et mortis nuncia. *Boerh.* Præcedunt maculæ lividæ partis. Anasarca periodica mitior stataria. Hydrops qui a graviditate, edito abit partu. Qui lumbricis debetur, medelæ cedit tempestivæ debitæ. Hæmorrhoidum fluxus in malo incipiente quandoque sublevat, ubi autem viscera jamdum sunt indurata, nunquam est salutaris. Sponte quandoque solvitur naturæ beneficio, exitu aquarum per umbilicum, abdomen, pedes, scrotum, in dorso, (*Hildan.*) per muliebria, (*Fernel.*) diuresin spontaneam liberalem, per diarrhœam fortem aquosam, (*Plater.*) hæmorrhagiam largam, vomitum copiosum; in incipiente malo, ac ubi vires atque viscerum robur; ptyalismum itidem spontaneum, menstruam purgationem, arthritidem etc. Periculum significatur si in calido corpore; ubi ex morbo acuto; post tumorem hepatis vel lienis durum; si instant dyspnœa, tussis contumax, urina potulentorum ratione notabiliter pauca, viscera obstructa vel scirrhosa, sitis adaucta; si superiora gracilescunt et facies insimul flavescit; labia decolorata; adpetitus cibi, vires dejectæ; erysipelas in cruribus; si male olet anima; sputum, sudor,

totum corpus; ubi morbus sublatus sæpius brevique revertit; oculorum aliarumque partium inflammatio; fluxio cruenta, vel alia non levans ægrum; status febrilis; morbi comitialis accessiones. *Hipp.* Salutis spes est, si æger liberius spiret; non tussiat; extremis partibus non sit colliquefactus; urina non sit lixiviosa; si non sitiat; sine dolore sit; totum corpus æqualiter caleat; lingua et a somno non sit arida; alvus libertatem habeat; calor non p. n. sit; hypochondria mollia; vires bene constent; scirrhus viscerum absit; appetitus cibi non plane prostratus eoque sumto nulla homini molestia; si a vermibus; post febrem; a potus in febre ingurgitatione nimia; voracitate; asthmate; si a medicamento venter bene moveatur, urinaque protinus demutetur; si plenius corpus extenuetur; ubi plus humoris excernatur quam adsumtum fuit. Si pauca ex his affuerint, parum relictum est spei, et contra, qui omnia hæc habet, ex toto tutus est, qui plura in bona spe. *Hipp.*

Hydrops scorbuticus funestum dat augurium; tumor in eodem durior ac tensior est quam reliquis speciebus. *Eugal.*

Ad extrema ventum est in hydropicis, ubi sub infirmis viribus, ac ingenti dyspnœa jungitur diarrhœa; ubi mala magnaque ulcera in ore, gingivis, tibiisque subnata; ubi velut concretus sanguis dejicitur; ubi urina diversis matulæ regionibus diversos exhibet colores. Si diarrhœa, quæ accessit, non levat ægrum, manet dyspnœa, illaque in dysenteriam mutatur, intra triduum moritur miser. Si in hydropico gravitas corporis, ac

unguium digitorumque livor accedunt, mors ante ostia; minus pernicialis est horum, pedumque nigror, si abscessus habeas significationes, quo denigratæ partes decidunt. *Hipp.* Mortis periculum denuntiant testes et pudenda sursum contracta, vehementesque dolores simul incidentes. Cita mors excipit, ubi aquæ simul semelque omnes effunduntur aut manu emittuntur. Vix unicus moritur hydropicus, qui non habeat polypum, vel scirrhum nobilis visceris, aliamve labem ejusdem. Omnes fere hydropici circa plenilunium pejus se habere solent, eoque tempore etiam prope semper, teste experientia, moriuntur. *Rolfinc. Tych. Brach.* Ascitis imminentis certissimum et instar omnium prognosticon habe præsentem tumorem sive inflammatorium, sive scirrhosum alterutrius lateris: hic enim ni mature curetur, funestum certe necessarioque infert ascitem. *Piso.* Nunciat quoque eumdem angustia circa præcordia, respiratio difficilis, tumor in pedibus. Si in ascite a catarctico dato venter plus intumescit et velut tympaniticus evadit, morbi funestum expectato eventum, et contra, si cum ευφορια copiosa aquarum educitur illuvies. *Willis.* Inveteratus artis præsidia contemnit; recurrens vix unquam curatur. Horrores febriles cum ardore interno in asciticis supervenientes, funestum plerumque prædicunt exitum. Asciti magis peculiaris est sitis, tympaniæ tussis arida. Asciticis frequens est omphalocele, cujus prædictio in morbo hæret principe ac hujus singulari conditione. Sudor in ascite plus nocet, quam prodest. *Ettm.* Quicunque asci-

tico facies derepente plumbea evadit, mors ostia pulsat. *Bagl.* Hydrops peritonæi plus doloris habet, non vero ita malus corporis habitus est ac in ascite; curabilis adhuc est, si recens, si vires constant, ubi pedes nondum tument, ubi facies cachectica exul, si spiratio libera, cibi cupedia felix, si excretiones cruentæ interceptæ revertunt. Malum e contra, si tumiditas in dies infausta capit augmenta, si fluctuatio aquarum abdomine percusso habetur, si dicta bonæ spei criteria absunt, ubi excretiones naturales intercipiuntur, si duritiæ insignes in abdomine tanguntur, si hæmorrhagia accedit, ulcera, hecticæ, lentæ junguntur; ubi tandem agmen claudit inflammatio interna funesta. Si concusso abdomine hydropico nullus aquæ fluctuantis suboriatur sonus, aderunt vel hydrops saccatus vel hydatides vel hydrops uteri; qui morbi etiam ex inæquali dijudicantur tumiditate. Tumores hydropici in feminis plus ex uteri quam hepatis et viscerum cum illo nexorum vitio sunt. Feminis sæpe intumescunt ovaria, cui vitio ascites supervenire solet. Tumores hydropici ex uteri vitio facilius abiguntur, quam illi ex hepatis culpa. *Hoffm.* Tumores hydropicorum sub vesperam augentur, vestigiumque digiti impressi referunt; hystericarum matutino tempore protuberantior est, nec digiti manet orbita; ex quibus præmonebis. *Sydenh.* In potu hydropicorum parcissimo magna salus est. *Beniv.* Si materia quæ in abdomine tumorem facit, nimis est viscida, purgantibus ac diureticis graviter lædes ægrum. *Meibom.* Paracentesi peracta vomitus sequen-

tes funestum præbent symptoma. Ex aquarum eductarum colore, qualitate, odore, tumoris imminutione præsagia tua porro sumes. Si citrini coloris, bona spes est; si purulenti, sanguinolenti, viridescentis, saniosi, odoris putridi, pessimum; si membranulæ simul exeunt et filamenta, hydropem cysticum denunciant. Si specillum in vulnus immissum in cavum non pertingit, utpote non impedientibus visceribus tumidis; si injectio per vulnus facta statim iterum maximam partem redit, peritonæum solummodo aquis obsessum judica; (*Ac. So. Reg. Paris.*) et contra in abdomen effusas nosces, potissimum si dyspnœa urget, et tumor facta operatione non subsidet. Si aquis hydropicorum ex abdomine eductis dyspnœa perstat, pectoris hydropem metuas; æque crede ex difficultate, ac crebritate spiritus, quæ de subito somni primo tempore invadit et quiete defraudat, sed tamen procedente die sensim lentescit; aut si quis hora somni, vel post aliquot horas eidem jam impensas expergiscatur, ingente correptus asthmate, cordis palpitatione, atque fenestras aperiat pro aere attrahendo, certo habeto, illum hydrope pectoris laborare, multo magis, si pedes aut manus tumere cœperint, et præ ceteris, si accedat dolor, torpor, sive incipiens brachii paralysis, manuum exarescentia, pectoris tumor, sensus fluctuationis, orthopnœa, tussis sicca, facillimeque extremis et sine causa frigeant, pulsus sit plerumque tardus, interdum inæqualis, sæpius intermittens. *Bagl. Hist. morb. Uratisl. River. Piso.* Est morbus chronicus et sæpe per annos plures ægros

misere mulctat; vitam protrahunt suspiriosi, quamdiu excretiones naturales, serosæ non sufflaminantur; aliqui ex improviso quasi suffocati pereunt; nonnulli marasmo confecti expirant; alii convulsi; alii sub vomitibus facta serosæ colluviei metastasi ad ventriculum. Hydropi pectoris viam pandit œdema pulmonum, pleuræ, mediastini, hydrocele discussa et male sanata, tussis male tractata etc. Hydrops pericardii vere, nec rarissime, observatur contra quorundam negationes. Hydrops articuli ni tempestive aperiatur, mora cariem inducit cum continuante ichoris fluxu, tabe tandem necante. *A. N. C.*

Hypochondriacum malum.

Convenit cum hysterico malo, simul considerato eo, quod utero ejusque partibus, specialissime contingit. Status bilis bene consideretur in hypochondriacis. Hypochondriaci sunt sputatores, voraces, flatulenti, imaginabundi, atque somniis mirum plurimum vexantur. Malum recens ac sibi relictum plus molestiarum, quam repentini exitii habet. Recentior affectus et qui cum paucioribus, ac minus gravibus symptomatis majorem spem relinquit; inveteratus vix tollitur, sed tantum levatur et ex levi causa iterum gravius recrudescit; facile sub malo regimine vel perversa medicatione abit in viscerum obstructiones, scirrhos, cachexiam, hydropem, quartanam, hecticam, catarrhum suffocativum, asthma convulsivum, apoplexiam, vertiginem, arthritidem, melancho-

liam, maniam etc. *Hoffm.* Hypochondriaci et hectici pessime quandoque confunduntur. Annosos rarius infestat quam juniores, illosque tunc gravius ac obstinatius tenet. Hypochondriaci vere et autumno pejus se habent. Rarissime morbis grassantibus adficiuntur, si vero adfliguntur magis periclitantur. Pathemata hypochondriaca adstricta alvo semper pejora sunt. Hypochondriaci quum febriunt, vagas, erroneas potius experiri solent. Inveterato malo vomitus niger superveniens, funestum est signum. In inveteratis hypochondriacis non infrequens est paralysis spuria, prudente medicatione superabilis. Pulsus in hypochondriacis plane quandoque subsistere videtur ex spasmo, sanguine crasso, formidine, nescio qua, animi infractione, demissione. Haud raro fiunt apoplectici, scabiosi, quartanarii, icterici. *Waldsch.* Non secundi ominis sunt excretiones sanguinis ex faucibus, vel larga et crebra hæmorrhagia. Hypochondriaci a brevi somno pejus habent. Somnus profundus communiter illis est, sed evigilantes ad palpitationes cordis, flatulentias, facile relabuntur. *Carl.* Quo magis pathemata præcordia et lienem angunt, eo facilius vomitus cruentus erumpere contendit; quo magis vero circa inferiora adsunt, ibi hæmorrhoidum fluxus intenditur. Si symptomata magis cruciant in sinistro hypochondrio et diu manent, illud notabiliter indurescit, ægerque lurido, nigricante, tingitur colore; si in dextro magis colica vexat et volaticus capitis, ac faciei ardor. Malum hypochondriacum quo magis fixam in viscere obtinet sedem, eo minus

læditur phantasia; et contra. Hypochondriaca sicca tussis frequenter recrudescens et detinens, merito suspicionem scirrhescentiæ internæ, v. g. hepatis monet. Ex hypochondriacorum anxietatibus longis sæpe hepatis sequitur putredo atque dysenteria colliquativa tragœdiam claudens. Quibus ad hypochondria dolor sine inflammatione vel febre, iis febris superveniens solvit sedatque dolorem. *Hipp.* Contumax et diuturnum ex venereo miasmate combinato pluries scaturit. *Berl. woch. Nachr.* Pleuritis notha et rheumaticus dolor varie in hypochondriacis sese excipiunt. Cum arthriticis passionibus alternare in eosque periodice mutari solet, vel iisdem etiam solvi plane. Magnus mihi erit Apollo, ait *Brunnerus*, qui hypochondriacum, non sublato prius animi aculeo, ad sanitatem reduxerit. Solvitur accessio fletu sive lacrymis; sternutatione repetita spontanea; sudore; diarrhœa mucosa, biliosa, stercorosa; hæmorrhoidum fluxu; varicibus; urina crassa, ponderosa; flatibus catervatim explosis; sputis mucidis largis. Urina nigra declinante passione non terreat, ceteris bonis simul existentibus signis. Quod ab hæmorrhoidibus, mensibus, interceptis, iisdem revertentibus tollitur sæpissime funditus; vicissim contra aliquando nocet hæmorrhoidum fluxio. Minus sane doloribus obnoxii videntur, qui phantasiæ suæ potentes, quo volunt, eam convertunt; miseri vero sunt et corporis sui tributarii, qui ad minimos dolores statim fatiscunt, et dolendi causas imaginatione ipsi sua augent in majus. *Pechlin.*

Hystericum malum.

Utut valde terribilis hic videtur morbus, in se tamen non adeo periculosus est. *Hoffm.* Artuum convulsiones et epilepsia facile junguntur, ergo non ita terreant. Facile recidivat ac in consuetudinem promtum est. Complicatur sæpe cum malo hypochondriaco, conjugio pessimo, eoque acerbiora per se plurimum habet symptomata. Frequens comes est febrium, colicæ, calculi, scorbuti. Conjungitur sæpe cum nephriticis adflictionibus, præsertim hæmorrhoidibus externis molientibus. Abit in affectus arthriticos, quibus invalescentibus hysterica mitescunt pathemata. Migrat, si turbetur, facile in vomitum cruentum ac hecticam. Transit non raro in apoplexiam, paralysin, syncopen. Hystericis sine febre, convulsiones faciles sunt. Periculosius adfliguntur gravidæ, puerperæ, cachecticæ. In hystericis semper quære de uteri procidentia atque fluore albo. Hystericæ passioni præ aliis patent puellæ calidæ atque humidæ, viduæque præter morem consuetudine viri diu carentes, et conjugatæ, iis prius, adhuc puellæ, tentatæ. Ad abortum, podagram proclives sunt hystericæ. In hystericis sensus prius sæpe abolentur, quam motus in toto depravantur. Sternutamentum superveniens bonum. Ubi in junioribus hæc affectio accedit cum mensium legitimo statu, bonæ spei plurimum relictum est; æque ubi in plethoricis hæmorrhoides cum euphoria erumpunt, et continuant. In juvenibus

plerumque cessat, quando maritatæ sunt, aut parere incipiunt. Simul cum mensibus aliquando silet per ætatem emanentibus, aut tunc ingravescens interficit. Finis senium quandoque est mali hysterici. Hystericis ex spasmo vomitus eveniunt, et diarrhœæ virides, quales in infantulis. *Sydenh.* Solvitur per screatum aliquando et excretionem aquæ omnino spumescentis; (*Piso*) catameniis; hæmorrhoidum fluxu salubri; fletu seu lacrymis; (*A. N. C.*) sudoribus; urinis; diarrhœa; fertili conjugio etc. Ubi in accessione hysterico-epileptica uterus laxatur et humoris quidpiam emittit, remissio instat; tum simul obmurmurant intestina. Hysterica pathemata omnia fere viris cum mulieribus communia sunt. *Piso.* Pro mortuis habitæ ante d. 3. terræ non sunt mandandæ. Epilepsia hysterica ex vulva furiali, ac fervida sæpius exsurgit, atque verpa curatur. Suffocatio hysterica aliquando in ipsa invasione, aut paucis post horis lethalis est; cujus gravitas semper ex spiratione judicanda. Hystericæ in paroxymis subinde mira loquuntur, ut pro obsessis a vulgo exclamentur.

Icterus.

Frequentissimi ab ira morbi aurigo et erysipelas. Utut aliqui ingeniose celare studeant conceptum intus iræ fermentum, colore tamen in visum effuso facile se produnt. Icterus et hydrops cognationem habent notam. *Pechlin.* Omnes calculosi,

hypochondriaci, hystericæ, colici, fiunt facile icterici, et contra. *Bagl.* Quibus lumborum et lateris dolor sine causa manifesta, icterici fiunt. *Hipp.* Ex siti magna et diutina oritur sæpius numero icterus cum dolore laterali, quem, si levis, diarrhœa solvit. Aliquando subito invadit aurigo, aliquando tacitis quasi successibus. Ad iliacas alvi obstructiones proni sunt icterici. Quando cum magno impetu occupat ægrum, periculum subest febris acutæ, vel lentæ hecticæ. *Junck.* Quoties difficilem respirationem, anxietatem, pressionem circa præcordia, phlogoses, oppletionem pectoris quasi asthmaticam diu et pertinacius fovet, tum sive hectica sive ascites, cum vel sine tumore pedum, succedit, et emaciatio atrophica sequitur. Fit sæpe citra hepatis vitium a nimia sanguinis resolutione et hepatis obstructiones non semper creant icterum. *Ettm.* Alvus biliosa significat non ab itineribus ad folliculum obstructis, sed bile intus cumulata auriginem esse. *Lomm.* Arquatus ex bilis abundantia non adeo periculosus, ut ille ex obstructione jecinoris vel corruptione. Icterici ex bilis copia non admodum flatulenti sunt; contra, ubi ab obstructione vel spasmo. *Hipp. Heurn.* Regius morbus in senibus pinguibus raro aut nunquam curatur. Immedicabilis est ex calculo felleo grandiori, (ex quo tandem ascites) scirrho hepatis, carne vel verruca meatuum. Dantur icterici chronici per plures annos colore nigro tincti, et tamen valetudine fruuntur tolerabili . *Junck.* Post purpuram interfecta crisi solutam notat *Werlh.* Popularem re-

censet *Pechl.* In consuetudine abiens icterus sæpius redire solet, et quidem quandoque certis diebus, tumque maxime calculus latet ſelleus. *Carl.* Sæpe recrudescens notat enim calculos felleos, et relinquit cachexiam, lentas, hecticas, ascitem etc. In morbo regio affectis nec admodum sentientibus, quibus singultus adest, iis alvus effunditur, forte vero etiam supprimitur, atque hi cum virore pallescunt. In dispnœicis icterica detentis et febre acuta cum hypochondriis duris ac tumidis, si perfrictio superveniat, parotides forte expectato grandes. Ex ictero fatuitas aut stupiditas, malo est; hos αφωνια arripit ac absque sensuum læsione præfocantur et alvus nonnunquam affatim prorumpit. *Hipp.* Icterus a veneno externo majus minatur periculum. Benignissimus est, qui ex ventriculo propullulat. Qui gravidis ultimis accidit mensibus, emisso per venam cruore vel partu tandem tollitur. A podagra veniens retrograda, hac revertente abit. Hæmorrhoides fluentes ictericis salutares. *Hipp. Lomm.* Sputum cruentum quandoque sine omni jungitur damno. *Camer.* Malum, prostratum adpetitum esse; ægrum vigiliis molestari; delirare; sermonem cum labore formare; ventrem tumere nec medicinæ auscultare inflationem; salivam ferri flavam; eumdem cum duris hypochondriis febrim sequi. Lethale, si venter valde tumeat; si hæmorrhagia jungatur, maxime in nigro; si accedat aurigo phrenitidis incremento, et hanc sequatur lethargus. Satis est periculosus, si inflammationibus ventriculi, hepatis, duodeni etc. jungitur; si a spirituosorum

abusu provenit. Tutior est, si sine febre, inflammatione, calculo, hepatis duritie. Sudores coacti ictericos non juvant. Bonæ notæ sunt sudores illi largiores, qui flavedine sua indusia tingunt. Color flavus si repente in album iterum transit, pessimum. *Junck.* Solvit febres si cum coctione post d. 7. supervenerit, ac ubi hypochondria mollia, et contra, si ante d. 7. malum. Ictericis factis d. 6. in febribus, sanguinis eruptio prodesse potest. Qui intervenit febribus corruptis, et arte in ordinem redactis, boni est ominis. Qui sub intermittentium paroxysmi initium, illo finito etiam cessat; et ni labes visceris lateat, cum illa curatu facilis est. Morbus arquatus solvitur quandoque erysipelate vesiculari, pustulis flavis purpuræ, variolarum instar magnis, prurientibus multum; scabie, furunculis in corpore pluribus; finitur transpiratione liberali; urinis; diarrhœa; hæmorrhagia larga; hæmorrhoidibus, etc.

Mala est alba, et clara urina, minatur ut plurimum hydropem, maxime in nigro atque longo. Urina crassa, turbida et nigerrima est signum solutionis morbi, ceteris bonis sub signis. Ex urina potissimum conspicitur, quid efficiant medicamenta. *Boerh.* Si ab intensa flavedine, ceteris cum bonis signis remittat, bonum. Spiritus salis si instilletur urinæ icterici, sedimentum viride præcipitari solet. Mutatur icterus frequentissime in tympanitidem. Inveteratus transit in cachexiam, hecticam, φϑισιν, hydropem; in hunc facile, si urinæ diu fuerint aquosæ. In auriginosis si cancer hepati sub-

est dysenteria diu noctuque vexante laborare incipiunt fœtidissima. *Boerh.* Niger icterus fere est incurabilis, maxime post quartanam; ante pubertatem tamen si eveniat, interdum curatur. Maxime in senibus occurrit, inque his eo difficilior est. Desinit in marasmum, hæmorrhagias molestas, cachexiam, hydropem varium, erysipelas malignum, sphacelum. Tremor et debilitas in sermone cum vigiliis et tristitia sunt signa lethalia. Si color viridescit et abs viriditate ad citrinum sensim mutatur, optimum hoc est signum speratæ convalescentiæ. Ictero nigro detenti intereunt hectici, raro autem œdema pedum jungitur, nisi mox ab initio cum ictero complicatum fuerit idem. Icterum corporis exquisite dimidii meminit. *A. N. C.*

Iliaca Passio.

Pueri facilius quam senes emergunt. Est morbus acutissimus, et ni intra 7. d. resolvitur, occidit. Nullus ileus periculo vacat, sed semper ancipitis est eventus. Quibus ab inflammatione morbus natus, intra quatriduum necat, ni juventur. Nec rarum aut inauditum est intestinorum crepaturam in hoc morbo factam esse. *A. N. C. Hoffm. Heer. obs.* Ex dolorum vehementia atroci, strictura acerbiore metue intestinorum convolutionem, vel introgressum, Ingressum intestinalem subsistentem suspicator, ubi quis post colicam graviorem, vel iliacum morbum eo redigatur, ut nisi alimenta hu-

mida perferre non possit, et corpus interea non satis nutriri, quin potius lente pedetentimque consumi videatur; porro, ubi uno in abdominis loco fixam sedem retinet dolor ac perseverat, sub aliis iliacæ passionis signis, et iis mitigatus quidem identidem mussitans et recrudescens perstat; nec hernia præsente ubi insuper iliaci morbi facilis et frequens est relapsus. Ubi inferior intestini portio in superiorem intrusa est, omnia difficiliora, pejora. *Schoder. de intest. mut. ingress. Diss. Altdorf.* Superest salutis spes si iliaca passio ab hernia, nempe in principio, non in progressu; si clysmata recipiuntur et redduntur; si dolores locum mutant; si dolor ac vomitus non perpetuus est, sed per intervalla urgent; si malum a fœcibus induratis; si laxans, hydrargyrum, operatur ore sumtum; si inflammatio abest; si mutuus intestinorum ingressus simplex, ac superior inferiorem intravit; si a flatibus. Calamitatis notæ sunto: alvus subito lubrica facta manente febre, vigiliis, lassitudine; vomitus fœtidi, stercorei, assidui; spasmi; convulsiones; singultus; inflammatio præsens; accedens acuta febris; delirium; surditas; gangræna; tumor ventris sub copioso flatuum exitu; constrictio sphincteris ani arcta; urinæ suppressio, stranguria; dyspnœa etc. Si volvulo amoto febris ægrum corripiat, desperatus est affectus. Quibus a stranguria volvulus supervenerit, intra 7. d. moriuntur, ni febre exorta, copiosa urina fluxerit. *Hipp.* Qui ab ulceribus, tumoribus duris, scirrhis intestinorum vix quidem curabilis. Sphacclum indicant repentina et

omnimoda dolorum absque causa cessatio, virium summa prostratio cum pulsu debili, gelidus, fœtidus sudor, animi deliquium, extremorum frigus, fœtor oris, singultus, delirium. Non simpliciter lethale signum est vomitus stercoreus; loquuntur exempla. *Ballon.* In ileo omnis quandoque desit vomitus. *A. N. C.*

Impotentia virilis. Sterilitas.

Excruciatos longa gonorrhœa, emarcidos venere præmatura, ulceribus circa pudenda, recti, fœdis inquinatos judica impotentes. Pro insanabilibus habentur, quibus testiculi deficiunt; destructi corruptive queis sunt iidem; quibus mentula non in glande perforata; quorum uterque testiculus sarcocele detinetur; ubi vitium ex hæreditate. Quæ ex semine aquoso impotentia inemendabili, incurabilis quoque erit; quæ ex minus spirituoso in hypochondriacis, scorbuticis, adhuc medicabilis est. Anceps spes manet, si veretilum paralytodes tenet, ubi solitarium id vitium, vel ex fœda lue. Observavimus impotentiam virilem plurium annorum ex moliminibus hæmorrhoidum vesicæ antehac suppressarum, revertente hoc fluxu, cum laude depulsam. Qui penem habent bifurcatum coeundi magis quam generandi impotentes sunt. Inexplicatum hactenus, intrinsecum quoddam tædium, ac fastidium viri erga feminam sterilitatem aliquando gignere tori, licet vegete, ex prolis cupedine, eamdem ineat. Perinæi sudor largior

et diutinus sæpe vim genitalem simul labescere facit, vel id indicit. *Pechl.* Feminæ præter naturam crassæ, nimis fervidæ itidem, pluries steriles sunt. *Hipp.* Si mulieri non gravidæ septimana 20. aut 40. graviditatis putatitiæ, dolores instar parturientium gremium versus pressorii accidant, certum subsecuturæ sterilitatis erit signum. Fœtuum adultiorum abortus præsagit successuram sterilitatem. Steriles feminæ sunt libidinosiores et magis quoque valetudinariæ, hystericæ, clavis potissimum capitis infestatæ. Fœcunda mulier sanior est sterili, sed citius est anus, dum hæc diutius juventæ decorum obtinet. *Lomm.* Qui uterum scirrhosum reddere norit, sterilitatem inducere didicisset; scirrhus enim in utero sterilitatem infert; isque si attingi non potest, incurabilis est; quod si mulier prægnans sit, partum impedit. *Hild.* Si sterilitas ex membrana pudendo opposita, ut concubitum idcirco admittere nequeat puella, manus superest auxilium; contra si caro verendum replevit, maxime, protinus in utero Sterilitas incurabilis est ex coalitione ductuum Fallopii, callo, scirrho maxime ad cervicem, claudente iter semini; cancro uteri; longinquo fluore albo; nimia obesitate; ex hæreditate etc. Cercosis, uteri procidentia in juvencis, commenta de hermaphroditis adauxere.

Infantum et Puerorum morbi.

In pueris ægrotantibus sæpe notavi ultra ætatis sortem crescentis ingenii sermonisque

et officiorum insolitam novitatem non defuturæ mortis certum fuisse indicium. *Pechl.* Infantum morbi, si non omnes, plurimi tamen ex ventre infimo, tanquam æquo Trojano prodeunt. Quibus, cum pueri saliva et mucus bene fluunt commodius succrescente ætate vivunt. Saliva nutricum ac muliercularum v.g. sub masticatione ac degustatione pulmentorum, panis saccharati, pravissimi nonnunquam communicantur morbi, scorbutus, lues venerea. Urina infantum sanitate recta gaudentium est crassissima, adeo ut fere nulla inde exsurgat indicatio. *Harris.* Morbi infantum brevioris sunt periodi quam adultiorum; sic et apud infantes primo septenario absolvitur, quod apud adultos secundo, immo tardius. *Carl.* Infantes obesi et pituitosi, verticis regionem mollem et apertam diutius retinentes rachitidi, tussi convulsivæ, αφθαις difficulter cedentibus, ac tandem scrofulis maxume sunt expositi; macilenti et strigosi in febres inflammatorias sunt proni ut plurimum. *Harris.* Nutrix infantem suum nimis alendo sæpe interficit. *Kerkring spic. anat.* Infantes prognati matribus fluore albo, virulento præprimis, detentis ad magnos multosque proni sunt morbos, cæcitatem, convulsiones v. g. etc. Multa morbis infantilibus datur occasio calore hypocausti immodico, æstuoso. In infantulis de meconio cogitandum, dein de lactis vitiis, posthæc de dentitione, porro de morbillis, variolis, vermibus. *W. Wedel.* Atrophiam nuncia, si deprehendas in lactente inquietudines, anxietates præcordiales excipiente secessu liquidi copiosi, viscidi,

roscidi, subviridis, ex parte coagulati, stipata quidem abdominis tumore, duritie, febricula, paulatina membrorum absumtione, flaccescentia. Quæ 4. mense vel serius ingruit in lactentibus facilius curatur quam ablactatis; glandulis autem mesenterii jam scirrhosis, omnis spes curæ decollat. Macies ac *ατροφια* infantulorum sæpius rationem habet in pultis spissæ nimis liberali exhibitione, infarciendo quasi eadem tenellos. *Ατροφια* ablactatorum tam parva sumit initia et sensim accresecens vix attenditur. Difficilis est *ατροφια* curationis si a materie ulcerosa, exanthematica ad interiora lapsa, eaque vitiante; si a malis medicamentis, v. g. saturninis, largissimis absorbentibus; ubi venerea vel scorbutica. Sæpenumero morbillorum ac variolarum soboles est. Spes vana est, si cum scirrho, ulceri visceris jamjam; si urina meitur flammea cum phlogosibus post cibum, index quippe hecticæ; ubi ab hydrocephalo; a nervo læso, præciso; si juncta diarrhœa fœtida, cruento-purulenta cum insigni emaciatione et imbecillitate virium. Spes convalescentiæ in ea adfulget, si a vermibus; voracitate; si tantum ab obstructione tunicæ intestinorum villosæ; ubi a diæta crassa; transpiratione prohibita, diarrhæa; ubi ciborum concoctio emendatur; appetitus constans et regularis redit; tumor abdominis decrescit; vires antea depressæ cum animi vigore recolliguntur. *Hoffm.* Si malum nondum inveteratum nec infarctus viscerum notabilis, febres intermittentes aliquando solvunt. *Ατροφια* diutius persistenti non raro succedit rha-

chitis, quæ illam quidem solvit, sed tristi spectaculo sæpe per omnem ætatem corpus deturpat. *Carl.* Aphthas prædic ex inquietudine; vigiliis; spirandi et deglutiendi laboribus; æstu pectoris reciprocante, notabili; suctu impedito; saliva spissa; levi linguæ intumescentia; oris calore mammis sensibili. Vix apparent sine febre. Aliquando epidemicæ sunt, valde periculosæ. Semper in aphthosis inter alia de diarrhæa male suppressa quærendum est. Infantes uberibus non nutriti quoque tamen aphthis laborant. Ut plurimum 9. d. durant. Frequentiores sunt æstate quam hyeme. Crebrius infantes infestant quorum matres sub graviditate venæsectionem et laxantia neglexere. In ατρητοις nullo ani vestigio apparente, vel si pone sphincterem caro solida concreta cavum recti replet, conclamata res est, et fatis cedunt. Interdum stercus in puellis per vulvam, in pueris per vesicam habet vel invenit viam. *A. N. C. a Bergen.* Aures ulceratæ et manantes quandoque post se relinquunt tabem vel cariem. Sæpius achores et favos critice præcavent. Humiditates puero per aures effluentes salutares magis sunt, et importune suppressæ, epilepsiam, auditus vitia, aut alium cerebri gravem morbum gignunt. *Hipp. River.* Si infantes δυσηκοοι sunt, attende an membrana meatui auditorio obducta nondum exaruerit, vel an idem imperforatus sit, vel a nativitate vel ulceratione? *Schulz.* Asthmate convulsivo vel convulsi vel soporosi necantur. Pejus, si febris magna juncta; mortis tunc prodromus sudor frigidus per totum corpus,

1. 2. dies durans; contra, sudor calidus cum levamine solutionem indicit. Gravius, si cum anasarca et urinis pravis. Aliquot dies adfligens mox emaciat infantes. Si tussis humida accedat cum sputis, bonum. Alvus obstructa et seguis successiones habet colicæ convulsivæ, motuum convulsivorum, iliacæ, atrophiæ etc. Infans ad minimum ter vel quater in die, sive intra 24. horas exoneret alvum; si unica saltim vice fiat, indicat inclinationem ad morbum. Infantes voraces plurimum sunt alvi adstrictæ. Mirandam alvi constipationem in infante ex plumis, lapillis, filis, straminibus ab ipso deglutitis, ubi a matre incuriosa inter talia ponebatur, narrat *Hildanus*, nisi negligentia fuisset, curatam.

Achores retrogradi vel repulsi maxime ad pectus ruunt vel oculos vel aures. Solvuntur aliquando diarrhœa serosa, longa, acri. Infantes arthriticis prognati parentibus achoribus præ aliis adfliguntur, auribusque manantibus. Favus est morbus contagiosus. Tinea confirmata est rebellis, imprimis si ad frontem ac faciem se extendit, plerumque capillorum defluvium post se ducit. Neglecta et perverse tractata in lepram abire potest. Diuturnam cum cute arida, testacea, ad frictum non rubente, alopecia sequitur inemendabilis; et contra, ubi malum recens, cutis mollior, digiti impressi vestigium notat ac post frictionem rubet. Tinea mitior, achores et crusta lactea sæpius ad sequentem prosperam faciunt valetudinem. Sola interdum ætatis mutatione domatur, medicina irrita. Post tineam excrescentia quan-

doque enascitur cranii fungosa. Tineam arte vel sponte siccatam aliquando excipit surditas. In morbis infantum cutaneis rebellibus, chronicis de pollutione inquire verminosa. Infantes, quibus crustæ scabiosæ in capite superveniunt, raro corripiuntur motibus epilepticis. *Bagl.* Exanthemata scabiosa capitis eveniunt post variolas, morbillos, febres acutas, quartanam contumacem, imperfecta crisi soluta. Si crustæ scabiosæ in capite recedunt vel nigricantem induunt colorem, res est periculosa; inducunt asthma, maxime convulsivum, convulsiones, tussim ferinam, catarrhum suffocativum, epilepsiam, *οφθαλμιαν*, *επιφοραν* contumacem, glandularum colli et maxillarum tumores, *ψωροφθαλμιαν*, guttam serenam, aurium vitia, pectoris et mesenterii morbos, varias febres, tabem, motus spasmodicos vagos. *Hoffm.* Solent multoties degenerare in scabiem malignam. Anasarca in infantibus *ευσπλαγχνοις* facile curatur; fiunt plus sæpe hydropici propter *αδδηφαγιαν* vel vermes.

Cardiogmus sive pleuritis flatulenta aut rheumatica, diuturnior suspicionem injicit intumescentiæ ac scirrhositatis mensenterii glandularum, quandoque hepatis, ex quibus œdematosus et cachecticus status tandem enascitur. Si tussis sicca febrisque succedit, invicto adhuc malo, ad lentam it tabem. Cephalalgia idiopathica protracta convulsiones quin meningum inflammationem pluries accersit. Cœliaca ex scirrhositate glandularum mesenterii, pancreatis, intestinalium, vix curatur, quin abdominis sequitur tensio atque *ατροφια*; si cachexia, anasarca super-

venit, pessimum. Lienteria atrophiæ metum incutit, si diutina. Cholera infantum non infrequens est, dicunt vulgo *Darm-Gicht. Hoffm.* Ex comedonibus maciem accipiunt; qui sunt materies sebaceæ in glandulis sebaceis cutaneis contentæ, tantæ incrassationis, ut per poros cutis sub figura albi cylindri cum apice nigro promineant. Tale excrementum viscosum, lentum, in poris cutis, tempore gestationis in utero, et quidem a prohibita transpiratione, congeritur, et postea in aere libero condensatur, omnibus neonatis infantibus familiare; stagnatione sua ansam præbens, ut infans omni prope nutritione defraudetur. Ex hac materie in putredinem abeunte vermiculi generari queunt. Si in continua febre puero venter nil reddit, mutaturque ei color nec somnus accedit, ploratque is assidue, metuenda est convulsio. *Cels.* Stridor dentium ad convulsionem proclivitatem; bilis, acidi, vermium præsentiam, significat, maxume horum in ventriculo. Convulsio vel spasmus inferioris maxillæ a causa interna, ut plurimum intra dies 14. lethiferus est; spasmus hic quandoque transit in paralysin. *Heister. Werl.* Concussiones pectoris clangosæ in convulsis ac epilepticis evenientes, sunt convulsivi œsophagi motus, spemque eripiunt reconvalescentiæ. *Hoffm.* Convulsionem prodromi pavores quoque pluries sunt in somno, suspectum semper symptoma, pejus adhuc ubi in vigilantibus. Motus convulsivos in infantibus generaliter nunciant pandiculatio, oscitátio, brachiorum tensiones, palpebrarum ac bulbi ocularis motus, sub somno pavores, tremo-

res, vigiliæ nimiæ, alvi excrementa viridia etc. Utile est observare, num semper eo tempore, quo infans corripitur epilepsia, matri fluant menses, nec ne? *Bagl.* Infantes menstruis fluentibus concepti, facile fiunt epileptici. *Hipp.* Prægnanti si accesserit epilepsia, solvitur partu enixo, ac si fœtus editus mox multa vomit ejicitque aquosa, non manet ipsi morbus. *Hipp.* Fœcum alvi dejectio in infantibus, quos prima vice torquet epilepsia, non est adeo sinistri ominis. Infantes epileptici intra 6. hebdomades adhuc constituti, raro evadunt. In convulsis neonatis visita, an cranii ossa sint intropressa? *Boerh.* Pueri facile incidunt in convulsiones epilepticas, si matres sunt hystericæ, vel gravidæ ira excanduere; vel si nutrices ira aut terrore percitæ, statim infantulos uberibus admovent. *Guido Patinus* contendit infantes sub novilunio natos præ aliis pronos esse in epilepsiam. Convulsionem a vermibus nunciant certa convulsionis in maxillis species, intercurrentes in intestinis rosiones præter reliqua communia. Ex vermibus convulsi communiter nullam ante os protrudunt spumam. *Aurel.* Epilepsia infantum intestinalis in propinquo intelligitur ex flatibus cum murmure, subfluida alvo desitura. *Pechl.* Diarrhœa mucida solvit aliquoties convulsiones infantum. Post motus convulsivos ac epilepticos in infantibus noduli cutanei instar pisorum observantur sæpius; æque habitus cutanei totius vel ex parte inflatio; anceps utrumque. Pueri fere omnes qui alvum habent adstrictam, obnoxii sunt convulsionibus. Si epilepticus paroxysmus unus alterum consequitur, et al-

vus antea fortiter clausa, sponte jam dimittit excrementa, valde fœtida et nigra, vox clangosa et singultuosa fit, totumque corpus ardet, in propinquo exitium est. Epilepsia infantum curata levi de causa recrudescit. Mortem prædicito in pueris, si convulsionibus gravibus durus intentusque venter superveniat. Cavendo a pulmentis ac cibis, uberibus nutrito infante ad biennium, dentitio fit facilior, et immunitas a vermibus impetratur. Ante et post dentitionem frequens est purpura quædam scorbutica, *απυρετος*, a calidiore regimine fere veniens, quæque intra d. 14. sponte vanescere suevit. Dentitione difficili decima pars infantum moritur. *Sydenh.* Consectaria difficultatis dentiendi sunt: gingivarum tumor inflammatorius, gangræna; asthma; tussis; vomitus; singultus; clamores; vigiliæ; febres intermittentes, acutæ; pavores; alvi fluor viridis, cruentus; venter occlusus; inquietatio; salivatio; convulsio; epilepsia; ileus etc. Convulsionem in dentitione difficili præsagiunt constitutio plethorica, succiplena; alvus obstipata; saliva non fluens; si somno immodico veluti marcent; hæque convulsiones magis dubii sunt eventus, si a parentibus fuerint biliosis ac sensibilioribus. Ex dentitione difficili et torminibus ventris, tussi porro convulsiva sæpius accidit intussusceptio intestinorum, hinc ileus. *Willis. Schulz.* Difficilius dentiunt, qui alvo adstricta laborant, quam qui laxam habent. Qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi somno premuntur, periculum est, ne eos convulsio prehendat. Si

gingivæ ita crassæ, firmæ, ut dentes istas perforare non valeant, non raro moriuntur convulsionibus; quem casum plus sæpe turundarum istarum, quas *Schlutzer* nuncupant, creber usus inducit. *Lentil.* In infantibus si tussicula superveniat, tardius difficiliusque absolvitur negotium dentitionis, præsertim si caninos edunt. *Hipp.* Cum ευφορια jungitur in dentientibus sanguine plenis salivæ fluxus; alvus lubrica, immixtis cruentis striis. Infantes atrophici et paralytici ad diarrhœas faciles sunt. In diarrhœis lactentium quære de nutricis irascentia. Dysenteriam lactentes commodius ferunt quam adulti. Pueri et infantes ex voracitate; chylo crudo, acidi primarum viarum exsuberantia, ad calculum, ischuriam proni sunt. In mictu cruento de vestibus investiga thoracibusque nimis arctis. Febres intermittentes, quotidianam, tertianam, quartanam citra adfectam matrem, vidimus in lactentibus. Intermittentes per annum sæpe infantes detinent, nec cum detrimento, ut potius corpus confirment, modo congrua adhibeatur medicatio. Si in febribus infantum diuturnis abdominis regio, circa lineam præcipue albam, indurari atque tumefieri occipiat, morbum hunc brevi abiturum, dixeris. Facile incidunt post intermittentes in lienis vel alius visceris obstructionem; quod dicunt *Fieber-Kuchen*. In infantibus 10. annis adhuc minoribus si post febres exanthematicas haud bene decurrentes, per aliquot dies urina vel vere nigra vel plumbei coloris mittatur, aut hydrops aut epilepsia succedit vel utrumque. Si febribus exanthematicis vermes se immiscent, decur-

sus earum valde plerumque turbatur; extrema frigent, pulsus fit inæqualis ac debilis, accedit animi deliquium, mors sæpe ipsa. Convulsio in febribus puerorum non ita lethalis est, ut in adultorum. Coma non turbulentum, sed placidum, licet diu ebriorum instar duravit, non est malum, sed sedat et arcet in pueris febrim. *Duret. Stahl.* Gibberosi præ ceteris fiunt ex imbecillis parentibus nati, teneri, graciles, molliter educati curatique. Gibbosi post pauciorum vel plurium annorum decursum asthmati, phthisi, cordis palpitationi, hydropi pectoris, tussi violentæ, catarrhis suffocativis etc. obnoxii sunt. Strictiora arctioraque infantulorum involucra gibbositatis pluries culpa sunt. Facta μεταςτασει materiæ ex asthmate, tussi, pulmonum tuberculis, gibbosi fiunt pueri. Memorabilis est casus gibberosæ puellæ post speratam febrim et plures purulentas dejectiones, ad 10. d. perdurantes, integritati restitutæ. *Ac. Reg. Sc. Paris.* Relinquuntur gibbi ex aliis gravioribus morbis, phreniti-de, angina, dysenteria etc. *W. Wedel.* Infantes qui sub dentitione cruorem alvo mittunt, annis crescentibus ad hæmorrhoides disponuntur. Pueri ex hæreditate ad hæmorrhoides faciles de ventris torminibus in pueritia pluries queruntur. Hæmorrhagia frequens est verminosis. In pueris et alvi et renum cruentas fluxiones minus adhuc habere periculi ac impune ferri, trepidantibus ad cruoris præsentiam matribus, notat *Pechlinus*. Laborioso exclusi partu infantes aliquando salutariter sanguinem vomunt vel alvo excludunt vel per genitalia reddunt, mox par-

cius, nunc copiosius, visceribus, potissimum hepate, compressis; aliquando fatali cum eventu. *A. N. C. Comm. lit. Nor.* Hydrocephalum malitiosa quandoque arte excitant mendiculi scelesti pueris. *Hildan.* Hydrocephalus externus curari potest, internus sæpe deleterium habet exitum et apoplexia aliquando necat, vel epilepsiam infert. Icterodes infantum d. 3. 4. a partu, est a meconio retento; in magis adultis ab *αδδηφαγια* vel vermibus; si pertinax, hectici tandem vel cachectici evadunt, lenteque exhausti exspirant. Incubus habitualis in epilepsiam, carum, apoplexiam degenerare potest vel catarrhum suffocativum; frequens est voracibus. Lacte ex nimis pingui matris vel nutricis ominare oppletiones pectoris, asthmata, catarrhos suffocativos; ex acri et bilioso tormina, diarrhæam biliosam, choleroden; ex impuro, scorbutico, venereo, scabiem simplicem, scorbuticam, veneream, ulcerationes varias. *Barb.* Ex lactis defectu impie celato vidimus convulsiones graves in tenello, non lethales; ubi tempestive, re detecta, ubera præbebantur lacte turgida nutricis conductæ. Ex salacium nutricum lacte aliquoties febrilia symptomata, immo purpuræ attendi exanthema. Lacte solo enutritos nunquam notavi verminosos. Linguæ frenulo rescisso facile sanguis in ventriculum defertur, qui in eo putrescens gravissima parit mala, febres accensas, convulsiones; ergo cautus esto chirurgus. *Zech. consult.* Linguæ frenulum incaute incisum artuum contracturas creasse miras, manente *αφονια*, etc., tradit *Hildanus.* Linguæ tumor a nativitate, si a

decubitu pituitoso paulatim minuitur et medicinæ cedit; si vero a carnositate nimia, incorrigibilis erit. Tumiditas serosa in variolis, aphthis itidem accedens, curabilis est, si princeps morbus nempe quoque est superabilis; sanguinea in variolarum principio, hæmorrhagia tollitur; pituitosa extra febrim, quoque emendari potest. Narium obstructio quandoque maciem inducit ob suctionem ac deglutitionem præpeditam *Zwing*. In ophtalmiis infantum quære de achoribus, glandulis colli tumefactis. Prognosis ophtalmiæ infantilis dubia, incerta est; relinquit facile epiphoram, pannum, abscessum, ulcus, scirrhosum tuberculum, fungum in oculi bulbo, quin cæcitatem adducit; (eo magis hæc cuncta sit a variolis,) pendet a statu hæreditatis, regiminis, vitiis humorum; facile revertit οφθαλμια infantum. Oculorum pustulæ sive vesiculæ si negligantur, facile inducunt vel ulcusculum manans vel oculi humorum perturbationem, quin cæcitatem. Pannus acrioribus tractatus fungum, cancrosum pluries factum, facilius in infantibus creat quam adultis. Mydriasis in pueris quandoque curatu facilior est quam in adultis. Ob animum immorigerum ex ægilope et anchylope non raro fistula subnascitur lacrymalis. Nyctalopia et encanthis rara in infantibus. Epiphora difficulter curatur sæpeque lippi manent, et qui impuri habitus (quod plus sæpe ex lacte siphylitico fit) cum aliquali hebetudine. Madarosis plerumque insanabilis est. Ατροφια oculi non semper totalis seu plenaria est sed sæpe ex parte tantum fit. Strabismus ex convulsione non cre-

bra, vel sponte cedit vel arti. *Zvving.* Peregrinum cæcitatis genus in duobus pridem natis a me visum, ait *Pechlinus*; nimirum utrumque oculum spissa quædam tunica ex muco, sive in matris alvo, seu primo aeris adflatu concepto velabat, visumque omnem prohibebat. Reliqua vid. pagell. de oculorum morbis. In pedarthrocace, rachitidis, luis veneræ, variolarum pluries sobole, si recens et mox debita fiat medicatio, sæpe tumor discutitur; si vero jam suppuratio adest, difficulter admodum; nec antisiphyliticis atque antiscorbuticis cedit. Paralysi si infantes corripiuntur, circa pubertatis annos quandoque ab eadem vindicantur. Paronichia facile ossiculo cariem infert in infantibus. Parotides infantum difficile suppurant, facilius tamen ac in adultis; neglectæ in salsas et acres abeunt ulcerationes. Pectoris oppletio cum rhoncho in neonatis facile transit in asthma vel catharrum suffocativum. Rhoncho detentos si curas, inquire de paroticis tumoribus vel ulceribus, an antehac adfuerint, quave methodo tractarint? *φιμωσις* naturalis interdum et a nativitate pueris est, manui cedens. Priapismus infantum licet recurrat, sponte post hæc velut cessat nec metuendus; est pluries a vesica lotio turgida rectoque stercoribus farto. Purpura scorbutica remanens creando ventris tormina, virium languorem, appetitum dejectum, malum vultus aspectum, sæpenumero vermes adesse mentitur. Post tormina ventris vexantia sæpe pustulæ generis varii, in facie, abdomine, artubus infantum exoriuntur cum *ευφορια*. Rubor et æstus per uni-

versam cutim aliquando contingit, ex qua ni tollatur, in ardentem labuntur febrim, vel aliam gravem ægrimoniam. *Zwing.* Scrofulæ nonnunquam ex improviso et confestim cum ephemera febre comparent, eadem cessante iterum quoque disparentes. Sunt potissimum prodromi aurium manantium vel achorum, quibus advenientibus solvuntur. Absque significatione recedentes oculi aurisque noxas gignunt. Degenerant aliquando in ulcera depascentia, verminosa. Strumosi infantis pancreas, vel mesenterium vel intestinales glandulæ certe laborant vitio eodem. *Boerh.* Singultus ob lactis hausti copiam, ob corruptionem alimenti in ventre, vel ob partis frigiditatem mitis est; contra, qui ab inflammatione vel ex metastasi efflorescentiarum. Syncope a vermibus stomachi plerunque fatalis est; prodeunt brevi ante mortem per os. Scroti atque testiculorum inflammatio a causa externa cum extravasatione in abscessum et ulcus facile terminatur, maxume in cachochymicis. Testium tumor, bubo circa pubertatis annos ex lymphæ bonique succi redundantia oriens, nil habet in recessu per se. Testium retractionem vel serotinum descensum cave ne pro ramice habeas inguinali, examina curiosus ac certius eris; si cnovi puellum, sub ligaculo strictiori superdato, atrophicum factum funesto cum eventu. Torminibus plerumque adfliguntur infantes ubi clamant, maxime si concurrat abdominis inflatio. Ubi brachiis suis sursum deorsumque, ultro citroque, immodeste infantes jactitant, quæ curam habent, ventris tormina facile sub-

nascuntur. Ex torminibus ventris eo plus periculi metuendum, quo teneriores sunt infantuli; quotidiana convulsiones plerumque prædicunt. Tormina sustinent infantes cum flatibus, materie mucida, quam tussi humida mucosa sursum propulsam iterum deglutiunt. Torminibus facile junguntur febres, paralyses, asthmata, convulsiones epilepticæ, ileus etc. *Schulz.* Hystericis prognati matribus infantuli magis et acrius patent ventris tormentis. Tumores lumbares serosi ex spina bifida plurimum, brevi sunt funesti, maxime si incidantur; crebrius sunt cum hydrocephalo atque invicem communicant. *Comm. lit. Nor. Salzm.* Tonsillarum, uvulæ tumor ac inflammatio sæpe infantes in discrimen vitæ ponit, dum ex contumacia vel immorigero animo auxilia non admittunt, suffocantur hinc, aut gangræna, sphacelus, convulsio necant istos. Verticis tumor mollis in neonatis impudenter incisus aut emplasticis apertus, vel convulsione brevi necat, vel tardius paulo macie. Umbilici tumor prominens vel in herniam vel inflammationem aut abscessum transmeare potest, ni præcaveatur; aliquando, sed rarissime, sanguis profluit, facile cum totius corporis imbecillitate ac morte. *Hildan.* Ex umbilici abscissione subitus e vita excessus mutuendus. Tussis infantum plerumque est stomachica vel intestinalis; docent vomitus, diarrhœa critica, juvantia, nocentia; facile migrat in asthma stomachicum, quod respiratione stipatum est anhelosa. Tussis convulsiva epidemica infantum tempori potius quam medicinis cedit. Est indolis chronicæ. Infra

trimestre constitutos excarnificans, ut plurimum funesta est. *Comm. lit. Nor.* Hæmorrhagia, abscessibus corporis solvitur. *Meibom.* Sub paroxysmo convulsionibus, epilepsia correpti raro eluctantur. *Lentil.* Macie plerumque necat vel suffocatione. Meminimus ex vehementia hujus in puella ossa frontis hiscentia reddita. Si infantulus sine causa manifesta continuo vagiat, corpore non nutriatur, dejectiones habeat veluti carneas, urina cum farinaceo sedimento sit, de verme inquire umbilicali, facque experimentum tinea etc. *Eysel. Zwinger.* Ob continuam jactationem hinc fiunt pluries luxatio vertebrarum, herniæ ex clamoribus, quin epilepsia. Ex vigiliis nimiis metuas ατροφιαν, lentas, hecticam, vel convulsionem, epilepsiam. Visceribus ex umbilico propendentibus vivi nati, non diu supervivunt. *A. N. C. Comm. lit. Nor.* Volaticæ infantum maculæ quando fauces, os, oculos, aures, scrotum occupant, fatales esse solent. *Sennert.* Vomitus a copia lactis assumti non est periculosus, si vero ex lacte corrupto ansam dat convulsioni, epilepsiæ, consumtioni corporis. Si infans multum vomat et de nutricis cogita iracundiis. Morbi infantum quos effascinationibus imperitum mulierocularum vulgus haud raro adscribit, sœpissime strigmentis caseois in ventriculo ac intestinis hærentibus originem debent. Loquuntur signa, et remedia in testimonium sententiæ.

Inflammatio interna. Abscessus. Gangræna. Sphacelus.

De scirrho et cancro interno, de vomica porro, sigillatim suo videsis loco.

Optume testatur lingua de inflammationibus internis; ejusdem ariditas cum flavedine latentes viscerum inflammationes præter alia signa nunciat. *Bagl.* Corpora laxa, hinc feminæ et pueri, facilius ferunt inflammationes quam stricta, ut viri et senes. Periculusior semper est in scorbuticis, venereis, atrabilariis, annosis, laboribus fractis. Quo citius inflammatio suas periodos absolvit, eo periculosior, et eo certius gangræna incidit. *Boerh.* In omni inflammatione febris modica, proportionata, necessaria est et præsidio. Si urget, gangræna æger periclitatur; si nimium remittit ac sine integritate, scirrho et ulcere; valde si tenuata, non raro in lentam et hecticam degenerat. *Platn.* Si febris subito sine bonis signis conquiescit, inflammatio in alium morbum mutatur.

Crisis fit multo plerumque sudore ac urina crassa cum sedimento copioso. Pessimum, si febris semper increscit, æger summe infirmus fit, inquietus, vigil, delirus, soporosus; si accedit spiritus difficilis, torpor, æstus inæqualis per corpus, sudor frigidus, urina cruda, fulva et tenuis; alvus liquida, nigra, multum fœtens, nervorum distensio; quæ ultima mortis sunt nuncia. Inquies, jactatio, suspiria, anhelatio, pervigilium, in inflammatoriis et suppuratoriis mortis sunt

prænuncia. *Boerh.* Inflammatio vel resolvitur, vel suppuratur, vel degenerat in gangrænam, sphacelum, vel in scirrhum, cancrum; ex suppuratione male cedente in ulcus, fistulam. Spem vel periculum inflammationis denunciant subjectum, pars obsessa, magnitudo, indoles, causa. Per *μεταςτασιν* febris enata si non excludatur rite, metum incutit recidivæ. Inflammatoriæ febres recidivantes sunt periculosæ ac plerumque lethales. In inflammationibus bonum est, si æger bene sitiat, largeque commodum hauriat potum. Inflammatoriæ ab arthritide retropulsa, periculosæ. Quo intensior dolor in inflammationibus, eo magis malum in tempus criticum metuendum est. In inflammatoriis sudore *κρισιμως* judicatis pluries et se addit hæmorrhagia. Vomitus cruentus, porraceus, niger, excrementa diversorum colorum alvina, maxime circa dies criticos, fatum sunt extremæ ac desperatæ salutis, imprimis in ventris inflammationibus. *Hipp.* In inflammatoriis discussio per hæmorrhagiam tempestivam multum anteponenda suppurationi, ex qua plus numero hectica. Cum inflammationibus partium abdominis, præcipue non valde exquisiti sensus, fere typus tertianarius complicatur. Inflammationis in abscessum initia faciunt horrores sine ordine invadentes; ubi fieri incipit, febris et dolor increscit, æger porro sine ordine inhorrescit, moxque æstuat; pure facto nec imminuuntur hæc, æger vero longe infirmior fit ad animi deliquium usque, cuncta ast sine exitii notis. Si febris non intermittens jam 20. d. superavit, simul pulsus bonus est viriumque robur non in-

firmum, vitæ pericula absunt, nulla evidens facta evacuatio, concoctiones cunctantur, licet exspectare abscessum, maxime in junioribus, *Lomm.* Quibus ex morbo, potissimum febre, convalescentibus pars aliqua laborat, eo abscessus fiunt. Circa generationem puris febres et dolores magis eveniunt, quam illo perfecto. A tumoris intus ruptione fit exsolutio virium, vomitus et animi defectio. *Hipp.* Lipothymia talis aliquoties repetens, lethalis est, nisi exitum pus invenerit, quod aliquando juvare potest. Abscessus in cava abdominis ruptus suum pus evomit; fit collectio ejus in abdomine sive hydrops purulentus: aggestio; ni extra corpus viam acceperit, putrefactio; ventris tumor; viscerum exesio; tabes miserrima; mors. *Boerh.* Pus quacunque parte erumpat, si est læve, non mali odoris, album et unius coloris, sine metu est, ac quo effuso febris protinus conquiescit, et contra. Pus exit e corpore per pectus, abdomen, umbilicum, aures, nares, lumbos, urinam, vomitum, sputum, diarrhœam, sudorem male olentem, quandoque glutinosum instar puris. Pus cum urina exit integris vesica et renibus, v. g. ex pulmonibus veniens. *Holler.* et contra, integris pulmonibus, ex utero suppurato e. g. delatus, expectoratione effertur. *Hoffm.*

Abscessus musculorum abdominis sæpenumero eveniunt ex ischiade diutina. Abscessus pluries oriuntur post febres, potissimum post crises mancas. Abscessibus ansam creberrime dat mensium hæmorrhoidumque negotium. Si morbus magno cum impetu feratur, superne fieri solent abscessus ad col-

lum, axillas etc. Si lente procedat, in partibus infernis expecta. *Hipp.* Non absolute propter cordis abscessum sequitur mors, nisi introrsum effundatur, quin minor puris copia transire ex corde in arterias sine vitæ periculo potest, quæ a visceribus per alvum, urinam, sputum etc. expurgatur. *Hildanus* communicatam recenset observationem de corde adhuc vivente non exigua sua parte putredinem passo. De corde suppurato meminit *A. N. C.* Abscessum cordis tunicatum ex vulnere olim accepto dicit *Peclinus.* Abscessus εγκεφαλου a violentia externa subnatus non semper in læso sed opposito latere quærendus; in his penetrat quandoque materia purulenta per cranii poros ad exteriora; cæteroquin iidem felicius faciliusque solvuntur per nares quam aures. *Meibom.* Viscerum sphacelatio absque prævia inflammatione plus sæpe contingit, ex quiete ac stasi sanguinis in ramis majoribus.

Transitus inflammationis in gangrænam, dein sphacelum, significatur, si internus quidam frigoris sensus percipitur, et dolor antea acutus et acerbus subito desinit; mens antehac delira ad se quodammodo redit, virium vero defectus insignissimus fit; lypothymia incidunt; pulsus deficit, vel debilissimus, inæqualis tangitur atque intermittens; si alvus antea foribus clausa se aperit et præter voluntatem fluit; vultus fœdus, pallidus adparet; palpitationes cordis, anxietates obveniunt; extrema, tempora, cervix gelide sudant; murmura in ventre sumto potu oriuntur. *Hoffm.*

Gangræna in internis semper est lethalis, continuo enim in sphacelum mortemque tendit.

De viscerum aliorum abscessibus, gangræna, sphacelo suis in locis habes.

Linguæ ceteri morbi.

Quibus acute febrientibus omnia fætent, aut etiam saporem fœtidum habere videntur, quæ tamen revera non sunt, et citra vitium antecedens narium et linguæ, malum est. *Hipp.* Olfactus et gustus vim tota sua vita aliquando amittunt, in occiput graviter lapsi. Linguæ inflammatio aliquando vel per se, vel cum aliis morbis obvenit, in suppurationem abiens; talem notavi criticam in febre acuta maligna bibonis. Linguæ tumores, ædematosi, carnosi, scirrhosi, ut plurimum vitæ periculum non adferunt, nisi in tantum accreti, ut inde suffocatio metuenda sit, aut ex humore maligno ortum duxerint, unde sæpe carcinoma, hinc incurabile malum; maxume hoc quidem ex scirrhoso. Oedematosi, pituitosi remediis cedunt. Βατραχος sive ranula sub lingua, in pueris crebrior quam in adultis, per se periculo vacat quidem, aliquando tamen præfocationis periculum intentat ob vicinam asperam arteriam atque laryngem, deglutitionem, ac loquelam impedit mirifice; dolores concitat acutissimos. *Tulp.* In adultis, si dolor et febris adsit, periculosa est, facileque in anginam migrat. Quæ nigra, fusca, dura, cum tuberculis carnosis, ad cancri naturam accedit. *Heister.*

Ni cystis, quæ umorem continet, abluatur, tumor iterum iterumque repleta vomica resurgit; contingit tamen etiam, ut effluente pure cocto pellicula putrescat, et totum simul excernatur, quod morbum facit. *Βατραχος* irritatus incongruis, vel scirrhum et cancrum, vel gangrænam et sphacelum post se traxisse observatus est non semel. Plus sepe sequela est rudioris frenuli lacerationis quam lactis nimis acris, aut malæ conformationis vitium. *a Bergen.* Paralysis linguæ ex apoplexia, aliis simul resolutis partibus, raro curationem recipit, maxume in ætate provectioribus, et contra, si malum simplex et solitarium sit, imprimis in ætate inflorente constitutis. Conf. prædict. de paralysi infra positæ. Balbutientes melius cantant, quam loquuntur.

Lipothymia. Syncope.

Qui sæpe et fortiter sine causa manifesta animo delinquunt, subito moriuntur. *Hipp.* Lipothymia facilis in scorbuticis est. *Eugal.* Idiopathica pessima est. Nullus proximior ad mortem gradus est syncope. Subitaneus virium lapsus in ceterum bene valentibus evenit nonnunquam ex purpura scorbutica non rite egrediente vel inscie regressa. Pessima est cum secessu atrabilario, nigro, curabilis tamen, ni labes visceris subsit. Virium exsolutiones ex rigore periculosæ, maxime si accedant urinæ cruentæ. Mala signa: sudor frigidus copiose manans; facies Hippocratica; si ad se reduci vix queunt multo

labore; si licet levati, pulsus deest vel perexiguum habent; si sani facies non redit; si faciei color mutetur in lividum et viridem. Si tremores ac convulsio superveniant, si calor non revocetur, mors in propinquo; in hystericis tamen mitius judicato. Exitiosa, quæ a corruptione visceris; a sphacelo; quæ extenuato spiritu, et sanguine originem trahit; quæ post partum laboriosum; quæ post abscessum internum ruptum, nisi pus per alvum, urinam, vomitum, quod juvare aliquando potest, reddatur; quæ in febribus malignis, exanthematicis, in principio et statu, vel easdem antecedit, vel ex situ erecto in illis contingit, quæ ex vermibus stomachi in pueris; quæ in variolis confluentibus ob intolerabilem ardorem ac dolorem, præcipue sub recto situ inducitur; *Hoffm.* quæ ob tumorem p. n. in vel ad cor et pericardium; quæ cordis palpitationem longinquam pluries sequitur etc. Quæ a voracitate post superatum morbum; a saburra stomachi; a flatulentiis spasmodicis in hypochondriacis, hystericis; a flatibus putridis; ab hypocausto, balneo intensius calidis; a sensibilitate individui; ab animi pathematis etc. nil habet in recessu ac relinquit medicatione spatium. Syncopticæ, hystericæ ne pro mortuis habeantur, sepeliantur, recte cavendum.

Mania. Melancholia.

Falsæ imaginationes superveniunt eis, quibus membrum aliquod abscissum est, facile. *Hild.* Mania raro est lethalis, curatu tamen

admodum difficilis, imprimis antiqua. Prænunciat eamdem cephalalgia subito in hypochondriacis et melancholicis, prævio graviori animi affectu oborta, cum *αγρυπνια*, inappetentia, *δυσηλοια*, vasorumque interna pulsatione. Quandoque desinit ad tempus in totum, vel stultitia remanente terminatur, postque denuo recrudescit. Mutatur aliquando in hæmoptoen. *Dodon.* Bonum omen, ubi delirium somnus adhuc sedat, contra, ubi vigiliæ sunt pertinaces; bona spes, si periodica circa æquinoctia; solstitia; si habet remissiones; si ex passione hypochondriaca, hysterica, febribus intermittentibus perperam exceptis, evacuationibus sanguineis suppressis; si a summo narcotico, etc. Pessima, si post altum somnum jugiter delirant; si validiora evacuantia intensiusque non sentiunt frigus. Si epilepsia, convulsio, sopor, superveniunt, mortale. Mania ex abscissa Plica polonica eadem renascente curatur. Maniaci raro aliis implicantur morbis et sæpenumero ætate grandes fiunt. Ex utero furentes si conceperint, sanæ fiunt. Evacuationes fortiores in febribus sæpe excipit mania; eadem et diuturnas intermittentes, quartanam præcipue, in stultitiam tandem degenerans, haud raro sequitur. Graviditatis ultimis mensibus silens, enixo partu quandoque revertit. Mira est in maniacis *αγρυπνια*, ut ultra annum extensam legas. *Boerh.* Melancholia sua natura non est lethalis, sed sæpe quos semel invasit, ad mortem comitatur, maxime ubi hæreditas subest. Prognosis autem in genere incerta ratione exitus est; quidam brevi aliquando revalescunt, alii longo tempore,

alii nunquam curantur. Nunquam melancholico curando dicas, quod laboret melancholia. Malum hypochondriacum quo magis fixam in viscere obtinet sedem, eo minus læditur phantasia, et contra. Mania et melancholia aliquando inter se alternant. Melancholia deterior est feminis quam viris. Melancholici epilepsia sæpe solent corripi, et v. v. Mania et melancholia non omnino carent febre sed lenta stipantur, modo vaga, modo quotidianæ remittentis typum æmulante. Familiis connata vel hæreditaria pessima est mania et melancholia. Si morbis complicatis delirium conjunctum, ventriculum pro parte primaria affectum ostendit. Melancholicis luridis et squalidis nonnunquam in partibus musculosis femorum, brachiorum eveniunt noduli subcutanei, non oculis sed tactui obvii. *Hist. morb. Urat.* Somnum profundissimum octiduanum notavi in melancholico, tandem duro labore expergefacto. Facilior morbus si a causa physica, quam morali, pathetica. Fletus ac risus alternans, bonæ spei indicium. *Riedlin.* Insania quæ cum risu fit, tutior est, quæ studio dato, pejor. *Hipp.* Varices scroti grandes observavi in, ex amore vesano, melancholico, crebro veneris exercitio inflammato perfecte dein sanato. Solvunt morbum excretiones sanguinis criticæ mature supervenientes, imprimis fusi menses, hæmorrhoides largæ; varices; vulnera capitis; (*Gordon.*) atræ bilis per superiora et inferiora rejectio; diarrhœa; dysenteria; hydrops; ulcera; pustulæ; scabies fœda; abscessus; arthritis etc. Multi fatui et stulti a partu sunt, si obste-

trices caput molle infantis nimis comprimunt, tales redditi. *Boerh.* Multo plures insaniunt quos ad immensas opes evexerat fortunæ favor, quam quos iniqua sors ad miseriam et pauperiem redegerat. *Mead. in monit. ex ore Hallej.*

Mensium vitia.

Luna vetus vetulas purgat, nova luna puellas. Lunæ solvere aliquando neonatas puellulas observatione, et nostra, constat. *Comm. lit. Nor.* Tales vero non diu supervivunt. Menses prima vice erupturi, erraticam pluries simulant febrem. Quibus mature emicuere menses, his communiter quoque maturius desinunt. Puella ordinarie non concipit nisi menstruata. *Hipp.* Mulieres menstruantes circulum lividum sive plumbeum sub oculis habent. Fluxus menstruus in annosioribus per aliquot hebdomades immo menses suppressus sive retentus, largissima sæpissime compensatur evacuatione per dies 14. immo quandoque 21. durante, licet non absque incommodis ejusmodi personarum. Quæ parce menstruantur, parca quoque experiuntur lochia. Dantur feminæ, quæ bis in mense lunæ beneficium habent; aliæ, quæ mensis medio uno depositum lunæ experiuntur, altero hæmorrhoides fluxas; iterum aliæ, quæ nunquam menstruales nisi graviditatis tempore; *Comm. lit. Nor.* tandem aliæ, quæ nunquam tributum mensium sistentes, plures tamen peperere fœtus vegetos; sic rusticam novi decem infantum, jam adultorum sano-

rumque, felicem matrem. Perpetua mensium emansio non semper ergo morbosa dicenda; ut plurimum tamen stipata est sterilitate. *Hild.* Vidi, ait *Bagl.* mulierem, cui durante menstrua purgatione tumescebant ossa clavicularum, eaque desinente evanescebant. Cum mensibus laboriosis advenientem pluries observavi δυσηκοιαν, his autem belle profluentibus, solutam iterum. Si menses in puellis primum erumpere nequeunt ob membranam verendo oppositam, in cultro auxilium est facile, et contra sæpe nullum, si caro locum replevit, maxime protinus in utero, atque perniciales exoriuntur morbi. Menstrua humidioribus feminis diutius durant, citoque hæ, ni illa ferantur, intumescunt. Quæ femina non peperit, gravius et citius retentione laborat, quam ea quæ peperit. Quæ femina lac habet, si neque peperit nuper, neque gravida est, ea a menstruis defecta est; ex quo acerbissimis capitis doloribus exposita est, si ea diu sic manet; cui medetur hæmorrhagia. *Hipp.* Vetulæ quibus revertuntur menstrua, non longe supervivunt; sed bene intellexeris oportet, non esse hæmorrhoidalem fluxum uteri vel urinalis vesicæ. Remanentes, intercepti, suppressi exitum quærunt per os, nares, aures, umbilicum, mammas, genua, ilea, oculos, frontem, ulcera, fistulas corporis, sudorem, (pluries hæc quidem cum ευφορια) tubas Fallopii in abdominis cavitatem lethali hoc cum exitu.) Menses per insolitas vias proficiscentes communiter feminas steriles faciunt. Suppressio quæ ab uteri cicatrice post ulcera et vulnera incurabilis est. *Deck.* Men-

sibus suppressis succedere solent syncope, præfocatio, hydrops, asthmata, mania, melancholia, paralysis, arthritis, cachexia, tabes, convulsio, epilepsia, spasmus, icterus, apoplexia etc. Quibus largior fluor albus, eæ ex interceptis mensibus minus male tenentur. Urinæ nigræ in menstruis suppressis non perpetuo malæ. In mensibus suppressis et de conformatione scrutare partium, et numne prolapsus adsit? Mensium suppressio a sanguinis defectu, difficillima. Mulieri deficientibus menstruis sanguinem e naribus fluere, bono est. *Cels.* Sanguis ubi retentus per vesicam urinariam iter quærit, facile inibi grumescit, graviaque excitat pathemata. Menses per ætatem cessantes salutariter excipiunt hæmorrhoides. Venereo orgasmo optime provocantur menses emanentes. *Pechlin.* Nimii, maxime continui, inducunt sæpe tabem; in senibus hydropem; cachexiam; fluorem album; sterilitatem. In senescente muliere incurabile, immo lethale malum. *Deck.* Si criseos in acutis initia inciderint in periodum menstruæ purgationis, rigorque superveniat cum tussicula; aut catameniorum affatim fundendorum index erit, aut si pauca saltim adpareant, et mox supprimantur, pedissequam novam acutam ordietur. *de Bergen.*

Crisis significatur per menses futura in acutis, si nullo alius judicationis præsente apparatu, motus gravativi, tractorii circa lumbos ac pubem, in summis femoribus osseque sacro instant cum æstu eorumdem, prope decretoriam diem, maxime 7, aliquando cum exteriorum horripilatione moderata.

Mesenterii reliqui morbi.

Mesenterium multorum gravium et chronicorum morborum sedes est, hydropis, atrophiæ infantilis, febris variæ, imprimis et lentæ ac hecticæ, inflammationum, choleræ, melancholiæ, diarrhœæ, cachexiæ etc. *Hoffm.* A plethora mesenterium gravissime læditur. Hypochondriaci et hæmorrhoidarii in mesenterii morbos, inflammationes nempe, strumas, abscessus, scirrhos etc. delabuntur facile. Obstructio mesenterii ad colicam scorbuticam disponit. *Draw.* Qui febricitant ex infarctu mesenterii, majora mala in capite experiuntur quam in mesenterio, in quo morbi sedes. Pueri, qui strumas in collo gerunt, ut plurimum tales quoque in mesenterio, pancreate, intestinorum glandulis habent. *Boerh.* Mesenterii tumores facile in strumas seu scrofulas et scirrhos degenerant. Scirrhus glandularum mesenterii in adultis ac annosioribus rarius cognoscitur, antequam jam ascitos vel hecticos attraxerit adfectus. Portio intestini a mesenterio quandoque abrumpitur sine lethali sanguinis profusione subsequa; docent historiæ medicæ intestinis, ex abdominis ulcere, mesenterio orbis propendentibus, adflicto bene servato. Mesenterii tumores numero et magnitudine insignes aliquoties sunt. Sic recordor in cadavere mulieris per octenium pro gravidata habitæ talium tumorum variæ naturæ seu indolis cumulum junctim 30 libras Noricas habentium. Abscessus mesenterii ob compagem partis pinguedinosam

brevi tempore late progrediuntur. Depurgantur iidem per screatum, alvum variam, urinas, salutariter. Pluries eveniunt ex hæmorrhoidali et menstruo negotio. Abscessus mesenterii, pancreatis, intestinorum, omenti, cum labore distingues. Hepatis et mesenterii abscessus fistulam umbilici parasse cultro deprehendi.

Mictus cruentus.

Sanguinis mictus tametsi non admodum cito enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulat. *Aret.* A gonorrhæa sanguinolenta facile discernitur. Sanguis e renibus profectus universa urina temperatus exit, minime concretus; ex vesica, contra. Sola sanguinis mictio e renibus, eorumdem calculum sæpe patefacit, qui nec dolore neque alio significabatur ullo indicio, idque prægresso maxume forti corporis motu. Quoties mictui cruoris sensibilis dolor conjunctus est, de calculi præsentia et concursu justa est suspicio. Si a calculi violentia, tamdiu incurabilis manet, quamdiu ipse calculus removeri nequit. Qui a vermiculis vesicæ, iisdem exclusis, sanatur. Minus periculosus est, qui ex urethra; qui ab amputatione membri alicujus; qui a violentia externa vel stricturis spasticis; ubi sine febre ac dolore, et contra, tumque facile præmonere licet puris mictionem. Magis periculosus est in senibus, spontaneus maxume, vixque diu superstites posthæc manent, quam in junioribus; atque si in illis accedant lassitudo, alvus adstricta, a-

norexia, convulsiones, mortem indicunt. Periculosissimus est, si cum puris mictu; si a vulnere cum effusione sanguinis et urinæ in cavum abdominis; ubi febribus exanthematicis supervenit etc. Urethræ grumus, ubi vesicæ aliquo inseritur itinere, si incarceretur, lethalem inducit ischuriam. Sanguis intra vesicam concretus (quod pluries ex violento casu fit) gravissima parit symptomata, lipothymiam, exiguam spirationem, pulsum obscurum, nauseam, angores, extremorum frigus, cruciatus et ardores vehementes in ima pube, atque circa virgam. Mictio cruenta e vesica tardius curatur quam illa a superioribus locis profecta. Mictum sanguinis plus sæpe succedit ulceratio atque tabes. Violentus sive excessivus facile tabem infert. Sæpe criticus est sanguineus mictus facta palindrome hæmorrhoidum vel menstrui fluxus ad renes vel vesicam urinariam.

De hæmorrhoidibus vesicæ urinalis, penis p. 119 diximus.

Mola Uteri.

Producit graviditatis omnia *φαινομενα* mola, et sæpius Medicis imponit exercitatis. Et honestissimæ virgines viduæve uteri gerunt molas. Molas vitales et *fratres Lombardorum* ad fabulares relego historias. Motus molæ ex uteri spasmo evenire solet. Molæ excretiones comitatur plurimum larga uteri hæmorrhagia. Molæ in gravidis et multo quidem cum cruore sine fœtus noxa, nonnunquam excluduntur. Si mola abortui embry-

onis juncta, pejor est status. Mola cum fœtu simul gestata, partum difficilem reddit ac exitum semper intempestive maturat. Mola omnis, nisi inter initia curatur, ægerrime tolli potest. Junioribus plerumque exit facilius et ultra annum vix remanet, contra in annosioribus. Plerisque omnibus 3 vel 4 mense excluditur, spemque conceptam prægnationis ludit. Non raro molæ cum muliere senescunt, et commoriuntur. quocirca grandesque osseæ fuerunt inventæ; et non tantum morantur, quo minus iterum concipere possit conjux, sed et alia gravissimarum ægritudinum accersunt genera. Molæ testantur de utero affecto, humorumque sæpenumero per eumdem turbato circulo, sonticosque et diuturnos minantur morbos. Disponunt ad fluorem album. Molas nutritionis frequenter gestant scorbuticæ, ac hypochondriacæ feminæ. Imprudens vehementiorum adstringentium usus pro abortu averrucando ad molarum gestationem perpetuam sæpius feminas damnat. *Hist. morb. Urat.* Molæ vesiculares sanguineæ uteri hæmorrhagiæ male suppressæ plurimum debentur. *A. N. C.* Placentulæ embryonum primis mensibus extinctorum vel abortu exclusorum remanentes formant molas, generationis quas appellant; mature sive adultæ putrescunt facile vel in hydatides mutantur, ex quibus sic dicti partus vesiculares. *Vater.* Molam gestantibus abdominis turgescentia planior est ac versus hypochondria latior; abdomen est alio tempore plenum ac distentum; alio iterum flaccidum, et quasi dimidia parte vacuum; sen-

titur etiam plumbeum ordinarie pondus versus infimam abdominis regionem; et quod peculiare, aliis simul sumtis, molæ signum, puncturæ in abdomine sentiuntur. *Crato.* Certiores autem sumus, si vel ultra justum tempus remoretur partus, vel hoc tempore computato dolores vel nulli incidant plane vel vagi, inconstantes, vel plane evanescentes eveniant, abdomine in antiquo statu relicto. *Carl.*

Morbilli.

Singulare profecto est, ubi de morbillis sinistra parte, dextra variolis, diviso ad perpendiculum corpore, meminit *Pechl.* Sunt pueri, qui bis vel etiam ter morbillis corripiuntur. Rosalia *Ingrassiæ* sunt morbilli nothi sive spurii; habent pustulas magis urentes, rubentesque ac veri. Prænunciant morbillos, fere certo, palpebrarum intumescentia, lacrymarum in oculos effusio, sternutatio, urina lacteo-alba, turbida, grassante epidemia. *Sydenh.* Si morbilli cum magno ingruunt frigore, indicant morbum fore pessimum in sua specie. Per se minus periculi habent, si modo rite tractentur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur symptomata atque variolarum. Solvitur febris exanthematis, liberali transpiratione, urinis, diarrhœa. Bono omine aliquando facies, vel aliæ quoque partes, maxime in augmento, intumescunt. Suspectorum notæ sunt: capitis dolores per totum morbi decursum durantes; ante eruptionem

dolores artuum diu pertinacius infestantes, magis adhuc, sanguis per quæcunque loca largius fluens; impensa virium prostratio; inquietatio summa; vomitus post eruptionem; deglutitio difficilis; delirium; petechiæ; variolæ; purpura; cæcitas ante eruptionem; tussis continua cum alvi profluvio et inquietudine etc. Vidi tamen morbillos variolis sociatos non semper fatali cum exitu. Observavi vomitus post eruptionem largos sine damno, quin cum *ευφορια* in hypochondriaco, bilioso Juvene. Genius ergo epidemiæ specialis, et individua alterant, quod bene semper attendendum.

Livescentes vel nigrescentes plurimum sunt exitiales. Epilepsia in statu pessima. Diarrhœa, si fert genius epidemiæ, per omnem morbum innoxia est: in retrocedentibus aliquando sine reditu exanthematum morbum solvit; morbo superato ad plures hebdomades excurrens, tabem infert. Tussis morbo absoluto diu durans cum raucitate, *φϑισιν* vel hecticam minatur.

Pectori maxime infensum est morbillosum venenum. *Hoffm.* Urina sanguinea magnum portendit periculum, maxime post d. 5. 6. Haud rite expulsi, asthma, contracturam, catharrum suffocativum, *φϑισιν.* tabem, œdema, relinquunt. Ex debito regimine neglecto superveniunt *οφϑαλμια*, tumores glandularum strumosi, œdema pedum, febris remittens etc. Ex medicatione regimineve calidiore, declinante morbo, pluries lateris dolor, peripneumonia cum febri et dyspnœa remanent, quæ plures jugulant quam morbilli. *Sydenh.* Moriuntur d. 9. suffocatione;

tardius tabe, hectica, lentis cum *ατροφιᾳ* et abdominis tumore. *Hoffm.*

Narium valetudines.

Olfactus amissus rarissime recuperatur præcipue in senibus. *Ettm.* Olfactum meminimus per annos XV. abolitum; revocatum tandem sub febre tertiana intermittente biliosa. In occiput graviter lapsi, tota sua vita quandoque gustandi et odorandi amittunt virtutem. Odoratus læditur ozœna, polypo, sarcomate, coryza. Fœtor narium qui a polypo, ozœna, sarcomate, corruptione ossis vel humorum stagnantium, prædictionem in eorum malorum conditione habet. Quando acute febrientibus quædam fœtent, aut etiam saporem fœtidum habere videntur, quæ tamen revera non sunt, et citra vitium antecedens narium et linguæ, malum est. *Hipp.* Ulcera narium recentia et boni moris facile curantur, contra, vetusta, sordida, et putrida, ozœnam dicunt, atque in cancrum pluries degenerant insanabilem; ubi a venerea lue vel elephantiasi incipiente, medelam recipiunt. Naribus ulceratis plus sæpe supercrescit sarcoma, plerumque, si boni genii, curabile. Polypus mollis, albus vel ruber, vel ex his compositi coloris facilius curatur, quam durus, lividus, dolens, sicque cancri metum qui habet, maxime sub effero humorum motu et individui pravitate. Facilior qui in ima vel media narium parte residet, et contra, qui in summa hæret; pejor item, qui crassiorem

habet radicem; quique insuper in scorbuticis et venereis, ob hæmorrhagiam ex operatione metuendam; similiter, qui e spina ventosa productus est; porro, qui ad fauces usque increvit, ex quo loquela et deglutitio insigniter impediuntur, quin homo interdum suffocatur; tandem, si utramque narem polypus implet. *Heister.*

Nephritis.

Vide renum et vesicæ urinariæ morbi reliqui.

Oculorum Affectus.

Oculo uno laborante vel læso alter quoque de facili laborat. Si pituita copiosior, crassior, flavens, humori purulento fere similis, majori impetu, sive effluxu ex oculi cantho, sine evidenti causa, erumpat, de gonorrhœa repente cohibita cogitatio in suspectis. Citius sanescunt oculi adultorum, et quibus bonus valetudinis status, quam senum atque infantum, itemque morbosorum. Dolor oculorum diuturnus valde malus est cum periculo suppurationis vel exulcerationis. Veneri strenue litantes, oculos deportant hebetes. Morbi dentium in morbos oculorum mutantur, et contra. *Rega.* Visus debilitatem aliquoties attendimus senio sublatam, mitigatam. Visus quandoque ante obitum in cæcis revertit.

Ophtalmias præcedunt involuntariæ lacrymæ. In contusionibus cranii et læsionibus meningum si 7. vel 11. d. gravis supervenit οφθαλμια, signum est mortis imminentis. Post diuturnitatem opthalmiæ fluentis sub æstatem accidere solet lienteria, tenesmus, diarrhœa varia. *Hip.* Copiosiores lacrymarum effusiones, utut mordaces, οφθαλμιαν non diutius duraturam spondent. Cephalalgia firmiter fixa, quæ lippitudinem vel anteivit, vel consecuta est, periculum cæcitatis adfert. *Duret.* Si οφθαλμια magnam movet febrim, et eadem hac exasperatur, malum. atque cæcitatis metus aut mortis. Purgantia fortia in ophthalmiis perniciosa sunt et corneæ exulcerationem mucosam de facili invehunt. Si unus oculus inflammatus, magis is dolet, quam si ambo. In ophthalmiis puerorum quære de achoribus, tumoribus glandularum colli, aliis morbis cutaneis, prægressis, eorumque medicatione instituta. Οφθαλμια venerea, et scorbutica non sine summo periculo est, imprimis ubi in orbita os quoddam vitiatum. Οφθαλμιαν scorbuticam chronicam zona ardente solutam vidimus. In contumaci oculorum inflammatione de contagio inquire venereo. Bona spes est in οφθαλμια humida si crassa pituita mollisque fieri incipit, qua palpebræ coalescunt, atque ubi hæ intumescunt. Chronica si invaluit lippitudo, difficulter extirpatur. Inflammatio si in superficie palpebrarum interna facile in suppurationem abit cum ευφορια. Οφθαλμια quo magis assuevit et periodica evadit, sæpiusque recrudescit, eo obstinatior observatur. In ophthalmicis inflamma-

tionibus sciscitare, an antehac hæmorrhagiæ fuerint familiares? Criticam in pleuritide observavit *Yvesius*. Humidæ genus ῥοῶδης, quod incalescentibus palpebris, calente capite, cum febre esse solet multoque dolore, lacrymis primum multis, calidis, limpidis, vicina erodentibus, posthæc crassioribus, pinguibus, puris instar, crisis est febrium, nec turbanda. *Hipp. Platn.* Est aliquando cum visu duplicato. Quo magis crassa heic est pituita lacrymalis, eo plus detrahitur inflammationi; si turbatur salutaris hæc coctio, corneæ ulcera supercrescunt, acies obtunditur, quin lumen nonnunquam prorsus perit; vel in internam nobiliorem partem perniciose reprimitur materies morbosa. Ὀφθαλμια sanguinea diu persistens hypopyum, pterygium; serosa contumax lippitudines, immo cæcitatem inducere potest. Vehementissima sæpe in oculi abit suppurationem cum cæcitate, dicunt χημωσιν. Non raro post febres aliosque morbos oriri solet, si horum materia in oculum convertitur, et hanc periculosiorem gignit inflammationem. Gravior ὀφθαλμια per menses quandoque durat, maculas in cornea relinquit, humores turbat, pustulas, ulcera circa corneam profert, quæ rupta evacuationem humoris aquei admittunt, quod visus quandoque abolitionem, corneæ subsidentiam, creat. Ad ophthalmiam et suffusionem proni creduntur præ aliis, oculis prominentibus gaudentes. Solutio fit ophthalmiæ dejectione alvi serosa, pituitosa, biliosa, cruenta; hæmorrhagia; febre; (hac quidem magis serosa.)

Oculi vulnera ob vicinum cerebrum tuta haud sunt. Humores vulnere effusi protinus iterum renascuntur. Oculorum hæmorrhagia in adultis et infantibus rarior obvenit, nec lethum infert. Ulcera oculorum curatu difficilia sunt et periculosa, magis tamen in cornea quam adnata, imprimis si a regione pupillæ ob remanentem cicatricem, quæ corneæ diaphaneitatem aufert, sicque visionem lædit. Cancer oculi semper incurabilis est, ni quandoque manu tempestiva extirpatus; ancipitis autem operatio est eventus, dum vel gangræna vel convulsiones vel repullulatio subsequi plerumque solent.

Amaurosis sive gutta serena perfecta et inveterata nullum medelæ relinquit locum, metumque apoplexiæ, paralyseos, incutit. Recens et imperfecta curationem admittit maxime in junioribus; item, si ex malis ulceribus; ex nimia venere; morbo venereo; si periodica; ubi ex partu difficili; ab humoribus collectis, defluxione, nervos comprimentibus; contusione gravi; ictu capitis; ab assumto vomitorio vehementi; ex graviditate; a colica cum pertinaci alvi obstipatione; ex insufficienti variolarum aut morbillorum eruptione cum defluxionibus catarrhosis; (hæc circa annos pubertatis maxime magnam et plenariam recipit sanationem.) Cæcitatem ex achoribus provenientem, biennem, variolis abactam memini semel. Minus pariter manet auxilii, si in paralyticis, si humor vitreus turgeat et retinam premat; vel tumores nervum ubi comprimant. Notavimus cæcitatem ex podagra emplastico opiato a nebulone agyrta repres-

sa, cantharidibus hac feliciter revocata, depulsam iterum.

Gutta serena si superveniat apoplexiæ vel epilepsiæ, plerunque signum mortis est vel vehementiæ morbi insuperabilis. Qui subito a causa interna occæcantur, infaustum habent præsagium, nominant *Augen-Schlag*. Cataracta sive suffusio spem bonam habet, si color albido-cæruleus, vel parum flavescens; si oculus nec durus est nec nimis mollis; si quid luminis relictum, ita ut pupilla in tenebris aliquantum contrahatur, in luce vero dilatetur; si simplex et matura; si oculus nullam aliam habet noxam, licet antiquissima sit, v. g. XXV. annorum uti notatur curata; *Maître Jean.* contra vero, vix sanabilis est tremula et quæ huc illucque movetur; quæ colorem habet auro, æri vel ferro polito similem; si ex phlegmone, ictu gravi, longa atrocique ægrimonia; si antea fuere acie hebetes oculi; si de figura naturali recidit oculus nec sensus fulguris relinquitur; si vitium in humidis, si nil luminis distinguit æger, ea enim cum amaurosi est, hincque et operatio inanis; si uvea vel ipsi cataractæ adhærescit, vel rigida est, vel pupilla male vitiata; si capitis dolores vehementes adsunt; debilis vel senex æger est. Cataracta lactea et purulenta haud omnino desperatum malum est. Variegata nondum maturitatem habet. Cataracta quæ optima visa et providissime tractata, quandoque artem eludit; et contra. *Heister.* Incipiens, ubi per nebulam quasi conspiciunt, in florente ætate medicamentis est superabilis. Cataracta post acutas malignas ster-

mutationibus sponte subortis quandoque tollitur. *Hoffm.* Suffusio idiopathica vix in utroque simul incipit oculo. Suffusio quæ intermittit ac remittit, ex stomacho est, eaque quoque ambos oculos eodem tempore adficit, nec quid concreti humoris in iisdem cernitur. De sene nonagenario vulnere frontis a cæcitate liberato scribit *Alex. Benedictus.*

Epiphora est species catarrhi in glandulis oculorum. Epiphora a canthi majoris tumore, polypo narium, palpebrarum distorsione, vel fistula lacrymali, curatur, hisce sic latis causis; æque, si puncta lacrymalia tenui cuticula obtecta sunt, contra, si ab iisdem concretis, erosis, ablatis, caruncula lacrymali deficiente; si morbus antiquus et a senecta, immo frequenter tum in fistulam degenerat lacrymalem. Ubi infans uberibus adhuc nutritus epiphora laboret gravi, in nutricem inquire, an Patursæ veneno notata sit?

Visus duplicatus recens, symptomaticus, a causa externa, spasmo, facile medicationem admittit; secus, inveteratus, in paralysi obveniens; in fine febrium hecticarum mortem proxumam indicit (est et in aliis mortis vicini obvia;) *Vater.* In defluxionibus oculorum chronicis amblyopiam aut amaurosin nunciat. In arthritide scorbutica frequens est. *Dravviz.* In ex morbis gravioribus reconvalescentibus quoque observatur.

Visus dimidiatus in scorbuticis ac hypochondriacis obveniens corrigi potest; contra si idiopathicus vix quidem. *Vater.*

Maculæ ante oculos volantes, variæ figuræ, difficillime tolluntur, præprimis si jam sunt antiquæ, et haud raro vel amauroseos vel cataractæ existunt prodromi; aliquando a varicibus retinæ producuntur. *Σκληροφθαλμια* sæpe oritur in ardentibus febribus; tendit in gangrænam, suffusionem, amaurosin, ac nonnunquam caliginem perpetuam. Corneæ ulcera oriri noscitur, si in ea aliquid de nigro albidum factum est. Cicatrices hinc enatæ, minus altæ levesque, in infantibus pedetentim, adolescente ætate sponte extenuantur, et contra in adultis, nec operosa arte. *Platner.* Corneæ ruptura et uveæ procidentia exigua, curationis spem habet. Pterygium, Pannus sive Unguis plerumque incipit a narium parte et caruncula lacrymali, rarius a parte temporum: curatu difficillimum malum est; recens et minus remediis nonnunquam auscultat, auctum vero et ad iridem se extendens, inveteratum, manui tantum cedit; unguis, qui crassus, eversus, eminens, induratus, nigricans curari non potest, cancrosam enim naturam obtinet; si oculos in hoc affectu minor evadit, malum. Albugo difficillimæ curationis est affectio, corneæ enim substantiam lædit; quæ a pituitoso fit humore ex *οφθαλμια* relicto, curatur facile, imprimis si recens et in infantibus; quæ vero a cicatrice relicta, difficillime. Leucoma nunquam tolli potest; aliquando in pueris extenuatur. Staphyloma si non ipso pupillæ loco, atque inflammatio abest, non facile luminis acies corrumpitur; sæpe gravissimas inducit inflammationes, cephalæas, vigilias,

suppurationes, haud raro cancrum ipsum. Phlyctænæ in adnata minus periculosæ sunt quam in cornea; superficiariæ pustulæ minus timendæ, profundiores contra, quum vel humoris aquei effluxus vel uveæ procidentia curas augeat. Ectropium pro causæ diversitate curabile est vel minus; inveteratum manet inemendabile; item, quod a paralysi radicata; a cicatrice duriore ac grandiore. Trachoma, malum contumax, subinde prorsus insanabile. Hydatis palpebrarum cum inflammatione facile in abscessum et ulcus abit. *Αγκυλοβλεφαρον* cornea coalita sine cæcitate vel saltim visus læsione vix ac ne vix quidem curari potest; difficultas hæc suevit post ambustionem et variolas. Scleroticæ læsiones summa sæpe solent inducere deliria ob nexum cum optico nervo. Choroideæ phlegmone sæpe oculi *προπτωσιν* movet; hypopyo quandoque finitur; et ne maturius opem feras, suppurat atque rumpitur oculus; aliquando luminis cæcitatem inducit. In hypopyo pus quo copiosius, acrius et flavidioris est coloris, eo majorem incutit metum arrodendæ destruendæque non modo iridis, sed etiam corrumpendæ totius internæ oculi structuræ et suppurationis destructoriæ, quæ Sepedon nuncupatur. *Mauchart.* Strabismus ex corneæ ulceribus, cicatricibus, ex rhachitica ossis sphenoidei intumescentia, magna suppuratione, parum spei relinquit. Qui a nativitate, ex obstetricis culpa oculo vexato; qui a parentibus hæreditate acceptus, nulla ope adjuvari potest. Nyctalopia plurimum prehendit pueros ac

juvenes, iique vel sponte evadunt d. 40. vel 7. mense, vel post annum denium, vel supervenientes abscessus præsidio sunt. Rite menstruatæ vix experiuntur morbum. Αγχιλωψ et Αιγιλωψ difficulter sanationem recipiunt, facile enim in fistulas degenerant; imo *αιγιλοψ* in cacochymicis interdum quid cancrosi alit. Ulcero canthi oculi majoris facile abeunt in fistulas, in impuro corpore haud raro carcinomatosas. Fistula lacrymalis recens in corpore sano sine carie, callo, ductus nasalis obstructione etc. medelam facile recipit; perfecta, quæ cutim externam perrumpit, sæpe callum, cariem habet comitem, non curatur, nisi his sublatis; recrudescit, nisi ductus lacrymalis apertus continetur.

Ατροφια oculi ratione causæ variam habet prædictionem. Quæ ex topicis narcoticis copiose vel nimis diu superdatis, a cephalæa chronica, rebelli, a pravitate humorum superabili etc., melior est illa, quæ a nativitate, violentia externa, cum totali corporis *ατροφια* etc. *Mauchart.* Non semper totalis est, pluries ex parte tantum, v. g. retinæ, quæ crebra in iis, qui vel quæ fortius aciem luminis intendunt, acu pingendo, filis maxime ex auro ducto; item in pupilla obvenit. Hydrops oculi rarissime sponte diminuitur, inveteratus medicinis difficulter dissipatur, et si decreverit, visus tamen plus minus labefactatur. Tenuis spes manet, si humor sit concretus, turbidus, quasi congelatus, cataractam mentiens, et contra; accedente inflammatione facilis superaccedit suppuratio, corneæ exesio, crepatura, effluxus

humorum, ni operatio juvet, quæ aliquoties aliquando repetenda venit, quaque hydrophthalmia pluries feliciter aufertur. *Mauchart.*

Odontalgia aliique dentium et gingivarum morbi.

Magnus est consensus aurium, dentium atque intestinorum. Morbi dentium in morbos oculorum mutantur, et contra. *Rega.* Feminæ præ viris adfliguntur odontalgia, hi autem plurimum acerbius. Spasmus odontalgicus cum fluxu hæmorrhoidali sæpius conspirat. Ex dentis evulsione cruoris fluxio nonnunquam exoritur vix compescibilis, quam sæpe lethalis. *A. N. C.* Si odontalgia a nervo in dentis meditullio hærente, læso, medicinis tolli nequit. Ex arthritidis aberrationibus sæpius nascitur. Arthriticis ac rheumaticis doloribus expositi raro laborant odontalgia. Facile revertit ut articulares morbi suevere. Recidiva odontalgiæ idiopathicæ rationem habet in carie dentium, symptomaticæ in congestione consuetudinali. Sternutatio fortis, vomitus, solvit serosam. Dentis syderatio abscessum ad gingivas enatum solvit. Dolentibus dentibus maxillarum inflammatio bona. Tumor in genis, gingivis aut maxillis subortus, doloris solutionem communiter adfert; aquæ per eos ejectio æque salubris est. Odontalgia nimia febrim, vigilias, delirium, convulsiones quandoque adducit in junioribus

præsertim. Quæ a sero acri, tenui, salso, vehementior quidem est, sed citius desinit, et contra, si a pituita. Quæ in scorbuticis et venereis curatu difficillima est ac contumax, sæpiusque recurrit, donec scaturigo princeps sublata sit. Si pus ex parulide exitum non habet, epulides, tumores fungosi, ulcera, caries et fistulæ crebro nascuntur. Nonnunquam per dentium radices et maxillæ foramina, per quæ vasa in eas subeunt, sensim extra fluit sanies e dente corrupto, et tubercula in mala vel mento excitat, quæ nullo modo curantur, nisi dens extrahatur. *Sennert.* Gingivarum erosiones perseverantes quandoque vermium intestinalium præsentium criterium præbent, iisdem per alia non indicatis. *Hildan.* Hæmorrhagia gingivarum critica, licet rarius, obvenit interdum. Talem in ecthymatis laborante obviam, donec morbus superatus fuerit, non cessantem, reprimentibus in mictum cruentum mutatam, et hoc cohibito arte, revertentem denuo tradit *Dodonæus*; pariter febrem ardentem sic solutam, ut sanguis instar rivuli profluens libras amplius quinque excederet, scribit *Am. Lusitanus.* Symptomatica in scorbuticis et hæmorrhoidariis occurrit. Feminæ, quæ fucis ex mercurio utuntur, dentes nigros aut fœdo colore infectos habere consueverunt; æque qui hydrargiro fuere inuncti.

Oedema. Habitus cutanei subita inflatio.

Oedema promtius per hyemem crapulosis et senibus accidit. Quidam corporis crassioris et crapulosi cruribus œdematosis diutius vivunt. Evenit œdema omnibus corporis partibus, in et externis. Qui diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est aut capitis aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo male affectam esse; magna autem ex parte non unum aliquod horum adest, sed interdum multa, aut etiam omnia. *Cels.* Œdemata ab internis causis deteriora sunt illis, quæ ab externa manifestius pendent. Perrupta temporarium quidem levamen, sed funestum tandem eventum adportant; hinc et pluries erysipelas malum. Œdema pulmonum, pleuræ, mediastini etc., viam pandit pectoris hydropi. Œdematosi tumores alternant cum asthmate. Œdemata ad crura et pudenda solvunt asthmata. *Bagl.* Tibiarum inflatio adparens vespere ac mane discussa, cum bonis signis bona, cum malis mala est. Œdematosi pedum, crurum, tumores ex viscerum obstructione vel alio eorumdem vitio laborantibus familiares sunt; maximeque id ominandum, si sunt vel augentur post hæmorrhagiam δυσκριτον. Artus œdematosos nec extra lectum perpetuo, et insigniter frigere; nec in lecto constanter ac notabiliter calere, bonum præbet indi-

cium. Œdema per se sine malis causis natum sæpe et per se finitur; quod sponte, nulla ex manifesta causa adparet, diuturnum esse, ac magis rebelle assolet. Œdematosi pedum tumores sub febre orti adeo periculosi non sunt, quam si post eam remanent. Œdema febribus alias superventurum averruncat ptyalismus sponte accedens. Sponte febres intermittentes œdematosis tumoribus solvi, salubre est admodum; ast adstringentium usu suppressa febre, intumescere partes, quantum interest? ut, nisi prior morbus revertatur, salus sæpe sperari nequeat. In acutis tumidas partes spectari, sub aliis signis bonis malum non est; sæpius natura humores decretorie diebus judicatoriis, vel in declinatione, ad crura pedesque dimittere solet; aliquando etiam facies tumet, aliquando totum corpus.

Quibus accedit œdema manus, brachii, pedis, unius vel alterius, signum impedimenti circa cordis ventriculum aut auriculam est, aderitque spiritus difficultas, ægrimonia ad internecionem miseri properante. *Bagl.* Œdema quod ex obstructione naturalis evacuationis solemnis, eadem restituta juvatur. Scorbuticum, mali fomite exhausto, demum quoque cessat. Quod ex quartana male curata relictum, eadem revertente abit; idem valet de scabie. Ex arthritide topicis excepta subnatum, nulla discutitur arte. Inveteratum ac hyemale pessimum, emollitum mala ulcera et gangrænam facile infert. Quod vetusto et gravi succedit morbo ac ancipiti, difficilius tollitur; et in morbis insanabilibus etiam nullam recipit curationem. Non

adeo difficulter cedit œdema prægnantium robustiorum; ex gravi quadam sanguinis profusione, integris visceribus; reconvalescentium; ex fascia arctius ducta; post febres eodem solutas. Ast magis periculosum, quod in infirmis obtingit gravidis et diutius post ipsum partum remanet, id quod haud raro asthma, suffocationem, hydropem inducit. Si simplex est œdema, bene recedit, si autem ex depravato humorum statu, difficulter, et in scirrhum quandoque degenerat; perraro etiam suppuratur, quod periculosum. Œdema sæpissime resolvitur, haud raro in nodos quosdam et excrescentia tubera migrat; si indurescat, in scirrhum abire solet. *Schelhamm.*

Subitaneæ habitus cutanei inflationis gravitas judicanda est ex materie peccante et subjecto individuo. Quæ ex graviditate post illam quoque abit. Aufertur optume diapnoe liberali; sudoribus; purpura; aliquando urinis crassis, copiosis; diarrhœa; sputis. *Transact. Anglic.* narrant inflationem repentinam, et ingentem mammarum, quarum sinistra 25. libras habebat. Ex terrore per omne omnino corpus inflatum hominem dicit *A. N. C.*

Ossium Morbi.

Ossium jam perfectorum diminutio aut totalis absumtio est observata *Ruyschio*, *Vatero*. Peregrinum plane, ac mirificum nuper tradunt hujus *φαινομενον* exemplum, cunctis artuum exteriorum ossibus cum corporis

diminutione fusis atque mollitis, *Parisini in Diario la Bigarrure* dicto, salva hisce miscellaneis fide posita. Propter os laborans caro livida, malum. Caries cum ulcere ac gangræna, exostosis maligna et pædarthrocace cum cancro occulto et carcinomate, exostosis benigna cum scirrho benigno comparari potest. *Platn.* Caries ossium venerea, periculosa. A causa quæ externa facile tollitur; et contra, si ex vitiato corporis habitu. Quæ in ossibus raris cavernosisque, ad articulos, cartilagines, pessima. Ossa infantum carie ex vitio intus orto, ut pædarthrocace, inquinata, celerius corrumpuntur quam adultorum; si vero extrinsecus illata injuria, sub sana medela nulla decidit squama, sed os iterum in his suo periostio protinus contegitur. Ubi dolor conquiescit exeso periostio, mala materies totum os voravit. *Platn.* Si ulceri, vel fistulæ cum ossis vitio cicatrix inducitur mollis, rara, et quæ super cutim fere excrevit, eadem removeatur. Cranii caries aliquando ad extus vergit cum exfoliatione ac consolidatione, naturæ beneficio felici. Os specillo inæquale ac asperum detectum, cariosum est. In spina ventosa consummata et vera præter excisionem remedium superest nullum. Talem vidi totius ossis brachii, radii et ulnæ ex paronychia digiti, eodem cultro quotidiano a circumforaneo crudeliter in rustico firmo abscisso, ortam. Exostosis benigna frequentius in capite et tibia nascitur; maligna ex scorbuto, rhachitide, morbo venereo, pessima et incurabilis est, maxime si horum morborum conjunctio adhuc sit, uti haud ra-

rum est. Memini spontaneam luxationem et repositionem claviculæ in puella decenni, æque, ossis humeri in hebræo veterano epileptico, sæpenumero recrudescentes. Semiluxationem a terrore ingenti tradit *Pechl.*

In pueris rarior luxatio est, sæpe vero epiphyses prope articulos a reliquo osse diducuntur, unde sæpe aridura. Luxatio ligamentorum, musculorumque vitio facta, nullam curationem recipit. Articuli, qui facile reponuntur, facile quoque iterum excidunt. Os humore confluente sinu extrusum, vel quod id ipsum intumuit, vetustæ sedi adsuescere non potest. Luxatio causa interna eveniens ariduram partis post se relinquit communiter, maxime in junioribus. Os quod reponi non potuit, tandem cum sedibus, quibus residit, concrescit. Si reposito osse vehemens dolor manet, vel convulsio succedit, in loco suo non est, et ab eo premitur ligamentum etc. Falsa est opinio, vertebras ex toto inter se diduci, et ex toto etiam restitui posse. *Platn.* Raro vertebræ excidunt. Vertebrarum distorsio plerumque frustra ficta est, vereque residet in capitibus musculorum abdominis, ubi sub costis spuriis cum musculi diaphragmatis orbicularis capitibus conjunguntur. *Schulz.* Costæ ac jugulum frequentius franguntur quam e sede sua promoventur. Os coccygis ubi excidit vel fractum est, inflammationem, abscessus, mala ulcera, fistulam recti creare valet. Humerus frequentissime in alam emovetur. Brachium flexum in posteriorem partem frequentius excidit, ubi hic articulus egreditur, ob valentiora ligamenta, axungiam, arterias, ve-

nas, nervos, quæ per cubitum feruntur, periculum habet æger. Manus raro ad minimum digitum, varius ad pollicem sede movetur. Femur raro luxatur, sæpius frangitur; *Salzm.* sed prius quoque accidit aliquando, vix autem ex vi lapsuve, nisi ligamento interno disrupto, vel deficiente; sæpius ab humoris in acetabulum confluxu ligamenta laxantis, exedentis, distendentis, propellentis; quandoque a coxæ dolore longinquo. Frequentissimum est promoveri in interiorem inferioremque partem. Repositum facillime iterum prolabitur, et vix sine claudicatione restituitur. Patella luxatur, sæpius, transversa imprimis, frangitur, quod imperitis opinionem ossis luxati facere potest, dum musculis sursum versus attrahitur; ergo difficilem quoque curationem habet.

Talus si expellitur, magnum est periculum inflammationis hinc gangrænæ, vel abscessuum, fistularum, ossium vitii, calli, *αγκυλοςεοσ*. Sæpius denuo excidit ex illata ligamentis *ατονια. Platn.*

Plantarum pedis ligamenta disrupta volunt aliquando amputationem. In magnis ossium comminutionibus atque contritionibus etiam post multos annos fragmenta ossium prorumpunt. Eveniunt ossium fracturæ ex humidorum vitio sine violenta causa externa contractu motuve. *Waldschm. Berl. woch. Med. und. Chir. Nachr.* Fractura simplex et recens longe facilius curatur quam quæ cum vulnere, luxatione, magna contusione, sanguinis profusione, carie, atque inveterata. Aliquando luxatum os quoque fractum est. Os transversim fra-

ctum melius coit quam quod oblique cum acutiori imprimis capite, pungentibus aculeis, ex quo inflammationis, suppurationis, febris, gangrænæ, hæmorrhagiæ, convulsionis etc. periculum. Difficilius glutinantur, quibus visceris vel humorum inest corruptio. Fractura, quæ non conferbuit, ex vetustate incurabilis fit, articulatione oborta analoga. *Salzm.* Fissura metum facit ne medulla vitietur. Si os juxta articulum fractum, facile αγκυλωσις manet. Callus, quasi ossis cicatrix, exuberat facile, membro indecoro, ob fasciam maxime in junioribus laxiorem; vetustate confirmatus raro extenuatur. Malleolo fracto facile superincrescit callus, indecora parte. Narium ossa fracta crebrius gravem inducunt inflammationem, occasionemque faciunt suppurationibus, ulceribus, polypis, ossium vitiis, idque potius si cum vulnere.

Maxillæ inferioris fractura cum ossium emotione periculi est asperi ob nervum quinti paris, et arteriam quæ percurrunt. In jugulo oblique fracto gravis metus est ob vasorum subclaviorum vulnerationem. Fracturæ scapulæ cum vulnere aliquando supervenit emphysema. Costæ fractæ ad interioraque inclinatæ pleuram offendunt, ex quo gravis inflammatio, febris, spiritus difficilis, dolor, suppuratio, sputum cruoris, emphysema, (maxime hoc quidem si cum vulnere) interdum intercostalium vasorum læsio, quæ res quandoque mortem maturat. Vertebra ubi excidit vel perfracta est, adeoque medulla violata, plerumque nulla est curatio; partes inferiores resolvuntur, alvus

et urina supprimuntur, homo intra quosdam dies extinguitur. Idem fatum manet eos, quibus os sacrum transversum fractum est. Si ex sterni osse quid fractum sit, valde periculosum, præprimis si id totum casus perrupit. Si os vitium contrahit, tumores supernascuntur cum suppuratione, mala ulcera cum carie relinquentes. Medium femur, oblique maxime, fractum, brevius fit, validioribus ac plenioribus musculis dum adducitur. Os femoris fractum vix ante dies 50 vel 70 sanescit. Si patella a parte infima frangitur, vel rupto ejus ligamento validissimo distrahitur, majus periculum est; si plura fragmenta sunt, callus nimius facile superincrescit, unde articuli contracti ac rigescentis metus; si in longum finditur, et frangitur, tolerabilius est. Suturæ percussæ, imprimis sagittalis, grave portendunt periculum. Os frontis super supercilia fissum vel fractum, pariter. Contrafissura cranii difficilius reperitur, non ita facile quoque sanatur. Quum homo, cui mens constat, in parte aliqua cranii dolorem percipit, quum alius propter continentem somnum appellatus ignorat, vel, qui inter verba desipit, manum alicui loco crebrius admovet, conjectura perducimur ad noxæ sedem. *Platner. Heister.*

Paralysis.

Ebriosi in paralysin labentes omnem simul memoriam et ingenium perdunt. Quandoque per se ingruit paralysis sine prævia a-

poplexia, prægressis tantum torpore, gravitate, vertigine; ſacile tamen in eam migrat. Tremor, formicationis sensus, stupor in corpore sano est prodromus paralyseos, in paralytico sanitatis. Paralytici memoria fiunt debiles, obliviosi, ac tandem quasi pueriles, maxime linguæ paralysi correpti; hi quidem si juniores, superstites diu esse possunt; si annosiores, facile recursum paralyticum, fatalem, sustinent. Paralysis vix unquam in alium morbum mutatur. *Piso.* In maniam tamen sive potius summum delirium versam notat *a Bergen.* Paralysis curatu, maxime et sensu deficiente, semper perquam est difficilis, maxime in senibus et quæ inveterata. Infantes si corripit, circa pubertatis annos quandoque liberantur. Paralysis torquens facilius curationem recipit, quam ubi et omnis abolita sensatio. Mediocris paralysis vix sanatur, vehemens sanari non potest. Quæ ex nervo rupto aut inciso nata, non curatur. Æstate ac vere facilius tollitur, quam autumno, et hyeme. Pes paralyticus facilius restituitur, quam brachium. Sinistri lateris periculosior est illa dextri. Intra annum sæpe fortior recrudescit. *Stahl.* Raro tertius annotatur recursus. Paralysis in acutis plane perniciosa, quamvis vita redditur, id tamen membrum fere debilitatur. Febris solvit paralysin a sero, viscido, natam, imprimis si æger viribus constet, absque dolore capitis et vertigine sit. Sponte sua solvuntur paralyses aliquando per fortes animi commotiones, v. g. incendium, terrorem gravem. *Pechl.* Bonæ notæ sunt: in recenti morbo copiosa saliva; sensuum (plus, minus,) memoriæque

integritas; urina crassa cum symptomatum remissione; si vaga magis existit; si quid caloris naturalis superest; si reviviscit dolor, tremor, formicatio membrorum, spinæ dorsi, femorum, lumborum; si œdema in declinatione accedit pedum; aridura ubi vanescit; motus ubi redit; membrum alitur; pulsus magis æqualis ac fortior fit; si excrementa inscii prius emiserint, jam vero moneant, quando demittere volunt etc. Mala sunt indicia: si fæces et lotium involuntarie exeunt; si ex paralysi in apoplexiam incidunt; si paralysis ab apoplexia; si plures occupat partes; ubi *μαρασμος*, partis macies, sudor colliquativus superveniunt; si cum sæva convulsione, et magno calore partis oppositæ; ubi cum frigore, insensibilitate, pallore, atrophia partis; oculi affecti lateris ubi cum extenuatione etc. Si tumor membri paralytici chronicus sponte subsideat, brevi mors instabit. Obtingit nonnullis lateris correpti sphacelus, antequam moriantur. Obeunt tandem *μαρασμω* et colliquativo sudore; vel apoplexia subito necat. Oris resolutio recens alvo cita finitur. Scorbutica paralysis radice sublata tollitur. Abdominis et artuum inferiorum plerumque lethalis est, et non raro gangrænam partium resolutarum habet comitem.

Paralysis venerea bene cedit suis medicinis, ni admodum fixata et corrupta. Scorbutica facile in convulsionem abit; doloribus arthriticis sæpe succedit; diarrhœa aliquando solvitur. *Eugal. Draw.* Solent qui per omnia membra resoluti sunt, celeriter rapi; at si correpti non sunt, diutius quidem vivunt, sed raro tamen ad sanitatem perve-

niunt, et plerumque miserum spiritum trahunt, memoria quoque amissa. *Cels.* Pareses ex intestinalibus morbis paulo difficilius quandoque curantur si recentes, antiquiores facilius. Paraplegia valde periculosa, apoplexiæ prænuncia, hac nata lethalis. *Boerh.* Convulsio paraplegiæ superveniens quandoque solvit eam.

Hemiplexia sanguinea curata quidem facilior est, ast facile revertit ac in ipsam cerebri hæmorrhagiam sæpius terminatur. *Hoffm.* Serosa non subitam quidem infert mortem, ast difficillimam curationem. Lingua paralytica citius officio deglutiendi cibos masticatos quam sermocinandi fungi suevit. *A. C. N.* Hemiplectici quando linguam exerere conantur, trahunt semper in latus sanum; si vero valeant rursus recto emittere itinere et paulo vibrare, spes est restitutionis. *Lege pagellas de Linguæ morbis p.* 167. Memoriæ debilitas a paralysi, præcipue linguæ, apoplexia, deliriis, læsionibus externis violentioribus difficillima est.

Parotis.

Quod de parotidibus dicitur, valet etiam de maxillaribus glandulis.

Parotides in morbis maxime acutis, prædicunt horror; capitis dolor; bombilus aurium; coma; surditas; hypochondria dura, tensa, tumida; convulsivi motus cum alto stupore; si venæ micent in temporibus, faciesque si turgidula fuerit cum pallore, nisi in hoc casu urina vindicet multa, crassa. Fe-

bres quibus junguntur, metastasi facta, parotides, semper quid maligni habent. Omnes parotides fere semper suspectæ haberi solent propter loci angustiam et cerebri viciniam. Parotides in augmento, et statu febrium malignarum et purpuratarum lethales. Optumæ sunt declinante paulisper morbo accedentes et suppuratæ. Bonæ extuberant sine dolore, die critico, integris viribus, cum signis coctionis, magnitudine moderatæ. Quæ cum doloribus in febribus exoriuntur, non resident neque suppurantur, has solvit larga hæmorrhagia, diarrhœa biliosa, copiosa, dysenteria, sedimentum urinarum crassarum, abscessus ad articulos. Parotis in ardente febre ad suppurationem non veniens, lethalis. Parotis si symptomatice exoriatur, i. e. si eadem apparente symptomata adhuc vigent, et morbus ne minimum mitescit quin potius augetur, pessimum, omnes enim moriuntur; critice si veniat, bona. *River.* Si crudo adhuc morbo parotis exurgat, nec ob urgentia gravia symptomata suppuratio expectari queat, candente ferro statim urenda et ita procuranda suppuratio; sic enim recipit materiam morbificam et conferre potest. Recedentes sine ratione neque ad suppurationem progredientes vel interficiunt vel recidivam annunciant prævio algore quodam. Purpura et parotides aliquando se invicem excipiunt. Per parotides in petechiis quoque fit salus, urina simul sudoreque bonis. Parotis inflammata ita premit venam jugularem quandoque, ut homo quasi suspensus vel strangulatus pereat. Parotis serosa non rite suppurata nec resoluta anginam quandoque in-

ducit malam. Parotides catarrhosæ sive hydroparotides, prodigiosæ quandoque molis, tussi atque sputis optime solvuntur. *Piso.* Urina cum cruda, non cocta, atque fractis viribus jam quæ adveniunt parotides, mortiferæ sunt. Urinæ cum rigore suppressæ, malæ ac convulsoriæ tum alias, tum si cui antea sopor fuerit; spes autem his est abscessuum pone aures. *Hipp.* Quibus profunde ac crebro respirantibus est icterus et febris acuta, si cum hypochondriis duris perfrigefacti fuerint, glandulæ juxta aures intumescunt; hique parotidum abscessus vindices sunt icteri et reliquiarum febris. Urinæ in abscessibus juxta aures celeriter et vix modice coctæ, malæ, et perfrigere hoc modo, malum; etenim indicat aut præsentes augeri aut novos accedere amplius. *Hipp.* In diuturnis morbis non suppurantia aurium tubercula mortem adferunt, iis autem alvi fere dimittuntur.

Partus labores. Parturientium et Puerperarum ægrimoniæ.

Feminæ morbo attritæ sæpius pariunt felicius quam robustæ. Funis umbilicalis circumvolutiones, v. g. circa collum, sunt a primis fœtus rudimentis, nec in partu demum fiunt. *Pechlin.* Quo magis pariendi tempus menstruo tempori consueto se accommodat, eo facilior promittitur partus. Gibberosæ ut plurimum difficulter pariunt. Mirabiliter nati sunt fœtus sub matris somno pro-

fundo, alii post mortem ejusdem. *Heister. Vater.* Quæ gestantes utero febribus corripiuntur aut vehementer sine evidente causa extenuantur, eæ difficulter et cum periculo pariunt, aut abortientes periclitantur. *Hipp.* Adpropinquantis ad pariendum dispositionis a pluribus diebus signum est, molis abdominis prægnanti plane sensibilis inclinatio ad hypogastrium deorsum. De fœtus emortui notis vid. p. 112. Fœtus vivus adhuc, moriente matre, aut in matrice existens, aut ex utero in partu rupto in cavum abdominis delapsus, servari potest manu bene tempestiva, neglectus brevi post vita privatur; quo Lex regia *ff. L. XI. tit. VIII.* sane collimat.

Partum difficilem prædicere licebit, ubi aquæ omnes ante partum effluunt; uteri fluxio cruenta liberalis anteit; femina crebro inhorrescit; ubi dolor partus languidus ac per longa demum urget intervalla vel justo diutius emanet, aut nullus plane est; si dolores spurii ad præcordia procurrunt cum animi defectione atque angore; ubi convulsiones accedunt, utpote itinera præcludentes etc. Rigores horroresque sub partu difficili non semper testantur fœtus mortem, sed plus sæpe initia febris inflammatoriæ ex utero. *de Berger.* Vomitus nigrorum in partu difficili, fœtoris intolerabilis, malum. Difficulter parturienti sternutamentum superveniens, bonum. *Hipp.* Mortem in difficulter parientibus indicant lethargus, sudor frigidus syncopticus, dyspnœa, delirium, convulsio, risus sardonicus etc. Puerperæ sæpe inopinato moriuntur ex nimio partus la-

bore, interno aneurysmate rupto. Partum difficilem sæpe sequuntur tabes, (*Eysel.*) scrofulæ, melancholia, mania, apoplexia etc. hæc quidem ultima diebus primis vel mox funesta vel in paralysin degenerans. Ventris dolor a partu cruorem, purulenta expurgat; in hisce doloribus peritonæum simul patitur; sæpe quoque sunt ab impuritatibus, cruditatibus, flatibus in coli flexu. Puerperæ tractari debent ut graviter vulneratæ. *Waldschm.* Purgantia in puerperis tanquam pestis fugienda. *Bagl.* Feminæ parce menstruatæ parca quoque experiuntur lochia. Lochia nimia sub syncope et convulsionibus sæpe interficiunt. Obstetricum violenta manus plurimum hic venit accusanda. Plura de his cap. de Uteri morbis ceteris, ubi de hæmorrhagia uteri post partum. Lochiorum immoderata profusio repente cohibita, pestifera est; facile namque inflammationem, febrem acutam, gangrænam etc. movet. Signa in his venturæ mortis sunt veternus subanxius cum impotentia, sudatiuncula et fugaci extremorum frigore.

Lochia excedentia sibi relicta longe minora incommoda post se trahunt, quam incongrua arte cito cohibita. Lochiorum vices supplet diarrhœa, dysenteria, hæmorrhoidum fluxio, vomitus sanguineus, sudor largus; ergo diarrhœas, dysenterias etc. puerperarum non semper periculosas habeto. Lochiorum fluxio secunda et quasi critica solvit cacochymiam illam humorum sub prægnatione contractam. *Boerh.* Si cum febre acuta lochia fluunt dolorosa, ut plurimum uteri læsio a placenta vi evulsa subest,

unde inflammatio, suppuratio, gangræna etc. In lochiorum ataxia semper quære de secundarum extractione, statu. *Heister*. Lochia remanentia colicam, uteri inflammationem sphacelumque, febres acutas, inflammatorias pluries inducunt. *Heister*. Lochia difficilius fluunt in feminis, quæ vasa habent exilia et habitum corporis spongiosum. Dolentibus mammis post partum lactis culpa, lochia supprimuntur sæpissime; remittente mammarum dolore, lochia libertati restituuntur. *Bagl*. Rigor a quo cessant lochia, purpuræ puerperis periculosæ nuncius habendus. Quæ in puerperio moriuntur ut plurimum ex retentis lochiis obeunt. Puerperæ si suppressis lochiis decedunt, sanguinis mole oppressæ pereunt, venæsectione neglecta. Si retentis lochiis accedant summæ præcordiorum anxietates, animi defectione, laboriosa et anxia spiratio, facile prædicas purpuram. Frequentius retinentur in illis, quæ difficillime peperere. Puerperæ si propter partum laboriosum siti adfligantur, et adsumant potum frigidum, vel aeri frigido se exponant, statim lochia supprimuntur. In puerperis præstat primis diebus alvum esse siccam, obstructam, lochiis rite fluentibus, quam fluxam. *Waldschm*. Lochia retenta in utero aliquando suppurant et per hypograstrium demum expurgantur femina superstite. *A. N. C.* Omnis fere diarrhœa puerperis est infesta maxime in principio; sed quæ lochiorum vices gerit, non delassat, nec cum febre est, melioris est eventus; in puerperis respice transitum materiæ excrementitiæ ab utero ad intestina.

Diarrhœa cholerodes in puerperis, quæ sub graviditate alvi erant obstipatæ, facile evenit ex refrigeratione; libenter accedit uteri inflammatio, quin tenuium intestinorum, quod valde periculosum; æstus si sub diarrhœa permaneat internus, malum est, et contra.

Purpura, licet optume succedentibus exanthematis, vix liberantur securæ puerperæ; nisi indivulsus futuræ salutis comes adveniat genitalium rebellior catarrhus i. e. fluor quidam albus, lochia secundaria sive alba nuncupaveris, vel uberior colostri per ubera effluxus. *Comm. lit. Nor.* Purpura plurimum difficilius extractam sequitur secundinam, vel lochia remanentia. *Werlh.* Situs erectus in purpura puerperarum periculosus, et quandoque inopinato subitoque moriuntur. Uteri læsio a partu quandoque post multos demum se prodit annos. *Hoffm.* Placenta in utero relicta tempori quandoque committenda, viribus recuperatis, obambulanti iterum, sine ullo incommodo excernitur. Placenta per annos in utero feminæ sine putrefactione hærere potest, modo aer haud accedat; æque tunc fœtus mortuus ad notabile tempus; exsiccatæ nonnunquam tarde excernuntur. Secundæ remanentes putredineque corruptæ, salva femina, semel iterumque aliquando excluduntur. Restitantes significant uteri purgamenta cadaverose fœtentia. *Ruysch. Comm. lit. Nor. Hild. Schacher.* Tremor qui supervenit mulieribus post partum ex retentis quibuscunque in utero est periculosus affectus, subinde enim epilepsias letha-

les infert. Secundæ improvide ac violenter extractæ fluorem album plus sæpe inducunt. Febris lactaria maxime infestat quæ difficulter peperere, primiparas, cholericas; typum servat quotidianæ, tertianæ, intermittentis, vel in catarrhalem continuam transit cum vel sine purpura; fit aliquando erysipelatodea vel etiam inflammatoria; proniores tamen sunt in continuarum quam intermittentium typum. *A Bergen.* Lactis præsentia non supponit puerperium. *Hipp.* Lactis abundantia sæpe tollitur diarrhœa. Consensus magnus est inter mammas et uterum. Si mulier laborat scirrho, cancro mammarum, facile quoque talia gestat in matrice. *Boerh.* Mammæ extenuatæ non facile augmentantur. *Forest.* Mammæ inflammatæ facilior est et felicior suppuratio quam resolutio. *Boerh.* Mammarum tumor et inflammatio maxime in iis evenit, quæ lac habent acescens. Mulieribus quæ denso sunt corpore tardius apparet gigniturque lac; iis vero quæ rarum corporis habitum habent, citius. Si puerpera recens de dorsi dolore queratur, quære an nutrientia nimis capiat, uberaque lacte turgeant, negligenterque depleantur suctu ab infante infirmo. Hemicrania quæ interdum puerperium excipit, sæpius in cæcitatem terminatur. Singultus puerperarum multum alit periculi. Intumescentia abdominis post partum tandem in ascitem aliquando desciscit cum febre erratica necantem; mesenterii glandularum tumor facile sese associat. *Urat. hist. morb.* Tumor abdominis, figura varius, farciminalis etc., post partum, ubi inveteratus, est incurabi-

lis. Recentem curatum vidi larga diarrhœa; altera vice, magna et longe pergente hæmorrhagia. Tumor genitalium post partum sanguineus libenter fit habitualis in sequentibus, facileque in gangrænam abit; si cum rupto perinæo, pejor est. Paralytodes post partum medicationi plurimum auscultat prudenti et tempestivæ. Uteri sphacelus est frequentissima mortis puerperarum causa. Si quando ob nimiam sanguinis post partum et in puerperio profusionem lentus cum pulsu frequenti et debili calor assidue urget, neque mane post somnum sedatur, et juncta inappetentia plenaria, virium dejectio sit, circa 6 septimanam, ni citius, syncope moriuntur. *Hoffm.* Puerperis febre acuta laborantibus vel imminente morte vel post illam brevi sanguinem e naribus prodire, crebro accidit. Puerperis acute febrientibus, purpura potissimum, si sub exacerbationibus cruor pro lacte mammis liberaliter fluat, lacteus humor sub remissionibus finito morbo, et alvus dilutule fluxa erit et genitalium rebellior catarrhus adfliget. Puerperæ febricitantes facile fiunt epilepticæ. Puerperis febre continua correptis si superveniat dyspnœa, semper periculosum, ac magna ex parte moriuntur. *Valschmidt.* Plurimæ ex puerperis integra mente mori solent, quod multos fallit, sed noscito ex pulsu. Urinæ incontinentia a partu est malum molestissimum et plerumque per medicamenta curatu difficillimum, magis adhuc, si ex vesicæ in vaginam uteri perforatione; ubi cum laceratione sphincteris vesicæ excrescentiæ fungosæ facile accedunt. *A. N. G.* Maniam, melancholiam me-

tuendam significant lochia retenta, auditus gravis, non coercenda dormiendi cupido, somnia fatua, faciei rubor immodicus cum garrulitate, anxietas, cordis palpitatio maxime quidem ubi accedit hæreditaria dispositio. Tertianas remittentes pluries simulant. Difficilia sunt, sed non cito perniciosa. Abeunt facile in tabificas cum fatua inertia ad mortem usque. Vaga melior stata. Citissime, quæ assidua, tardius, quæ remittit, mutatur, longissima est, quæ intervalla habet. Excipere potest epilepsia. Quæ serius a partu adoritur, diuturnior. Mammarum inflammatio et abscessus auxilio esse queunt. Minuunt, aufe-runt malum redeuntia lochia, repetentia menstrua, hæmorrhoides, dysenteria modica, viri consuetudo fœcunda, quartana, tumor dolorque artuum cum febre ac urinis turbidis. *Jo. Just. de Berger. Diss. Gœtt. de Puerper. man. et melanch.*

Pernio.

Si in pernione cutis finditur ac exasperatur, mali moris ulcera fiunt. Si congelatio magna facta, subito admisso calore, regelatur membrum, sphacelus ex facili supervenit. Gangræna a frigore inducta tum imminere suevit, quando derepente acutus dolor pungens et urens partem invadit; ruber, micans in lividum colorem abit, et postea torpor cum summo frigore observatur. Semper hæc periculosior, quam quæ a causis calidis.

Petechiæ.

Genius hujus morbi, ut aliorum acutorum, non semper unus idemque est. Ex lingua, et respiratione hoc in malo certissimæ sumuntur prognoses. Maculæ erumpunt 4. 7. die, durant 3. 4. 5. dies, et febris 7. 11. 12. remittit die. Duratio morbi omnis est ad dies 17. 24. Febris petechialis quo magis symptomata dissimulat et insidiose procedit, eo gravius periculum minatur. Petechiæ contagiosæ sunt et epidemicæ, admodum periculosæ. Plures moriuntur quam evadunt. Quo tardius erumpunt (d. 7.) eo melius; quo citius, eo magis vagæ et periculosæ; nimis copiosæ, mortiferæ. *Stahl.* Si petechiæ post 7. d. sine levamine erumpunt, purpura alba subest, si hæc triduo post vel serius apparet, iterum boni quid sperari potest. Hic posthæc diarrhœa utilis est. *Stahl.*

Exanthemata sunt simplex accidens et symptoma, nec critici quid, nec salutis spem faciunt. Purpura simul una cum petechiis efflorescens, non semper lethum infert. Maculæ quo magis rubellæ, floridæ sunt, eo melioris notæ, et contra coloris lividi, plumbei, ex atro-viridescentis, sphacelosam corruptionem arguunt. Ingens periculum, si recedant. Melius est, si in pedibus, cruribus, naribus et lumbis apparent; pejus, si circa scapulas, dorsum, anteriorem pectoris et sterni partem, in facie. *Roboret. de febr. pedicular.* Illi ægri, qui notabilioribus capitis doloribus adficiuntur, communiter minus periculose de-

cumbunt, quam isti in quibus nullus, imprimis in capite, sensus obvenit molestus. Qui bene constantes mente nil queruntur nisi lassitudinem, inappetentiam, somnum nullum aut levem, periculose ægrotant. *Carl.* Periculosa signa: urina largior; lethargus; singultus; si in facie apparent; hæmorrhagia cum symptomatis gravibus, etc. Lethalia sunt signa: dejectio animi irrationalis et continuus mortis metus; lypothymiæ frequentes a primo morbi insultu; largius lotii profluvium; dolor bulbi oculorum sine omni *οφθαλμια*; singultus ab initio, et circa statum; coma cum frigore extremorum, et stertore, hiante ore; tumores capitis et artuum; urina atra in principio, licet mutata in declinatione in meliorem; sitis vel nulla, vel non sedanda; *αφθαι*; angina; lingua nigricans, fissa; oppressio pectoris persistens; delirium post sudorem vel alvi fluxum ingravescens; convulsiones; cardialgia in statu; vomitus in fine morbi; livores in dorso circa statum et in principio ipso; sudores regimine coacti, vel in *ακμη* pertinaciter repressi; refrigeratio, ex qua facile *αφθαι* periculosæ, etc. Circa fauces non tumentes irritationes dolorosæ phrenitidem significant lethalem. Non facile his in morbis quispiam decedit, cui saliva et sputum liberius fertur. Lacrymæ, surditas non adeo stabile, ptyalismus infallibile sanitatis prognosticon. Crisis fit per sedes; sudores largos fœtidos non coactos; salivæ viscidæ uberiorem rejectionem; tumores, parotides, simul urina sudoreque bonis; abscessus in partibus ignobilioribus; purpuram; urinas; icterum; somnolentiam unius

vel plurium dierum; vermes multos exclusos; rarissime per hæmorrhagiam, *Hoffm. Stahl. Hist. morb. Uratisl. A. N. C. Weitbrecht de febr. const. petech. Petrop.* 1735. *grass.* Per abscessus quandoque evadunt ægrotantes, de acuto in chronicum mutato morbo. Ictero, sudoris ad instar, non pauci liberantur, post 7. diem apparente. Hæmorrhagia extra dies criticas cum incremento delirii *αφϑας* prædicit; quæ vero præposteram excipit venæsectionem aliquando liberat a malis per istam inductis, ut delirio, soporosis affectibus, angina. Delirium maxime terreat post 7. d. antea non æque graviter. Diarrhœa in principio ambigui eventus est, in statu et declinatione salutaris, nec exanthematum retrocessio ex ea timenda. *Stahl.* Maxime facit circa vel in diebus criticis, a 7. ad 14. Alvus adstricta omni tempore nocet, hincque faciles sunt hæmorrhagia, delirium, *αφϑαι*, angina, sique hæ binæ posteriores inolescant, funestum. Alvus involuntaria pluries plus terriculamenti adfert quam terroris veri. *Weitbr.* Urinæ sedimentum hoc in morbo est lacteoroseum, levi flavedine pallens, vitrumque in quo est, alba cuticula imbuit. Ægri ex hoc morbo notabiliter contabescunt, superato autem isto brevi rursus carnes recipiunt.

Phlegmone. Abscessus. Gangræna. Sphacelus.

In Phlegmone sive inflammatione ista, quæ externas corporis sedes infestat, periculum

majus est quam in erysipelate atque abscessu. Cachecticis atque senibus fere semper funesta evadit. Putredo aliquando sine inflammatione oritur. Inflammationi tumorum, vulnerum, ulcerum suppuratio præsidium est. Circa generationem puris dolores, et febres notabilius accidunt quam isto absoluto. Abscessus de levi in ulcus mutantur ob insanam medicationem. Abscessus glandularum facile in profundum tendunt, atque ex perversa cura in mali moris ulcera migrant. *Platner*. Abscessus musculorum abdominis sæpenumero eveniunt ex ischiade diuturna. Suppuratio superveniens sphacelo, optimum signum. Abscessus salutaris et optimus est, qui post signa coctionis; debitæ magnitudinis in loco idoneo, remoto, declivi ac capaci; non valde exquisiti sensus; qui citissime ad suppurationem pervenit; qui maxime ad exteriora egreditur, in acumen elevatur ægrumque sublevat, et contra, imprimis qui ad interiora vergunt vel intro rumpuntur. Abscessus in ulceris indolem verti noscas, si eorum superficies pallescit, livescit, pruriginoso ardore molestatur, saniem decolorem, tenuem exhibet. Abscessus externi refractarii et rebelles de abscessibus internis, alicubi delitescentibus haud fallax sæpe præbent indicium; et hi illis emergentibus sæpe solvuntur, v. g. lienis, illo inguinis, hepatis, illo crurum etc. Magnæ et diuturnæ suppurationes, æque, si pus non emittitur, vel suppuratio cohibetur, sæpe cacochymiam, φθισιν, hecticam, relinquunt. A spinali medulla compressa fit paralysis, gangræna. Quæ a cau-

sis internis semper pertinacior est quam quæ ab externis. In externis sedibus aliquando superatur, in internis semper est lethalis. Gangrænam stare et pus inter id, quod vivum ac emortuum est, moveri, nunciat crusta, quæ compressior fit ac contractior, oræ autem ulceris circa crustam, quæ intumescunt, rubent et pure madent, dicunt. *Platner.* Si incisis pustulis humor effluit in gangrænoso membro limpidus. pallidus, spes manet; si vero is cruentus, flavescens, malus est; pessimus, si lividus, subniger, fætidus notabiliter. Mortis indicium, ubi circa ulcus omnia arida fiunt ac nigra. Syphilitico veneno inquinatum corpus aggrediens gangræna, plurimum facilis est. Nulla gangræna leviter terrere debet, semper enim in sphacelum mortemque tendit. Curabilis, quæ modo orta est ac nondum plane tenet. Curationem non admittit, quæ integram manum pedemve ad corpus usque occupat; quæ stipata febre acuta, vomitu, syncope, etc. Periculosissima est, quæ intus incipit; quæ ex humorum vitio, v. g. in φθισι, hydrope, scorbuto, vel defecta virtute vitali oritur. Perniciosissima est ex morsu animalium, quæ virus habent, potissimum cum nervo icto; totum corpus in hoc casu fit icteritium, junguntur syncope, convulsio. spiritus angustia, etc. *Platn. Schelhamm.* Aliquandiu aliquando gestantur gangræna correptæ partes impune, sine ullo motu et sensu existentes, citra corruptionem vicinæ; idque maxime quidem, si ex frigore, vel per metastasim inducta fuerit. Senes sæpe unica die pereunt, interdum pluribus juvenes. *Hild.* Si in par-

te gangrænosa vehementius agitantur arteriæ, gravius habet periculum. Quamdiu in gangræna adhuc sensus ac rubor cum calore adest, tamdiu aliqua spes avertendi sphacelum superest. Gangrænam artuum lentam in Galliis ex secali cornuto anno 1710. popularem *Ac. Sc. Reg. Paris.* commentatur. Sphacelus gravior restitui non potest, nilque aliud superest, quam miserum unicumque auxilium, ut quo cetera pars corporis tuta sit, quod mortuum est, abscindatur. Si in sphacelo partis defectus sensus et motus prius se exserit quam ejusdem actualis corruptio, curatione feliciter cedente, sensus illi ac motus quoque redibunt. *Carl.* Sphacelus a causa interna sponte emergit, familiaris cachecticis, senibus, scorbuticis, etc. Malum est chronicum magis, lentoque gradu interficit. Nascitur quoque in a nimia venere invalidis. Incipit plerumque ab extremis artubus pedumque digitis. Nonnunquam superveniente febricula celerius serpit, vel consistit moto pure inter illud quod vivum est et quod emortuum. *Platn.* Sphacelus loca carnosa non alte occupans, v. g. nates, femora, etc. valentioribus remediis adhuc aliquando cedit.

Phrenitis varia.

Delirium ex vulnere, dilaceratione, contusione, corruptione ossis, periostii, aponeuroseos, tendinis etc. judicii rationem habet in natura læsionis et subjecti. Inflammatio meningum potest esse sine delirio. Ex deliriis ea minus mala censenda, quæ mitia levia-

que sunt et non perpetuo ægrotos tenent, sed parvo tempore atque cum bonis signis vel saltim non lethalibus perdurant.

Delirium leve ac facile transiens instante crisi et absentibus aliis signis suspectis nullum periculum habet, quoniam sublata causa per crisin, tollitur effectus. Delirium circa naturalia, sueta et necessaria, malum. Deliria, quæ circa initium morbi apparent, magis periculosa. In febre continua leniter delirantes, si profunde respirent, fiunt phrenitici. Surditas non sequente narium hæmorrhagia delirium portendit; surditati vero succedens delirium, malum; post delirium surditas, mali solutionem indicat. Desipientia levis paulisper ascendens, abit in furibundam phrenitidem. Desipientiæ cum vigiliis, sopore, convulsiones minantur. Deliratio quæ cum risu, gestu jucundo fit, tutior, præcipue si superveniat fluxus hæmorrhoidalis, quæ vero studio adhibito, periculosior. *Hipp.* In morbis complicatis delirium conjunctum ventriculum pro parte primaria affectum ostendit. *Bagl.* Ex insania in raucedinem cum tussi fit secessio. Insanientibus accedens convulsio oculorum aciem retundit. Vehementes mentis emotiones fientes absque quiete, spiritum efflantes, perniciosæ; diuturnæ fiunt partium resolutione, alvi perturbatio si his ingravescentibus adest, nigra ad judicationem prodeunt. Desipientiæ cum voce stridula, tremula et linguæ convulsione tremula, vehementiam morbi indigitant. Vehementi insania detenti, tremuli cum crebra sputatione, metus est, ne phrenitici evadant. Dementes obscure, ut vix desipere videantur, phreni-

tidis metum habent. *Hipp.* Desipientiæ, quæ jam admodum fractis et debilitatis viribus succedunt, pessimæ sunt. Facile phrenitici fiunt ad pneumonicas febres dispositi. Phrenitis vera raro d. 7. transgreditur. Ni ante 4. d. stasis discutiatur, sphacelus meningum facile succedit; si forte 7. d. transient, sæpe migrat in affectus soporosos, maniam chronicam; mutatur aliquando in lentam, hecticam. Malum, si abit in lethargum, non ita, si lethargus in phrenitidem. *Bagl.* Aliquando phrenitidem sequitur tertiana intermittens soporosa. Phrenitidis metum notant bulbus oculorum immobilis et quasi saxeus; dolor in bulbis, maxime in principio febris; mox oculi fulgidi, ignei quasi; oculi audacia; ab homine sedato ferox responsum, a feroci sedatum; garrulitas in taciturno, silentium in garrulo; præter consuetudinem facta et gesta; petitorum momentanea oblivio; lacrymarum fluxus largus in non suetis; vigiliæ continuæ; somni turbulenti cum aurium tinnitu vel sibilo; turgescentia vasorum faciei; temporalium pulsatio; exquisitior occipitis dolor imprimis cum excretionum naturalium diminutione; vomitus æruginosi cum capitis doloribus assiduis ac surditate; stridor dentium; pulsus celer et durus; hypochondria suspensa; pulsus hypochondriorum cum frequenti oculorum obtutu et signis ariditatis in lingua; lingua densa, nigra, exusta sine siti, tremula; manus tremulæ, investigantium more palpantes; dolores ad suras; urina prius tincta, simul et semel, subito prorsus aquea facta; respiratio magna et rara; urina subjugalis cum vigiliis, capitis dolore, lingua

arida, ardore viscerum; nubecula circuli modo evecta juxta lotii superficiem; surditas non sequente hæmorrhagia; si æger quod non suevit alias, in ventrem jacet; contractio frontis; corporis jactationes et incontinentiæ cum perfrictione ac superiorum partium tenui sudore. *Hippocr. Cels. Hoffm. Boerh. Bagl. Stahl.*

Salutem promittunt, criticis diebus cum signis coctionis, eveniens narium hæmorrhagia larga; hæmorrhoidum fluxio; menstrua purgatio sufficiens; vesica *αιμοῤῥουσῃ*; urina sanguinolenta, cocta, cum multo sedimento; alvus cruenta, fluxa; sudor largus cum somno; dolor vehemens, assiduus extremorum; parotides suppurantes; pus vel sanguis per os et nares expurgata; ubi delirium somnus sedat, etc.

Phreniticus si perfrigescat simulque crebrius sputet, vomitus nigrorum consequetur, et interdum non sine magno levamine, si alia respondent. Intestinorum difficultas vel aqua inter cutem a furore, bonum. Quæ in phrenitide memorantur insomnia, bonum denunciant. Si post phrenitidem aut gravem alium capitis morbum surditas succedat, priori morbo cessante aut allevato, bonum. *Hipp.*

Mortem minantur urinæ aquosæ; vomitus æruginosus; malum semper accrescens; sublimis spiritus: singultus; stridor dentium; tremor manuum, linguæ, dein convulsio; albicans dejectio; tendinum subsultus cum sudore gelido; *αφωνια*; fœcum et urinæ inscia dejectio; coma, quo excitati, si linguam tremulam protendunt; syncope; frigus frontis, ma-

nuum, pedum, alvo, lateribus simul valde calidis; dysuria; ischuria; in incremento icterus cum excipiente lethargo; rigor adjunctus maxime in *ακμη*, potissimum cum albis fæcibus et sopore, facileque pneumonicam annunciat; si cum notabili oblivione, ignavia et stupiditate; si cum silentio absque *αφωνια*; cervicis dolor terrificus; ubi ab ileo, hæmorrhagia, peripneumonia, variolis; subitaneæ resipiscentiæ febre acuta perseverante et nulla crisi prægressa; facies cadaverosa; stillicidium narium etc. *Hipp. Boerh. Alpin. Hoffm. de Berger.*

Paraphrenitis non tanti et tam præcipitis est periculi quam phrenitis. Vel discutitur criticis sudoribus v. g.; vel per metastasin fiunt parotides, surditas, arthritis, erysipelas; vel corruptione intra d. 7 et 14 necat. Hypochondriacos et melancholicos invadit facilius. Pluries nascitur ex hepatitide. Delirium continuum, risus sardonius, hypochondriorum intro-sursum revulsio, simul sumta, pathognomonicum paraphrenitidis sunt signum. Dolores intolerabiles, perpetui, tendineam diaphragmatis partem affici significant, et si in horas increscant, lethale erit. Ascitem purulentum, empyema quandoque relinquit *Boerh. Schulz. Juncker.*

Phthisis.

Inter chronicos *φθισις* duos fere trientes jugulat. Metum *φθισεως* junctim creant frequens destillatio in corpore tenui, longaque; horror subinde incidens cum dyspnœa; anxie-

tas cordis et interdum cum palpitatione; tussis sicca; appetitus dejectus; macredo imprimis in musculis manuum, capitis; febricula continua; sputa globosa, rotunda, grandinum instar, diuturna, licet sine febre; (*Bagl.*) morbi prægressi, v. g. hæmoptoe; jus hæreditatis etc. Omnis φθισις præsupponit prægressam inflammationem pulmonis, sine hac enim non fit pus, ergo sæpe sequitur pneumonicas febres, imprimis ex neglecta V. S. Ab anno 18 plurimum, raro post 36 obvenit. *Hipp.* Juvenes qui in pectore pus colligunt, nisi multa admodum bona signa assecuti fuerint, minime evadunt. Contagiosa est φθοη, atque circa æquinoctia exarcerbatur; autumnus maximopere exitio esse solet. In ad φθισιν dispositis catarrhosæ defluxiones malæ. Dispositi sæpe liberantur fluxu sanguinis critico, v. g. e naribus, sedis vasis. Ne confundas tussim chronicam cum copiosa phlegmatis ejectione atque φθισιν. Hæmorrhoidum molimina ad pectus contingentia; arthritica conamina, podagrica potissimum, cum rejectione pituitæ viridescentis, puris instar, curiosis clinicis non ignota; purpura pariter scorbutica remanens incautis plus sæpe φθισιν imponunt. Si fæces albescunt, mesenterii glandulæ simul sunt infarctæ. Strigosi plures, etiam ad orci fauces propemodum redacti, appetitu laudabili multoque cibi ditantur. Rejectas vidi vesiculas pure plenas, bronchia notat exscreata *Forestus.* Sæpe gignitur a tuberculis pulmonum crudis, exque facili hoc. Terminatur pluries in empyema fatale. Urina phthisicorum, licet bruna et fusca, ad hydrometriam

levior tamen semper est illis sanorum aut aliis morbis adfectorum. *Comm. litt. Nor.* Phthisici diu supervivere possunt et non raro senescunt, si ulcus in pulmone habeant callosum sive fistulosum, quasi fonticulum, cum quotidianis sputis; bene tales comedunt et respirant, ac medio corporis habitu perstant; contra. si ulcera sint serpentia, vel exspuitio haud bene procedat. *Willis.* Tamdiu phthisici vivunt, quamdiu extussire ac per sputa pulmonem expurgare possunt. Malum confirmatum nunquam curatur; qui id fecisse jactitant, hecticos tractarunt, vel catarrho rebelli detentos. Hæreditaria omnium pessima, nec curanda nisi cum precautione hæmoptoes. *Boerh.* Φθισις ab hæmoptysi per vim externam inducta ceteris levior. Phthisis in qua subito rumpitur vomica cum sputis bonis, difficulter quidem, tamen sanari potest. Quæ ex interceptis hæmorrhoidibus ac menstruis, ubi nondum contracta labes in solidis notabilis, iisdem restitutis, bonam spem relinquit; sed iisdem fere, nisi redit sanguis, vomica erumpit, quæ, quo cruentior, eo melior est. Solvitur aliquando phthisis abscessis pectoris (*Valer.*) vel tumore in collo non multum a scrofulis abludente exorto. *Sydenh.* Salutis spes est si abest hæreditaria dispositio; calor fit mitior; appetitus ciborum salvus manet; respiratio libera; sputum unius coloris; album, sine pituita, æquale, rejectu facile; si alvus compacta; vires constant; tussis rarior; sitis non urget; urina copiosa; vox sonantior; somni longiores, reficientes; dolor ad scapulas transit. *Hoffm. Boerh.* Funesta prognosis, calor he-

cticus magis magisque increscens cum pulsu etiam mane citato, corporis contabescentia viriumque lucta; si sputa in aqua salsa fundum petunt; summa spirationis cum metu suffocatus difficultas; capillorum defluvium; odor cadaverosus ex ore; vox raucida, dolor urens cervicis, interscapularis; sudores, diarrhæa colliquativa; œdematosus pedum tumor cum dolore quodam; anxietates acerbæ, fere continuæ; animi deliquia; *αφθαι*; brachii, manus, unius vel alterius, tumor œdematosus; sputum greveolens, vel saporis aluminosi, vitriolici, instar piscium putridorum, carbonibus injectum tetre olens; rubor fixus genarum; præcordia in tumorem sublata; rigores sub consummato malo repetentes; expectoratio suppressa, mente dum sana ægri, tandem vitæ finem facit, ubi maxime gangræna accedit, sæpe in coccyge, vel pedibus obveniens, ac pulmone ipso, unde sputum ichorosum.

Tria mortis certissima signa ponit *Hollèrius*: sputum graviter olens, capillos defluentes, alvi profluvium. Anceps satis, fallaxque in hoc morbo novissimus vitæ articulus est. *Lomm.* Phthisis plerumque est lethalis, ubi pulmones pleuræ accreti. *Bennet. theatr. tabid.* Non omnes, qui phthisi pereunt, semper sanguinem exspuunt. Inducitur aliquando a vitio humorum universali. *Barthol.* Moriuntur senes tacite ex virium collapsu; juniores sub febrili motu inflammatorio. Finitur sæpe phthisis apoplexia, cerebro illæso, ob fœtidissimam putrilaginem, crebro infensissimam. Qui pertinaci raucedine laborant, hectici moriuntur anno vix elapso. *Bagl.* In

phthisicis si dolor vehemens lateris derepente subveniat, brevi delirabunt, febris maligna accendetur, et paucis post diebus moriuntur. *Bagl.* Talisque tabes oritur infallibiliter a connexione p. n. pulmonum cum costis. *Dodon.* Sputorum retentiones in tabidis mentem ad delira verba commovent. *Hipp.* Pulsus contractus, debilis, vermiculans; pustulæ rubræ in corpore, maxime circa collum in novissimis sunt. *Lomm. Boerh.* Tabidi ex apostemate vel ulcere interno post iter avide, viribus collectis omnibus, susceptum, pluries brevi post suffocati extinguuntur.

Phthisis nervosa est morbus revera chronicus, et nisi in ipso principio, curatu difficillimus; terminari solet in tumore hydropico incurabili. *Morton.*

Pleuritis. Peripneumonia.

Sanguis, serum, cacochylia, flatus, bilis, vermes pleuritidem creant. Semper videndum, an febris sit essentialis, an secus? Corpora laxa facilius laborant quam rigida, et exercitata. *Hipp.* Pleuritis et peripneumonia quotidiane remittentis genium imitari solent aliquando tertianæ continuæ. *Arct.* Ardentius vini desiderium in multis pleuriticis observari solet, ex quo pleuriticos in antecessum suspicantur. *Alpin.* De morbis pulmonum noli cum jactantia disserere vel facilem pronoli mittere curationem; et nulli pectoris morbi flocci habendi, quia multis ne opinantibus quidem, fiunt exitio. *Bagl.* Rigoriferæ sunt vere inflammatoriæ pleuritides. Pulsus duri-

ties est signum fere infallibile omnium pleuritidum, etiam obscurarum sive latentium. *Bagl.* Sed quoque insuper habeto, quod in morbis pectoris nil citius a naturali recedat statu, quam arteria seu pulsus. Ex respiratione certius præsagium quam ex pulsu est. Mollities pulsus alios comitatur pulmonum morbos; quod esto inter signa distinctiva morborum pectoris difficillime cognoscibilium. Inæqualis quoque familiaris est pulmonum morbis. Pleuritides crudas sive siccas significant rubores fugaces genarum, paucus dolor, jactatio, ardor viscerum, ariditas linguæ etc. Difficiles eædem sunt et perniciosæ. *Hippocr. Bagl.* Pleuritis in sinistro latere plus periculi habet quam in dextro, citius autem maturescit ac solvit. *Lomm.* In pneumonica febre sæpius stomachus, (quare *Storch. in med. Jahrg.* tumorem in cordis scrobiculo pleuritidi pluries socium forte notavit) mediastinum, diaphragma simul inflammantur, suppurantur, unde quandoque vomitus purulenti salubres in hisce. Pleuritides ex dorso sunt pleuritides symptomaticæ rheumathismi acuti. Omnis dolor lateris cum febre fugax, malignus est et erysipelatodes, et fere necat. *Ballon.* Quibus pulmo totus una cum corde inflammatur, ii toto corpore nervorum resolutionem sentiunt, ac sine sensu jacet æger frigidus, secundo autem vel 3. die perit. Pleuritides facile recidivant, eæque semper sunt lethales. *Hipp.* Interficiunt pleuritides præfocatione, magnis symptomatis, accedente peripneumonia, phrenitide, tabe, syncope etc. Solvitur morbus in principio

resolutione benigna; Die 4. 7. 9. 11. 14. coctione ac excretione, uti sputis; abscessibus pone aures, in umbilico, alis, ad crura; pustulis miliaribus; ictero; diarrhœa (maxime biliosa et ingluviosa;) menstruis; hæmorrhoidibus; hæmorrhagia; sudore; urinis; mictu cruento; οφθαλμια etc.; et quod semel novimus, catalepsi quoque. Salus optima pleuriticorum ceteroquin est, inflammatione non resoluta, in expectoratione, quæ primaria crisis est pectoris morborum. Dies 7. et 9. omnibus magis periculosi sunt. Omnes pleuritici, qui vomunt statim in principio morbi, evadunt. *River.* Alvus et vesica αιμορρουσα pleuriticis nonnullis, si alia respondent, secundi ominis esse potest. Quibus in interiora auris dolor et hinc abscessus, parotides, fiunt, sanantur. *Hipp.* In pulmoniis vehementibus quicunque abscessus fiunt ad crura, brachia, optimi sunt, imprimis, quo facilior sit anhelitus. Optimi autem sunt illi ad crura abscessus, qui fiunt sputo mutationem subeunte; quodsi sputum neque recte excernatur, neque urina bonam subsidentiam habere videatur, periculum est, ne articulo claudicet æger. aut ei multum negotii exhibeatur; si vero dispareant abscessus et intro recurrant, sputo non prodeunte, ac detinente febre, gravis morbi periculum et delirii et mortis ægro imminet. Quibus post V. S. dolor laterum in claviculas, manus, omoplatas, vel dorsum propagatur, rarissime vel unquam hinc moriuntur. *Boerh.* Crusta alba in superficie sanguinis extracti bonum. *Bagl.* Si sanguis e secta vena non recto flumine versus horizontem prosiliat, sed

per cutim repens perpendiculariter dimanet, neque pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par hinc capit commodum. *Sydenh.* Narium hæmorrhagia, hæmorrhoidum fluxum incidunt cum ευφορια circa diem 4. 5., contra, si posthac cruor ater manet vel e nare, vel sedis venis. Sanguinis e naribus stillatio, mala. Alvi fluxus non nimius, d. 5. 7. 11. 12. salutaris est, ejicitur materies purulenta vel biliosa, vel ingluvies; licet petechiæ adsint. Alvi fluxus biliosus, flavus, copiosus ante 4. diem cum levamine accedens, securus. Ructus acidi supervenientes pleuritidi salutares. *Hipp.*

Strepitus ille infelix in pectore pleuriticorum vel index est sanguinis in arteria pulmonis subsidentis, vel denuntiat inflammationem in abscessum abiisse. Evenit frequentissime d. 8. 10. ambiguæ salutis fereque desperatæ testis. Ex situ hi erecto subito præfocantur fereque apoplectici moriuntur. Urina bona, pulsus bonus, sputum malum, pessimum.

Perniciem minantur si supervenit pleuritidi peripneumonia, æque si illa in σπασμον, vel τετανον vertitur; ubi asthmaticis pleuritis, vel peripneumonia accidat; si oculus auriginosus, et caliginosus fiat; si jungatur ischuria, dysuria; si erectum velint situm cum mala respiratione, licet cum pulsu bono; si ex ulcere tibia siccato, ni recrudescat idem; sudor largus, crebrior alvi fluxus statim ab initio et extra dies criticos; pulsus parvus, durus et celer; si phrenitis accedit; si morbus dorso inhærescit; si sputum nullum aut malæ notæ; si tremor, delirium,

convulsio a copioso screatu etc. *Hipp. Bagl. Boerh. Hoffm.*

Si pleuritici non repurgari incipiant quarta die, sed febris augeatur cum aliis symptomatis, nec non magna spirandi difficultas cum stertore superveniat, 7. die moriuntur; in his pedes tumefieri solent ante mortem et oculi caligant. Perperam agitur cum iis pleuriticis et peripneumonicis, qui nihil espuunt, nisi copiosæ effluant urinæ. *Hipp.* In suppuratione pulmonis non expurgata, hypochondrii tensio superveniens opinionem facit abscessus cruralis. Ex pneumonicis suppuratis fere seniores plus moriuntur, ex ceteris suppurationibus juniores potius. Qui pleuritide laborant, nisi intra d. 14 superne repurgentur, iis in suppurationem fit morbi translatio. Si pleuritidi succedit abscessus sive suppuratio, computandum ab illo tempore, quo primum quis riguit. *Hipp.* Suppurationem sive abscessum fieri scire licet, si intra 14. d. sputis morbus non depurgetur; sputum non allevet dolorem, tussim, dyspnœam; si febris dolorque manent; si nulla alia incidit solutio per alvum, urinas etc., si horrores intercurrunt; si cum nova insolitaque gravitate pectus oneratur, sitis crescit; si tussis vexat plurimum inanis, spiritus admodum difficilis est, et nullæ tamen exitii notæ sunt inter hæc. Malo forte in vetustatem incidente, oculi fiunt cavi, malæ rubent, manuum ungues adunci evaduut, digiti vero incalescunt, pedes tument, cibi cupedia perit, pustulæ toto suboriuntur corpore. *Hipp.*

Abscessus solvitur per alvum, urinas, per sputa vel screatum quandoque simul et se-

mel factum seu incidentem, vel successivum, rupto eodem ac effuso pure in tracheam. Et in tali casu apostema sanabile erit. Plura legas infra de Vomica. Ruptio vomicæ ex pneumonica febre fit plerumque intra 20 dies, aliquando citius, aliquando tardius ad 60 usque. Sputum bonum habe quod copiosum seu multum ac in die decretoria ejicitur; quod leve, æquale, facile eductu, album, flavum, cruentum, pallidum, permixtum, idque non in statu sed augmento intra d. 3. et 4. minus tutum tardius. Quæ intra 5. diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora censentur.

Malum est sputum impense quod fœtidum quod fere nullum (nisi copiosæ effluant urinæ,) quod non juvat; quod candidum, glutinosum, viscidum imprimis cum raucedine, rotundum; ab initio valde cruentum; a primordio mox livescens; ultra d. 7. flavum; sincerum flavum albumve; ex virore pallescens; spumosum valde; siccum, biliosum, cœnosum, amurcosum, nigrum, non permixtum, æruginosum etc. Quibus circa initia in totum purulentæ sunt spuitiones, ii die 3. vel 5. moriuntur, quod si superent, nec longe melius habuerint, 7. aut 9. aut 11. supputati sunt. Si pleuritis vel peripneumonia cum febre vehementissima incipit, tertio die necat pulmone facto gangrænoso. *Boerh.*

Symptomata vehementissima, dolor maxume, subito ubi sine causa cessant, manente febri, quin aucta, cum malo pulsu, respiratione celeri parvaque, frigido sudore, gangræna adest, imprimis si simul lividus thoracis color. Sanata pleuritide si remaneat

tussicula quædam et circa vesperam calor blandus per totum excitetur, aut recidivam aut suppurationem præsagias. *Aret.* Plurimum dyspnœa pleuritidem sequitur. Lateris dolor cum sputis biliosis si absque ratione evanuerit, oculi perturbantur, ægerque in furorem agitur. Si morbo declinante abdomen a flatibus nunc intumescit nunc detumescit, bonum; sanantur enim ut plurimum, idque circa diem 10. communiter observavimus, verba sunt *Baglivii.* Pleuritis biliosa per morbum regium intra dies 14. sanatur perfecte, æque diarrhœa biliosa. Eadem ingluviosa et ex apparatu pravorum humorum in primis viis tollitur.

De pleuritide prædicta plurimum valent et de peripneumonia. Peripneumonia est semper valde periculosa; plus periculi quam doloris habet *Cels.* Ex angina si est, intra 7. d. occidit, aut transmigrat in tabem. Peripneumoniæ in sanitatem itio sperari non potest, nisi levis tantum ille morbus fuerit, i. e. inflammatio tantum in artéria bronchiali hæserit, vel in parva tantum parte arteriæ pulmonalis. In peripneumonia si febris, tussis et reliqua symptomata d. 5. exacerbentur, septimo aderit mors; ubi ante 4. diem levamen symptomatum non percipitur, resolutio non speranda, sed suppuratio succedet.

Decubitus in sanam partem cum molestia, in ægram facilis, sensus punctorii doloris non cum pulsu sed cum respiratione incidens, dolor compressione ingravescens, invasio non cum rigore facta (*Hipp.*) declarant præter alia pleuritidem notham sive spuriam.

Frequens est hypochondriacis, hystericis, hæmorrhoidariis, arthriticis, hemicranicis etc. Sæpe degenerat in abscessus musculorum abdominis. Eidem facile succedunt nephritis, malum ischiaticum, podagra et ex incongrua medicatione schirri viscerum, asthmata, pleuritis vera et hepatitis. Felicius per urinas solvitur quam sudorem. *Hist. morb. Vratisl.*

Pulmonum tubercula cruda.

De morbis pulmonum noli cum jactantia disserere, multis ne credentibus quidem fiunt exitio. *Bagl.* Ex dolore leni in alterutro pectore atque tussi sicca nosce incipiens tuberculum. Ex angina si peripneumonia, intra 7. d. lethale, vel minimum suppuratio aut tubercula pulmonum sequuntur. Cruda pulmonum tubercula de facili in φϑισιν abeunt. Latent inter initia ita clanculum, ut vix ulla sui proferant indicia, sed tota eorum res in insidiis est. Tantum manifestantur demum vel post pleuritidem vel post anginam vel post febrem aliquam sanatam; igitur, si tunc superveniat dolor lateris, dorsi vel pectoris alius, accedente dyspnæa, orthopnœa, tuberculum ad inflammationem et suppurationem ire significatur. *Dodon.*

Salus expectari potest, si pure exscreato universo, ulcus manet nullum. Sæpissime derepente moriuntur. Suppuratio tuberculo erumpit pus in trachæam et suffocat; hinc quo magis sunt in pulmonis superficie, eo minus periclitantur de suffocatione subita.

Purpura varia.

Purpura est omnium delicatissimus morbus. Aliquando ita inopinato jugulat, ut quem pro liberato iam ceuseas, accedentibus convulsione, delirio, furore, apoplexia extinctum paucas post horas audias.

Purpura, maxime alba, cum rigore impetit; variolæ cum horrore potius incursant. *de Berger.* Notatur hæreditaria. Feminæ fluore albo detentæ ad purpuram pronæ sunt. Sudores nocturni ad purpuram dipositos sæpenumero mirum torquent. Purpura per externum calidius regimen ex despumatione sanguinis sæpe inducitur. *Com. lit. Nor.* Horrores ex dorso et lumbis cum sudoribus intempestivis, dyspnœa, facie flammea, oculis subinflammatis et lacrymosis nonnihil, maxime si circa febris vigorem, purpuram præsagiunt, plus sæpe symptomaticam. *de Berger.* Prænunciant junctim sumta purpuram horrores; dyspnœa; sensus formicationis in facie, palpebris; suspiria cum pectoris oppressione; oculorum obfuscationes instar telarum araneæ; virium defectus sine causa; pulsus frequens et debilis; vigiliæ et spirituum commotio sub somnum; timor, mæstitia sine ratione augentes; dolor femoris, capitis, intestinorum etc. notabilis; urina sanorum similis. *Hamilton. Nebel.* Purpura quibusdam familiis fatalis vere est circa destinatos quidem annos. Pavor, metus, horror quidam vehemens ob et erga purpuram in nonnullis observatur, oppido ferialis, ubi eadem subest vel accedit. Suspecta sunt signa: ubi

nervo sensili dotatos, debiles, impuros; puerperas ergo, corripit; ubi pulsus persistit durus et auctus exanthematis expulsis; si arteria præter modum debilis, intermittens est; inquietudo maxima; somnus nullus; respiratio ubi permanet difficilis post efflorescentiam; sudores semper effusi; urinæ aquosæ, pallidæ; alvus torminosa, potissimum in puerperis; si inter arescendum æger bene opertus auræ frigidioris afflantis sæpe sensum habet, etc. *Hoffm.* Mala signa sunt: statio exanthematum inconstans, imprimis si ad corticem non revertunt; vox faucibus hærens; linguæ tremor; angina, *ἀφθαι*; si horrores socii fuerint levium fugaciumque sudorum; urina crassa subito pallida facta; dysuria in incremento; cardialgia in statu; si æstum præcordiorum summamque anxietatem internus frigoris sensus cum debili, parvo, inæquali pulsu excipiat; si interiora ardeant atque extrema frigeant cum sudore largo, frigido, et contra si extrema æstuent, et in ventre frigoris intensi sensatio; purpura vanescat; animus linquat; mens turbetur; dyspnœa urgeat; convulsio incidat. Quæ citimi exitii notas habent. *Hoffm.* Delirium, motus convulsivi, convulsio vel apoplexia, si symptomata comitantia et in principio accidunt, facilius Medici diligentiæ praxique regulari obsecundant, et contra in progressu et declinatione, maxime cum exanthematum regressu. *Jo. Georg. Gmelin. Diss. Tubing. nuper de febre miliar.*

Purpura quæ in declinatione continuarum succedit in corpore impuro, cacochymico, viribus enervato, diebus licet criticis,

plerumque funesta; et contra aliquando tunc salutaris est. Αφθας indicunt nausea pectorisque calor. Augentur αφθαι pustulis miliaribus arescentibus, et contra. *Hamilton.* Vomitus spontaneus neutiquam sistendus sed leniter promovendus. Ventris tormina sæpe a miasmate remanente suboriuntur. Ægri quo magis somnolenti sunt, eo facilius convalescunt, etiam ii, qui mitioris sunt indolis, facilius, quam qui feroces et iracundi liberantur. *Hamilton.* Capitis dolor sævus et purpura se invicem sæpius excipiunt. In arthritidem migratio purpuræ non infrequens est.

Declinante morbo superiora manuum sudore frigido sæpe madent. volæ calent. *Hamilt.* Purpura acuta relinquit sæpe atque transit in apoplexiam; paralysin; convulsiones; delirium; morbos chronicos, v. g. hystericos, hypochondriacos; mammarum apostemata (maxime in puerperis hæc) vel alius partis; tumorem femorum, tibiarum pedumque non semper indolentem: depravatam memoriam; fluxum lochiorum et urinæ nimium; calorem internum cum debilitate, languore ac imminuto appetitu cibi conjunctum: *Hamilt.*

Ex remanente vel retrogressa generaliter fiunt asthma, tussis, febris, hydrops, oculi aurisque vitia, spasmi, convulsivi motus, epilepsia, arthritis, rheuma, paralysis, colica, cardialgia, αφωνια (quæ egressis pustulis funditus pluries tolluntur), leucophlegmatia, tumor œdematosus universalis vel partialis cum aut sine dolore, cui quoque medicina est, etc. Restituti post tumorem talem leucophle-

gmaticum instar sceletri apparent emaciati. Situs erectus in exanthematicis periculosus est, maxime in purpura acuta, morte subito excipiente, præprimis in puerperis. Solvitur purpura critice urinis largis, sedimentosis; aucta transpiratione; diarrhœa; ptyalismo; per lochia; dolore spastico ac tumore dolorosissimo artus vel membri cujusdam; quin paralysi spuria, etc. Diebus criticis aliquando bubones exsurgunt, non semper critici. De purpuræ eruptione a sedibus nil metuendum. Diarrhœæ suppressio subitanea, spontanea, arte inducta, apoplexiæ metum injicit. Quandoque lochiorum fluxum quasi supplet diarrhœa et symptomata inde fiunt mitiora.

Purpuræ species varie inter se alternant. Puerperarum purpura multum habet nexum cum lochiorum et secundarum statu: consul. supra p. 217. Benigna purpura in malignam subito interdum mutatur, haud sine vitæ discrimine, plurimum ex inepto damnabili regimine.

Rubra, quæ semel occupavit subjecta, ægre deserit. Rubra epidemica sæpe ita maligna est ut alba, immo hanc interdum superat. Rubra recedens specialiter gravia parit symptomata, anginam, aphthas, pleuritidem spuriam, hemicraniam etc., quæ erumpente iterum exanthemate prorsus fere evanescunt. *Junck.* Alba periculosior est rubra, maxime epidemica et puerperarum, hisque plerumque maligna suevit esse. Si nimis languide erumpit, ita ut post discessum priorum nova succrescant exanthemata, semper pejoris est indolis. Quæ cum pe-

techiis simul, præcipue mature efflorescit, est periculosa. *Junck.* Retrogressa alba ubi revertit, symptomata autem mala, ut αφϑαι, anxietas, delirium manent, lethalis est.

Purpura scorbutica renitens est malum et sævorum pathematum scenam largitur ubi intus remeat nec excluditur. Calidis in acutam sæpe mutatur. Facile sequitur lenta, hectica. Libenter revertit. In femininis cum fluore albo, alias hemicrania, vesicæ spasmo etc. sæpenumero alternat. Remanens pluries φϑισιν mentitur.

Urticata et scarlatina circa d. 7. vel citius disparent iterum, sibique relictæ, ac debite tractatæ, nil mali relinquunt, et contra, mala habent consectaria, imprimis ex regimine nimis calido. Quo citius scarlatina erumpit, eo citius absolvitur. Et adultos aggreditur, licet rarius, et quandoque contagiosa est. *Comm. lit. Norimb.*

Mali moris esse indicant tonsillarum uvulæque tumor, convulsiones, coma, etc. In febre scarlatina si pustulæ miliares, colore rubro extincto, superveniant, salutem promittunt. Si in scarlatina, urticata, miliari urina parcius secedit, non diu emanet tumor leucophlegmaticus, qui præcavetur diureticis. *Comm. lit. Nor.* Multi inde moriuntur. Urina simul est fusca, turbida, nigro-rufa, cum sedimento atro fusco, spadiceo. An similis in visceribus internis stasis, an potius non plena per pustulas crisis, et resorpta materies acris, delata ad renes, stimulo suo clausit vascula urinaria? *de Haller.* Et contra, lotium copiosum reconvalescentiæ bonum signum. Hæmorrhagia sufficiens in

scarlatinæ principio plerumque prodest. *Storch. Tractat. peculiar.*

Raucedo.

Raucitas ab ulcere antiquo consolidato in junioribus εὐσπλάγχνοις; a partu quæ difficili, medicabilis est. Quæ a cacochymia venerea, scorbutica; a colica; ab hysterica chronica affectione; a vermibus vel aliis animalculis in primis viis; in synocho putrida; a catarrhis acribus etc., judicii rationem habet in morbo primario. Vocis raucedo, quæ per annum duravit, non recipit curationem; hectici prope moriuntur. Raucitas in phthisicis mortem proxumam dicit. Ex insania in raucedinem cum tussi fit secessio. *Hipp.* Raucitatem observavi gravem, chronicam in ad hæmorrhoidum fluxum prono, robusto viro ceterum, earundem fluxione adveniente sublatam.

Renum & Vesicæ urinariæ morbi reliqui.

Magna est consensio renum ac vesicæ cum ventriculo, intestinis et pectore. *Rega.*

Quamplures morbi diuturni desinunt tandem in morbos pulmonum aut renum. *Bagl.* Renum affectiones supra 50. annum non curantur. *Hipp.* Podagricus fomes vesicæ morbos varios producit, dysuriam, ischuriam, mictum sanguineum, pruritum scroti et similia. Rene uno affecto et alter facil-

lime patitur. *Forest.* Ren sinister præ dextro adficitur pathematis nephriticis. Sanguis intra vesicam concretus gravissima parit symptomata, lipothymiam, exiguam spirationem, pulsum obscurum, nauseam, angores, extremorum frigus, cruciatus et ardores vehementes in ima pube atque circa virgam.

Vertigo atque nephriticæ affectiones sæpenumero alternant. *Hoffm.* Qui gonorrhœa virulenta laborarunt in juventute, persolent in senecta diro urinæ ardore, vel ischuria quoque divexari. *Bagl.* Si æger dum in terram incurvatur et exinde erigitur , cum difficultate erigatur, adeo ut per medium quasi scindi videatur, pro certo dicas, dolorem illum non esse nephriticum, sed rheumaticum. *Bagl.*

Nephritis simplex recens curari potest, calculosa autem vix unquam. Urinam cruentam si in illa mejant, timent quidem sibi et debilitantur sed levantur. Urina crassa æque melior est tenui. Urinæ atræ nephriticorum, vel succedente dolore vel secus, pro cruentis a quibusdam minus attente habitæ, non sunt timendæ. Hæreditaria vix curatur. Ructus insipidus seu motus quidam ventriculi convulsivus, singultui propior, propius quasi est nephritico dolori et pro signo habendus pathognomonico. *Piso.* Renum inflammatio profundior ex gravitate febris, doloris, aliorumque febrilium symptomatum etc., cognoscenda, facile in ulcus abit. Brevior, diaria febris nephritica spasmum renum potius, non æque inflammationem significat. *Hoff.* In junioribus longe vehementius nephritis exacerbatur et difficilius tollitur quam in senioribus.

Quo frequentius et acrius recurrunt invasus nephritici, eo periculosiores, et eo gravius exulceratio prævalescit. Renibus inflammatis facilior est decubitus in latus infirmum, supinis quam pronis ægris. Hæmorrhoides nephriticis accedentes, bono sunt. *Hipp.* Urinæ suppressio in nephritide mala. Alvo continentes ex nephritide facile abortum patiuntur. Nephritis spuria non raro in senibus *μαρασμον* post se relinquit. Calculosa plurimum sequitur inflammatoriam, purulentam, pituitosam. Periodica subinde est. *Ettm.* Nephritidem mentitur aliquando vermis renalis. *Pechlin.* Ubi renum inflammatio resolvitur, necessum est, finitis doloribus, urina multa, crassa feratur cum sedimento copioso, albo, levi, non fœtido, non purulento. Corruptionis vel gangrænæ signum sunt creber bilis vomitus, delirium, frigus extremorum, doloris remissio sine causa, defectus virium subitus, urina ichorosa etc. Abscessus renum (quem fieri docet remissio doloris, ejus in pulsationem mutatio, horror sæpe recurrens, gravitas stuporque partis) si in pelvim erumpit, ex laudabilis puris per urinam excretione bonam relinquit spem; contra, si in cavum abdominis effunditur, vel si pus malum; subinde vomitu vel alvo sincerum redditur pus ex ventris lumborumque regione. Si nulla facta resolutio, nulla suppuratio, febris dolorque cessant sine mortis signis, coxæ stupor, marcor, impotentia accedunt, scirrhum nuncia, qui incurabilis est, ac in hydropem facile funestum vertitur vel tabem. *Hipp. Lomm.* Abscessus renum plurimum fiunt a calculis. Gangrænam

renum, vesicæ indicat urina ichorosa. Ren sæpe ita perditur, ut pus membrana ejus ambiente, tanquam marsupio, obvolvatur, quandoque et calculis inclusis. Rarius renum vomica uno impetu erumpit. Ren purulentus quandoque totus excernitur, cujus loco post mortem tardius subsequam massam quamdam invenit pinguedinosam. *Jungken*. Pus urinæ non permixtum significat venire ex vesica; inæqualiter permixtum e renibus; æqualiter pulmonum suppuratum denunciat; *Lomm.* æque ex gradu fœtoris præscies, unde sit; si ex vesica, notabilior ceteris erit. Pus in urina esse deprehenditur, si vitro urinario aquæ tepidæ immisso sedimentum non solvitur, nec urina redditur clara, quod fieri solet, ubi pituita sola urinæ permixta est. Quandoque pus cum urina exit integris renibus et vesica, veniens v. g. ex pulmonibus. *Holler.* Urina mucosa non semper est ab ulcere renum vel vesicæ; in memoriam et revoca hæmorrhoides albas seu mucosas, dolorque in lumbis vel vesicæ regione determinat, an ab his sit. In renum ulcere sæpius et copiosius cruor simul meitur, in vesicæ minus. Ulcera renum promtius quam vesicæ sanescunt. Renum et vesicæ ulcera curatu difficillima sunt, in senibus insanabilia; et ulcere curato, longo post tempore cum urina adhuc feruntur filamenta. Ulceratio renum urinam dat crassam, turbidam, fætidam, sedimentum lacti non admodum dissimile.

Vesicæ inflammatio vix non semper in cervicis musculo sedet. Ubi non tempestive discutitur, vel citius necat sphacelo, vel tar-

dius ulceratione et hectica. Familiaris est hæmorrhoidariis. Magis viris quam feminis accidere notatur. Si dolores in vesicæ inflammatione non solvuntur, neque vesica mollescit, periculum est, ægrum primis circuitibus, convulsum præ nimio dolore, moriturum. Simul pauca spes est, ubi sub permanente acuta febre, urina et alvi dejectio prorsus retinentur. Gangrænæ semper fatalis manet suspicio, ubi sub immorante febre dolores magis in dies ingravescunt, nulla adparente coctione in urina etc.

Vesicæ abscessus solvitur per perinæum, urinæ itinera, intestinum rectum. Ulceratio vesicæ major et gravior ut plurimum est ab inflammata ejusdem cervice. Ulcus vesicæ quando a calculo fit, non curatur ni extracto calculo. Si quis sanguinem et pus et squamulas sive pelliculas mejat, et gravis odor adsit, vesicæ exulceratio significatur. *Hipp.* Si ulcus sordidum in fistulam abit, crassamentum quoddam subsidet viscidum et cohærens, narium muco aut ovi candido persimile. Si præsente vesicæ ulceratione ingens ad matulam stimulus est, et post emictionem dolor gravis in pube ac perinæo, isque gravior corpus erigenti, eamdem juxta urethram hærere pronunciabis. In ulceribus urethræ pus urinam præcedit, in illis vesicæ cum urina excernitur, illaque fœtet. Si in urina cum dolore excreta moleculæ furfuraceæ et exilia ac copiosa filamenta adparent atque subsident, scabiem vesicæ significant. *Hipp.*

Spasmus vesicæ gravissimus est et sæpe funestus, transitque facile in sphacelum si

cum febre multa, vesicæ duritie juxta pubem, alvi, ac urinæ suppressione. *Hoffm. Furstenau Dissert. pecul.* Erysipelate aliquando critice solvitur. Si in suppurationem abit ex inflammatione nata, urina multa, purulenta, salutem promittit. Spasmus vesicæ, ejusdem hæmorrhoides, mucosæ maxime, et purpura scorbutica pluries alternant. De vermiculis cogitasse ne negligas in vesicæ spasmo. Quorum plus quam mille, rarissimo plane exemplo, nuper notavi successive excretos cum vesicæ spasmo immanissimo, stipato vesicæ hæmorrhoidibus cruentis, albis pariter, largissimis, damnabili olei terebinthinæ usu ab agyrtis nebulonibus magis proritatis acriter, ægro adhuc superstite. Sed veri vermiculi bene noscantur ab iis, qui ex sanguine in vesica coacto laboriosisque nixibus excreto, figura tales saltim, excluduntur. Vesicæ spasmus ubi ad *ακμην* pervenit, nullam fere admittit medelam. *Fursten.*

Paralysis vesicæ sæpe inducitur ab urinæ excretione ex causa morali vel alia dilata diu ac protracta; æque a materia podagrica regressa, habetque præsagii rationem in morbo novo felicis, in isto adhuc quandoque quidem, in hoc plurimum.

De hernia vesicæ urinariæ evolvas pag. 128. De hæmorrhoidibus ejusdem consul. pag. 119. prolata.

Urinæ incontinentia sanationem admittit quæ a vermibus intestinorum plerumque colis dolore stipata; quæ ex consuetudine in infantibus; quæ ex fibrarum laxitate; quæ ex sphincteris vesicæ debilitate, recens ad-

huc. In pueris curatur annis crescentibus ac fibra maturitatem aquirente; si annis crescentibus non cedat, malum incurabile prædicito *Bagl.* Pessima, quæ a vulneribus læsionibusque aliis cranii; a luxatione vertebrarum dorsi. Pestifera, si per febres incidit acutas, viribus jam fractis. Insanabilis, quæ in senibus; quæ ex sphincteris læsione per lithotomiam. Quæ vigilantibus contingit rarissime curatur, utpote ex paralysi vel læsione fiens. Quæ a laxitate dumtaxat sphincteris ægrius curatur in feminino quam nobili sexu.

Ruptura vesicæ urinariæ a calculo pluries adhuc sanatur. In vesica molæ polypi obveniunt urinali, fatalis plerumque exitus.

Rhachitis.

Gravida si ventrem coarctet per thoraces strictos ad rhachitidem prædisponit infantulum. Feminæ albo fluore laborantes faciles ad rhachitidem procreant fætus.

Connata nunquam observatur. A septimo a nativitate mense pusillos ut plurimum corripit et vix ante finitum triennium relinquit. Quo longius a partu affligit, eo melius. Morbus invalescens si super annum ætatis quintum inhæret, difficulter curatur; et ni in juventute mutationem recipiat, per omnem vitam corpus manet deforme. *Hoffm.* Hæreditaria ubi dispositio, et ubi a primis mox suborta est mensibus, difficilis est curatu. Quæ ex vitio victus, regiminis; quæ vermibus, variolis, febribus, scabiei, crustæ,

lacteæ, herpeti succedit, facilius adhuc medelam admittit; atque ubi revertunt efflorescentiæ, febris, bono est. In angusto spes est, ubi hydropicus tumor, asthma, φθισις, diarrhœa, lenta, hectica, spina ventosa, dentium nigredo, caries, tumores ossium strumosi, tubera subcutanea, anhelitus, vasa colli infarcta, varicosa etc. accedunt. Corpus summa macie extenuatum perimitur. Veræ rhachitides rarius tunc occurrunt, ubi intermittentes autumnales prædominium habent. *Sydenh.* Inquinamentum venereum plus sæpe admixtum est, morbumque reddit difficillimum. Diarrhœa si nullis cedat remediis, malum. Mala rhachitis aliquando ad oculos convertitur οφθαλμια cum tuberculis pronata, hacque victa vim suam atque noxam denuo exserit. *Buchner.* Solvitur quandoque variolis; migrat in scabiem. *Ortlob. de rhachit.*

Cerebrum in rhachiticis defunctis admodum molle, mole magnum, multum habere suevit mucosi humoris.

Rhachitis more infantum in adultis observatur quoque sine causa manifesta eveniens. *Burggrav.*

Scabies. Morbi cutanei alii.

Arcana pectoris intestinorumque cum cute consensio est. *Rega.* Scabiem præcedunt vesiculæ aqua plenæ. Scabies omnis illis ex toto quidem desinit, aliis certo anni tempore revertit. Ægerrime in senibus sanescit, ad lustra aliquando extenditur. Per conta-

gium communicata facilioris est curationis quam ceteræ. Levior humida est sicca, sed hæc curatu facilior illa. Rebellis valde est scorbutica et ferina; huic facile succedit hydrops. Pessima est ea scabies quæ caput obsidet. Chronica difficilius sanatur quam periodica. Si simplex scabies protracta jam, relictis superioribus, ad pedes talosque demigrat, mox plane cessaturam significat. Ubi visceris alicujus labes concurrit, malum omen. Gravior est scabies quæ magis cutim exasperat, prurit magis, plures numero obsidet partes, somnumque potius aufert. Scabies negligenter habita non raro ipsam in elephantiasin transmigrat vel lepram. Solvit scabies arthritidem, deliria, epilepsiam, febres etc. In juvenili ætate sæpe ab aliis morbis præservat. Critica notatur in scorbuto, febribus acutis, intermittentibus. *Kramer.* Retropulsam sequuntur status surdaster, effluxus seri ex aure, pectoris varii gravissimique morbi, apoplexia, convulsio, colica, cardialgia, febres intermittentes, acutæ, gutta serena, spasmus vesicæ, mictus cruentus, motus spasmodici, vagi, palpitatio cordis, φϑισις, ραχιτις, tussis ferina, cachexia, œdema, hydrops, singultus, sternutatio insolita, nimia et reliq.

Scabies si sicca magis quam humida valde est; circa pudenda potius hæret cum crusta tenaci, corrosivo ardore, doloribus profunde infixis, nocturnis, sociis et aliquando bubonode inguinum tumore, coryza uteri vel colis, mali coloris, in infantibus circa anum verrucis, ulcerosis excoriationibus, manifesto veneream suspicator. Rarissime hæc totum

corpus ita diffuse obsidet atque simplex. Suis antidotis citius et certius tollitur quam alia.

Venerea retrocedens vel repulsa insignissimam mox virium prostrationem infert, atque ad formandos tumores bubonodes tendit; rarius febris acuta succedit ac in simplici, saniosa. Scabiei et furunculorum non infrequens est vicissitudo et unum altero solvitur. Scabiei tineæ, variis exulcerationum generibus, reprimentibus prohibitis, sæpius numero succedunt tumores cystici, atheromata etc. Parotides si scabiosos obsideant, de topicis quære usurpatis ex hydrargyro. Scabiei fœdæ subjacent infantes sub mensium fluxu concepti. Climacterica chronicas et pro insuperabilibus habitas sæpe aufert ægrimonias. *A. N. C.*

Cutis vitia, quæ ex interna viscerum labe, difficilius curantur, facilius renovantur et ni hæc sit superabilis, in hecticam et hydropem migrant. Rebelles sunt cutanei morbi post intermittentes, variolas, morbillos, luem veneream. Noduli subcutanei pejores sunt quam efflorescentiæ.

Gutta rosacea ex hæreditate, sine noxa non deletur. Vari et gutta rosacea arthriticis cum adflictionibus sæpe alternant; ad interiora in his, maxime spiritalia, loca, versa, aliquando brevi fatalia fiunt. Gutta rosacea vel vari repulsi sæpe causa sunt tussis ferinæ, *φθισεως*, affectuum rheumatico-arthriticorum, catarrhi suffocativi ec. Novi ex varis faciei repulsis tremorem artuum, dein amaurosin secutam, tandem purpuram albam funestam in Juvenca nullius regimi-

nis et diætæ; cerussata enim cadente moro nigrior sibi placebat Lycoris. Varis et guttæ rosaceæ se impetigo sæpe jungit; contagiosam ergo dicunt illorum materiam. *Junck.* Sobriis nunquam accedunt. Varis ac gutta rosacea adflicti bene valere videntur, nisi quod anomaliis variis hæmorrhagicis, maxime feminæ menstruis ataxiis exerceantur. Ερπης omnis minime omnium ulcerum, quæ depascendo serpunt, periculosa est, verum curationem difficilem et longam habet, maxime ea, quæ minus rotunda. Miliaris squamulis farinaceis discedit; mediocriter et in summa cute ambulat, cujus tumiditas ac rubor ejus adventum significant proxumum; in orbem fere procedit, plerumque medio sanescente, extrema latius vagantur. *Platn.* Capitis miliarem cum defluxionibus catarrhosis si excipiunt morbilli vel variolæ, periculosum est; sphacelus partis quandoque accedit. *Hoffm.* Εσθιομενος et miliaris est, contagiosa et senibus familiaris. Εσθιομενος celerior et altior est atque ad ossa usque vorat cum effluxu humoris albidi, exulcerantis. Prurigine asperior, rubicundior ac pejor est Lichen, longe atrocior adhuc psora, pessimum genus Lepra. Facile lichen neglectus in psoram et hæc in lepram vertitur. Lichen manus potissimum obsidet, psora tempora et frontem. *Lomm.* Lepra vel psora quos semel inquinavit, hi facile tabent. Furfures lividi ac fœtentes lepræ nuncii esse creduntur. Lepra apud nos in initio curabilis est; nec sic contagiosa, ut illa Græciæ describitur. *Willis.* Psora nostra medicinis superatur. Elephantiasis incipiens medica-

bilis est, adulta minus, maxime faciei. Alphus chronicus quandoque solvitur diarrhœa longa. Curationem non difficillimam habet. Cutim vix unquam penetrat.

Leuce vix vixque remediis tollitur. Ad ossa usque adficit. Cruor post acus punctionem emanans spem facit sanationis, contra, tenuis subalbaque sanies. Inanis maxume medicina, si locus ex toto colorem amisit suum, nec rubor eidem frictu induci potest.

Combustio profunda in corpore cacochymico facile degenerat in ulcus fœtidissimum et malignum. Gravis brevi aliquando necat.

De aliis cutaneis vitiis sparsim alibi, imprimis morbos infantum, ac puerorum tradentes, monuimus.

Scirrhus. Struma sive Scrofula.

In morbis chronicis ex decem ægris fere novem scirrhis laborant internis. *Boerh.* Si contusio, inflammatio, suppuratio in interioribus prægressa, non bene curata sit, vel vi naturæ soluta, et maneat gravitatis pondus in parte, ac *αναιςϑησια*, scirrhum metue internum; et ex hoc prævio, accedente dolore, febre hectica, commissis erroribus disponentibus etc., cancrum. Scirrhus internus hepatis, lienis, pancreatis etc., quandoque diu vel per omnem vitam, si sine acrimonia sit, si non concitetur, et per reliqua viscera id, quod hic deficit, resarciatur, sine ullo vitæ incommodo fere, durat. Sed in raris hoc est. Quod et valet de externo. *A. Wedel. Boerh.*

Scirrhi viscerum, maxime profundius sitorum, difficilius cognoscuntur, ac nonnisi ex dolore obscuro, et gravativo fixo, respiratione difficili, tussi sicca dijudicantur; suspicio tamen eorum adest in morbis diuturnis ac rebellibus. *Vater.* Necat scirrhus, cachexia, hydrope, ictero contumacissimo, corruptione viscerum, abscessu, cancro, sphacelo. Scirrhus per se est innocuus, evadit motu incitato malignus; qui sæpe vitari impos, æternum metum incutit.

In cachecticis, venereis facile in cancrum degenerat. Si inflammetur scirrhus, cancri metus est. Scirrhus externus recens, non nimis magnus, nec scaber, mobilis, sine vasis tumidis, in corpore ceterum integro, aliquando medicamentis vincitur; æque si pressu sensum exhibet aliquem; contra, consummatus, sensu penitus carens. Scirrhus sanguineus majus periculum inducit, et contra exsanguis. Exquisitus scirrhus et lapidosus nulla curatione tollitur; non exquisitus, pituitosus curari quidem potest, non tamen facile. *A. Wedel.* Scirrhi incredibilis aliquando fiunt magnitudinis. *Ruysch. Boerh.* Si schirrhus majores arterias premit adfert *ατροφιαν*; si venas, tumores œdematosos et inflammationem; si nervos, stuporem torporemque cum *ατροφια*. Scirrhi linguæ labrorumque majorem injiciunt cancri præ ceteris metum, quia hæ partes et multo humore redundant et assiduis fere motibus agitantur. *Platn.*

Strumæ vitium sunt scirrho finitimum. Externæ infensæ maxime sunt collo, dein glandulis ad alas, mammas, inguina etc. Mitio-

res sunt, quæ recentes, æquales, mobiles, rotundæ, coloris cum cute ejusdem, circumscriptæ, non maxime duræ; doloris, inflammationis expertes; et contra facilem in magnum, erodens, serpens demigrant ulcus, prope carcinomatosum cum venis eminentibus, dolore pulsante. Manu sublatæ facile circa cicatrices resurgunt, nisi radicitus extirpentur. Pueris frequentiores sunt minusque noxiæ, adultioribus rariores et difficillimæ. *Lomm.* Hæreditarium vitium insanabile. Si tumores strumosi occupent loca juguli circa vasa, facile homo per apoplexiam mori potest, vel nascitur hydrocephalus internus.

Strumæ ulceratæ, antiquæ promptissime in genium abeunt cancrosum. Strumosi asthmate scirrhoso, vel pituitoso communiter quoque laborant, et v. v. Si in exterioribus tumores strumosi per se orti sunt, tunc etiam in mesenterio, pancreate, intestinis vel utero quoque apparent tales, priora potissimum in infantibus, pueris. Ægri hi ut plurimum contabescunt. *Boerh.*

Scorbutus.

Scorbutus non ita frequens est morbus ac vulgo putatur. Varie Medicos fallaci morborum specie ludit. Sanguis plumbeus, ac viridis ex vena secta scorbuti index. *Eugal.* Unus scorbuticus magis fœtet, quam decem venerei. *Kramer.* Peccantium humorum in scorbuto major est habenda ratio quam partium læsarum.

Denuncia scorbutum adesse ex gingivarum sugillatione; facile livida plumbea; languore absque ratione; oris siccitate perseverante; pulsu debili et inæquali; urina alba, crassa, cum sedimento albo, crasso, furfuraceo, arenoso, fractæ polentæ non dissimili, citra febrim notabilem etc. *Eugal.* Prædic propinquius alcalicum sive calidum ex calore p. n.; rubore faciei, oris ac labrorum horumque siccitate; siti magna; urinæ fœtore alcalino, eadem saturata, sabulosa. Acidum seu frigidum mone ex sapore, sudore, ructibus acidis; corporis inertia; sitis defectu; urina pallida; labris ac oris parte interna pallidis; albis et cærulescentibus; pallore ac frigore corporis etc. Salsum nosce ex salso semper in ore sapore. *Boerh.* Scorbutici ad venerem multos habent stimulos. Aliis morbis in primordio incremento, statu, declinatione varie sese immiscet. Senibus ac puerperis gravior est. Inveteratus, hæreditarius, febribus diuturnis aliisque morbis chronicis male curatis superveniens difficillime curatur. *Willis.* Scorbutus difficillimæ est curationis, maxime calidus, qui juvenibus et cholericis frequentior; curatur tamen in dies, maxime recens. Exactissima diæta medicinis præstat, sine qua sensim fit incurabilis. Facile recrudescit, imprimis ubi hæreditaria dispositio. Fixam habens sedem raro curatur, nisi quandoque palliative. Contagiosus est et hæreditarius, totas familias inficiens. Juvenes scorbutici facile pulmonum erosionibus patent et vix senescunt. Hypochondriaci, hystericæ, cachectici, gonorrhoici, difficilius laborant, sed non pro desperatis sunt habendi, impri-

mis absente viscerum vitio. Scorbuti ac arthritidis vicissitudo alternans nota est. *Drawiz.* Singulare scorbuto est accidens sensus quasi infixi gulæ pali atque ad lipothymias facilitas summa. Non raro scorbutus prius occidit hominem quam notis illis signis in gingivis et cruribus efflorescentibus se prodat. Pejor, qui citra contagium subnascitur ex humorum domestica, propria, inquilina pravitate. Urina laudabilis cum morbi incremento et perseverantia certum signum est medicamina esse mitiora, quam pro morbi causa conveniat. Urina cruenta in scorbuticis multis multo cum levamine meitur, limites modo haud transgrediatur. *Eugal.* Scorbutici ad δυσηκοιαν, οφθαλμιαν, catarrhos, ulcera, cordis palpitationem, sphacelum etc. proni sunt. Inveteratus viam sternit ad gravia mala, tubera subcutanea, hydropem, melancholiam, delirium, maniam, tympanitem, ατροφιαν, paralysin, stuporem, dyspnœam, φθισιν, convulsiones, epilepsiam, dysenteriam, affectus soporosos, apoplexiam, sphacelum extremorum, utpote tandem mortis nuncium. Spes curationis reliqua est si malum recens; ætas juvenilis; si non hæreditarius; si a contagio, aeris insalubritate, navigatione, vita sedentaria; si non cum viscerum corruptela; si ejus fomes per hæmorrhoides, menses vel diarrhæam criticam, scabiem criticam, scorbuticam dictam, subtrahatur etc. *Hoffm.*

Solvitur aliquando per alvum; per hæmorrhoides tempestivas et sufficientes (fluxiones sanguineæ tardæ et parcæ nil juvant;) per urinas, etiam cruentas interdum. Tubera scorbutica cum vel sine exulceratione pro

depositione critica habenda sunt. *Eugal. Barbet.* Scorbutici et venerei morbi multiplex est convenientia; hujus inter hæc potior in Therapia habenda est ratio. Fatum grave est gonorrhœa scorbutica, quandoque plures per annos, quin ad vitæ finem misere adfligit *Eugal.* Aliquando in cacochymiam penis exulcerationem desciscit.

Feminis scorbuticis facile menses deficiunt aut in fluorem album mutantur; nonnunquam copiosiores fluunt, aut paralysis excipit, sæpe citra appetitus imminutionem, aut *ατροφια* ingignitur, si oris siccitas in languore scorbutico diutius perseveret; modica humidi rejectio tunc juvat, largior offendit. *Eugal.*

Paralysis scorbutica facile in contracturam nervi in parte, convulsionem abit. Doloribus arthriticis sæpe succedit. Anteit eamdem stupor crurum, tumor in partibus extremis subito exortus ac brevi disparens. *Barbette.* Crepitus ossium medelam vix admittit, *Willis.* magis adhuc, si et venereum sublateat inquinamentum. In atrocissimis artuum doloribus scorbuticis si lethargus subito supervenit, tum in alium statum fit mutatio. Pulsus in scorbuticis intermittens, adeo parvus ac debilis aliquando est, ut omni momento moriturum credas ægrum, quod vero absentibus aliis perniciosis signis, haud terreat. Pulsus in deliquio scorbutico major est quam extra illud. *Eugal.* Interdum scorbutici subito moriuntur. Tormina ventris continuæque contorsiones circa umbilicum, vel sphacelum intestinorum et subitam mortem in senibus, vel tympanitem post se tra-

hunt. Qui mesenterium obstructum habent, faciles sunt in colicam scorbuticam. *Draw.* Colica scorbutica pluries emigrat in arthritidem vagam scorbuticam, ariduram, lumbaginem contumacissimam, abscessus internos.

Maculæ ceteris paribus bonum significant, sunt bonum indicium malæ causæ, nempe materiæ mali et per cutis poros expulsæ, quo rubicundiores, quo majores, eo meliores; quo magis ad colorem nigrum vergunt, eo pejoris sunt naturæ; abeunt in ulcera fætida, cacoethea, grave malum et calamitatis plenum, quin sphacelationes. In cholericis communiter roseæ magis sunt, in melancholicis lividæ aut fuscæ; morientibus nonnullis evanescunt, aliis erumpunt tunc demum. Malo ingravescente sæpe maculæ scorbuticæ in totas tibias ita diffunduntur, quasi unica esset macula nigra, tetra et aspectu horrenda cum tumore ad elephantiasin accedente. Stigmata cruenta et tumores duri lividi diu sine spontanea disruptione perstare solent.

Ulcera scorbutica tota plerumque livent, ichorosa sunt; venerea in ambitu rubra nosces, colorem ex albo cinereum in ima cavitate referentia. Ulcera linguæ scorbutica nulla ferunt mercurialia in et externa. Exulcerationes oris scorbuticæ primum gingivas, dein fauces et tonsillas lento quidem gressu, inficiunt; venereæ primo fauces et dein demum gingivas.

Gingivis laborantibus minus afficiuntur tibiæ, et contra; sæpe tamen utraque. Qui stomacace laborant, jejuni sputatores sunt; pueris hæc frequentius obvenit. Accedit vera gangræna vel cancer quandoque gingivarum;

in liquamen putridum conversæ, instar mu-ci detersæ gingivæ abeunt. *Boerh.* [illegible] cium in scorbuto pro lethali habetur [illegible] Gangræna scorbuticis pessima et [illegible] ter mortis nuncia; per maculas [illegible] degenerant in escharam siccam cum mem-bri torpore, sese prodere solet; ab [illegible] plerumque incipit, nec multum ha[illegible] torem, plus ast periculi. Scorbuto motus fe-briles, ubi junguntur, irregulares sunt; con-vulsione ac caro facile stipantur. Frequen-tes haud ita sunt scorbuticæ febres, uti vul-go opinio circumfertur. Typo, periodo irre-gulari, vago, maculis scorbuticis, crebra vi-cissitudine (quæ notabilior ubi paucæ ma-culæ) euphoriæ statusque pejoris, intimius noscuntur. Et antecedunt et consequuntur scorbutum aliquando febres; quandoque an-tegrediuntur ardentes, malignæ, duplices ter-tianæ, ac quartanæ; consequuntur febres quartanæ; sic ut febres quartanæ terminen-tur in scorbutum et vicissim scorbuto super-veniant aut complicentur febres. *Balthas. Brunner. Tr. de Scorbuto.*

Respiratio difficilis et pectoris angustia circa diaphragma, periculosum est malum; quæ si negligantur, sæpe ægri syncope præ-ter expectationem intereunt, aut si longin-quius trahantur, hydropici fiunt, imprimis ii, qui purgantibus fortioribus subinde uti suevere; aliquando peripneumonia succedit. Male aliquoties scorbuto junguntur vomitus et dejectiones choleræ instar. Diarrhœa, lien-teria, symptomatica, pessima est ac difficil-limæ curationis; temporis tractu necant hy-drope vel tabe. Sudores copiosi ατροφιας,

17

nervorum contractionis pluries prodromi sunt. Sputa livida, cruenta, biliosa in scorbuticis, imprimis a stomacace, citra insigne vitæ periculum sunt.

Serum adeo corrosivum ex naribus scorbuticorum quandoque effluit, ut lintea intincta eroserit *Deckero* teste. Hydrops scorbuticorum vesicalis medelam recipit. *Eugal.* Scorbutici sunt trementes et convulsionibus ex facili corripiuntur. Scorbutici ex purgantibus, salivantibus, sudoriferis valentioribus pessime se habent. Ex purgantibus facilis est hydropis successus.

Singultus.

Fere in illa œsophagi parte singultus sedem habere videtur, ubi ingreditur diaphragma. *Boerh.* Si chronicus, observa curatius, an partium thoracis conformatio mala adsit. *Barthol.*

Compresso utrimque ad latera medio digito dextro, rei tristis narratione aut insolito timore, cedit singultus. *Holler.* Singultus contumax, chronicus, aliquando vomitu vel diarrhæa solvitur; tollitur aliquoties sternutamentis maxime si ex repletione. Non omnino immedicabilis est qui crustis aphthosis in ventriculo suppurantibus aliquando supervenit. *Boerh.* Non æque periculosus est qui in hypochondriacis, hystericis vel ex primarum viarum cruditatibus, acrimonia. In acutis, præsertim malignis, exanthematicis, inflammationibus viscerum, funestus sæpissime esse solet sine signis coctionis, sequente delirio, convulsione per totum ac

morte; si vero circa dies evenit criticas, reliquis signis, maxime ex urina bonis, nil mali portendit. sed criticum vomitum vel diarrhœam prænunciat, et his excipientibus cessat sponte *Holler. Hoffm.* Senibus hic magis accidit post copiosissimas evacuationes.

Periculosus est singultus si ab ileo; hernia; cum *αφωνια*; a vomitu cum oculorum rubore; si cum languore et stupore; si delirium aut convulsio intervenit; si vulneribus internarum partium, hernio-et lithotomiæ accedit; si a musculis et ossibus temporum læsis; (*Holler.*) si ex inanitione, qualiscunque ea fuerit; si ab excretionibus criticis cutaneis, evacuationibus paribus suppressis, morbis retrogradis; ubi, idque cum febre interdum, in senibus herniosis; (*Holler.*) si leniter concutiens; si in senibus ex colica vel *μαρασμω* decumbentibus; ubi a læso diaphragmate, cerebro, ventriculo; ubi tenesmo detento supervenit; ubi propter visceris fit inflammationem; si puerperas tenet; si colicæ præter consuetudinem accedit.

Qui costis fractis, distortis, luxatis accedit, imminentem inflammationem prædicit.

Sitis.

Sitis passio est longe dirissima et cruciatus, qui omnes alios, et ipsos unde proficiscitur, dolores vincit. Ex illo Medicorum illorum ratio semper barbara qui miseros a potu toties tamque enixe flagitato abstinent. *Pechlin.* In ardentibus et inflammatoriis bonum est, si æger bene sitiat largeque commodum

hauriat potum. Sitis inexhausta maximum significat morbum in acutis; sed exitialis, quæ comitatur vel sequitur signa pessima; æque perniciale, siti omnino carere, vel antea urgentem sine causa omnino tolli, maxime si lingua simul nigra et squalida. *Hipp. Alpin.* Sitis depravata admodum circa potus minime idoneos, mala. Sitis abolita in chronicis morbi pertinaciam ac diuturnitatem arguit. Sitis a nimio potu exorta, cachexiam et hydropem minatur. Sitis immodica, quotidiana ad 40. libr. aquæ usque, in scorbuticis quandoque obvenit, largissima hac diluitione tandem bene superabilis, si in solis adhuc succis noxa. Sitim immodicam sine omni febre, nihilominus cum tertianæ typo, aquæ puræ copioso potu extinctam, notavi.

Quibus noctu bibendi est aviditas, iis admodum sitientibus obdormiscere bonum est. *Hipp.* In vomitu eum, qui siti prematur, sitis expertem esse, malum est.

Situs.

A gangræna, sphacelo, carcinomate bene distingues situm partium corporis humani viventis. Si idem a causis internis, rarissime, si ab externis, facilius admittit curationem. *Detharding.*

Somnus. Soporosi affectus. Torpor.

Somnus nimius et profundus minus habet periculi si in pueros incidat primamque ætatem; sin corpora invadat exsoleta, vetusta et leucophlegmatica, jam et strigosa, plus adfert discriminis et lethargici quid subesse significat. *Pechlin.* Somnus crisin excipiens, eamdem perfectam esse significat. Profundi somni neque turbulenti judicii firmitatem denunciant, et contra. Somnus moderatus, quietus, delirio et convulsionibus superveniens, eadem solvit. Somnus profundus, non turbulentus, sed placidus, licet duraverit diu ebriorum instar, non est malus, sed sedat et arcet majora mala, delirium scilicet, dolores capitis et in pueris febrem. *Duret. Stahl.* In quo morbo somnus laborem facit, lethale, et contra, si juvat. Somnus et vigiliæ si modum excesserint, malum. *Hipp.* Somnum profundissimum octiduanum in melancholico notavimus,posthæc diu adhuc superstite. Somni quales sopore oppressis et totius corporis perfrictiones, perniciem ostendunt. Si in dormientibus de oculi albo, non exacte commissis palpebris, adpareat, modo non ex alvi sit profluvio, vel consuetudine, exitiosum. Pessimum est, si somnus neque noctu neque interdiu accedit, id enim ob dolorem laboremque evenit, vel delirium fore significat. *Hipp.*

Affectus soporosos in acutis prænunciat urina subjugalis, si æger et tum ad somnum inclinet. Cum epilepsia facile commutantur

soporosi affectus. Epidemici observantur morbi soporosi, *Boerh.* Affectus soporosus e crapula, capitis ictu, contusione etc. mitior illo ab interna causa, et 7. d. superato eventum minus funestum arguit. Affectus soporosi post 3. d., ceu dimidium septenarii, motu critico plerumque mutantur, vel in melius, vel in pejus. *Hoffm.* In pueris soporosis de vermibus sciscitare.

Sopore, lassitudine ac surditate detentus alvus erumpens et ad judicationem rubra demittens, juvat. Sopore alto, stupido correptis si venter in tumorem p. n. sublatus est cum cibi fastidio ac alvi interceptione, hos juvare potest vel alvus fluxa, vel urina laudabilis. Si in acutis soporibus spumantes prodeunt dejectiones, febris ingravescit. Soporosi cum inquietatione, præcordiorum angore, parva vomitione ac frequenti, ad aures tubercula accipiunt, vel forsan convulsiones quoque; urinæ si tenues, claræ, malum in his. *Hipp.* Pulmonum morbi desinunt in fine in soporosos affectus, vertigines, oculorum caligines. *Bagl.* Αφωνια, pectoris strepitus, difficilis poculorum deglutitio, pituita tenuis e naribus stillatis, urinæ alvique retentio, prompta resupinatio, periculum comatis exitiosum denunciant, *Hipp.* Delirium superveniens comati, convulsionem significat. Comatosis succedentes convulsiones, malæ. Coma vigil phrenitidem et convulsiones funestas persæpe prenunciat, et in malignis non raro in emortualem transit soporem; terminari quandoque solet surditate ac abscessu post aures. Coma somnolentum ab ischuria, ulceribus suppressis, maxime

aurium, his revertentibus quoque abit. Carus si repente hominem corripit, nil est, nisi levior apoplexia, ex quo prædictio formanda, in senibus, impuris corporibus, enervibus, est periculosus valde, pluriesque in lethiferum migrat lethargum. Si dolores caro juncti, convulsionem significant. Carus eo gravior judicandus, quo gravior febris combinata, et quo magis cruda urina. Solvitur diarrhœa serosa. Perniciosissimus est si in declinatione febrium continuarum supervenit vel febri non judicatæ, item cephalalgiæ, epilepsiæ, cum vocis, motus et sensus privatione.

Rigori aut horrori die critico si coma superveniat, mors expectanda. Carus frequentissime transit in apoplexiam lethalem.

Differt lethargus a comatibus, quod hæc præcipue febrem comitentur et non conjuncta his sit oblivio, sed levius delirium. Obrepentis lethargi indicium dicunt, primaria inter, ad segmentum musculi palpebrarum orbicularis inferius tumorem. *Brendel.* Bona spes si sensus et memoria primo lethargi insultu non penitus tollitur; si prius sano et robusto accidit; si æger respondet ad quæsita; anhelitus ei liberior est; excretiones naturales bene succedunt. Satius est lethargo supervenire phrenitidem, quam phrenitidi lethargum. *Hipp. Bagl.* Lethargus numquam periculo vacat, et ille periculosissimus, quem artuum tremor, singultus, respiratio tarda cum rhonchis, magnis, sudor gelidus faciei; urinis sponte effluentibus, maxime subjugali, comitantur. Intra 7. d. moriuntur lethargici, nisi febris supervenerit, aut pus

ex faucibus, naribus, vel auribus succedat; vel sternutatio frequens cum narium, vel oculorum stillicidiis eveniat; aut abscessus post aures fiant Solvitur quoque aliquando pedum tumore, furunculis, abscessibus, erysipelate, vel junctim vel seorsim incidentibus. Quum multum liquidum per alvum dejicit lethargicus, pusilla vitæ spes est. *Holler.*

Si lethargici evadunt, pectore suppurantur, (*Hipp.*) sed hæc suppuratio non ita tuta. Lethargus in hystericis, hypochondriacis apoplexiam annunciat. Si in lethargicis ex pulsu parvo sensim magnus fit et sic increscit, citius intereunt ægri. *Rhod.*

Torpores et sensus privationes præter consuetudinem ortæ futuras apoplexias annunciant. In continuis malus, pluries lethalis, maxume mentis, quem ignaviam dicunt, in phreniticis exitialis est torpor; damnabilis, qui cum surditate, a qua prodeunt stillæ sanguinis e naribus; in inflammationibus internis pernicialis. Ex angina citra crisin hypochondriorum dolor cum torpore, insidiose occidit, etiamsi valde modeste habere videantur. *Hipp.*

Torpor partialis ni critice aliquando appareat, morboque concocto, semper malus. Torpor in contraria celeriter permutatus, perniciem nunciat. Ubi rigori torpor succedit, mentis alienatio indicatur. *Alpin.*

Sternutatio.

Angulo oculi majore compresso impeditur sternutatio. *Jonston.* Ex sternutatione multa nervorum opticorum obstructionem, et ex hac cæcitatem consecutam scribit *Hildanus.*

Sternutatio in apoplexiis provocata sternutatoriis bona, et contra, signum lethale.

Evenit cum ευφορια bonoque est in hypochondriacis, et hystericis frequens, ac pluries repetita; in singultientibus; in lethargicis cum stillicidiis oculorum aut aurium; sub finem catarrhorum; in menstruis parcis; in odontalgia; secundis retentis; difficulter pariente; in reconvalescentibus etc. et contra, in senibus; vertiginosis; epilepticis; herniosis; comatosis etc. Sternutatio et catharrus ferinus sive antecedat, sive subsequatur pulmonis mala cum febre acuta, discrimen vitæ adfert; in aliis maxime lethalibus morbis sternutamenta spem solutionis volunt, utilitateque haud carent; maximeque salutare, si hæmorrhagia critica interveniat. In febribus præcipue malignis, etiam rebus omnibus desperatis, salutem promittit sternutatio, modo non sint affecti pulmones. *River.* Vidi aliquando sternutationem in hysterica, sanguinea, libidinosa, fertili frequentem, tandem semper in intumescentiam artuum dolorosam, vagam terminatam.

Sudores.

Sudorum indices sunt rigores. In acutis non infirme sudoris prædictio est, si nulla alia crisi significata, sub pulsu undoso ac molli, 4. die, ut indice, urina est cocta; corporis cortex calida, laxa, madida, vaporem emittit quemdam calidum, qui antea non fuit; levis incidit horripilatio denudato corpore cum alvo occlusa, urina pauca; sic fiet d. 7., decretorio, crisis per sudorem. Per sudores in febribus acutis ac inflammatoriis optima fit crisis. Optimi sunt in acutis sudores qui coctione prægressa diebus decretoriis cum rigore contingunt, penitusque morbo vel plurimum liberant; qui toto corpore oriuntur calidi, copiosi, non nimii æque interrupti; qui ægri temperamento respondent. Particulares hic minime sunt utiles; si frigidi pessimi.

Mali sunt in acutis sudores assidui, sive modici illi sunt sive copiosi; non juvantes; in initiis mox stillantes etc. Perniciem minantur in acuta copiosus cum repentina virium prostratione; sudatiuncula ac rigoris crebra vicissitudo; fœtidus nimis.

Sudores in acutis, diebus intermediis sive non criticis contingentes, laborem, morbi longitudinem aut recidivam significant. Quibus circa initia acutarum tenues suboriuntur sudores et urinæ coctæ emittuntur cum magna totius exæstuatione, si præter rationem perfrigescunt et rursus celeriter peruruntur, et torpore, sopore aut convulsione tenentur; ii perniciose affecti sunt.

Sudor fœtidus nimis extra febrim, si non juvet, funestus est. Frigidi sudores cum febri acuta mortem; cum mitiore diuturnitatem declarant. *Hipp.* Febres sudatoriæ veterum inconstantis sunt typi.

Sudor Anglicus morbus est acutissimus, contagiosus, epidemicus, malignus, horarum 5. 10. 12. aliquando, interdum 24. 48. terminatus fatali eventu. Sudor manans vehementissimus est, teterrimus, graveolens, olidus. Finitur ut plurimum lethali peripneumonia. *Forest. Sennert.* Nuperis hisce annis huic par sæviit in Picardiæ terris, *la Suete* a gente dictus Gallica, mitior tamen, uti literæ testabantur publice, isto.

Sudor unius, hujus vel alterius lateris, chronicus, connatus quasi, plurimum hydropem post se trahit. *Petr. Imman. Hartmann. Comm. de febr. quibusd. sudator.* Nulla excretio plus debilitat quam sudor effusus. Sudor nimius sibi relictus, licet vires aliquo modo exhauriat, tanti tamen non est periculi, quam si vere cohibeatur. Sudor multus per somnum citra causam manifestam factus, copiosiore alimento corpus uti significat; quodsi cibum non adsumenti hoc accidat, vacuatione indigere significat. *Hipp.* Sudores nocturni sæpe mirifice torquent in purpuram proclives. *Hoffm.* Sudores consuetudinales, universales, particulares, haud sine noxa turbantur; graves inducunt morbos, quandoque quin lethum inferunt repressi. *Bern. Nebel Diss. pec.* Sudores particulares singulares plane plus sæpe observantur in gravidis. Ex sudore manuum valetudinis conditionem dignoscunt causarii, stomachique

offensi minas ex siccitate, reconciliari gratiam ex rivo isto aucupantur. Perinæi sudor protractus, largior, sæpe vim genitalem simul labescere facit, vel id indicit. *Pechlin.* Sudor pedum cum fluore albo interdum alternat. *A. N. C.* Vidi ego fœtidissimum pedum cum diarrhœa fœtidissima alternantem; alia vice notavi talem totius corticis, fluorem album solventem. Sudor sanguineus post graves convulsivos et spasmodicos affectus erumpens, feliciter subinde tollitur; contra, in febribus cum humorum dissolutione maligna rarissime.

Tenesmus. Prolapsus recti.

De tenesmo dysenterico habes in locis de dysenteria.

Idiopathicus majus habet periculum, præcipue si cum singultu colludit; qui symptomatice dysenteriæ, diarrhœæ, vomitibus jungitur, non æque. Per plures menses continuo durans, et cum modica, sæpius tamen repetita excretione mucida per alvum junctus. plerumque signum est læsorum viscerum. Vetus in colicam et volvulum interdum transit. Tenesmus gravis in hystericis cum laboribus quasi partus laboriosissimis plurics ex spasmo obvenit, isque recens, maxime, bene medicabilis est. Mulieri uterum gerenti ubi tenesmus supervenit ex morbo gravi, eamdem plerumque abortire facit. *Hip.* Qui alvo continentibus ex pondere uteri, absit ipsus enixo fœtu. Singultus tenesmo laboranti superveniens, periculosus est. Qui

cum concurrente causa paralytica sphincteris vesicæ plus habet difficultatis. Qui ab ulcere cancroso uteri, recti, bonæ spei parum relinquit. Ubi a tumore vasorum seminalium, quandoque cedit, ast cognitu perdifficilis est. *A. Wedel.* Qui ab ulcere vesicæ urinalis par habet judicium uti ulcus ipsum. Ad urinam suppressam si tenesmus accedit, intra 7. d. occidit, ni febris intervenerit urinæ iter expediens. *Hipp.* Sæpe ex neglecto tenesmo ulcus relinqui solet sordidum ac purulentum, idque in fistulam verti, quæ remediis ægerrime tollitur. In longis morbis lethalibus dolor ani tenesmodes vel dysentericus mortiferus. *Hipp.*

Tenesmum sæpe excipit ani prolapsus, hunc justo diuturniorem, cum refrigeratione imprimis, inflammatio, et hanc perperam curatam sphacelus. In recto prolapso sphacelæo aliquando tunica interior sphacelata sponte decedit, et reliqua intestini substantia iterum in naturalem situm revertit, excipiente perfecta sanitate. *Hist. morb. Uratisl.*

Tremor.

Tremor in corpore sano est prodromus paralyseos, in paralytico sanitatis. *W. Wedel.* Scorbutici tremoribus patent. In febribus acutis tremor artuum, linguæ, lethalis est, maxime in morbi progressu. *Alpin.* Extremoribus convulsiones, lethalissimæ. *Hipp.* In senibus tremor est incurabilis. Qui supervenit mulieribus post partum ex retentis quibuscunque in utero, est periculosus adfe-

ctus, subinde enim epilepsias lethales infert. Si tremor a nervorum obstructione, pejor est, quam si a plethora vel humorum defectu. *Boerh.* Capitis tremor sive titubatio vacillans sæpe remanet a caro soluto. *Boerh.* Sæpe tandem tremor transit in cachexiam ac hydropem, maxume in bibonibus. Demigrat facile in apoplexiam, paralysin, lethargum, spasmum. Tremor manuum varis ac gutta rosacea pluries solvitur in bibonibus. Novimus cephalæam diuturnam tremore brachii ac manus protracto solutam. Tremore solvuntur ἀφωνίαι ex rigore factæ. Quibus capitis ac cervicis dolor ac totius corporis impotentia cum tremore adest, ab iis sanguinis eruptio liberat. *Hipp.* Tremor a verminibus, suis cedit antidotis. Tremor epidemicus contumax febre ac languore subdolo stipatus traditur ab *A. N. C.* qui solvebatur per tussim violentam cum sputis fœtidis; coryza larga et diuturna; sudore; diarrhæa.

Tumor varius.

Omnis tumor p. n. vel sponte evanescit vel per insensilem transpirationem dispellitur vel suppuratur, vel in putredinem vergit membrumque corrumpit, vel in scirrhum induratur, hinc pluries cancrescit, vel permanet etiam dum vivitur. *Schelh.* Si tumores subcutanei mobiles, plurimum cystici sunt, et contra, fixi ubi isti ac adhærentes.

Tumores cystici non adeo magni nec nimis duri sine periculo a nonnullis ad extremum halitum circumgestantur; si nimis gran-

des et dolore incipiunt, metus est tabis vel cancri. *Heister.* Tumores serius aperti graves inferre queunt noxas, mortem. Meminit *Hildanus* abscessus circa humerum sero aperti, quæsita deorsum via, genitalibus gangrænam succedentis. Novimus tumorem mammæ carnosum in puella ceterum sana, vere 25. libr. Noricas habentem etc.

De aliis tumorum generibus sigillatim.

Tussis.

Tussis formaliter omni hecticæ non competit. Tusses pectorales potius sunt humidæ, hepaticæ magis siccæ. Tussis nunquam fere omnino tuta est, instar enim occultæ foveæ se habet, in quam plures securi non raro impingunt. Tusses pectorales a purgantibus exacerbantur. Tussis capiti et oculis infesta est. Vernalis mitior est autumnali et curatu facilior. Sicca juvenum diuturna suspecta est ob hœmoptysin et *φθισιν.*

Periodica emanens sine alia evacuatione critica migrat in appetitus vitia, catarrhos suffocativos, paralyticos affectus. *Juncker.* Senes etsi cum tussi aliquando inducias, nunquam tamen firmam pacem, inire queunt. Ferina facillime herniam, abortum, scrofulas etc. causari potis est. Sympathica præsagium habet in morbo principe. Tussis epidemica convulsiva infantum infra trimestre constitutos torquens, ut plurimum funesta est; solvitur aliquando brevi abscessibus corporis. *Meibom.* Si tussis cum febri pertinaciter afficiat, maxime noctu, et nullis cedat re-

mediis, in tabem migrat, etiamsi sanguis non spuatur. Quibus in febribus accidit tussis, illa non liberantur perfecte, si tussis adhuc perseverat. Tussis humida si subito in siccam desinat cum pectoris gravitate, vel hecticam vel pulmonum exulcerationem minatur. Qui gibbosi fiunt ex asthmate vel tussi, ante pubertatem moriuntur. *Hipp.* Quæ ex viscerum scirrhis tussis est, plerumque manet immedicabilis. Asthma et tussis a pulmonum calculis (*Pechl.*) vermibus (*Beniven.*) eorumdem rejectione tollitur. A dolore forti, tumore, inflammatione, ad testes irruente, tussis sicca solvitur; magna enim et intima est consensio a pectore ad pudenda. *Bagl. Rega.* Tussis asthmati superveniens sæpe solvit idem.

Tussis in nonnullis arthriticis accessionis prænuncium symptoma est, d. 4 vel 5 antecedens ægrumque exagitans; eadem materia arthritica pulmonibus insidens saluberrime pluries eliminatur. Cui salsuginosa sputa unaque tussis quiescunt, iis totum corpus veluti exanthematis obsitum rubet ac tandem asperitate fit rigidum, jamjam futura morte. *Hipp.*

Tympanites. Flatulentia.

Quibus tensiones ac supra et circa umbilicum dolores laboresque fortes sunt, ut et in lumbis, qui nec remediis nec tempori cedunt, neque ullo alio modo solvuntur, in hydropem siccum desinunt. *Hipp.* Tympates simplex ac incipiens, præsertim a causa

externa, potu nimio aut frigido, glaciato exortus, aut febribus intermittentibus succedens præcipue in robustis ac vegeta ætate, facilius tollitur. Radicatus vix unquam curatur. *Puerar. ad Boerh.* Tympaniæ magis peculiaris est arida tussis, asciti sitis. Morbis infimi ventris spasmodicis diu divexati demum tympanitidis metum habent. *Willis.*

Tympanites feminis est familiarior quam viris, maxime post crebriorem abortum. Frequens ejus est successio in ascitem. Tympanites tandem migrat in acutam erraticam cum stranguria, sphacelo pedum œdematosorum, dyspnœa, hæmorrhagia, tussi, acerba quandoque, quin convulsiva; quas mors proxume excipit. Gravior est tympania, si hydropi supervenit. *Schrader.*

Non juvant hæmorrhoidales varices, non alvus fluxa nec flatuum explosio. *Brendel.* Vigiliæ, sitis, febricula, inappetentia, alvi siccitas, mala. Pessima, hectica, alvi et urinæ suppressio. Tympaniti si accedat umbilici inflammatio vel alius ventris musculi, tunc mors est in propinquo. *Dolæus.* Ex usu purgantium, diureticorum crescit magis pedum ventrisque tumor, venitque hydrops humidus.

Flatus sive vaporosus aer et in sanguinem se proripiunt, unde hypochondriacorum mira aliquando pathemata; sic et tympanitem cordis et vasorum insignem *αυτοπται* notarunt *Pechlin.* et *Hoffmann.* Ructus testantur de contentis primarum viarum, dein et viscerum statu.

Si venter intumescit ac persistit in morbis, præsertim acutis, pessimum; si cum a

liis pravis signis, mortale. *Hipp.* Flatulentia spasmodica ex calculo urinali, felleo, hæmorrhoidibus, menstruo negotio, difficilis est curationis. Quo manifestius in flatulentia commotiones sanguinis concurrunt, eo magis pressiones in sinistro latere et ventriculo adsunt. Quo magis assuescit flatulentia, tanto torminosior fit, imprimis sub alvo sicca. Matrix flatulentiarum ac fomes sæpe sunt vermes, cruditas, spasmus, naturalis angustia locorum etc.

Fallaciæ flatuum magnæ sunt, mentiunturque varias tragædias, morbos gravissimos repræsentant, asthma, aurium, oculorum vitia, lipothymiam, nephritidem, pleuritidem, cordis palpitationem, angorem, lienis infarctum vel tumorem, graviditatem pluries referunt etc. Nil dicam de ventriloquis aut εγγαςριμυθοις.

Illi qui dysenteria laborarunt gravi, maxime alieni sunt a flatibus. Voluntaria flatuum cohibitio præcipue in sanguineis, facile spasmos, tormina, colicam flatulentam, imo convulsiones progignere valet. Suppressio habitualium flatuum tumores, indurationes abdominis, tympanitem, hecticam inducit. *Stahl.* Ex flatulentiis incarceratis ac urgentibus pluries numero accidunt intus-susceptiones intestinorum. Perforatio abdominis in simplice tympanite nil facit; ubi vero flatus in sola ventris cavitate, vel ubi simul ascites, proficua. *Dan. Nebel.*

Variolæ.

Admiratione dignum, abditum et texturæ sanguinis infixum variolarum fermentum nullis vel vehementissimis intestinisque fluidi conquassationibus, ante destinatum tempus, evocari posse, et solum esse aeris contagium certamque *καταςτασιν*, quæ sopitum latitansque a multo retro tempore virus sanguinis textura evolvat, neque facile reperiri quemquam, qui ab hoc tributi genere sit immunis. *Pechl.* Febris variolosa obvenit aliquando, variolis non emergentibus ipsis. *Boerh.* Sunt qui variolis bis, ter fuere correpti, ipsissimis nempe veris. Regulares circa æquinoctium vernum maxime ingrediuntur. *Sydenh.* Prognosis est dubia sanationis, quia nondum methodus certa est detecta. Horrores qui incidunt quum emergere incipiunt, hæmorrhagiam narium nunciant. Si variolæ cum magno incidunt frigore, indicant morbum fore pessimum in sua specie. *Boerh.* Nonnullis familiis variolæ singulariter fatales observantur; suberitne siphyliticum seminium? Sub menstruo fluxu concepti infantes pessime laborant variolis, æque a parentibus siphyliticis pronati, matre pariter fluore albo maligno, non quidem venereo, orti. Periculosius detinentur obesi, adulti, senes, gravidæ. In variolarum primordio si adsit febris intensissima, non fiet suppuratio, sed ichorescentia, nascentur confluentes malignæ, totumque corpus fiet nigrum; in his liquor clarus, subrubellus, instar loturæ carnis. *Sydenh. Boerh.* Cum vitæ discrimine la-

borant, qui diu contractam in visceribus alunt veneream labem, magisque si inconditè mercurialia sumserint; hique largo admodum insuper torquentur ptyalismo. Diarrhœa gravissima, quartana, scabies, achores, favus, lactumina, abscessus aliaque ulcera non vindicant, defendunt aut liberant a variolis tum temporis epidemicis. *Pechlin.* Quidam nondum variolas vel morbillos experti, jam immunes manentes, facile achoribus, tinea etc., vexantur. Dolor ingens v. g. lumborum, lateris etc., differt variolarum eruptionem, tuncque prædicas confluentes et periculo non vacantes. Si in superficie sanguinis vena emissi crusta magna, alba crassaque variolas fore copiosas valdeque periculosas edicito. Quo diutius natura expulsionem molitur, modo non torpeat, eo certior atque universalior hæc erit. Nil æque attente observari atque vox et respiratio debet. His enim integris magna spes est, violatis dubio. *Lomm. Bagliv.* Optimum quoque præsagium sume ex intumescentia faciei ab 8. ad 11. d., et ab hoc manuum usque ad pustularum in iis maturationem. Convulsio, epilepsia ante eruptionem, plerumque, sed non semper (*Comm. lit. Nor.*) nil mali habet, hæque rarissime confluunt; pessima in statu vel declinatione eveniens; ista accidentia prædicito in infantibus sanguineis, vivacibus, et qui vino assueti quotidie, facile adventura. Alvus adstricta pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondet. Hæmorrhagiæ in initio, modicæ, bonæ sunt, et adultiorum præoccupant deliria.

Diarrhœa in primordio non mala.

Phrenitis inter principia sæpe observatur omni vacans periculo. Nullum sputatorem in variolis vidi mortuum ait *Waldsch*. Cruenta hic phlegmata non semper sunt lethalia. In variolis vespertina notatur exacerbatio. Morbi magnitudo, malignitas et periculum ex numero faciem obsidentium judicatur. Salutis spes in paucitate exanthematum, discrimen in multitudine, maxime faciei. *Sydenh.*

Dies octavus est magis fatalis in discretis, undecimus in confluentibus. *Waldsch.* Oculi quos variolæ infestant, optime custodiuntur palpebris inter se glutinatis.

Quandoque morbi malignitas maxime in oculos et artus sævit. Vidi oculum, qui totus gangrænosus excidit. Artuum ulcera rebellia, sinuosa, quin caries ossium, hinc nata nota sunt.

Discretæ plurimum d. 4., rarius ante illum apparent. Quo spatium inter pustulas magis rubet, tumet, calet, tenditur circa tempus abscessus, eo melior spes; contra angina sequitur lethalis, nisi salivatio liquida vel tumor manuum pedumque ingens accesserit. Si in spatiis istis purpura, petechiæ, lethalis gangræna designatur. In discretarum maturatione felici faciei pustulæ asperiores quotidie ac magis flavæ conspiciuntur, contra manuum et reliqui corporis minus asperæ, albæque magis. Distinctæ faciei ac reliqui corporis desquamatione, disruptione illæ manuum abeunt. Quanto mitior est morbi species, tanto citius pustulæ ad maturitatem atque morbus ad finem per-

ducitur. Post distinctas æger alvum habet constipatam vel tardam. Confluxuras prænunciant coma; intensior febris; vertigo; vomitus enormis; artuum, dorsi dolor rheumaticus, etc.; ut plurimum hæ d. 3. adparent. Ex qua maturiore eruptione aliquatenus quoque easdem præsagire licet. Nunquam confluæ vacant periculo. *Sydenh.* Horror aut rigor modicus in suppuratione vigente confluentium quid monstri alit, metum enim addit pneumonicæ febris vel phreneticæ, maxime si jam ante delirii gliscentis indicia sint, et primam febrem secunda proticinus excipiat sine remissione facta. Algor in confluentium ressicatione et ruptione criseos simulacrum habet ac sudori analogum quid nunciat, magis cum urina cocta et bono somno. *de Berger.* Confluentes sæpius sequuntur φθισις, lenta, hectica. In confluentibus diarrhœa tam est necessaria quam sunt vel pustulæ vel faciei et manuum intumescentia. *Sydenh.*

Loco secundariæ febris miliares albæ innoxie quandoque erumpunt. *de Haller. in Comm. lit. Nor.* Secundæ febris initium facit vespertinus algor vel quandoque modicus rigor. Quo diutius tumor faciei et manuum persistit, eo melius; sin tumor ille una cum salivatione evanescat, prodromus est mortis.

Mictus cruentus, hæmoptoë et maculæ purpureæ eruptionem prævenientes mortem accersunt præmaturam. Pariter quævis fluxio sanguinis sub incremento statu ac declinatione variolarum suspecta esto. Æque urinæ suppressio.

Crurum tumor post confluentes sæpe relictus, ferus ac intolerabilis fere, rheumatici æmulus, si recens adhuc prudenti cedit medicationi, ast perverse exceptus vel neglectus haud raro suppuratur et sinuosa abit ulcera. *Sydenh.* Dolor lateris post variolas, morbillos, solvitur aliquando in dispositis sedis hæmorrhoidibus cruentis. Phrenitidi variolosæ plerumque peripneumonia comes est. Phrenitide si æger d. 9. 11. corripitur, corpus jactat, urinam parce reddit ac frequenter, paucissimarum horarum spatio ad plures migrat maxime in confluentibus. *Sydenh.*

Si finito variolarum decursu algor rigorve incurset, abscessus fiunt vel intrinsecus varii, vel ad viscera, maxime in pulmonibus potissimum in a natalibus opportunis, comite febre lenta. Succedunt isti quoque pleuritides, intermittentes tertianæ præprimis. *de Berger.*

Absoluta exsiccatione in vado prorsus constitutis macula erysipelacea, livido nigricans aliquando subnascitur ex improviso, plerumque in pede, et moriuntur. *Hoffmann.* Vidi ex agglutinato supercilio distractione violenta multum lacerato in puero convulsionem, αφονιαν, mortem. Pustulæ coloris peregrini in medio foveola nigricante conspicuæ, non semper lethale præbent indicium, aliis nempe syptomatis benignis concurrentibus. *Avicenn. River. Hoffm. de Haller. in Comm. lit. Nor.*

Color variolis legitimis maturescentibus proprius est flavus et favorum similis. *Sydenh.* Ubi maturescentibus novæ adhuc suc-

crescunt aliæ, facile retrocedunt, et ægri convulsi plus sæpe intereunt.

Adulti satis promte sudoribus diffluunt exitu fatali, d. 8 ut plurimum, et post mortem adhuc rubentibus ac elevatis pustulis. *Sydenh.* Sudor in variolis impedit pustularum elevationem atque intumescentiam faciei. Ptyalismus mox a primo morbi primordio instans, malus. Si cum eruptione incipiat, bene se habet, d. 11 minuatur, post diem autem adhuc unum vel alterum omnino desinat; si citius penitus cesset; res ægri in lubrico sunt. *Sydenh.* Abortus et mensium fluxus copiosus incidens, periculosus est, non vero lethalis, maxime si d. XI. et post illum contingat. *Detharding.* Frequenter post variolas tussis remanet vel etiam alvi fluxus, unde facillime in φθισιν incidunt. In numerum et locum suppurandarum variolarum aliquando exsurgunt numero plures furunculi.

Vomitus in principio accedens cessat facta eruptione. In infantibus diarrhœa confluentium, licet non ita certo, comes est, in adultis ptyalismus. *Sydenham.* Alvi fluxus non semper pertimescendus, si genius morbi epidemicus sic ferat, æstas diu sicca et arida sit, si variolæ multum inflammatoriæ malique moris. *Hoffm.* Qui cum confluentibus diarrhœam non habebant, fere peribant. *Bagl.* Visæ sunt diarrhœæ, quibus retrogressarum variolarum materia purulenta fuit evacuata cum utilitate. *Meibom.* Diarrhœa circa declinationem sæpius supervenire solet non lethalis. *Waldschm.* Quasi purulenta tempore maturationis non mali est ominis. Diarrhœa durante decursu seroso-biliosa haud

exitiosa semper, nec junctæ petechiæ. purpura rubra et ἀφϑαι. *Comm. lit. Nor.* Quandoque vermes præsupponit eadem. *Ibid.* Regimine justo calidiore provocatæ viam sibi nonnunquam per dysenteriam faciant. *Sydenh.* In memoriam recurrit cæcitas biennis ex achoribus inducta puero, variolis superata; alio tempore testiculi sinistri tumorve grandis, durus, frigidus in puero ex conquassatione, discussus iisdem. Sic quandoque auxilio sunt variolæ.

Variolis sæpius numero succedunt tussis, φϑισις, asthma, ατροφια, abscessus, visus auditusque vitia varia, ulcera multiplicia, tabifica, caries, gangræna, sphacelus, paralytodes, clauditas, febres variæ, tabidæ maxime, œdemata, hydrocele, glandularum tumores, raucedo, catarrhus suffocativus, αφονια etc.

Suspectas nosces variolas per dolores pertinaces in artubus, spina, lumbis; si exanthemata stationem non servant; si facies 3. vel 4. d. non intumescit, vel mox detumescit iterum nec manibus intumescentibus; si ptyalismus ex saliva viscidiore cessat circa d. XI cum tumore faciei imminuto nec manibus intumescentibus vel diarrhœa urinæve copioso instante profluvio; si ante eruptionem grave delirium et anginodes; si in suppuratione convulsio, sopor et post hunc alienatio mentis et incongruus sermo; si novæ semper succrescunt; nimia ubi est salivatio; si vel nimis cito vel nimis tarde prodeunt; si manent depressæ ac suppurationem renuunt; si coloris non genuini variolosi; si pulsus non defervet; ubi animo linquunt; si

diarrhœa cruenta, mictus cruentus, sputum cruentum, hæmorrhagia superveniunt, maxime post absolutam eruptionem et in statu; si petechiæ vel purpura accedunt; si respiratio difficilis cum voce rauca; ubi sudores instant frigidi vel colliquativi; ubi mox apparent asperæ instar purpuræ; si ardentissimus ex exulceratione circa d. 9. dolor manuum est; ubi cardialgia, tormina, nausea, dolor pectoris, respiratio peripneumonica, anxia inquies, jactatio, dysuria, ischuria, tenesmus, pervigilium etc. Ex quibus plurima funesta esse sueverunt, epidemiæ ast specialis genii habita ratione semper et ubique.

Moriuntur plures ex sudore coacto, calidiore regimine, medicatione, quam a suscepto frigore. Et rarius quidam moritur ex eo, quod variolæ primis diebus non eruperint, sed quod vel nimium eruperint vel præmature detumuerint. Obeunt diebus criticis, ut plurimum 9. 11. 14. pustularum ardore exquisitissimo; convulsionibus; catarrho suffocativo fere tanquam ex angina præfocati; pustulis disparentibus; macula livida vel nigricante maligna post exsiccationem quandoque; alii apoplexia, præprimis sanguinei, et durante morbo mente emoti.

Varix.

Varix minor et simplex nil habet mali. contra grandis multum atque inflammationi, ulceri socia. Ex magnitudine quandoque rumpuntur cum vitæ periculo ob sanguinis profusionem. *Fallop. de tumor et ulcerib. Fab.*

Hildan. recenset varicem in tibia, crassitie brachium ad carpum adæquantem et spithamam fere longum. Internæ pessimæ sunt.

Venereus morbus.

Conf. loci de fluore albo venereo.

Catarrhus uteri venereus frequentior ac contumacior est illo penis. Malum aphrodismum effreni hominum libidini, atque corruptelæ meretriciæ coævum est. *Harris.* An non pestis bubonacea est velox siphylis, et contra? *Schreiber cog. de Peste.* In virorum et mulierum morbis arduis ac pertinacibus periodumque sibi propriam non servantibus de lue fœda suspicandum. Lues venerea semel recepta in corpus, difficulter postea deletur, mitescit, sed non extinguitur. Dolor fixus in medio pectoris diu perseverans ac moleste, sine tussi, signum est mali siphylitici latentis, multis ante annis ab ægris suscepti; arcana enim est conspiratio pectoris cum verendis, *Bagl.* æque pudendorum cum faucibus, teste nostro morbo.

Morbos occultorum locorum aphrodisiacos mentiuntur hæmorrhoides (*Brendel*) ac arthritides anomalæ; curiose ergo distingue, nec cujusdam, vel et magis tuam lædas famam. Celticæ luis character ad XXX. et plures pluries annos sanguini inhæret absque ulla molestia fere et incommoda patientis valetudine, recrudescit tamen tandem derepente tanta symptomatum vehementia, ac si tunc primo supervenisset. *Bagl.* In re-

gionibus frigidioribus, porro autumno ac hyeme, multo difficilius curatur quam in æstate ac calidiore in climate.

Lues prævia gonorrhœa subnata mitior est, et omnia sine hac insurgens. Si vitium adhuc in succis tantum, felicior est status ac curatio facilior. Exigua spes superest, cui ossa erosa, exesa, comminuta, gummatibus tentata, viscera læsa, corrupta etc. Qui semel sanati fuere et iterum corripiuntur, sæpius Medici eludunt operam. Si *καρηβαρια* non cedat mercurio, subest cranii caries. Leguntur epileptici facti, quod in curando morbo ex unguentis mercurialibus nonnil in aurem, ac cerebrum penetrasset. *Fernel.* Malum venereum struma, et elephas aliquid habent cognatum. *Bagl.* Contagiosa est Partursa, generatione, lactatione; contrectatione (unde et sæpius per obstetrices propagatur;) saliva; sudore; liquido genitali; exhalatione; et qua parte contrahitur, primo se manifestare solet. *Boerh.*

Levius tolerant morbum juvenes et sanguinei, diutius atque gravius vexantur pituitosi, phlegmatici, hypochondriaci, melancholici, catarrhosi, scorbutici, senes, cholerici. Feminæ quamdiu lunæ solvunt, cum lue facilius colluctantur quam viri. *Hoffm.* Corpora rigida cum difficultate liberantur; succulenta, perspirabilia minore periculo et molestia curam mercurialem tolerant quam sicca, tenera, densiora. Qui ægre purgantur, ægre etiam ad ptyalismum perducuntur. Ubi in ægre salivandis importunius salivationem urgeas, nil loco ejusdem quam dejectiones dysentericas et stomachi ventrisque tormina

obtinebit, quandoque, nisi desinas, mortem. A febre hectica malum non est liberum hocce. Nunquam deserendi sunt venerei, sed a mitioribus ad fortiora progrediendum est. Gangræna accedens pessima. Multi ex mali reliquiis spretis contabescunt, pulmonibus fere intactis. Urina venereorum est crassa, subturbida cum sedimento tenaci, submucido, quasi grandinoso odoris fœdi, putridi, nauseosi.

Αγκυλωσις sæpe fit exostosibus venereis ad juncturas brachii, pedis. *Boerh.* Tophi gummata si recrudescunt, fons non est sublatus veneni; maximopere circa autumnum sæviunt hæ protuberantiæ; nec raro ossium corruptio iisdem supercrescit; obveniunt tamen quoque absque venerea caussa. *Heister.* Morbus Neapolitanus tandem necat effectibus hecticis, φθισι, hydrope, carie, cancro, sphacelo, paralysi, intolerabili dolorum cruciatu; cadavere et vermibus mephite ingratissimo. *Harris. Sydenh.*

Quo magis crustulæ, porrigines, ulcera, scabies diffunduntur per varia corporis spatia, eo minus æger tortura discruciatur nocturna. Venereas crustulas et porrigines internoscas a ceteris, quod favi instar flavescant. Verpi non glandis ulcere, solo gonorrhæa tentantur. *Sydenh.* Gonorrhœa cum lue ipsa concurrens salivatione neutiquam sanatur. Est peculiare gonorrhœæ genus, si vitiatus humor in rara et spongiosa glande exsudat Littrii glandulis. *Ac. Reg. Sc. Paris. Sydenh. Boerh. Astruc. de morb. vener.*

Gonorrhœa non omnis venerea est, et mercurialibus perperam tractatur; non venerea

sive benigna scorbuticis, arthriticis, nephriticis est familiaris, præcipue his passionibus non rite tractatis. *Comm. lit. Nor.*

Præpostere ac præpropere exceptam frequenter succedit arthritis. *Musgr.* Chorda gonorrhϾ venereæ antesignanus est, maxime sub initium et finem mictionis excrucians, maneque potissimum, ubi urina saturata. Virulenta periculosior si cum tumore penis, exulceratione ac carunculis in urethra. Ulcera urethræ ex gonorrhæa facile ingignunt cicatrices, quas vulgo carunculas nuncupant. Colis interioris ulcus venereum quandoque cutim emergit.

Benigna inveterata ut plurimum difficilius quam maligna recens curationem admittit, imprimis quæ virulentam excipit. Pejus laborant phlegmatici, catarrhosi, et qui in pueritia, diarrhœis patuere. Benigna inolescens gignit impotentiam, cachexiam, tabem, quam dorsalem dixere; periculum minatur, si accedit asthma, hydrops, alvi profluvium putridum, et saniosum. Virulenta per se non facile in luem transit ipsam, nisi intempestive, incongrue cohibita. Quicunque recidivam patiuntur, admodum difficulter curantur. Quo facilius succedit fluxus, eo mitiora sunt symptomata; pessimum, si parce nimis exstillat, et urina fœtida summa, flavescens, viridis mingitur. Deplorata est, quæ digito in anum immisso, renitentiam habet ad sensum, aut si catheter argenteus intrusus lividus extrahitur. *Lentil. ex Welschio.* In melius versæ signa sunt, si dolorifica membri erecti constrictio et exquisitissimi in urethra sub mictione ardoris sensus mi-

nuitur, vigor redit corpori, facies vividior redditur. *Hoffm.* Curatæ indicium est, si liquoris limpidi ac tenuis albumen ovi referentis una alterave guttula compressione penis evocatur. *Idem.* Bulla crystallina sive præputii œdema ad gangrænam tendit, ni proxuma feratur cura. *Platn.* Inflammatio colis ingens brevi, et facile in gangrænam et in sphacelum, abit; *Boerh.* qui si non undequaque, sed glande magis tenus insidet, auxilium aliquoties habet in abscissione tempestiva, uti pariter balani cancer vetus: sed cavendum hæmorrhagiæ. Verrucæ veretri venereæ digitiformes, unguibus munitæ, leguntur in *Satyr. Med. Siles.* Ulcera ani venerea, pessima omnium et curatu difficillima. Testiculorum inflammatio propter doloris tyrannidem partisque naturam non sine periculo est; testiculus periclitatur scirrho, scroti cellulosa substantia gangræna; facile abit in abscessum, aut sphacelum, hominemque modo vita modo virilitate privat, vel transit in scirrhum atque cancrum, ut plurimum lethiferum, vel denique sarcocelen aut hydrocelen, affectus graves; suppuratio misera est; si scirrhescunt, cancer facilis est, satiusque exscinditur, ubi hic incidit metus, *Barb.* Tumorem testium venereum chronicum novi febre resolutum plenarie, antehac panacæis mercurialibus perperam a medico exceptum. Bubones venerei qui minus dolent tardius suppurantur; glandula etiam nunquam citius scirrhescit quam sub lue fœda. *Boerh.* Bubones suppurati, qui nimis cito clauduntur, facile scirrhescunt, et dein sæpius cancrescunt. Bu-

bones non raro intumescunt si gonorrhœa male curata fuit, et virulentus humor celerius suppressus. Si extra hunc casum bubo accedit gonorrhœæ, malum exasperatur, periculosiusque exin evadit. Ulcerascentes insignes corruptiones sinuosas, fistulosas, erosiones, sibi relicti formant. *Carl.*

Si diuturni jam facti introrsum discutientibus pelluntur, ni gonorrhœa libere prorumpat, luem ipsam inducere valent.

Ventriculi, œsophagi et intestinorum ægritudines reliquæ.

Cum ventriculo et intestinis privatus capitis cutisque est consensus.

Sanguis in ventriculo putrescens, febres gravissimas, pericula a sumto veneno majora, creat. *Zach. consult. Carl.* In ventriculum et partes vicinas, maxime si cibi ingeruntur fermentescibiles potissimum, gravis est iracundiæ tyrannis. In morbis complicatis delirium conjunctum ventriculum pro parte primaria affectum ostendit. *Bagl.* Qui male digerunt, male transpirant. In ventriculi morbis chronicis, licet cetera signa bona sint, numquam tamen certa est salus, nisi lingua bona sit. Qui quotidie sordidos viscidosque dentes habent, licet eos quotidie abstergant, plurimum sunt stomacho debiles, male digerunt, ore fœtent, sunt somnolenti, mœsti, post prandium capite dolent.

Ventriculi inflammatio magis familiaris est feminino sexui quam nobili. Si sub febrili statu præsente rerum nimium calidarum

ore sumtarum nulla in stomacho percipiatur caliditas, bene cogita ejusdem adesse inflammationem. *Bagl.* Par indicium in continuis præbet seri in faucibus confluvium. Non totus semper inflammatur, sed tantum pars; pessimum, ubi pylorus. Levior aliquando evenit in variolis, morbillis, diarrhœa, dysenteria, cholera, ictero nigro etc. Mitior est, quæ a potu frigido æstuanti corpori ingesto, vel ex bile; gravior, quæ a venenis, emeticis, purgantibus drasticis; pessima, quæ in senibus, cacochimicis, sub acutarum itidem finem. Vel lentius vel celerius progreditur. Post venenum et in sensibilioribus citissime fit ac decurrit. In phlegmaticis, senibus; si ex iracundia, refrigeratione, lentius serpit, necatque d. 7. 10. et tardius quoque. Succedentem sphacelum indicant: frigoris in præcordiis sensus; summa debilitas; pulsus languidus, intermittens; singultus; vomitus; regurgitatio potus; crebra seri ex ore cum impetu quodam effusio; facies Hippocratica; animi deliquium, emotio ejusdem; artuum convulsio. An abscessus in ventriculo, omento, intestinis, mesenterio, pancreate, dictu arduum, anceps. Post assumtum purgans vomicæ sæpe rumpuntur, et forte certior dein fies, ubi sit sedes. Apostema ventriculi quandoque curatur excreta purulenta materie per vomitum, diarrhœam, quandoque per umbilicum dato exitu. *Meibom.* Ventriculi vomicæ inter medias ejus tunicas aliquoties latent, et diu quidem, donec lento fato conficientes, demum cognoscantur. *Piso.* Si summa anxietas et vomitus cibum excipiat, idque medicamento acri salino vel

spirituoso exasperetur, tabescat corpus, celer semper sit arteria, extrema rigeant et quandoque horreant, somnus parvus ac laboriosus fiat, de ventriculo cogita exulcerato; hi 3. vel 4. mense demum moriuntur. Hydrops ventriculi tempestive ruptus, aquis evacuatis feliciter, aliquando curabilis est, illæsis ceterum visceribus. In ventriculi scirrho animi deliquia frequentia sunt. *Ruysch.*

Inflammatio musculorum pharyngis peracutum est malum, laryngem enim in *συμπαθειαν* trahit, œsophagum totum, ventriculum; si per *μεταςτασιν* malignis, petechialibus, dysenteriæ in *ακμη* jungatur, necat plerumque.

Oesophagi spasmus in acutis et chronicis sæpius obvenit ægrimoniis. Frequentius accidit in hypochondriacis et hystericis, in acutis anginam plus sæpe imponens. In acutis gravis est momenti, in diuturnis mitioris plerumque. Idiopathicus in habitualem facile degenerat. Qui ab acrioribus, metum incutit inflammationis. In hystericis frequens annunciat apoplexiam. In vulneribus malus. Si ex iracundia inter epulas, viam sternit febribus biliosis et choleræ. Si ex dyscrasia succorum, chronicum est malum, tandemque tabes succedit. *Hoffm.* Oesophagi paralytica *ατονια* et resolutio quæ in acutis et malignis circa d. 7. 9. incidit, extreme periculosa est, facileque sic et ventriculum et intestina adficit, unde et illa fluctuatio ac murmura a sumto potu. Quæ ex decubitu seri, ætate in decrepita, accedente animi affectu ex facili lethum infert. Gulæ paralysis est ma-

lum periculosum et raro curabile. Struma œsophagi ex inedia tandem interficit; extenditur ordinario ad sesquiennium; aliquando citius terminatur; sic pereuntes aliquot diebus ante ἄφωνοι fiunt, *Mauchart.* Abruptio œsophagi, ruptura ventriculi, lethales sunt, illius momentosum describit exemplum speciali tractatu *Boerhaavius.* Ex ulcere œsophagi in dies marcescit corpus; facilius solida quam liquida deglutiunt ægri, facilius circa principia pastus quam in fine. *Brunner.*

Oesophagi compressio a tumoribus coalescentia, necat inedia. Spina piscis gutturi infixa, triennio post excitato abscessu in externa colli parte extracta legitur apud *Hildanum.*

Intestinorum inflammationes senibus sunt frequentiores quam meningum. Sæpe imponunt doloris iliaci nomine. Solvitur diarrhœa subcruenta, biliosa. Abit in diarrhœam purulentam, gangrænam, scirrhum, ulcus cancrosum, dysenteriam acerrimam. Abscessus intestinorum quandoque creantur per virulentam gonorrheam et lumbricos effractores.

A muco stomachali, intestinali durato, pure, bile generantur, exoriuntur molæ, calculi, polypi, vaginæ etc. ventriculi ac intestinorum; ex quo fabula de ovis ab hominibus exclusis. *Com. lit. Norimb.* Molæ hæ vermibus aliquando prægnantes sunt.

Intestinorum susceptiones non semper graves lethalesque illico adferunt læsiones, sed pari modo ut in herniis diu tolerari possunt absque præsentaneo damno, etsi non sine

periculo in horas imminente; quod tamen potissimum de illa valet, ubi portio intestini superior inferiorem subintravit, et contra. Intestinorum mutuos ingressus subsistentes suspicator, ubi quis post colicam graviorem vel iliacum affectum eo redigatur, ut nisi alimenta humida perferre non possit, et corpus interea non satis nutriri, quin potius lente pedetentimque consumi videatur; ubi porro in loco uno abdominis fixam sedem retinet dolor ac perseverat, sub aliis iliacæ passionis signis, et is mitigatus quidem identidem mussitans et recrudescens perstat, nec hernia præsente iliacæ passionis frequens et facilis est relapsus. *Schroder.* de intest. mut. ingress. Diss. Altdorf.

Vermes ventriculi et intestinorum.

Lumbricos non modo latos sed et rotundos in pueris, dum adhuc in utero sunt, nasci, quia aliquando cum recens natorum excrementis visi sunt excreti, testatur magnus *Hippocrates.* Vermes non semper noxii sed interdum utiles ac necessarii sunt, in infantibus potissimum αδδηφαγοις. *Cleric. hist. lumbr.* Nullum tam peregrinum est symptoma tamque δαιμονιακον quod vermes excitare non possint. *Pechlin.* Vermes varie mentiuntur hæmorrhoides et dysenteriam, ascarides motus hæmorrhoidales, sæpius quovis mense luna decrescente revertentes. *Juncker.* Lumbrici communiter in ventriculo et tenuibus hospitantur. Suspicio eorum

est, si puer frequenter manu ventrem contrectet; urina sit lactescens, fœtida; in somno sæpe expavescat et dentibus stridat; pane delectetur; anima ipsi male oleat; irregulari febriat tempore; os sic formet quasi mammæ teneat papillam vel devorare quid videatur, jejuna urgeat siticulositas; palleat; nutritio sit vitiata; alvus sit varia; colis dolor; urinæ incontinentia; appetitus cibi magnus; si circa vesperam imprimis ægrius habeat; gingivarum erosiones diu perseverantes; (*Hild.*) ubi præter rationem Sopor sive Subeth; gradiendi impotentia, titubatio, temerarius quidam impetus et inordinatus motus, *αφωνια* incidat etc. Ex morum subito et improviso mutatorum scena facilis est de vermibus conjectura. *Pechl.* Certissimum autem habe signum, ubi corpus delicti adest. *W. Wedel.* In febribus de lumbricis cogitandum est, quoties illæ quoad alia signa satis mites videntur, nilominus tamen extremitates adparent frigidæ; diarrhœa non nimia sed intempestiva excitatur; sanguis e naribus stillat; *εφιδρωσι* corpus madet, et signa quasi pugnantia occurrunt. In morbis gravioribus, acutis, in principio, *αχμη*, vermes prodire, tam vivos quam mortuos, potissimum si soli exeunt, et *κατω* sine stercore, malum, atque sub aliis malis signis, morituros indicant ægros, maxime si frequens ac frigidus adsit anhelitus; in declinatione morbi cum excrementis exeuntes et jam coctione apparente, bonum. Solvuntur omnis generis quandoque febres pluribus expulsis vermibus. Si per vomitum in acutis rejiciantur, aliquid mali ut plurimum promittunt;

mortui si exeant sine datis anthelminticis, periculum portendunt. In exanthematicis febribus si se vermes immiscent, multum morbi turbatur decursus, quin in pueris animi deliquia, mors ipsa, accersuntur. *Hoff.* Vermes rubri per suctionem sanguine repleti febres facile lentas inducunt. *Junck.* Lumbrici variegati coloris sunt pejoris notæ. Sæpe consequitur vermes φθισις. Perforant aliquando intestina, ventrem, (herniam producendo incompletam) umbilicum, vel per se vel cum abscessu juncto prius. *Schulze.* Syncope a vermibus ventriculi pueris frequens est ac fatalis plerumque; prodeunt brevi ante mortem in his per os. Apoplexia pluries corripiuntur infantes verminosa, fatali pluries. Tæniæ nondum cognitæ adhuc quandoque vita privant. Curatu sunt difficillimæ. Minus in longis periculi quam in latis. Prægrandes hi interdum sunt (tænias sive πλατυ quoque dicunt;) Spithamas 120. habentem meminit *Hildanus.*

Solitarius lumbricus, dicunt solium seu rectius spolium (*solitaire.*) verus est, sed bene rarus. Ascarides genus pusilla quidem, sed expugnatu difficillima est. Renascuntur modo. Puncturæ et dolores cordis sub respiratione, conjuncta simul convulsione, de verme ad cor suspicionem movent. Variolosi vermes a variolosis excreti notantur. *A. N. C.*

Vertigo.

Vertigo sæpius est prodromus apoplexiæ in sene, in juvene epilepsiæ. Vertiginosi affe-

ctus frequenter præcedunt vel sequuntur colicam spasmodicam, *Hist. morb. Vratisl.* Idiopathica gravior est sympathica metumque habet apoplexiæ, soporosorum affectuum, guttæ serenæ. Quæ a remanente purpura; a vermibus; primarum viarum cruditatibus, acrimoniis, flatulentiis; quæ in hypochondriacis, hystericis, scorbuticis; jejuno stomacho obvenit, sympathica est, remediisque cedit, ast facile recurrit. Caduca est gravissima, et levioris apoplexiæ species. *Hoffmann.* Quæ in gravidis, debetur alvo obstructæ vel plethoræ, bene ergo corrigibilis.

Vertiginosi non raro sponte vomunt cum *ευφορια* et optime per emeticum curantur. *Willis.* Cum vertigine sæpe arthritici nephriticique affectus sunt complicati et alternant. *Hoffm.* Qui semel correptus apoplexia, fit posthæc denuo vertiginosus, novos expectet insultus. *Waldschm.* Vertigo non raro in apoplexiam, (maxime ex arthritide, podagra regressa) vel paralysin, aut in morbum convulsivum, epilepsiam transit. *Willis.* Solvitur sæpe hæmorrhoidali fluxu; (si ex hoc suppresso apoplexiæ metus est) hæmorrhagia; capitis dolore (*Læl. a Fonte;*) auribus manantibus ; vulnere capitis; (*A. N. C.*) vomitu; diarrhœa, etc.

Vigiliæ nimiæ.

Vigiliæ in assuetis minus periculi habent. Sæpe eveniunt in hypochondriacis et hystericis, sanguine per spasmos ad caput cumulato. Quæ ex quisquiliis in primo lati-

tantibus causali, fomitem habent corrigibilem. Vigiliis in acutis si delirium vel convulsio superveniant, malum. Pervigilium febrile summum fere semper sequitur coma, hoc apoplexia. Vigiliæ in morbi augmento vel statu cum signis coctionis adparentes bonæ; facta crisi tranquillitas sequitur. Pessimum est, si somnus neque noctu neque interdiu accedit, id enim ob dolorem laboremque accidit, vel delirium fore significatur. Somnus et vigiliæ si modum excesserint, malum *Hip.* Immoderatæ vigiliæ in juvenibus magis periculosæ somni in senibus. Maniaci et melancholici longissimas vigilias continuantes sine insigni virium debilitate perferunt, ut ultra annum extensas legas. *Boerh.* Plurimis unæ sunt ac perpetuæ toto morbo vigiliæ, v. g. podagricis arthriticisque, nec nisi cum morbo mutandæ, adeo harum ingenio vehementiam aut lenitatem æstimare solemus. Et incredibilia sunt vigiliarum exempla. *Pechlin.*

Ulcus. Fistula. Furunculus.

Ulcus sanari nequit, nisi prius naturam vulneris acceperit. Abscessus in ulceris invulneris acceperit. Abscessus in ulceris in-dolem verti noscas, si eorum superficies pallescit, livescit, prurigiuoso ardore molestatur, saniem decolorem, tenuem exhibet. Malum ulcus est in quo varices, cui dura et decolora labra; cui tumores renitentes et duri; in quo a forti pulsu sanguinis profusio; quod morbis succedit; quod chronicum, in ambitu glabrum; quod cum pravo corpo-

ris habitu vel viscerum labe; quod cum multa vigilia, dyspnœa, siti inappetentia, febri, pure malo, nigro, fœculento, fœtido; pessimum, quod cum animi defectione. Ulcera longius serpentia partesque vicinas exedentia (talia sæpe fiunt ex mordacibus medicinis imprudenter vulneribus superdatis) plus alunt periculi quam simplicia. *Hoffm. Platner.*

Difficillime sanantur inveterata, putrida, rheumatica, fistulosa, callosa, cariosa, cancrosa; porro, quæ in articulis, malleolis, tibiis, partibus tendinosis, membranosis, nervosis fistulosa vel cariosa; æque ulcera linguæ, aurium, narium, faucium, parotidum, glandularum maxillarium inveterata, quæ cum cachexia, scorbuto, malo venereo; quæ a variolis relicta, facileque hæc ipsa cacoethea fiunt, quin cum ossium carie insurgunt. Chronica, cum consuetudine inveterata, non absque periculo persanantur, dum fonticuli gerunt naturam, maxime in senibus, ulcera facile creant interna, potissimum in pulmonibus, vel invehunt periculum apoplexiæ, asthmatis, catarrhi suffocativi, viscerum inflammationis, tabis, hydropis etc. Ex ulceribus crurum antiquis consolidatis attende hemoptoen, alia vice hæmorrhoides symptomaticas, iterum uteri hæmorrhagiam, porro hemiplegiam et *αφονιαν*; cuncta percurata. Quicquid in corpore commotionem subit ad locum ulcerosum affatim et quasi peculiariter statim dirigitur, confluit, ruit; quin in posterum consolidato licet ulcere talis locus rheumatibus, congestionibus, quin ipsa redeunte ulceratione illico occupatur.

Ulcera a causa interna v. g. hydrope; scorbuto, cachexia, senio difficillima. Feminæ si menstrua remanent, aliquando ex ulcere quod habet, maxime femoris vel pedis, tanquam e fonticulo emanat salutariter cruor, mutato itinere.

Intolerabilis odoris fœditas os vitiatum indigitat, imprimis indice et specillo. Ubi os subtus corruptum est, ulcera facile rursus disrumpuntur, cicatrice inflammatione lacessita, et talia ad fistulam inclinant. Ulcus cum putrefactione quandoque in sphacelum vertitur emortualem. Tumor ulceris subito occultatus febrem, pleuritidem, insaniam, convulsionem ingignere potest. Juvat cita heic alvus.

Ulceribus fœdis si supervenit cardialgia, lethale. Lividitas, nigredo, pallor, ariditas, siccitas in ulceribus, maxime antiquis, gangrænam, sphacelum, mortem adesse nunciant. Ulcera glandularum sunt rebellia, et licet consolidata, ex levissima iterum causa facile dilacerantur. Ulcera faciei, uteri, ani facile degenerant in fistulas. Urethræ ex gonorrhœa ulcera libenter ingignunt cicatrices, caruncculas nominant vulgo. Pus fertur ex ulcere quod proxime coit, sanies ex incipiente atque crudo, ichor ex maligno. Sanies utilis quæ non multa, modice crassa, subrubicunda aut subalbida, et contra pessimus ulceris humor est, qui nimium tenuis, rodens vel crassus, glutinosus, lividus, niger et qui male fætet. *Platner. Schelhamm.* Nimia ulcerum suppuratio vel sanies facile invehit tabem, æque, nimis cito persanata ulcera, fistulæ.

Si in ulcere fistuloso caro sola erosa est, pus bonum copiose fertur; si locus nervosus, pus laudabile tenuius et minus; si a vagina nervorum, pingue cum dolore manat; si vena affecta, cruor subinde miscetur puri; si os læsum, tenuis inde liquor. Omnis fistula difficillime sanescit, præcipue vetus, quæque profunda et multum sinuosa. Pertinax et periculosa est adultior; ad interiora pertingens; quæ ad musculorum tendines, nervos, arterias, venas, cartilagines, membranas, ossa, articulos; quæ in scorbuticis, senibus, cachecticis; quæ ad pulmonem, vulvam, pectus, ad oculi canthum, vasa magna, intestina, vesicam, urethram, et quæ post lithotomiam in perinæo; quæ angusto foramine prædita. Spes irrita simplicis sanationis, si os cariosum vel callus remanet. Majorem spem relinquit nec ita periculosa, quæ extrinsecus spectat; simplex, recens ac quæ intra carnem; quæ in juvene ac robusto corpore; quæ ampliori foramine prædita. Si ex ulcere fistuloso plus materiæ fertur, quam quod ei convenit, scire licet plures intus sinus esse. *Platner.* Longævæ sunt si lapides ex iis excernuntur, vel vermes istis innidulantur; si hæmorrhoides per fistulam recti, si catamenia per uteri excernuntur. *Hoff.*

Ulcus fistulosum in parte glandulosa semel invento exitu incoercibile fere manet. Fistulæ thoracis facile costarum cariem adferunt. Lumborum ad renes penetrantes quandoque, ut vidi, ad multum tempus, mediocriter valente ægro, perdurant. Ventriculi et intestinales ad extra, quandoque ad longos circumferuntur annos. (*Vid. Wen-*

cker. Diss. Argent. de virgine ventriculum per 23. annos perforatum alente. Schenck. obs. med. rar. Vater.) Umbilici et hepatis et meseuterii abscessus gignere fistulam illustri notavi casu, tandem funesto. In fistulis ani altioribus incisis periculum est ingentis profusionis sanguinis. Quæ post male supressam gonorrhœam in perinæo nascitur, plerumque ad prostratas, penis cavernosa corpora, urethram ipsam tendit, sanatu difficillimum malum. Nisi digitus in anum depressus fistulæ os attingere valet, manum de opere; æque si rectum valde tenue deprehendatur. Quæ in venereo morbo, ægris non tollitur, nisi lue fœda sublata prius. *Heister.* Furunculus superficialis est, anthrax profundius introrsum hæret. Furunculorum et scabiei crebra est vicissitudo, quin unum altero solvitur. Si furunculus major tardius maturetur, oritur diffusior corruptio in albam, et tenacem materiam. Si locus furunculi mundificationi sit minus aptus, et diu persistat antequam vel suppuretur, vel pus suum emittat, subsequitur aliquoties fistula v. g. ani hœmorrhoidalis. Ubi suppuratio non rite succedit, in sphacelum proclivis est vel ad fœtidam suppurationis depravationem. *Carl.*

Vomica.

Conf. loci de Pleuritide et Peripneumonia, de Inflammatione interna, abscessu etc.

Vomicœ per plures quandoque annos, etiam prægrandes, sine reliqui corporis noxa du-

rant. In vomica reparatio est facilior, quam in alio ulcere seguiore salso-seroso. Vomicæ cognoscuntur per rigores, et febres de novo supervenientes; pulmonum clanculum quandoque supervenit, ut ab initio vix ulla sui proferat indicia. *Bagl.* A tumoris (vomicæ) intus ruptione fit exsolutio virium, vomitus, et animi defectio. *Hipp.*

Vomica hepatis, pectoris, mesenterii per diarrhœam subortam, urinas, aliquando curatur. Si in jecinore vomica est, exque ea fertur pus purum et album, v. g. per alvum, salus ei fieri potest, et contra. Rarius renum vomica uno impetu erumpit. Vomica pulmonis interdum in renum vomicam mutatur. Interdum pus e pulmonibus in epiploon deponitur. Febris pneumonica circa dies χρισιμους non soluta, vomicam pectoris notat futuram. Nasci solet eo loco pectoris vomica, qui ab initio affectus fuit acuto vehementique dolore. In suppuratione pulmonis non expurgata hypochondrii tensio superveniens opinionem facit abscessus cruralis. *Hippocr.* Tabidos quoque maxime, et hæmoptyicos exercet vomica. Si quis tussiendo alba quædam granula veluti exscreaverit, et granula illa digitis compressa summopere fœteant, vomicam pectoris latentem certo denunciant, præsertim si alia quoque aderint signa; hi rupta vomica ut plurimum derepente moriuntur. *Bagl.* Si ne rupta quidem vomica vel pure extrinsecus emisso, febris quievit, aut quamvis dimiserit, tamen repetit; si sitis, cibi fastidium, venter liquidus; si pus est lividum et pallidum, aut si nil æger exscreat quam pituitam

spumantem, periculum certum est. Vomica diu in pectore sine ruptione persistens cum sudore frigido, frigore extremorum ac lipothymiis conjuncta, lethalis est. *Juncker.* Spiritus multo antequam rumpitur vomica, male olet. Ruptio vomicæ ex pneumonica febre fit plerumque intra XX. dies, aliquando citius, aliquando tardius ad 60 usque diem, si non omnis exscreationibus tollitur, tabes accedit vel præfocatur; ubi rumpitur, horror fit ac vehementior febris, offenditur inspiratio, hominis robur quasi labi videtur. Servatur crisi homo, si materies per urinas, alvum, sputa exturbatur: metastasi, si scirrhi vel tubercula pulmonum succedunt, quod fit, ubi multa pituita juncta. *Lomm.* Abscessus ad aures et pedes æque juvant. *Hip.* Vomica ubi cito disrupta et in cordis arcem lapsa, celere ac inopinatum adfert exitium.

Vomitus multiplex.

Crisis per vomitum in acutis significatur, si toto capite gravi ac vertiginoso oculisque caligantibus, angustis præcordiis, adficitur doloris morsu stomachus et crebro nauseat, idque cum ore fere amarescente et multæ tenuisque salivæ sputo ac labri inferioris tremore; indicatur porro per rigorem extremorum remissum sive algorem, urinam crudam, limpidam, alvum sicciorem. *Lomm.* Vomitu si levetur vel sedetur anxietas febrilis, bonum; si augeatur, malignum. Anxietas vomitum criticum vel aliam crisin sæpe antecedit. *Alpin.* Hypochondriacis ac-

cedentes vomitus, tam cruenti, quam non cruenti, sæpe salutares existunt: modo non sint nimii nec diutini. Commodus et utilis est vomitus, ubi pituitæ bilis permixta est flava exquisite, isque nec valde crassus est, nec admodum copiosus. Evomitiones spontaneæ, ac faciles, ex quibus juvamen atque levamen, semper salutares. Vomitus diarrhœam sistit longam. Solvitur diarrhœa, et sudore vomitus. Æruginosus tollit quandoque mentis errorem. Impedit summopere transpirationem vomitus.

Malæ sunt vomitiones in colica, iliaca, nephritide, imprimis quæ nimiæ nec causam mali tollunt, in herniosis, hæmoptyicis, phthisicis; quæ ab inflammatione partium vicinarum, venenis, excoriatione, ulcere; si sitis expers is sit, qui eadem necessario prematur; parvæ et frequenter repetentes; biliosæ sinceræ in copiosa ventris subductione et intenso lumborum dolore, aut si pervigilio premuntur ægri et nasus sanguinem stillat etc.

Perniciosi sunt vomitus putridi, fœtidi, æruginosi, lividi, sanguinolenti, purulenti, nisi in tempore ac confertim cum sublevatione ægri contingant in acutis atque longinquis morbis; qui vulneribus capitis superveniunt nimii et biliosi præprimis; omnis vehementior (quique excitare quoque valet ramices, abortum, rupturam visceris;) qui a vermibus ventriculi, maxime, si ejecto uno vel altero mortuo gravissima symptomata mox simul et semel silent; qui assumta cuncta illico excipit in acutis; qui cum incontinente corporis jactatione; si sincera vel etiam omnes colores vomant,

maxime parva quantitate; si ex delirio; si superaccedat singultus ac oculorum rubor. In febribus, acutis maxume, fatum est extremæ ac desperatæ salutis vomitus cruentus, niger, lividus, æruginosus, porraceus, graveolens, cum vermibus, cum singultu, lipothymia, convulsivis motibus etc. Si in febre acuta æger perpetuo vomat, ut nec a V. S. nec a clysmate nec opio cedat, semper causa erit intestini intorsio. *Ruysch.* Quoties ex vomitu anxietudo occupat, vox stridula est, oculi pulverulenti, insania portenditur, talesque facti *ἀφωνοι* intereunt. *Hipp.* Vomitus æruginosus, viridis phrenesin prænunciat in capitis doloribus cum surditate ac insomniis; vel præter hæc aliam inflammationem. Largus, bruneus in lentis accidit ex duodeno atonico, saburræ sede commoda. Qui macilentos sæpe post pastum adfligit, facile ad hecticam deducit.

Chronicus quotidianus cum lento æstu ac tabescentia ulcus ventriculi arguit; aliquando hepatis. Quo graviores intermittentium sunt rigores, eo vehementius adfligunt vomitus juncti. Vomitus matutini ad serotinas compotantibus horas non infrequentes sunt. *Hoffm.* Vomitus a nimia cartilaginis xyphoideæ laxitate medelam habet. *Decker. in Barb.* Vomitus nigrorum qui post chronica mala hypochondriaca spem adhuc relinquit; qui in acutis funestus; qui in partu difficili cum fœtore intolerabili, periculosus. Vomitus cruentus raro per se est lethalis. *Buchn.* Qui a violentia externa, pejor. In feminis menstrua tempora et in viris æquinoctia ut plurimum servat. Apud feminas

sponte crebro cessat, non item apud viros, ergo in illis quoque non tantum periculum timendum. Abit facile in consuetudinem, et tunc in viris tabem, in feminis cachexiam communiter infert. *Carl.* In feminis facilius periodis, maxime ille mensium vicarius, adsuescit quam in viris, et vago minus periculosus est. Horrores erratici in vomitu cruento cruorem lente colligi testantur. Quicunque evomunt sanguinem, si sine febre quidem, salutare; si vero cum febre, malum, imprimis si cum dolore ad pectus, dorsum. Si sanguis graveolens, ater, socia febre, prodit; si lien vel hepar induratum; si animi jungitur deliquium, delirium, vocis interceptio, mortiferum. *Hippocr.* Longe autem certius est periculum, si secessus niger junctus. *Hoffm.* Frequens est cruoris vomitio hypochondriacis, male menstruatis, ex hæmorrhoidibus anomalis, interceptis, post intermittentes maligne curatas. Ex hoc facile incidunt in febres lentas, hecticas, cachecticas, φθισιν, hydropem etc. Vomitus cruentus ex liene natus facilius recurrit et ad hydropem ducit. Qui a jecore, sic nimius aliquando est, ut in ipso vomitu æger moriatur. *River.* Mulieri sanguinem evomenti menstruis erumpentibus, solutio fit. *Hipp.* Idem valet de hæmorrhoidibus. In viris ex hæmorrhoidibus interceptis hypochondriacis redditis notavimus indemnes cruentos vomitus periodicos et vertiginem junctam gravem, stomachicam dixero, sic simul depulsam. Ex lochiis retentis vel dysenteria repressa qui est, anceps habendus. Cohibitus disponit ad lienis inflammationem, vomi-

20

tum nigrum, cachexiam, œdemata, hydropem, hecticam, affectum hypochondriacum, hystericum, melancholiam, colicam, icterum, scirrhos internos etc.

Sanguis in ventriculo in putrefactionem abiens febres acutissimas, pericula a sumto veneno majora creat. *Zach. consult. Carl.*

Urinæ incontinentia.

Traditur supra pag. 244.

Uteri morbi ceteri.

Est magna societas mammarum, vocis et genitalium. Mira est uteri cum artubus familiaritas.

Ubi cum statu febrili acuto abdomen dolet, ipsumque uteri os, admoto digito, durum occurrit, fervidum atque præclusum, uteri cervicem inflammationem sustinere, bene judicabis. Hic casus aliquam curandi viam reperire potest; contra nulla est, ubi totum occupat uterum. *Lomm.* Uteri inflammatio multum habet periculi, tum autem maxime, cum mulieri primis a difficili partu diebus accidit. Frequens est puerperis sensibilibus, teneris, biliosis, potissimum ex lochiis remanentibus vel secundis, his quoque vi evulsis. *Hoffm.* Si lochia remaneant ac mulier queratur incendium ab inferioribus locis ad cordis usque regionem vergens, uteri adest inflammatio. Si magna vero anxietas, virium prostratio, inquietudo

et omnis appetitus dejectio jungitur, accedit insuper internus sensus frigoris cum horrore, pulsus frequens, parvus ac debilis, visus incipit obscurari, sphacelus adest; brevique mors. In puerperio inflammatio uteri facile in sphacelum transit et frequentissima mortis puerperarum causa est; extra idem in suppurationem ac ulcus migrat, maxime, si fluor albus sanguinolentus fuit antea cohibitus. In his inflammatio in collo ac orificio interno plurimum oritur. *Hoffm.* Si abscessus uteri rumpitur inter spatia recti ac vesicæ, tumor circa inguina aut in perinæo extuberat. In abscessu uteri, mammæ plerumque simul sunt affectæ, sinciputque extraordinarie dolet. Pus ex utero suppurato quin per screatum aliquando educitur. *Hoff.* Uteri ulcus quandoque solvit diarrhœa purulenta. Abscessus uterini fistulosi libenter ob laxum fiunt contextum, quin cancrosi; curationis sunt difficilis, tabeque necant plurimum. Ex abscessu uteri facile fit ulcus, idque in sordidum, fœtidum, rebelle pluries migrare solet. Ubi id quod manat graveolentissimum, tenue, nigrum, fulvum est, de cancro cogita exulcerato, quo casu, ac si in cervice uteri noxa, labra ulceris prætumida tanguntur.

Ex ulceroso uteri statu scaturiunt mensium *αταξιαι*, abortus, sterilitas, hectica, mors. Uteri ulcera interdum ad rectum, interdum ad vesicam penetrant.

Fœtus mortui, secundarum violenta extractio, puerperium infelix, frequentissimam ulceris uterini causam constituunt. Facile fiunt fistulosa.

Uteri scirrhum pluries indicunt varices extra graviditatem. Si inflammatio in scirrhum abit, quod in externa parte facile, in cancrum, insanabile malum, migrat libenter, maxime ubi menses per ætatem cessant. Uteri cancro affectis faciei color a naturali non recedit, sed genas perpetuo roseas habent; facile uteri profluvio cruento vel hectica extinguuntur.

Furor uterinus optimum juvamen solamenque habet in cohabitatione strenua et fœcunda.

Uteri hæmorrhagia est maxime periculosa in cacochymicis, scorbuticis, venereis, visceribus obstructis, parturientibus, abortientibus, funiculo abrupto, secundis vi evulsis, æque ex parte tenaciter remanentibus, ex molis, etc. Hæmorrhagia uteri post partum securior est quam post abortum. Diuturnæ pertinacis causa quandoque est prolapsus uterinus junctus. Si rupta aut patefacta intus grandior vena est, cruor profuse effluit, si minor, paulatim nec multus fertur, si erosa, paulatim et cum dolore manat. *Lomm.* Largæ polypos uteri facile relinquunt; qui sæpe quid maligni, cancrosi in recessu habent. Tympanites uteri viduas ut plurimum exercet, aliasque quæ ætate jam provectiores nupserant, item puerperas, hasque non nisi magno periculi metu.

Uteri hydropem quibusdam singulo mense, nullo vitæ incommodo, esse expurgatum confirmat *Lommius*. In uteri ascite aquæ in gravidis potius ac extra imprægnationem iter inveniunt. Uteri hydrope post conceptionem correptis fœtus inter aliquot menses

abortu ejicitur. Quandoque etiam cum gravidatione vera conjunctus est. Ovaria occupans hydrops vix cognoscitur, curatur nunquam; transit sæpe in ascitem; ut plurimum steriles ac annosas obsidet.

Uteri prolapsio, inversio completa, (quod tamen rarius incidit) cui non mox lata auxilia, vix non semper funesta esse suevit. *Comm. lit. Nor.* Contra, uteri procidentia ex ligamentorum culpa, incompleta, vaginalis tunicæ relaxatio, recens et in junioribus eveniens, spem felicis promittit curationis, non item, si inveterata; pariter, si in adultis, cacochymicis; ubi scirrhosus jamdum vel ulcerosus vel cancrosus uterus vel vagina. Vaginæ uteri tunicæ relaxatio, prolapsus, ultimis graviditatis mensibus aliquando plurimum sponte restringitur a fœtus augmento in altum et latum. *Pechlin.* Singulare observatum est de uteri prolapsu cum ejusdem inversione extra puerperium per terrorem orto. *Heister.* Uteri prolapsi quin inversi exsectio non semper lethalis est. *A. N. C.*

Sarcomata uteri propendentia pluries feliciter exscinduntur, contra polypi. *Vater.*

Vulnus.

Naturæ in sanandis vulneribus incredibilis est potentia, et fingi nil tam peregrinum potest, quod non aliquando ipsa procurante, fuerit sanatum. *Pechlin.*

Vulnera cordis penetrantia, auricularum ejus, majorum arteriarum vel venarum; si trachea abscissa; vulnera cerebri ac cere-

belli ad medullam usque profunda; partis tendineæ diaphragmatis; truncorum majorum nervorum; medullæ spinalis penetrantia; arteriæ vel venæ ob situm inaccessa; thoracis lata et ampla; *magna* pulmonis, hepatis, lienis, renum; mesenterii ad arterias et plexum nervosum; stomachi maxime ad pylorum, intestinorum ad nervos et vasa majora; uteri in gravidis; pericardii; paris vagi et intercostalis; vesicæ urinalis circa arterias majores; vesiculæ felleæ, thoracici ductus; abscissio, ruptura œsophagi etc. pro absolute lethalibus nec arte sanabilibus denuncia. Pro ex accidenti vero lethalibus edicito vulnera επχεφαλον terebra levanda; vulnera arteriæ venæve majoris, viscerum, ad quæ manus Chirurgi et remedia cum effectu sanationis pertingere queunt; ubi porro extravasata e cavo educi possunt sine vitæ discrimine, alias mortem inferentia, v. g. thoracis, abdominis, vesicæ urinariæ etc., vulnerationes quædam. *Boerh.* Accidentia hæc fluunt ex neglectis vel vulnerati vel curantis vel adsistentis officiis, tandem individui corporis pravitate.

Temporis longior aut brevior decursus a vulneratione ad mortem usque pro determinanda lethalitate nil quidquam facit. Tutissimum vulnus est quod rectum, quod in carne, discissum, non collisum. Malum, ex quo quid exscissum, aut alia parte abscissum, alia dependet; rotundum pessimum. *Lomm.* Vulnus citissime sanescit vere, tardius æstate atque hyeme, tardissime autumno. Gravis febris, dolor acerbior, con-

vulsio, singultus, mens turbata, paralytodes, vomitus, dejectiones cum inquiete, sudores frigidi, mala.

Nimis intumescere vulnus, periculosum; nil intumescere periculosissimum. *Cels.* Febris perniciosa est, quæ vel levi vulneri supervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet, vel si nervorum rigorem aut distensionem, quæ ex vulnere orta est, ea non finit. Ex statu vulneris judicatur febrem esse lethalem, si nempe istud valde est exsiccatum, partes flaccent, color est lividus. In vulneratis fibrarum muscularium leviculæ palpitationes cum spasmo sæpe confunduntur. *Pechl.* Alvus compressa vulneratis nocet.

Cruor ex vulnere fertur vel jam sanescente vel crudo; optimus idem, si non tenax, sed modice crassus, calidus, rubens.

Si homini qui gravi sanguinis profusione exhaustus et diu quasi intermortuus jacuit, intra 24 horas calor et pulsus redit, ei salus contingere potest. Qui ex vulnere subinde rigentes sanguinem profundunt, ii maligne habent, ac inter loquendum derepente moriuntur. *Hipp.* Oedema si vulneribus accedit, pus prohibetur. *Platner.* In vulneribus nuper illatis ubi quædam partes resolvuntur, haud procul abesse exitium edicas.

Pus in vulnere bonum est, si crassum, albidum, læve, æquale et modo vulneris et tempori conveniens, nilque olet; malum, quod tenue, serosum, magisque si ab initio pallidum, lividum, fœtidum.

Meliceria improbatur multa ac præcrassa, et contra. Si in vulnere paucus et tenuis

interdum sine noxa. (Evolve locos de hydrophobia Cap. de Angina comprehensos.) Vulnera, ulcera, aliæ læsiones genuum periculosæ, dubiæ, difficiles sunt.

Glandularum vulnera magnam habent inflammationem ac dolorem, facileque in ulcus abeunt. Articulorum vulnera magnam habent inflammationem, dolorem et ob *μελικηραν* rebellia sunt; pessima, quæ ligamentum capsulare penetrarunt. Diu dum *μελικηρα* fertur, ulcus fit antiquum, callus inducitur, unde fistula. Ubi articuli vulnus sanari potuit, plerumque tamen manet *αγκυλωσις* partis, aridura. *Platn.* Periculum ea imprimis habent abdominis vulnera, quæ albam penetrant lineam. Ex vulnere in suprema ventriculi parte servari quandoque possunt exemplo cultrivororum, contra si icta fuit ima et ad pylorum, nulla spes manet, aut si duo tergora vulnerata sunt. *Platn.* Intestinorum vulnera etiam vehementiora curationem recipiunt quandoque, præcipue si ad peritonæum commode glutinantur; docet inter alia hernia incarcerata, suppurata, sphacelata, vita superstite. Intestinorum, ventriculi aliorumque receptaculorum vulnera si sanescunt, non ita glutinantur atque alia vulnera. Namque nec oræ ita agglutinantur, ut se contingant et inter se coeant, neque vulnera superincrescente carne implentur, sed pars vulnerata jungitur aliis quæ prope sunt, cum quibus media cicatrice concrescit. *Ac. Reg. Sc. Paris. Platn.* Facilius sanescit crassum, quam tenue.

Nonnunquam homines a natura servati sunt, quibus totum intestinum discissum

fuit. *Trans. Anglic. Vater.* Omne vulnus quod in pectus penetravit timendum, maxime sclopetarium, magnum et altum, ni enim cruoris profusio vel inflammatio necet, tabes strangulat succedens. Ubi pulmones exspirant, quandoque sine læsione illorum accidere possunt. Sanabiliora sunt, quæ infimo pectori supra diaphragma illata sunt, quam quæ in elatiore. Si telum per utrumque pectus perrupit, vasis majoribus percussis, mors in propinquo est. *Platn.* Turundæ ex vulnere thoracis in cavitatem delapsæ tussi, exemplo mirando, ejectæ scribuntur ab *Hildano.* In pulmonum vulnere non semper ore sanguis tussiendo prorumpit. *Ballon.*

Phthisis ex pulmone vulnerato facilis est, maxime si plagæ arctiores sint oræ vel vulnus properato occludatur. Cordis vulnera non profunda, aliquando aliquandiu trahuntur. *Bonet. Pechl.*

Sclopetorum vulnera multum habent tumorem et *εκχυμωσις,* eaque propter gangrænæ timor major est. Non raro in his post aliquot demum dies periculosissima oritur sanguinis fluxio, quod incuriosi teneant. Si post 4. d. ex improviso et sine causa nova ac ingens accēdit inflammatio, vel quid in vulnere relictum est, vel nervus aut tendo læsus. *Platner.*

Τω Βασιλει ꞇων αιωνων, αφθαρτω, αορατω, μονω σοφω Θεω τιμη χαι δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην.

INDEX

RERUM OMNIUM QUAE IN TOTO OPUSCULO CONTINENTUR

A

B

C

O

P

R

S

